FEMİNİZM & ERKEKLER

NIKKI VAN DER GAAG

FeministÇalışmalar

NIKKI VAN DER GAAG

FEMİNİZM & ERKEKLER

Yazar Hakkında

Nikki van der Gaag İngiltere'de bağımsız bir yazar ve danışmandır. 20 yıldan fazladır feminizm ve feminizmin gelişmesiyle ilgileniyor ve Oxfam, the New Internationalist ve Panos Enstitüsü dahil olmak üzere kâr amacı gütmeyen sektörde üst düzey editorya ve iletişim görevlerinde çalışmaya devam ediyor. Toplumsal cinsiyet, özellikle kızlarla ilgili konular ve erkek ve cinsiyet eşitliği konusunda yazmakta uzmanlaşmış yazar, State of the World's Girls (Dünya Kızlarının Durumu) raporlarının sekizinden altısının başyazarı olup, The No-nonsense Guide to Women's Rights (Kadın Haklarının Pratik Rehberi) da dahil dokuz başka kitap yazmıştır.

Feminizm ve Erkekler

Nikki van der Gaag

AramFeministÇalışmalar

Kitabın Orijinal Adı: Feminism & Men

İngilizceden Çeviren: Güzide DİKER

Düzelti: Kinem AYDIN

Editör: Ulaş GÜLDİKEN

Mizanpaj ve Kapak Tasarımı: Newal BULUT

1.Baskı: Eylül 2017

Baskı ve Cilt:
Gün Matbaacılık
Reklam Film Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.
Beşyol Mah. Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece-İstanbul ***Tel:*** 0 (212) 580 63 81

ISBN: 978 - 605 - 293 - 002 - 1

Aram Basım Reklam ve Yayıncılık
Huzurevleri Mah. Sıtkı Göral Cad. Kurdi-Der Binası Kat3/3
Kayapınar / Diyarbakır ***Tel:*** 0 (412) 238 30 71

email: aramyayin@yahoo.com.tr
www.aramyayinevi.net

FEMİNİZM VE ERKEKLER

Nikki van der Gaag

AramFeministÇalışmalar

İçindekiler

Tablolar
Teşekkürler

1 | GİRİŞ.....9
2 | İKİLİKLERİN ÖTESİNDE:
FEMİNİZM VE ERKEKLER.....25
3 | DEĞİŞEN KÜLTÜREL
VE SOSYAL TUTUMLAR.....59
4 | TOPLAMI SIFIR OLMAYAN OYUN:
EĞİTİM VE SAĞLIK.....97
5 | GÜÇTEN VAZGEÇMEK?
KADIN, ERKEK VE İŞ.....125
6 | BABALIK DEVRİMİ Mİ?.....157
7 | ERKEKLİKLERİNİ KANITLAMA:
ERKEKLER VE ŞİDDET.....191
8 | SONUÇ: BAĞLI OLMA.....225

Notlar 229

Tablolar

Tablo 1: Bir erkek feminist olabilir mi?/53

Tablo 2: Cinsiyete göre öğrenme başarısı ve ilerleme Vietnam/104

Tablo 3: Üniversite eğitimi kız çocuğundan daha çok erkek çocuğu için önemlidir/112

Tablo 4: 2001-10 yılları arasında her 100.000 kişide erkek ve kadın intiharları/116

Tablo 5: Geçen yıl, evlilik dışı, ayrı yaşayan partnerleri ile yüksek riskli cinsel ilişkiye girmiş 15 ve 19 yaş arası genç insanların seçilmiş ülkelere göre yüzdesi/118

Tablo 6: Dünya çapında üst düzey yönetici kadınların yüzdesi/130

Tablo 7: İş az olduğunda erkekler iş sahibi olmayı kadınlardan daha çok hak ediyor/149

Tablo 8: Erkeklerin ve kadınların, erkeklerin ev işlerine katılımı hakkındaki raporları/166

Tablo 9: Babaların ve oğullarının ev işlerine katılımı arasındaki bağlantı (Bir veya daha fazla görevde eşit veya daha fazla rol alma olarak belirlenmiştir)/172

Tablo 10: Erkeklerin iş kaynaklı stres konusundaki raporları/207

Teşekkürler

Kitabı oluşturmak uzun zaman aldı ve bu kitap farklı kıtalardan birçok kız ve erkek çocuğu ve kadın ve erkek ile yapılan tartışmaların bir ürünüdür. Hepinize teşekkürler.

Özellikle, kitabı oluşturma aşaması boyunca bana verdiği destekten dolayı Ruth Pearson'a, kitabın arkasındaki birçok fikre katkı sağlayan ve taslağı üzerinde yorumlarda bulunan Gary Barker ve Michael Kaufman'a, cinsiyet eşitliği üzerine yıllarca sürdürdüğü müzakereleri için Tina Wallace'a ve Plan'in (Plan International) erkek çocuklar ve cinsiyet eşitliğiyle ilgili *Because I Am a Girl* (Çünkü Ben Bir Kızım) kitabı için fikir konusunda benimle birlikte çalışan Sharon Goulds'a teşekkür etmek isterim.

Feminizm ve genç kadınlara dair tartışmaları için Kat Banyard'a, Sandy Ruxton, Kirrily Pells, Emma Wilson ve Caroline Knowles'a; erkeklik üzerine çalışması ve feminizm dengelemesine dair fikirlerini benimle paylaştığı için Rachel Ploem'e ve Marisa Viana da Silva, Oswaldo Montoya Telleria, Marc Peters'a ve *Institute of Development Studies* tarafından düzenlenen *"Undressing Patriarchy"* (Ataerkilliği Çıplak Bırakmak) konferansı, 'sıradışı şüphelilerin beklenilmeyen karşılaşması'nda yer alan herkese ayrıca teşekkürler. Ve elbette, bu kitabım için çevrimiçi araştırmamı cevaplayan yüzlerce kişiye; zamanınız ve emeğiniz çok takdir edildi.

Titiz araştırması için Sarah Lewis'e ve fikirler konusunda çok hevesli olan editörlerim Tamsine O'Riordan ve Jakob Horstmann dahil olmak üzere Zed Books'taki editörlere, Ewan

Smith ile birlikte her şeyi bir araya getirme süreci için Kim Walker'a, redaktör Ian Paten ve düzeltmen Chris Parker'a teşekkürler. Desteği için annem Mary'ye, bütün fikirleri tam olarak kabul etmeyecek ama bu kitabı yazdığım için benimle gurur duyacak olan rahmetli babam Gerth'e teşekkür ederim. Ve en son olarak da Margaret Mowles'a ve sabrı, sevgisi ve dikkatli yorumları için eşim Chris'e ve söylenmelerimi uzun yıllar dinleyen benim yetişkin çocuklarım Rosa ve George'a teşekkür ediyorum.

1 | GİRİŞ

Değişim zamanı: erkekler ve feminizm

> Kadınlar güçlüdür, gözü pek ve cesurlardır, ama erkekler ve erkek çocukları da cinsiyet eşitsizliğini sonlandırmakta büyük bir rol sahibidirler. (...) Toplumda değişimi etkileme zamanı. (Birleşmiş Milletler genel sekreter yardımcısı, Phumzile Mlambo-Ngcuka, Mart 2014)[1]

Ngcuka'nın, erkeklerin cinsiyet eşitliği için kadınların mücadelesine destek vermesini istediği açık mektubu tam zamanında geliyor.

Son birkaç on yıldır dünyanın her yerinde, pek çok kadının kendi hayatlarını yaşama biçiminde temel değişiklikler oldu. Kadınlar ücretli işlerde daha önce olmadığı kadar çalışmaya başladı ve cinsiyetçilik, ayrımcılık, şiddet ve cinsiyet eşitsizliğine meydan okudu. Birçok ülkede, kız çocukları sadece okula gitmekle kalmayıp, erkek çocuklar ve genç erkekler kadar ya da onlardan daha iyi iş çıkardılar. Kadın haklarını korumak için ulusal ve uluslararası seviyede pek çok yeni yasa yürürlüğe girdi.

Aynı zamanda, sosyal ve ekonomik eşitsizlik büyüyor ve bununla birlikte artan kültürel ve dinsel muhafazakârlık da kadınların birçok kazanımını zayıflatmaya yönelik bir tehdit oluşturuyordu. Birleşmiş Milletler'in son bir raporu,[2] küresel yoksulluğu azaltmaya yönelik yürütülen son yirmi yıllık sürecin, kadın haklarını güçlendirme ve büyüyen eşitsizlik ile mücade-

lesindeki bir başarısızlıktan dolayı geriye doğru gitme riski olduğuna işaret ediyordu.

Ama bazı şeyler değişmiyor. Yetkili konumların çoğu hâlâ erkeklerin elinde. Erkeklerin kadınlara karşı, ırk, sınıf ve coğrafyanın ötesine geçen şiddetinde hiçbir azalma görülmüyor. Ve birçok ülkede kadınlar ve kız çocukları, özellikle yoksul, siyahi ırktan ya da etnik azınlık bir gruptan gelme iseler, hâlâ ikinci sınıf vatandaş olarak görülmeye devam ediyor.

Kadınların hayatındaki değişimlerin nedenlerinden biri de, geleneksel -güçlü önder ve ailenin temel ihtiyaçlarını sağlayan- erkek modelinin yavaştan sorgulanmaya başlamasıdır ve bu yalnızca Phumzile Mlambo-Ngcuka'nın dediği "gözüpek ve cesur" kadınlar tarafından değil ayrıca bazı erkekler tarafından da olmaktadır. Bu kitabın ilerleyen sayfalarında tanışacağımız Anthony ve Pascal gibi erkekler. Anthony, eşi Janine'in ona söylenildiği gibi hareket etmesi gerektiği inancının ötesine nasıl geçeceğini öğrenmek durumunda kalmış. Ve Pascal, tıpkı babası gibi şiddete eğilimli bir erkeğe dönüştüğünün farkına varmış ve bununla ilgili ne yapacağını bilememiş.

Dünyanın birçok bölgesinde çoğalan bu erkek grubu, buna diğer erkeklerde gördükleri gibi hayal kırıklığından beslenen şiddetle tepki göstermek istemiyor. Kadınlar üzerinden gücü tecrübe ediyorlar ama bu gücün onları tam olarak mutlu etmeyeceğini fark ediyorlar.

Birçok ülkede kız çocukları ve kadınların, birçok zorluğa rağmen kim olabileceklerine ve kendilerini nasıl ifade edebileceklerine dair seçenekleri artarken, erkekler ve erkek çocukları genelde, erkek olmanın ne anlama geldiğinin daha sınırlı seçeneklerine sahipler. Kadına karşı şiddete hayır diyen *White Ribbon Campaign*'den[3] (Beyaz Kurdele Kampanyası) Toddy Minerson bunun nedenleri konusunda şöyle diyor: "Egemen gruptan olduğunuzda, egemen olmayan grubun perspektifinden gelen analiz ve mücadele tarihine sahip değilsinizdir. Bu doğal değil, ya da öğre-

tilen bir şey değil. Bu, babalarımızın bizimle paylaşmış olduğu bir şey değil."[4]

Bu kitabın ilerleyen sayfalarında göreceğimiz gibi, alternatifler mevcut. Erkekler de değişebilir. Anthony ve Pascal'a başka şekilde düşünme ve davranma seçenekleri gösterildiğinde, istedikleri kişi olmayı sağlayan bir yol buldular ve bu durum hayatlarındaki kadınların da faydasına oldu.

Ayrıca erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğini savunabilmesine de artan bir ilgi var. Örneğin; son zamanlarda BM Kadın Birimi tarafından başlatılan *"He for She"* (Kadın için Erkek) kampanyası. Bu kampanya erkeklerden kadın haklarını savunmaları için meydana çıkmalarını istiyor.[5]

Fakat bu değişimler yeterince anlaşılır değil. Feminizmi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen erkekler ve "erkek hakları" hareketine katılarak karşılık veren erkekler arasında büyük farklar var. Bu erkekler kendi ihtiyaçlarının ve seslerinin, toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan tartışmalardan dolayı görmezlikten gelindiğini hissediyorlar. Ve bu durum için de feminizmi suçluyorlar. Kendi seslerini duyurmak istiyor, genellikle kadınlara karşı öfkeli hissediyorlar.

Feminizm dünyanın birçok bölgesinde yeniden canlanıyor. Ancak erkek cinsiyet eşitliği hareketinin, kadın hakları aktivizminin kıt kaynaklarını ve nadir kadın alanlarını istismar ettiğini düşünen feministler arasında bir gerginlik mevcut.

Bu kitap bazen çelişkili olan yönelim ve fikirleri araştırıyor. Kitap, kadınlar üzerindeki odağı kaybetmeden -ki bu, hareketin özüdür-, erkeklere daha fazla yer verecek şekilde, feminist devrimin büyümesini desteklemeleri için toplumsal cinsiyet eşitliğinde aynı vizyonu paylaşan kadın ve erkekleri sorgulamaya davet ediyor.

Toplumsal cinsiyet eşitliği için feminizm ve erkekler: birlikte mi ayrı mı?

Marisa Viana da Silva ve Oswaldo Montoya Telleria kendilerini bu devrimin bir parçası olarak görüyorlar. Marisa kendini, dünyayı etkisi altına almış bu yeni genç feminizm dalgasının bir parçası, Oswaldo ise cinsiyet eşitliğiyle mücadele için feminist geleneklere sıkıca bağlanmış erkeklerden biri olarak görüyor.

Brezilya'dan Marisa, ne zaman bir feminist olduğunu tam olarak belirleyemiyor. Fakat bunun tohumlarının genç yaşta atıldığından emin: "Ailemde erkekler ve kadınlar arasında farklar olduğunun farkındaydım. Örneğin, erkek kardeşlerim kızkardeşlerimden ve benden daha özgürdüler. Yakınlardaki köylere gidip futbol oynamaları için izin veriliyordu ama bize izin verilmiyordu. Ve annem okuma ve yazmayı hiçbir zaman öğrenemedi, bu yüzden evin ekonomisiyle ilgilenen ve mallarımızın sahibi olan kişi babamdı."

Marisa, Amazon'un uzak bir bölgesinden. Yaşadığı yere yakın bir okul olmadığı için on bir yaşına kadar okula gitmemiş. Daha sonra, erkek kardeşiyle şehre taşınmış, böylece ikisi de eğitim alabilmiş. Evli olan kız kardeşiyle birlikte kalmışlar. Erkek kardeşi dersleriyle boğuşurken, Marisa sıkı bir şekilde ders çalışıp bir yıl içinde yaşıtlarıyla aynı seviyeye gelmiş. Ama bu durum okul hayatı dışında hiçbir değişiklik yaratmamış:

> Ne kadar zeki olduğumun bir anlamı yoktu, ev işlerimi ve ev ödevlerimi ilk önce bitirmiş olmama rağmen, erkek kardeşimin dışarıda oyun oynamasına izin verilirken bana izin verilmiyordu. Daha sonra, biz daha on dört on beş yaşlarındayken, kız kardeşim üç aylığına ABD'ye gitti ve tüm sorumluluk erkek kardeşimin oldu. Dışarı çıkmamın yasak olmasıyla birlikte, erkek kardeşim akşam saat altıdan sonra dışarı çıktığında beni eve kilitliyordu. Kız kardeşim bunun beni güvende tutacağını söylüyordu.

Erkelere ve kızlara verilen izinlerdeki farkların bilinci ve bunun doğurduğu adaletsizlik hissinin, bugün kendime feminist dememin nedenlerinden biri olduğunu düşünüyorum.[6]

Marisa şimdi New York'ta, Kalkınmada Kadın Hakları Derneği'nin (*Association of Women's Rights in Development-AWID*) Genç Feminist Aktivist (*Young Feminist Activist*) programında çalışıyor.[7]

Nikaragua'dan Oswaldo Montoya Telleria feminizme katılımının, devrim zamanında sosyal değişim için kadınlarla birlikte çalışmaktan kaynaklandığını söylüyor:

Erkeklerin buna katılma fikri feminist örgütlerden geldi. Feminist iş arkadaşlarımız her zaman bize sorun oluşturacaklardı. Erkeklerin feminizmde yer almaları saf bir destek değildi, sıkı siyasi görüşmeler ve tartışmalar yaptık. Bazı kadınlar (erkeklerin feminist örgütlere katılması konusunda) isteksizdi, diğerleri ise daha açık ve destekleyiciydiler. Ama bu konuda kimsenin gerçekten ne düşündüğü bilinmiyor.

Yaptığımız iş (cinsiyet eşitliği konusunda), kadınlara (erkeklerin feminizme katılımının) bir gereklilik olduğunu ispatladı. Örneğin, erkekler olarak kadınların ulaşamadığı sektörlere -polis, askeriye- biz ulaşabiliyorduk. Cinsiyetçiliğin ülkemizdeki uzun tarihinden dolayı, bazı erkekler cinsiyet eşitliği hakkında konuşmaya ve diğer erkekler de bu konuşmaları dinlemeye başladı. Erkekler için bir alternatif sağladık; kadınları destekliyoruz ancak değişim asıl bizim yararımızadır. Erkek olmaya devam edebilir, aynı zamanda bu feminist vizyonu benimseyebilirsiniz. Ve diğer erkekler de içinizdeki bu değişikliği görecektir.[8]

Oswaldo şimdi, cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla erkek ve erkek çocuklarını bir araya getirmeyi amaçlayan STK ve BM kurumlarının küresel ittifakı *MenEngage Ağı*'nın koordinatörü.[9]

Hem Oswaldo hem de Marisa, yaygın sosyal adaletsizliklere yönelik farkındalığın bir parçası olarak kadın haklarını savunuyorlar ama ikisi de kendi kişisel deneyimlerinden dolayı burada bulunuyor. Marisa erkek kardeşlerinden farklı muamele görmüş kırsal alandan gelen yerli bir kız, Oswaldo ise adalet için mücadele ettiği geçmişiyle, feminist örgütteki bir erkek.

Şu anda, feminizm ve cinsiyet eşitliği için erkek çalışmaları birbirinden ayrı ilerliyor gibi görünüyor. Bu kitap, birbirlerini paralel olarak, hatta rakip olarak görmelerini sonlandırmaları ve gerçek bir değişim gerçekleştirmek için bir araya gelmeleri gerektiğini ileri sürecek.

Ve bunun olması için, sorulması gereken kilit soru: Feminizm devriminde erkeklerin bir yeri var mı? Ve erkekler bunda yer almak istiyor mu?

Neden bu kitabı yazdım?

Sekiz yaşlarındaki oğlum George, yerel bir süper marketin önünde dururken birden bana "Anne, neden kadın haklarına kafaya taktın?" diye sordu. Babasının tam bir kopyasıydı ama ayrıca erkek olmanın ne anlama geldiğini keşfetmeye çalışıyordu. O zaman yazılarımın, aktivizmimin ve feminizmimin çoğunlukla kadınlarla ilgili olduğunu fark ettim.

Zaten o ana kadar uzun yıllar boyunca kadın hakları hakkında yazılar yazmış ve çalışmalar yürütmüştüm. Benim feminizmim, genç bir kadın olarak sosyal aktivizmde ve kendi yaşamımda kız ve erkek çocuklarına farklı davranıldığını ve onlardan da farklı davranmaları beklenildiğini fark etmemle gelişmişti. Kızım Rosa'nın oğlum gibi birçok fırsatı olmasını istiyordum.

Fakat şimdi, George bu tartışmadaki yerini keşfediyordu. Oğlum beni, erkek ve erkek çocuklarının cinsiyet eşitliği konusunun kenarında değil, merkezinde bulunacakları yeni bir

perspektife ihtiyacım olabileceğini düşünmeye sevk etti. Bir kızımın ve oğlumu olması bana cinsiyet eşitliğinin ne anlama geldiğiyle ve kendi feminizmimle ilgili yeni perspektifler sağladı.

Bu soru, kadın ve kız çocukları ile birlikte projeler üstlendiğim ve toplumsal cinsiyet tartışmalarında kendi rolleriyle mücadele eden erkek ve erkek gruplarıyla karşılaştığım on beş yıl boyunca benimle birlikte kaldı.

Başka insanların da bu soruyu, yani erkekleri kadın haklarına nasıl dâhil edeceklerini ciddi olarak değerlendirdiklerini fark etmeye başladım. Erkekler ve erkeklikler üzerine yazılmış kitaplar okumaya başladım. Birçok ülkede, oğlumun konuşulmayan sorusuna, erkek olmanın ne demek olduğuna yavaş ve acılı çalışmalar yürüterek cevap veren erkek ve erkek çocuklarıyla karşılaştım. Avustralya'dan R. W. Connell'in, herkesin düşündüğü gibi yalnızca tek bir çeşit "erkeklik" olmadığını, zaman içerisinde ve sınıf, yaş, coğrafya, ırk, cinsel yönelim ve diğer faktörlere göre değişiklik gösteren birçok erkeklik biçimi olduğunu söylediği açıklamasını duydum.[10]

Halen erkek elinde acı çeken, genelde erkeklere kızgın, eşitlikten çok uzak yüzlerce kadın ve kız çocuğuyla da tanıştım. Feminist ya da kadın hakları gündeminin bir parçası olarak bu işi yapmaları için erkeklerin desteklenmesini önemli gören kadınlarla da tanıştım. Bazı kadınlar, yalnızca kadın eksenli olan bir mücadeleye erkeklerin girmesini tehdit gibi gördüler. Uzun yıllar boyunca zar zor kazandıkları yerlerini ve kaynaklarını korumak istiyorlardı. Ve feminist arkadaşlarımın çoğu kadın haklarına dâhil olmak istediklerini söyleyen erkeklere karşı şüphe duyuyorlardı.

Ayrıca, erkek olmanın birden fazla yolu olduğu fikrini kaba bir şekilde reddeden erkekler de vardı. Onları, bir erkek olmanın ne demek olduğunu söylerken geleneksel düşüncelere sıkıca sarılanları, bu kitabın sonraki bölümünde ayrıca inceleyeceğiz.

Son olarak, sınıf, ırk ve diğer faktörlerden dolayı ataerkinin aralarında yarattığı güç içinde yaşamaya devam eden ama bu

güçteki deneyimleri son derece çelişkili olan birçok başka erkek, hatta belki de bir çoğunluk söz konusudur. Bu eşit olmayan güç deneyimlerinin erkeklik ve toplumsal cinsiyet ile ilgili olduğunun farkına bile varmayabilirler.

Bu kitap tartışmalara ne katıyor?

Feminizm ile ilgili birçok kitap yazılmıştır ve birkaç tane de erkekliklerle ilgili. Ama erkekleri ve feminizmi bir araya getiren çok az kitap vardır. Bu kitap, erkeklerin feminizme ya da feminizm yanlısı hareketlere katılmasının tarihinden ziyade, dünya çapında erkeklerin cinsiyet eşitliği hareketi ile feminist söylemi bir araya getiren bağlamın zaman içindeki belirli bir anda küresel bir perspektif edinmiş bir bakıştır.

Hem negatif hem de pozitif olarak erkeklerin kadın hareketindeki rolü ve bundan nasıl etkilendiklerine, 1990 yılında İngiliz yazar Lynne Segal Ağır Çekim: Değişen Erkeklikler, Değişen Erkekler ve 1999 yılında Amerikalı gazeteci Susan Faludi *The Betrayal of the Modern Men* (Modern Erkeğin İhaneti) adlı kitabında yer veriyor. 2003 tarihinde Bell Hooks'un *The Will to Change: Men, Masculinities and Love* (Değişme Niyeti: Erkek, Erkeklik ve Aşk) ve 2012 yılında ise Hanna Roisin'in *The End of Men and the Rise of Woman* (Erkeğin Sonu ve Kadının Yükselişi) adlı kitabı çıkmıştır.

R.W. Connell öncü olmak üzere, ayrıca Michael Flood, Judith Kegan Gardiner, Bob Pease ve Keith Pringle tarafından düzenlenen *International Encyclopedia of Men and Masculinities* (Uluslararası Erkek ve Erkeklik Ansiklopedisi) ile birlikte, erkeklikler ve erkekliklerin nasıl değişip değişmediğiyle ilgili analiz ve incelemeler de bulunuyor.

Batılı olmayan bir bakış açısıyla konuyu inceleyen çok az kitap var, bunlardan biri Sandy Ruxton tarafından düzenlenen

"Gender Equality and Men: Learning from Practise" (Cinsiyet Eşitliği ve Erkekler: Pratikten Öğrenme) ve bir diğeri de Andrea Cornwall, Jerker Edstrom ve Alan Grieg tarafından düzenlenen *Men and Development: Politicizing Masculinities* (Erkek ve Gelişim: Erkekliği Politikleştirmek) kitaplarıdır.

Erkeklerin feminizmle ilişkisine doğrudan bakan çok az kitap var, ki bunların hepsi de Kuzeyli bir perspektifle yazılmıştır. Muhtemelen eskisi, 1992'de Michael Kimmel ve Thomas Mosmiller'ın, *Against the Tide: Pro-Feminist Men in the United States: 1776-1990, a Documentary History* (Belgesel Tarih, Akıntıya Karşı: ABD'de Feminist Yanlısı Erkekler: 1776-1990) adlı çalışmasıdır. 2002'de Amanda Goldrick-Jones, 1970'ler ve 1990'lar arasında Kuzey Amerika, Britanya ve Avustralya'da bulunan anti-seksist erkek grupların bir tarihi olan *Men Who Believe in Feminism* (Feminizme İnanan Erkekler) kitabını yazdı. Tom Digby'nin 2009 tarihinde hem kişisel hem de akademik denemelerinden düzenlenen *Men Doing Feminism* (Feminizm Yapan Erkekler) adlı kitabı muhtemelen en kapsamlı çalışmadır. Ayrıca Shira Tarrant'ın 2009 tarihli *Men and Feminism*'i (Erkekler ve Feminizm) erkeklerin ABD'de feminist harekete tarihsel katılımına genel bir bakış getiriyor. Son olarak da, Michael Kaufman ve Michael Kimmel'in *The Guy's Guide to Feminizm*'i, (Erkeklerin Feminizm Rehberi) feminizmle ilgilenen erkekler için "nasıl" sorusuna daha tasasız bir yanıt şeklindedir.

Bir sinire dokunma: yazma süreci

Geniş bir çağrı yaratmasını, okuyucuları feminizm ve erkekler ve ikisi arasındaki ilişki üzerine derin düşünmeye sevk etmesini istediğim bu kitabı yazmak için, okuduğum kitapları, tüm tarafları ele alacak şekilde, artan çevrimiçi tartışmaları ve kadın hakları üzerine çalıştığım süre boyunca birçok ülkede

kadın ve erkeklerle yaptığım görüşmelerde elde ettiklerimi kullanmak istedim.

Ayrıca, 2013 yılında internette, bu çalışma kapsamında bir anket oluşturdum. Bu beni bir şey üzerinde çalıştığıma dair ikna etti. Yüz üzerinde cevap almayı umuyordum. Bir haftadan kısa bir zaman içinde dünyanın birçok bölgesinden 450'den fazla kadın ve erkekten cevap aldım. Bu cevapların çoğu düşünceliydi. Çoğu da çok coşkuluydu. Bu konu şüphesiz sinirlere dokunuyordu. Ve aynı zamanda feminizme yönelik tutumları geniş bir yelpazeden yansıtıyordu. Bazıları erkekleri ve feminizmi birbirine bağlama önermesi üzerinde tartışıyordu: "Erkekleri bir hareketin merkezi yapma. Bu tam da ataerki ile ilgili." Bazıları ise olumlu bakıyordu: "Erkeklerin cinsiyet eşitliğine kesinlikle dâhil olması gerektiğini düşünüyorum. Erkekler ve kadınlar birbirlerine karşı olmamalı."

Kasten aktivist ağları hedef alıyordum, böylece cevaplar kendi kendini seçen ve özellikle zaten bu konuyla ilgilenen insanlar tarafından geliyordu. Dünyanın farklı bölgelerinden, kadınlardan ve erkeklerden ve genç ve yaşlı feministlerden yanıt almak istiyordum. Bu kampanya, genç feministlerin ne düşündüğüne ulaşmak amacıyla Birleşik Krallık Feminista,[11] Birleşik Krallık Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma Ağı (Gender and Development Network in the UK), Kalkınmada Kadın Hakları Derneği ve MenEngage Ağı aracılığıyla yayıldı. Anket denemesi bilimsel bir geçerlilik amaçlamıyordu; farklı şekillerde çalışmayı deneyen erkek ve kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminizm hakkında ne düşündükleriyle ilgileniyordum.

Ankete en çok cevap kadınlardan, sadece 71'i (yani %16'sı) erkeklerden geldi, bu da cinsiyet ve feminizm konularının hâlâ kadınların alanı olarak görüldüğünü gösteriyor. Cevap verenlerin çoğu Avrupa Birliği ülkelerindendi ancak anket bilgisayara erişimi olan ve İngilizce konuşan kişilerle sınırlı olmasına rağmen her kıtadan cevap vardı.

Bu ankete katılanların feminizme yeni olan kişilerden mi, uzun süredir kadın hakları üzerinde çalışanlardan mı olduğu verilen yorumlardan belli oluyordu. Sonuçların tümü ayrıca bu kitapta ele alınıyor ancak feminizm ve erkek ilişkisinde iki ana tema ortaya çıktı.

İlki; -belki de yanıt verenlerin neredeyse %25'inin yirmi beş yaş altı olduğundan kaynaklı- katılımcıların neredeyse %90'ı, erkeklerin cinsiyet eşitliği çalışmalarına müdahil olmasının kadınların yararına olduğunu kabul etti. Bu hem erkekler hem de kadınlar için geçerliydi. Yorumlara şu da dâhildi: "Toplumsal cinsiyet eşitliği erkekler olmadan elde edilemez. Erkeklerin diğer erkekleri zorlamada ön planda olmaları gerekiyor." Ya da: "Tüm yaş, yetenek, ırk ve cinsten insanlar eşitlik için birlik olduğunda gerçek eşitliğin sağlanabileceğine inanıyorum."

Birkaç katılımcı konuyla ilgili çekincelerini ifade etti, örneğin:

- "Hangi erkek olduğuna ve neden katıldığına bağlı olarak değişiklik gösterir. Gerçekten cinsiyet eşitliğini mi yoksa 'erkek haklarını' mı teşvik etmeye çalışıyorlar."
- "Ancak samimi niyeti olanların buna katkısı olduğunu düşünüyorum. Kadınlar erkeklere her zaman kuşkuyla bakacak (bir çeşit ters cinsiyetçilik) ve onları ataerkilliğin bir uzantısı olarak düşünecek."
- "Erkeğe bağlı, katılımına bağlı! Bazı MRA [men's rights activist-erkek hakları aktivistleri] (örn. UK Fathers for Justice-Birleşik Krallık Adalet için Babalar) gruplarının toplumsal cinsiyet eşitliği için yararlı olacakları konusunda emin değilim, ama Beyaz Kurdele Kampanyası ya da *Walk a Mile in Her Shoes* (Onun Ayakkabılarıyla/Onun Yerine Bir Mil Yürü) gruplarının yararlı olacağını düşünüyorum."
- "Erkekler kadın haklarına ve bu yoldaki bazı ilerlemelere saygı göstermenin önemli olduğunu anlayabilirler. Ama belirli hakların elde edilmesi demek kendi haklarıyla bir uyuşmazlık demektir ve erkeklerden buna karşı birçok itiraz olacaktır."

İkincisi; bazıları bunu "feminist yanlısı" olarak nitelerken, %80'den fazlası çekinceleri olmasına rağmen erkeklerin feminist olabileceklerine inandıklarını söyledi:

• "Erkekler için bu adı (feminist) kullanmanın yararsız olduğunu düşünüyorum, bir kadın grubunu böyle tanımlamak daha faydalı. Erkekler feminist değerlere destek olabilirler ama onları böyle bir terimle adlandırmaya gerek yok. Kadınların kendilerini birden fazla feminizm ile tanıtabilmeleri siyasi bir değerdir."

• "Sadece kadınlar feminist olabilir. Erkekler feministleri ve feminizm ilkelerini destekleyebilir."

• "Erkekler feminist olabilirler mi? Tabi ki, beyaz insanların ırkçılığa bir son vermeyi destekleyebildikleri gibi. Ataerki toplum için bir atasözüdür, hepimiz bunun bir parçasıyız. Hepimiz dünyada eşitlik ve aydınlanma için üstümüze düşeni yapmalıyız."

Ankete verilen cevapların çoğunun erkeklerin feminizme katılma fikrine bu kadar olumlu yaklaşması beni şaşırttı. Hiçbir dayanağım olmamasına rağmen on yıl önce bile bunun söz konusu olabileceğini sanmıyorum. Ve bu bana kitap için sorduğum sorularla doğru yolda olduğuma dair bir ümit verdi.

Kitabın yapısı

Bu kitap erkekler ve feminizm konusunda bir giriş ile başlıyor. On beş yıl boyunca kadın hakları hakkında yazdıktan sonra neden bu konuda yazmaya başladığımı -kadın hakları mücadelesine, erkeklerin de en az kadınlar kadar katılımı olmadan toplumsal cinsiyet eşitliğinin asla başarılı olamayacağının farkına varışımı- anlatıyor.

İkinci bölüm erkeklerin -ve kadınların- feminizm ile ilişki-

lerini inceleyerek devam ediyor. Şiddetten gelmiş bir adamın kadın hakları savunuculuğuyla devam eden yolculuğundan başlayıp, kadınların ve erkeklerin kelimelere ve feminizm fikrine bazen aşırı olan tepkilerini gözden geçiriyor.

Daha ileride de, erkeklerin feminizm ile ilişkisiyle, kadın ve erkeklerin LGBTI (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel ve interseksüel) konularıyla ilişkisinin nasıl bağlantılı olduğunu ve feminizmin transseksüel haklarıyla sıkıntılı ilişkisini inceliyor. Kritik soruyu soruyor: Erkekler feminist olabilirler mi? Erkekler kadın haklarını korumak için kadınlarla çalışabilir mi ve ataerkinin ve erkekliğin kısıtlayıcı kavramlarına nasıl meydan okuyabilirler? Ve erkeklerin çelişkili güç deneyimlerine göz atıyor.

Üçüncü bölüm ise, cinsiyet ilişkilerine toplumsal bir bakış ve bir kadın veya bir erkek olmanın nasıl doğuştan şekillenen bir tutum olduğuna göz atıyor. Kız çocukları üzerindeki, özgüven eksikliği, isteksizlik, erkek kardeşlerinden ya da diğer ülkelere oranla daha az seçeneklerinin olması, ya da okullarını bırakma ve daha çocukken evlenmek zorunda kalmaları anlamına gelen olumsuz sonuçları açıklıyor. "Gerçek erkek" olma fikrinin erkeklerin duygularını nasıl bastırdığını ve bunun nasıl homofobiye yol açtığını, tüketim çılgınlığı ve neo-liberal gündem tarafından desteklenen bu oyunun faklı kültürlerde nasıl oynandığını gösteriyor. Tüketim çılgınlığı ve pornografinin kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediğine, bunun ilişkilerimiz kadar özsaygımıza olan etkisine bakıyor. Dini muhafazakarlığın yükselişini ve bunun kadın hakları üzerindeki etkilerini inceliyor. Kadın ve erkeklerin kendi inançlarıyla buna karşı nasıl savaştığına göz atıyor. Son olarak, kuşaklar arasındaki farklılıkları ortaya çıkarıyor ve böyle davranışlara meydan okunduğunda neler olabileceğini gösteriyor.

Dördüncü bölüm, son on yılda kadın ve kız çocuklarının sağlık ve eğitimindeki gelişmeleri gösteriyor. Daha ne yapılabilir? Kadınların sağlıkları ve kız çocuklarının eğitimleri üzerinde odaklanılması gerekliliğinin, bazen erkeklerin sağlığı ve

erkek çocuklarının eğitiminde ihmale yol açıp açmadığını tartışıyor. Ve yine, tüm cinsiyetlerin -erkek, kadın ve transseksüel,- ihtiyaçlarını karşılamak için bütünsel bir yaklaşım yoktur. Bu bölüm, sürekli değişen zorlukları ortaya koymakta ve eğer ele alınmamış olası sonuçlar varsa onları ele alıyor.

Beşinci bölüm, istihdam dünyasını inceliyor: Bir yanda, ücretli işlerde hiç olmadığı kadar çok sayıda kadın varken, diğer yanda hâlâ yarı zamanlı, güçlü ve etkili pozisyonlar yerine düşük ücretli işlerde ya da hiçbir koruması olmayan kayıt dışı sektörlerde çalışan kadınlar söz konusudur. Bu bölüm bu önemli çelişkiye bir ışık tutuyor, özellikle de, sosyal yardımın kesildiği ki bu en çok kadını etkiler ve hizmet ve destek eksikliği nedeniyle kadının ev içi sorumluluklarının arttığı küresel ekonomik kriz konusuna değiniyor. Ekonomik perspektifin, sadece hangi ülkede yaşadığına göre değil, ayrıca ırk, sınıf ve yoksulluğa göre büyük ölçüde farklılaştığını gösteriyor. Geçmişleri ne olursa olsun, ev geçindiren kişi rolünün erkekler için önemine, birçok ülkede bunun nasıl değiştiğine ve kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerine göz atıyor. İşyerlerindeki kanun ve politikalar daha esnek hale gelirken, erkeklerin daha fazla ebeveynlik yapmalarını sağlamak için neler yapılabileceğini soruyor.

Altıncı bölüm, babalığın dünya çapında değişen yüzü hakkındadır. Beş erkekten dördü yaşamlarının bir noktasında baba olacak ama çoğunun çocuklarıyla ilgisi olmayacaktır. Bu bölüm, erkekleri aktif babalar olmakta neyin engellediğini ve değişim için katalizörlerin neler olduğunu ana hatlarıyla belirliyor. Baba hakları hareketinin anti-feminist olmasının sebeplerine göz atıyor. Ve babaların sayılarının yükselmesi bir babalık devrimi oluşturabilir mi diye soruyor. Ve eğer erkekler çocuk bakımının ve ev işlerinin %50'sini yapsaydılar, bunun kadınların iş hayatına katılmaları anlamına gelip gelmeyeceğini soruyor.

Yedinci bölüm ise direkt olarak erkeklerin kadına karşı devam eden şiddetini ele alıyor. Erkek şiddetini teşvik eden ve destek-

leyen sosyal ve kültürel normları inceliyor. Bazı erkekler şiddete başvurmazken neden diğerlerinin başvurduğunu inceliyor. Erkeklere karşı erkek şiddeti ve bazı feministlerin erkek tecavüzünü neden bu kadar zor bulduğuyla ilgili yorumlarda bulunuyor. Erkeklerin şiddet karşıtı kampanyalarını vurgulayıp soruyor: Ne işe yarıyor?

Bu kitapta görüşülen Oswaldo ve Todd gibi -ve kurumları işletmiş, halen işletmeye devam eden- erkekler, yanlarında bulunan eşleri, kız arkadaşları, kızları, kız kardeşleri, yeğenleri ve torunlarının haklarını savunmazsa, kadınların yaptığı bütün mücadeleler ve fedakârlıkların boşa gitme ihtimali vardır.

2 | İKİLİKLERİN ÖTESİNDE: FEMİNİZM VE ERKEKLER

Yolu açmak: Bir erkeğin feminizme yolculuğu

Afro-Amerikan belgesel yapımcısı, cinsiyetçilik karşıtı ve aktivist Byron Hurt: "Feministler, kadınlara rutin ve küresel olarak ikinci sınıf vatandaş muamelesi uygulayan erkek egemen toplum hakkında bir eleştiri önerisi getirdi. Doğruları konuştular ve erkek olmama rağmen konuştukları doğrular bana değmişti," dedi.

> Feminizm sayesinde, bir erkek olarak büyürken yaşadığım şeyleri daha iyi ifade etmeme yardımcı olan bir dil geliştirdim. Ataerkillik, ırkçılık, kapitalizm ve cinsiyetçilik hakkındaki feminist yazılar bende bir yankı uyandırdı çünkü onların meydan okuduğu erkek egemenliğine birinci elden tanık oldum. Bunu bir çocukken evde gördüm ve yetişkin olduğumda da devam etti. Erkek kültürü ve erkek davranışları üzerindeki araştırmaları, babamın ataerkilliğini toplumsal bağlama yerleştirmemde ve kendimi daha iyi anlamamda bana yardımcı oldu.
>
> Feministleri sevmeye ve onları benimsemeye karar verdim. Feminizm sadece kadınlara ses vermedi, ayrıca erkekler için erkekliğin geleneksel boğuculuğundan kurtulmanın önünü açtı. Hayatımızdaki kadınların canlarını acıttığımız zaman, hem kendi canımızı hem de toplumumuzun canını acıtırız.[1]

Acı, onun feminizmden beklentilerini çok açık bir şekilde ifade ediyor. Ancak diğerleri, hem erkekler hem de kadınlar, çok fazla anlaşmazlık içindeler. Bu bölüm doğrudan erkekler ve feministler hakkında halen gelişmekte olan bazı çağdaş feminist tartışmalara değiniyor. Hem erkek olmanın hem de kadın olmanın ne anlama geldiğine ve genelde dolaylı ya da dolaysız olarak kadın karşıtı erkek hakları hareketi incelemelerine değiniyor. Erkeklerin feminizm ile ilişkisinin LGBTI ile nasıl bağlantılı olduğunu gösteriyor. 21. yüzyıl feminizminin, transeksüel haklarıyla sıkıntılı ilişkisini inceliyor. Ve kendilerini feminist olarak niteleyen ve bunun çok önemli olduğunu düşünen çok sayıda erkeğin sesini duyuruyor.

Ne tür bir feministsiniz?

Elle dergisi Kasım 2013 tarihli sayısında, feminizmin "yeniden markalaşmasını" ne şekilde isimlendireceklerine karar vermek için üç reklam ajansını görevlendirdi. Bir ajans "Feminist misiniz?" adlı bir akış şeması üretti. Bir diğer reklam şirketi de eşit ücret hakkında bir reklam hazırladı. Üçüncüsü ise kadının kalıplaşmasıyla ilgili bir reklam önerdi.[2] Elle'in girişim gerekçesi İngiltere'de yedi kadından yalnızca birinin kendini feminist olarak adlandırmasıydı. Ve üç ajanstan sadece ilki "yeniden markalaştırmada" erkeklerin de yer alabileceği ihtimalini sundu.

Aslında, bu "yedi kadında bir" değeri, yeni annelerin çevrimiçi iletişim ağı Netmums tarafından yapılan bir anket sonucunda ortaya çıktı, yani geniş bir nüfusu temsil etmiyordu. Bu yüzden, katılımcılar göz önüne alınırsa, ankette en çok değinilen konunun (%69 oranında) "annelik değerlerini eski durumuna getirmek" olması pek de şaşırtıcı değil. Öte yandan, ankete katılanların %41'i İngiltere toplumunun "hâlâ bir erkek dünyası" olduğunu düşünüyordu ve %36'sı ise "kızlarının,

erkek ve kadının eşit görüleceği bir günü hayal edemediklerini" söyledi.[3]

Kendi feminizmim adına, ki kendimi açık ve sosyal olarak ilerleyici, enternasyonalist, kapitalizmi ve özellikle neo-liberalizmi eleştiren biri olarak görüyorum, etiketleri özellikle faydalı bulmuyorum. Yazar ve aktivist Rebecca West'in 1913'te yaptığı basit açıklamayı daima beğenmişimdir: "Doğrusu feminizmin ne olduğunu şahsen asla anlamadım; sadece beni bir paspastan farklı kılan duyguları ne zaman dile getirsem, insanların bana feminist dediklerini biliyorum."

Benim için geçerli diğer fikir ise "kişisel olan politiktir" cümlesidir. Bu cümle 1970'lere dayanıyor ve bu kitabı yazarken hep benimle birlikteydi. Biraz da, başkalarına verdiğimiz "öğütleri" kendi hayatımızda yapıp yapmadığımızın önemini korumaya devam ediyor olmasındandır. Ama aynı zamanda, bu ikisi oldukça iç içedir ve biz onları ayırmak için sürekli çabalıyoruz. Bu perspektif 1990'larda, bütün analizlerin, bizim "post-feminist" dönemde olduğumuzu yani bizden önceki feministlerin hakların çoğunu aldıklarını iddia ettikleri bir yerde kayboldu.

Temel feminist hareketler; yalnız kadına ait alanlara öncelik veren radikal feministler, liberal feministler, feminizmlerini kapitalizm eleştirileri ve sömürü incelemelerine bağlayan marksist ya da sosyalist feminist hareketlerden oluşuyor. Feministler de kendilerine özgü bakış açıları ve din, sınıf, ırk yaşantılarına dayalı birlikler oluşturdu, böylece siyahi feministler, müslüman feministler, lezbiyen feministler ve örgütler olarak bölümlere ayırdılar.

Feminizm sosyal, politik ve kültürel gerçeklere dayandırılmalıdır. Hindistan'dan feminist yayıncı Urvashi Butalia şuna işaret etmiştir; "Feminist hareketler, dünyanın her yerinde, var oldukları yerlerin özellikle siyasi ve ekonomik gerçekliklerinden doğarlar. Bu anlamda, her hareketin kendine özgü sorunları ve endişeleri vardır." Ancak şöyle devam ediyor: "Kültürel

ve ekonomik farklılıklara rağmen, tüm dünyadaki kadınların, feminizmin ilgi alanı olmuş ortak sorunları vardır."[4]

Feminizmin, genç ve yaşlı, siyah ve beyaz heteroseksüeller ve LGBTI ve bazen "Çoğunluk Dünyası" olarak adlandırılan kuzey ve güneydeki ülkeler gibi kendine özgü bölümleri vardır. Örneğin, bazı güneyli aktivistler feminizmi kuzeyin kültürel bir kavramı olarak görürken, orta sınıf beyaz feministler siyah ve etnik azınlıktaki kadınların karşılaştığı baskıyı ve ırkçılığı anlayamamışlardır.

Uzun zamandır feminist olan, akademisyen, yazar ve şu anda ABD Berea Üniversitesi Appalachian Çalışmaları misafir ordinaryüs profesörü Bell Hooks feminizmin, kadınların erkeklere rakip olmadığını geniş bir tanımlamayla sundu: "Basitçe söylemek gerekirse, feminizm cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürü ve baskıyı sona erdirmek için var olan bir harekettir."[5] Şüphesiz, bu mücadeleyi ataerkil yapıları değiştirecek ittifak olarak görüyor.

> Onların düşünceleri bir yana, feminist politikalar için mücadele edenlerin, ataerkil yapı var oldukça işin fırsat eşitliği için mücadeleyle bitmeyeceğini anlaması gerekir. Ataerki ile mücadele ve onu parçalamanın günümüz feminist mücadelenin özünde olduğunu anlamamız gerekir. Eğer kadın ve erkek eskimiş seksist düşünce ve davranışlardan kurtulmak istiyorsa bu önemli ve gereklidir.[6]

Amerikalı feminist blog yazarı Jessica Hoffman "beyaz feministlere mektup"unda şöyle yazmıştır: "Ayrıcalık bir tür zehirdir -sinsi, saptırıcı, karışık, gizli- ve gücün nasıl korunması gerektiğinin bir parçasıdır. Ve deyim yerindeyse ayrıcalıklı insanlar da konu dışı bırakılıyor, nelerin olduğunu ve neyin içine konulduğumuzu açıkça göremiyor ve de rahat bir şekilde bizleri bundan sorumlu olarak görmüyorlar."[7]

Çoğu kadın sadece cinsiyetçilikten etkilenmiyor. Siyahi fe-

minizm yanlısı bir bloğun ifade ettiği gibi, eğer feminizm bu farklı baskıları tanımlamakta başarısız olursa, "kadınların hayatlarını yaşayışlarındaki olağanüstü farkları yansıtmakta ve ele almakta" da başarısız olur ki bu da feminizmi "feminizmler"e dönüştürmenin zorlu çalışmalarını -bizim harika çeşitliliğimizin daha iyi temsil edilmesini- engeller.[8]

21. yüzyılda, feminizmde, dünya çapında çevrimiçi ya da çevrimdışı örgütlenen genç kadınların öncülük ettiği bir canlanma olmuştur. Twitter akışında Feminizm Ağı'nın Ocak 2014'te "kişisel olan politiktir"[9] diye yeni bir bölüm oluşturduğunu görmek beni heyecanlandırmıştı. Belki de geri dönüyordur -eğer daha önce gerçekten yok olmuşsa.

Ama Amerikan eleştirel teoristi Nancy Fraser,[10] feminizmin politikten çok kişisel olarak düşüşte olduğunu, özünde kapitalizme bağlı bir bireysellik tarafından yürütüldüğünü ileri sürüyor.

> Bir zamanlar radikal bir dünya görüşü olan feminist fikirler giderek bireysel terim içinde ifade edilmeye başladı. Bir zamanlar toplumu kariyerizm ile teşvik etmekle eleştiren feministler, şimdi kadınlara 'buna yaslanmaları' konusunda öneride bulunuyorlar. Bir zamanlar önceliği sosyal dayanışma olan bir hareket şimdi kadın girişimcileri kutluyor. Bir zamanlar 'bakım'* ve karşılıklı bağımlılığı önemseyen bir perspektif şimdi bireysel gelişmeyi ve meritokrasiyi** teşvik ediyor."[11]

Fraser'ın istihdam üzerindeki bölümde daha çok ver verilen analizleri, kişisel ve toplumsal arasındaki ilişkiyi, bütün olarak

* İngilizcede 'care' kelimesinin türevlerinden biri olarak çevrilen 'bakım', konuyla bağlamı içinde ev işlerine katılım, aileye 'ilgi' vb. anlamlar tercih edilerek düşünülmüştür. (ed. notu)

** Meritokrasi, yönetim gücünün, yetenek ve kişilerin bireysel üstünlüğüne yani liyakata dayandığı yönetim biçimidir. Bu yönetim şeklinde idare gücü, üstün özellikleri olduğu düşünülen kişiler arasında paylaştırılmaktadır.
Kelimenin kökeni Latince *meritum* (yeterli, değer) ile Yunanca *kratos* (yönetim, güç) kelimelerinin birleşimine dayanmaktadır. (ed. notu)

içeren bir analizde bir araya getirerek değerlendirmenin feministler için neden bu kadar önemli olduğunu açıkça gösteriyor.

Feminizm: dört harfli bir kelime mi?*

Ama önce, "feminizm" kelimesini değerlendirmemiz gerekiyor. Çoğu insana göre bu kelime, "toplumsal cinsiyet eşitliği" teriminin yaratmadığı, güçlü olumsuz duygulara neden oluyor. "Ataerki" de aynı etkiyi yaratıyor. Bunlar genellikle kafa karışıklığı, yanlış anlamalar ve hatta öfkeye neden oluyor. Ve bu, kadınlar kadar erkek için de böyledir.

İngiliz öğrenci Rose Kelly "feminizm" kelimesiyle olan tecrübesini şöyle anlatıyor:[12]

> Eğer bizim kampüse gelseydiniz, feminizmin dört harfli bir kelime olduğunu düşünürdünüz. Birkaç hafta önceki bir seminerde (kültür ve farklılıklarla ilgili), konuşmacı odada feministler varsa ellerini kaldırmalarını istedi. Elimi kaldırmadığımı söylemekten utanıyorum, doğrusu yirmi kişilik sınıfta sadece bir kız elini kaldırdı.
>
> Savunduğum şeyle ilgili asla utanmıyorum, ama insanların anında verecekleri hükümlerden dolayı kendimi feminist olarak etiketlendirmeyi istemem. Başka bir İngiliz öğrenci Siobhan Garrigan ise şöyle diyor: Gençler kendilerini feminist olarak tanımlamak istemiyorlar çünkü feminist olduğunuzu söylediğinizde insanlar size erkeklerden nefret eden, demode giyimli, lezbiyen etiketi vuruyorlar.

Ya da Vagenda bloğundan Holly şöyle yazıyor: "Feminiz-

* İngilizcede argo olarak kabul edilen 'fuck' kelimesi kullanılmak istenmediği zaman 'dört harfli kelime' şeklinde telaffuz edilir. Burada feminizmin cümle içinde kullanılmayacak kadar 'ucube' bir kelime olduğu tartışılıyor. (ed. notu)

min pis bir kelime gibi düşünülmesinin nedenini kızlara sorduk. Kızlar bu soruyu şu kelimelerle yanıt verdi: 'Seksi değil, kadınsı değil, kızgın, kafa karıştırıcı, akademik, göz korkutucu, suçluluk uyandıran, radikal, korkutucu, erkek düşmanı, ayrıcalıklı ve ilişkilendirilemez.' "[13]

Kadının Güçlendirilmesi ve Çocuk Esirgeme Hizmetleri Sekreteri Sri Danti Anwar: "Endonezya'da kendimizi feminist olarak adlandırmak istemeyiz. Batı'ya ait bir kelime olarak görüldüğünden feminist kelimesine karşı bir duruş var. 'Cinsiyet' kelimesini bile kullanmaz, başka şekilde anlatmaya çalışırız. Cinsiyet eşitliği fikrini insanların hayatlarıyla bütünleştirmeliyiz. İşte bu, yalnızca dilde değil gerçek bir devrim olacaktır."[14]

Bu kitap için yapılan çevrimiçi anketteki bazı katılımcılar bu kelimeyi değiştirmeyi önerdi ama buna karşı birçok genç kadın bu kelimeyi istedi. Örneğin: "Eğer bunu anlatmak için cinsiyet konusunda daha tarafsız bir terim kullanılsaydı, feminist hareketi daha çok erkeği etkilerdi."

Birçoğunun post-feminist olarak adlandırıldığı bir çağdan sonra, kendine feminist demekten mutlu yeni bir genç kadın - ve birkaç genç erkek- dalgası görmek yüreklendiricidir. Çevrimiçi anket katılımcıları ayrıca şunu da söylediler: "Feminizmin yeniden canlanmasından güç alıyorum ve gerçek ve kalıcı bir değişimi getireceğinden son derece umutluyum."

Genç nesil bunun ne anlama geldiği konusunda eski nesilden daha farklı anlamlar çıkarabilir, ama Rebecca West'in tanımında olduğu gibi; kapı önü paspasları muamelesi görmek istemiyoruz.

Ve Caitlin Moran'ın "Nasıl Kadın Olunur?" kitabıyla ilgili çok fazla tartışma olmasına rağmen, kitabın mizahla karışık meydan okuması birçok genç kadını feminist ve kadın olmanın ne anlama geldiğini düşünmeye ittiği gözüküyor.[15] Caitlin:

"Bir feminist olup olmadığınızı anlamanın hızlı bir yolu var. Elinizi pantolonunuza koyun.

a) Vajinanız var mı?
b) Vajinanızdan sorumlu olmak istiyor musunuz?

Eğer cevabınız 'evet' ise, tebrik ediyoruz! Siz bir feministsiniz."

Genç Avustralyalı girişimci Holly Ransom kendi neslinin "feminist" kelimesini tercih etmediği konusunda hemfikir ve bunun nedeninin "kelimenin ana çağrışımından evrimleşerek 'eşit haklar'dan 'erkek düşmanlığı'na dönüşmesi" olduğunu ileri sürüyor. Bununla birlikte "Eşit haklar" terimini kullandığında "Henüz aynı fikirde olmayan genç bir kadınla tanışmadım," diyor. Ransom'a göre, "Bu, güncel tartışmalar çerçevesinde, kullandığımız dilin çağrışımlarının daha kapsamlı bir bilinçle yükseltilme ihtiyacının bir başka kanıtıdır ve bunun yanı sıra, toplumsal cinsiyetin eşitliği gelişimine engel olan, örtük tutumlara dayalı ve kültürel olgular üzerindeki görünmezlik pelerinini kaldırmalıyız."[16]

Neden feminizme ihtiyacım var?[17]

ABD Duke Üniversitesi'ndeki genç kadınlar, "Feminizm için PR (Public Relations-Halkla İlişkiler) kampanyası" olarak adlandırdıkları kampanyayı oluşturan bir dizi gruptan biridir. Ve şunları söylüyorlar: "Sınıfımız, karşı konulmaz yaygınlıkta bir inanç olarak gördüğümüz, bugünün toplumunun artık feminizme ihtiyacı olmadığı düşüncesiyle altüst olmuştu... Feminizmi ve kadın sorunlarını çevreleyen iftiralar bastırılmayana kadar hem istatistiksel hem de sosyal olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın zor olacağını hissediyoruz."

Sosyal medya hesapları şuana kadar, dünyanın her yerinden, bir kısmı genç erkeklerden, çoğu da genç kadınlardan olmak üzere 4,000'den fazla fotoğraf ve feminizmin neden gerekli olduğunu ifade eden açıklama almıştır. Bunlardan bazıları:

• "Feminizme ihtiyacım var çünkü 1913'te, büyük büyük annem kadınlar oy hakkı alabilsin diye Suffragette gösterisinde canını verdi ve 100 yıl sonra HÂLÂ cinsiyetler arasında eşitlik yoktur."
• "Feminizme ihtiyacım var çünkü 15 yaşındaki bir kız, sokak ortasında bir erkek ona ıslık çaldığı için gözyaşları içinde, rahatsız edilmiş olarak eve gelmemeli."
• "Feminizme ihtiyacım var çünkü 'erkek işleri' (mühendislik ve doktorluk gibi) 'kadın işleri'ne göre daha fazla kazanıyor. Ve bu kabul EDİLEMEZ!"
• "Feminizme ihtiyacım var çünkü çocukken aileme kızların aynı anda hem sevimli hem de zeki olamayacaklarını söyledim."
• Feminizme ihtiyacım var çünkü erkek yeğenime, sadece ona aldığım yavru kedi ile oynadığı için -babası tarafından- "homo" denmişti. O zaman daha iki yaşındaydı.
• FEMİNİZME ihtiyacım var çünkü kadın hakları hakkında konuştuğumda birisi bana doğru gelip şöyle dedi, "Kadınlar sadece midemizi doldurmak ve testislerimizi boşaltmak için varlar."

Erkekleri feminizme katmak: Şeytan ayrıntıda gizlidir

Erkeklerin -genellikle azınlık da olsalar- toplumsal cinsiyet eşitliği kampanyalarına katılmaları yeni bir şey değildir. 1848'de

Batı dünyasında, erkekler ilk kadın hakları kongresine katıldı. 1978 yılında, birçok ülkede erkek grupları hızla çoğalırken, Los Angeles 5. Erkekler ve Erkeklik Ulusal Konferansı'nda bir bildiri yayınlandı: "Kadın hareketi, erkekler için bugüne kadarki en iyi şeydir."

Ama son yıllarda genç feministlerin erkeklerin feminizme katılımı konusundaki yaklaşımlarında bir değişim olmuş gibi görünüyor. Örneğin, Birleşik Krallık Feminista[18] kendini şöyle tanımlıyor: "Cinsiyet eşitliği için mücadele eden sıradan kadın ve erkeklerin hareketi." Ve 2012 yılı ulusal konferanslarındaki 1000 kişilik güçlü katılımcı kitlesinin geneli kadın olmuşsa da, azımsanmayacak bir erkek azınlığı da bulunuyordu. Ayrıca bu kitap için yürütülen çevrimiçi araştırmada genç katılımcıların %90'ı ve 50 yaş üstü katılımcıların %73'ü erkeklerin feminist olabileceğini söyledi.

Brezilya'daki Instituto Promundo'nun[19] kurucusu ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle erkeklerle yapılan çalışmanın öncülerinden Gary Barker, "kuşakların değişimi"nden bahsetti:

"Günlük gerçeklik olarak kadın haklarıyla büyüyen bir genç erkek nesli ve erkeklerden sadece saygı bekleyen bir grup genç kadın var. Bence gerçeklik dünyanın birçok bölümünde çalışmalarımızı yürütmemizdir. Kadın haklarını savunan çok daha fazla kadın var ve şöyle diyorlar: "Elbette sizler (erkekler olarak) burada olmalısınız. Gelip erkeklerin neden toplumsal cinsiyetin bir parçası olması gerektiği üzerine açıklamalar yapmak zorunda değilsiniz. Bunu anlarız."[20]

Brezilyalı genç feminist Marisa Vianna:

> Tecrübelerime göre, biz genç feministler, yaşlı feministlere göre erkeklerle çalışmaya daha açığız. Erkeklerin de feminist olabileceğine inanıyoruz ve bu tartışmaları yürütme konusunda daha esneğiz. Daha geniş bir harekete ve olabildiğince desteğe ihtiyacımız olduğunu fark ettik. Genç feministler, yaşlı

feministlerin kazandığı seçkin alanlara erişmekte zorluk çekiyorlar, bu yüzden kendimize şunu sorduk: Nasıl destek kazanırız ve kiminle çalışmalıyız? Ve bu soru erkeklerin katılımını da içeriyor. Farklı farklı hareketlerle çalışmamız gerekiyor. Latin Amerika'da, yerli ve ekolojik hareketler içindeki genç feministleriz. Nereye gidersek gidelim bu kimliği taşıyacağız.[21]

Kanundaki değişikliklerden ve eğitimden kaynaklandığını söyleyen Endonezya'dan genç erkek Andreas ile konuştum ve şunları söyledi:

Kadınlar kendi görüşlerini ifade etmek için daha hevesliler ve erkekler onları duymaya başladı. Genç eğitimli erkekler kadın hareketini desteklemeleri gerektiğini anladılar. Bu nesiller arasındaki değişimdir. Babam kaşlarını kaldırarak 'Feminizm nedir ki?' diye sordu ve İncil'den bahsetti, ama en azından şehirlerde, genç erkekler kadınları destekleyeceklerdir. Köylerde bu hâlâ çok daha zor; köylerin ve ailelerin liderleri erkeklerdir ve aile kararlarında kadınların ve kız çocuklarının fikirleri maalesef ciddiye alınmıyor.

Feminism.com sitesinde, Amerikalı feminist aktivist Amy Richards'ın, feminizmin her iki cinsin eşitliği mücadelesini verip vermediği sorusuna yanıtı şöyledir:

Şahsen ben kadın eşitliği kadar erkek eşitliği için de mücadele yürütüyorum, ya da daha doğrusu erkek ve kadının eşitsizliklerden kurtulması için mücadele ediyorum. Ve bu eşitsizlikler çoğunlukla uzun süreli cinsiyet klişelerine dayanır. Örneğin, erkekler tek bir yöne şartlandırılmıştır, kadınlar da başka bir yöne. Feminizm bu varsayımları kırmakla ve bunu destekleyecek çok daha fazla kanıt bulmakla ilgilidir. Cinsiyetimize göre programlanıyoruz. Genelde erkekler uyum sağlayama-

dıkları için daha fazla cezalandırılırlar; kadınların erkeklerin dünyasına erişmesi, erkeklerin kadınların dünyasına erişmesinden daha kolaydır.[22]

Belki de genç kadınların erkek feministlere kapıları açıyor olmasının diğer bir nedeni, ikinci bölümde yer alan, Amerikalı eleştirel teorist Nancy Fraser'ın bireyselleşme konusundaki argümanlarıyla ilgilidir; genç kadınlar kolektivizmi tercih etmeye değer veren bireycil bir yaklaşıma daha eğilimlilerdir. Politik zeminlerde, kadınların tercihlerine önceki feminist nesle göre daha az zıtlaşma eğilimi bulunuyor. Politik değerlerden çok bireysel tercihe değer yüklenmiştir.

Arkasındaki neden ne olursa olsun, genç feministlerin erkekleri kendi saflarına almakta daha davetkâr olması büyük bir değişimdir.

Geçmişte (ve bazen bugün) feminist veya feminist yanlısı erkek, zulmün ve ataerkinin temsili olarak görülür, eleştirilirdi. Sanki erkeğin kadına tüm yaptıkları yalnız erkeğin hatasıymış, erek ataerki mağduru değilmiş gibi. Sosyolog yazar Allan Johnson'ın belirttiği gibi; birçok insan "erkek" ile "ataerki"yi eşit tutuyor. Ancak bu, kelimenin yanlış yorumlanmasıdır: "Ataerki bir tür... hem kadının hem de erkeğin dahil olduğu bir topluluktur. Bir toplum erkeğe tanıdığı önceliklere (*erkek egemen, erkek merkezli, erkekleştirme*) göre ataerkileşir. Üstelik bir kontrol takıntısı ve kilit nokta olarak da kadın zulmü etrafında örgütlenir."[23]

Bu kitap için yapılan çevrimiçi ankete katılanlar, "Sadece kadınlara ait bir alan olmalı, ancak aynı zamanda, hem erkeği hem de kadını etkileyen sorunlar üzerine ikisinin birlikte çalışabileceği bir alan da olmalı" ve "Tecrübelerime göre, bazı feministler erkeklerin kadın meselelerine katılımına kesinlikle karşı duruyorlar," gibi yorumlarda bulundular.

Birçok feminist, kesinlikle yalnız kadın alanı olan bir şeye erkeklerin katılmak istemesine şüpheyle bakıyorlar. Erkeklerin

motive eden sebeplerden korkuyorlar, mücadele eden kadın gruplarının erkekler karşısında hem kaynak hem de ilgi açısından bir daha kaybedeceğinden endişe duyuyorlar. Ve birçok erkek grubunun kendilerine "erkek hakları" dediğini ve bunun kadın düşmanı ve kadın nefreti anlamına geldiğini biliyorlar.

Birleşik Krallık siyasi antropologu Andrea Cornwall ve politika analisti Emily Esplen'in kadınların güçlenmesi ve erkekler hakkındaki raporları: "Erkekler ve erkekliklere ilgi hızla artıyorken, bu 'erkek gündemi'nin tam olarak ne hakkında olduğuyla ilgili feministler arasında kararsızlıklar söz konusudur. Bazılarına göre, kadınların seslerini daha fazla duyurması, gündem oluşturma ve kaynak sağlaması için birlikte çalışma konusunu yani asıl amacı sekteye uğratmak. Bazılarına göre de bu, kadın haklarına olan dikkati dağıtmak ve kadın fonlarını tüketme amaçlı bir problem ve tehdit. Diğerlerine göre ise, bu istek sadece siyasi altyapısı olmayan bir moda."[24]

Zimbabveli toplumsal cinsiyet uzmanı Everjoice Win, Cornwall ve Esplen'in makalesini daha sert bir yorumla desteklemiştir:

> Sadece erkeklerin ne yapması gerektiğine dair önerilerde bulunuyorsunuz; diğer erkekleri hareketlendirme, birbirlerini zorlamaları, kadınlar için oy vermeleri, sendikalarda çalışmaları gibi önerilerde bulunuyorsunuz, onların bunları yapmaları GEREKTİĞİ konusunda aynı fikirdeyim. Ama kadınlara iyilik olsun diye değil. İstedikleri için bunları yapmalılar, eğer kendilerine iddia ettikleri gibi, sözüm ona demokrat, insan hakları aktivistleri/destekçileriyseler bunu yapmalılar. Bununla birlikte, erkeklerin yapması gereken en önemli şey kadınlarla olan ilişkilerini, davranışlarını ve kişisel davranışlarını değiştirmeleridir. Bu değişikliklerde tutarlı olmalıdırlar. Yaptıkların şeyin cinsiyet eşitliği ve kadınların haklarına katkı olup olmadığı konusunda elbette KANIT (evet, şu bize yöneltmeye bayıldıkları muhteşem kelime) istiyoruz. Şimdi, lütfen feministlerin erkeklerin katılımı

için sevinç çığlıkları atmalarını beklemeyin çünkü erkekler zaten öncesinde yapmaları gereken şeyi yapıyorlar. İyi insanlar olun. Yeterince açık mı?

Aslında, bu o kadar basit değil, kültürel nedenlere daha derin bakmamız gerekiyor. Genç İngiliz yazar Laurie Penny'nin bu konuyla ilgili çalışması oldukça ilgi çekicidir, çünkü cinsiyetçi ve ataerkil olmayan erkeklerin bile neden ataerkinden fayda sağladığını tam olarak belirleyebiliyor. Penny:

> Elbette tüm erkekler kadınlardan nefret etmiyor. Kadınlardan nefret eden kültürdür, bu yüzden cinsiyetçi bir kültürde büyümüş erkekler, genelde istemeseler de cinsiyetçi şeyler söylemeye ve yapmaya eğilimli olabiliyorlar. Sizi -siz olan sizi- yargılamıyoruz ama bu, davranışlarınızı değiştirmenizi istemeyeceğimiz anlamına gelmiyor. Kadınlar hakkında kalbinizde hissettiğiniz şey, günlük hayatta onlara nasıl davrandığınızdan daha az önemlidir.
>
> Dünyadaki en nazik ve tatlı erkek olabilir ancak yine de cinsiyetçilikten yararlanabilirsiniz. Baskı bu şekilde işliyor. Diğer binlerce iyi insan adil olmayan bir sistemi takip etmeye ikna olmuştur çünkü böylesi daha az uğraştırıcı. Birisi bu haksız sistemde bir değişiklik talep ederse buna uygun cevap, bir çocuk gibi onu geri çevirmek ya da bağırmak değil, onu dinlemektir ve bu sizin yanlışınız değil. Evet, bu sizin hatanız değil. Harika biri olduğunuza eminim. Bu, bu konuda bir sorumluluk almak durumunda olmadığınız anlamına gelmiyor.[25]

Erkekler yalnızca "ataerki payı" olarak bilinen şeyden bazen istemeseler bile- faydalanmakla kalmayıp en feminist yanlısı bile, kadın alanlarının (mitingler, fonlar, genel anlamıyla kadınların seslerini duyurdukları alanlar) sömürülmesi gibi bir tehlike oluşturuyor. Güney Afrikalı sosyal yorumcu Melanie Judge bana şöyle demişti; "Erkeklerin erkeklikle bağlantıları ve

var olan sisteme meydan okuma ya da onu yenileme tarzları takip edilmeli ve mücadele tarzları denetleme altında tutulmalıdır çünkü aktivist erkekler siyasi bir alan talep ediyorlar. Engeller üzerine kadınlarla çalışmaya ihtiyaçları var -şeytan ayrıntıda gizlidir."[26]

Bu kitap için yapılan çevrimiçi ankete katılanlardan biri şöyle demişti:

> Kadın üzerindeki baskının farkına tam olarak varmak için, isteyerek olmasa bile onların bundan yarar sağladığını kabul etmeleri için ve son olarak da her zaman ilgi odağı olduklarını düşünmemek için. Bizim alanımızda bizim söz hakkımızı çalmamalılar. Onların desteği önemli, bir adamın, cinsiyetçiliği kendi üzerinden tanımlaması beni her zaman memnun etmiştir. Ancak, kendi yapılarını bozmalarında daha fazla yer almalarını istiyorum, babalık izni almak için başvurmak, tipik erkek gibi davranmamak vb. Bir kez olsun, erkek bakışlarının diğer erkeklere ve kendilerine doğrultulmasını istiyorum.

Ayrıca son zamanlarda, erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği için çalışmasının kadına karşı şiddete son verme isteğini alevlendirdiğine ve daha iyi bir babalık izni ve çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmek için kampanyalar başlattıklarına dikkat çekti. "Ama kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin merkezinde bulunan güç ve yapısal eşitsizlik konularına daha az önem veriyorlar."

MenEngage Ağı'ndan Marc Peter kendisi gibi beyaz, Batılı, eğitimli, ayrıcalığı olanlar ve olmayanlar arasında bir birliğin olması gerektiğini kabul ediyor: "İnsanlarla dolu olan bir odaya eşitlik, varsayılan dünya görüşüm hakkında konuşmak için çıktığımda, konuşmanın çoğunluğu ayrıcalığım üzerinden gidiyor. Bu beklentileri yıktığım zaman, sistematik olarak ezilen insanlarla ortak payda ve paylaşımlar bulmakta problem yaşamıyo-

rum. Benim gibi baskıcı grubun üyeleri olan insanlarla ortak bir payda bulmak zordur."[27]

Marc gibi, sadece kişisel olanı politik olana bağlayan çok fazla genç erkek var. Otuz kadın arasında tek erkeğin onlar olduğu feminizm ya da cinsiyet üzerine toplantılara katıldıklarında, sık sık güvensizlik ve bazen de düpedüz düşmanlıkla karşılaşıyorlar. Her zaman olmasa bile zaman zaman bir baba, kardeş, amca, dede, sevgili, iş ortağı, arkadaşı olmaktan ziyade düşmanın temsilcisi, faili, güce sahip olan kişi olduklarını hissediyorlar. Onların toplantılara gelmelerinin sebebi görülenin aksine, en az onların da toplantıdaki kadınlar kadar mevcut durumu değiştirmeye ilgilerinin olmasıdır.

Bu cesaret veriyor. Bu cesaret uzun yıllardır, kadınların odadaki tek kadın olduklarında ihtiyaç duyduğu ve hâlâ da duydukları şeydir. Bu, feministler olarak bizim fark etmemiz gereken bir şey.

Feminizm, erkekler ve cinsellik

Son yıllarda LGBTI hareketi, erkeklikler üzerine çalışan feministleri ve erkekleri cinsiyeti nasıl tanımladıkları konusunu tekrar düşünmeye itti. MenEngage Koordinatörü Oswaldo Montoya Telleria:

> Erkekler ve cinsiyet eşitliği hareketi ile LGBT hareketi arasında çok derin bir bağlantı vardır. Her ikisi de homofobiye ilişkin mevcut durumu tartışıyor. Erkekler ve erkeklikler için başlıca engellerden biri heteroseksüel olmama şüphesiyle karşı karşıya olma korkusudur. LGBT hareketi bu norma meydan okuyor. Onlara göre çeşitlilik bir normdur. 1990'ların başında Nicaragua'da şiddete karşı bir erkek hareketi oluşturduğumuzu hatırlıyorum. Erkeklerin yarısı gey, yarısı muhtemelen heteroseksüeldi,

bazısı büyük ihtimal ikisi arasındaydı. Ataerkil sistemin bize zarar verdiğini hissetmiştik ve kadın mücadelesini desteklemek istemiştik. Hepimiz oradaydık ve önyargılarımızla ve korkularımızla yüzleşmeye başladık. Bu benim için çok derin bir andı.

Erkeklik uzmanı ve sosyolog Michael Kimmel, konferans verdiğinde soruların her zaman, kendi deyimiyle "eğitim-gören-öfkeli-beyaz-erkekler"den geldiğini söylüyor. Kimmel "Kim feminizm yapan erkekten korkar?"[28] sorusuna bir örnek veriyor: "Arka sıralarda oturan, kollarını göğsünde kavuşturmuş iriyarı beyaz bir erkek öğrenci elini kaldırıyor ve başlıyor: 'Sizi bu kadar erkek uzmanı yapan şey nedir?' ve 'Kadınları dinleme ve feminizmi destekleme hakkındaki konuşma tarzınız... ibne gibi bir şey olmalısınız. Kesinlikle gerçek bir erkek değilsiniz,' dedi."

Kimmel konuşmaya devam etti: "Kaç defa direkt veya dolaylı yoldan gey olmakla suçlanmış olmam ve erkekliğimin sorgulanmış olması bir yana, bundan hâlâ ürküyorum. Neden bazı insanlar feminizmi desteklemenin cinsel bir yönelim olduğuna inanıyorlar?" Ve kendi sorusunu şöyle cevaplıyor: "Öfkeli beyaz erkeklere göre, feminist yanlısı erkek olamaz ve bu yüzden sahtekar erkeklik maskemi düşürme çabası içindeler." Geleneksel erkekliği sorgulayan bir erkek, nasıl oluyorsa, tam bir erkek olmaktan ziyade eksik bir erkek oluyor. Bu da gey kelimesinin neden hâlâ birçok okul bahçesinde hakaret olarak kullanıldığını ortaya koyuyor. Ve kız çocuklarından çok erkek çocukları için kullanılıyor.

Bu nedenle, feministlerin -hem erkek hem de kadın- kendi analizlerinde LGBTI konularını bir anlayışa koyması çok önemlidir, çünkü LGBTI insanları geleneksel cinsiyet görüşlerine; bir erkek ya da kadın olmanın ne anlama gelmesi "gerektiği"ne karşı meydan okumanın ön saflarındadırlar.

Bugün, Hindistan da dahil bazı ülkelerde, "erkek" ve "kadın" gibi "diğerleri" yazan bir kutucuk seçeneği de vardır. Kendilerini

iki cinsel kimlikle de tanımlamayan insanlar hâlâ "diğerleri"dir, ama en azından tanımlanmış bir kategoridedirler.

LGBTI insanları bu mücadele için çok büyük bedeller ödüyorlar. Bazı ülkelerde eşcinselliğe karşı tolerans büyürken, diğerlerinde LGBTI insanları öldürülüp, tecavüz edilip, cezaevine atılıp ve sadece kendileri olduğu için idam ediliyorlar. Gey olmak 78 ülkede, lezbiyen olmak 49 ülkede hâlâ yasaktır. Afrika'nın bazı ülkelerinde eşcinsel karşıtı yasaya öfkeyle itiraz ediliyor.[29]

Avrupa da bile, 2013'te yayınlanan bir ankette, geylerin %26'sı ve transseksüel bireylerin %35'i son beş yılda saldırıya uğradıklarını ya da şiddetle tehdit edildiklerini bildirmiştir. Hemen hemen ankete katılan 93.000 kişinin yarısı ayrımcılıkla karşılaştıklarını ya da cinsel eğilimlerinden dolayı tacize uğradıklarını söylemiştir. Ve bunların yarısı da olayları polise bildirmediklerini çünkü "hiçbir şeyin değişmeyeceğini ya da yapılmayacağını" söylemişlerdir.[30]

Latin Amerika'da birçok ülkede eşit evlilik tasarısı çok az karşı çıkışla kabul edilmişken, 2013 yılında Fransa'da bu tasarı yanlısı ve karşıtı binlerce insan sokağa çıktı ve tarihçi Dominique Venner bu fikre şiddetle karşı çıktığı için Paris'te, Notre Dame Katedrali'nin mihrabında kendini vurdu.[31]

Sağcı hareketlerle bağlantılar tesadüf değildir; Fransa'nın Ulusal Cephesi'nin sağ-kanat lideri Marine Le Pen, Venner'in "politik hareketi" ile ilgili "Fransa'yı uyandırmaya"[32] çalıştığı bir tweet atmıştır. Ve bu gey evliliğine karşı çıkanların çoğu feminizme de karşıdırlar ve erkek ve kadın olmanın "geleneksel" kavramına geri dönmek istiyorlar.

Transseksüel meselelerde zorlananlar yalnızca bu sağ-kanat homofobik insan ve örgütler değildir. Feministler de var, özellikle erkek ve kadın arasındaki eşit olmayan güç ilişkisi üzerine odaklanmış radikal feministler, transseksüel kadınlara karşı her zaman pek davetkar olmuyorlar, çünkü onlar erkektir ya da önceden öyleydiler. Böyle gruplar erkekleri dışladıkları için erkek hakları aktivistleri tarafından saldırıya uğruyorlar.

2013 Ağustos ayında, beş ülkeden 37 radikal feminist, bir açıklamalarında trans topluluğu üyelerinin karşılaştıkları baskıyı gördüklerini ama cinsiyet kimliği değişiminin siyasi bir çözüm, feminist bir strateji olmadığına inandıklarını da kaydettiler.[33] "Bu, 'toplumsal cinsiyetin' kültürel, ekonomik ve politik izlerini kucaklayarak ve pekiştirerek herkes için, hatta cinsiyet değiştiren insanlar için gerçekleşebilecek çözümü baltalıyor... Cinsiyet değişiminin kendisi, cinsiyetler arası eşit güç mücadelesine yardımcı olmuyor."

Transseksüeller bir ihanet olarak görüp içerlemişlerdir. 26 ülkeden feministler/kadın savunucuları34 yayınladıkları başka bir açıklamada trans insanlara desteklerini sundular ve şöyle dediler: "Feminizmin, ataerkil ve kadın düşmanı sistemler ve insanlar tarafından sömürülen, ezilen ve geri plana itilmiş kadınları ve diğer insanları savunma misyonu için gereklidirler." Feminizm kapsamında transseksüel insanlara destek vermek, "transfeminizm" olarak adlandırıldı. Ms. dergisinden bir blog yazarının dediği gibi:

> Trans feminizm... Kısaca; feminizmin, cinsiyetçiliğe ve baskıya meydan okuma yaklaşımı edinen birçok üçüncü dalgasından birisidir. Trans feminizminde farklı olan tek şey, feminizm incelemelerini transseksüel konulara -şu geçmişte feministler tarafından göz ardı edilmiş ya da yanlış anlaşılmış konulara- taşımasıdır. (...) Feminizm yalnızca, trans kadınların kadın ya da feminist olarak sayılıp sayılmadığı tartışmalarından ibaret bir şeye indirgenirse, sadece bize değil bir bütün olarak feminizme zarar gelir.[35]

Bu fikre daha fazla katılamazdım.

Erkek hakları: "nefret ve yozlaşma temsilcileri" olarak feministler

Bu yeni bölüm, bu kitaptaki erkeklerden farklı olarak yelpazenin diğer ucundaki, genelde kadın haklarına karşı olan, erkek haklarını destekleyen erkeklere göz atıyor. Öyle görünüyor ki en büyük silahlarını feministler için saklamışlar. Genç bir blog yazarı kadın, arkadaşı Dan'in ona söylediklerini yazıyor:

> Genellikle feminizmin, erkeklere yönelik açık saldırılar için bir perde olarak kullanıldığını hissediyorum. Hepsi olmasa da kendilerine feminist diyen birçok insan feminizmi kendi yararına ve çifte standart için kullanıyormuş gibi görünüyor. Feminizm artık eşit haklarla ilgiliymiş gibi gözükmüyor. Kadınlar hukuken eşit haklara sahipler. Ayrımcılık hâlâ mevcut ama feminist hareket, niyetinin eşitlik değil, güç olduğu bir noktaya geldi. Gücü ele geçirmek ve erkekleri 'cezalandırmak' istiyorlar.[36]

Ayrıca feminizmi ve kadın haklarını erkek cinsiyetinin dışında gören birçok erkek ve onların kadın destekçileri var. Aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi öfkenin ortaya çıkması pek uzun sürmeyecek gibi.

Birleşik Krallık'ta Caroline Criado-Perez'e yönelmiş öfkeye bakın mesela. Perez 2013 yılında, yazar Jane Austen'ın İngiliz paralarının üzerinde görülmesini talep eden "Onun suçu muydu?" adlı bir kampanya başlattı. Kampanyası başarılı oldu ama aynı zamanda sosyal medyada yüzlerce tecavüz ve ölüm tehdidi aldı. Polis'in kendisine ve diğer kurbanlara "trollere malzeme vermeyin" cevabı vererek onlara hayal kırıklığı yaşattığını belirtip twitter hesabını kapattı. Jane "Trolleri malzeme vermemek kafanızdaki, çeteler tarafından ölene kadar tecavüz edilme görüntüsünü bir anda alıp götürmüyor," dedi. "Kurbanların, kafalarındaki bu görüntüyle, onun yarattığı korku ve öfke ile ne yapması bekleniyor? Bizi tüke-

tene kadar içselleştirmemiz mi bekleniyor? O halde kusura bakmayın ama ben almayayım."[37] Bir kadın ve bir erkek suçlu bulundu, ki bu da cinsiyetçiliğin sadece erkeklerde olmadığını gösteriyor.

Yalnızca cinsiyetçilik meselesini yükseltmenin ağır bedelleri olabilir. *Tropes vs. Women in Video Games* adlı çevrimiçi video serisi üzerine çalışan kültür eleştirmeni Anita Sarkeesian, 2012 yılında kendi serisine para toplamak için bir kampanya başlattığında, çevrimiçi taciz, kadın düşmanı mesajlar ve tehdit yağmuruyla karşı karşıya kaldı. Onu çevrimiçi eleştirenlerden bazıları Sarkeesian'ın bir fotoğrafına fiziksel taciz yapılabilecek bir oyun bile yarattılar. "Benim iddialarıma saldırmıyorlardı. Sadece, oyunlarda cinsiyetçilik olduğu fikrini sunduğum için arkamdan geliyorlardı," diyor Sarkeesian.[38]

Bir diğer örnek de; yaşları 16, 17 ve 18 olan bir genç kadın grubu Birleşik Krallık'taki bir okulda Feminist Topluluğu kurup, "Feminizme neden ihtiyacım var?" temasıyla kendi fotoğraflarını çektiğinde, okullarındaki genç erkekler onları cinsel nesneleştirmeye, karalamaya ve tacize maruz bıraktı. Okulun cevabı ne mi oldu? Erkeklerin izlerini sürmemeleri ve onları cezalandırmaları, ayrıca "kendi güvenlikleri için" kadınların fotoğrafları kaldırmalarını istediler. Genç kadınlar şöyle dediler. "Okulun tavrı yalnızca genç kızlara ve kadınlara değil, daha çok topluma zarar verdi. Kızların sesine destek vermede başarısız olursak, daha bilinçli olmaları için erkek çocuklara gereken yardıma da sırtımızı dönmüş oluruz. Lütfen ülkedeki okullara feminizmin eğitime bağlı olduğunu net ve yüksek sesle söylemek için bize katılın!" Birçok genç kadın ve erkek bu çağrıya yanıt verdi. Mesajlarını onların sayfasında görebilirsiniz. [39]

Belki de, Caroline Criado-Perez'e saldıranlar ve Feminizm Topluluğu'ndaki kızları taciz eden erkekler kendilerini böyle tanımlayamıyorlar ama feminizme karşı en az on beş yıldır süregelen tepkinin bir parçasıdırlar. Bu, 1999'da Susan Faludi'nin *Stiffed: The Betrayal of the Modern Man*[40] ve on üç yıl sonra da

Hanna Roisin'in *The End of Men and the Rise of Women* kitabında araştırıldı.[41]

Faludi toplumun her kesiminden gelen Amerikalı erkeklerle görüştü ve şunları belirtti:

> Kendi çevresini kontrol eden bir erkek, bugün erkekliğin hüküm süren Amerikalı resmidir. Bir erkeğin, kendini toplumun bir parçası olarak değil, toplumda dokunulmazlığı olan, toplumun üstünde biri olarak kendini kanıtlaması beklenir... Ve bu, tüm evrenin hâkimi olma konusu modern erkekliğin paradigmasıdır. Erkekleri kendi ikilemleri dışında bir şeyi düşünmelerini ve kendi krizlerini çözmek için aktif siyasete girmelerini engeller.[42]

Hanna Roisin *The End of Men* kitabında şunu açıklamıştır: "İşler değişiyor. 'Testosteron çağı' kararlılıkla sonlanıyor. Neredeyse toplumun her kesiminde, kadınlar insan becerileri ve zekâsını ödüllendiren iş piyasasına daha uygun ve adapte olduklarını kanıtlıyor, dünyanın geleneksel erkek kası ihtiyacını önemli ölçüde ortadan kaldırıyor."

Ancak diğerleri, değişimin kendini nasıl gösteriyor oluşu konusunda oldukça farklı düşünüyor. Warren Farrell *The Myth of Male Power*[43] (Erkek Gücü Efsanesi) adlı kitabında aslında "kazanan" cinsiyetin kadınlar olduğunu belirtir. Bu, erkekleri kadınlara karşı kışkırtır. Örneğin Warren şöyle der: "Kadınların geleneksel olarak kendilerini adadıkları alanı -çocuk büyütmek- olarak alıp buna 'kendini adamak' diyoruz, erkeklerin kendilerini adadıkları alanı 'para kazanmak' olarak alıp buna da 'güç' diyoruz.

"A Voice for Men"(AVfM)[44] web sayfası daha da ileriye gidiyor. "Irk, inanç, renk, din, dinsizlik, dil, cinsel yönelim dikkate alınmadan monolitik erkek ve erkek çocukları için 'Erkek Yanlısı' tanımını kullanıyor. Irkçılar, dini seçkinciler veya anti-eş-

cinsel takıntıların başvurması gereksizdir," demekle kalmıyor. Ayrıca, "Anti-feminist," diyor. "AVfM, feminizmi erkek düşmanlığına ve kadın seçkinciliğine dayalı samimiyetsiz, nefret dolu ve bozuk bir ideoloji olarak gördüklerini de ifade ediyor. Ve AVfM kendini feminist ilan edenlerin tümünü, kasıtlı veya kasıtsız, nefret ve yozlaşmanın temsilcileri olarak görüyor."

Ayrıca, Erkek Hakları Hareketi'ni (MRM-Men's Rights Movement) şöyle tarif ediyor:

> Batı toplumunda erkekler ve erkek çocuklarının kötülenmesi ve marjinalleşmesine karşı çıkmaya odaklanmış insan hakları savunucuları külliyatıyla gevşek bağlantısı olan ve finanse edilmeyen bir kaynaktır. MRM, erkekliğin temelde şiddet yanlısı ya da zararlı olduğu yanlış ve inatçı inancına sarılmış olan aktivistler, lobiciler, siyasetçiler ve akademisyenler tarafından erkek insan haklarının sistematik olarak kaldırıldığına inanan erkek ve kadınlardan oluşan şiddet karşıtı ve siyaset dışı bir harekettir. Bu kadınlar ve erkekler. Bu kalıcı söylem genellikle erkek düşmanlığı kültürü olarak adlandırılır.[45]

Ve "A Voice for Men" web sayfası tam olarak Susan Faludi'nin özetlediği şekilde anti-feminist bir mesaj yayınlıyor:

> Bugün kendi yanılsamalarına daha sıkı sarılanlar erkeklerdir. Kendilerini geniş bir kültürün şekillendirdiği kişiler yerine feminizmin hırpaladığı kişiler olarak görmeyi yeğlerler. Feminizm, erkeklerin gücünü ve kontrolü ellerinden almaya çalışan "doğadışı" bir güç olarak şeytanlaştırılabilir. Buna karşın kültür, içinde yaşadığımız çevredir. Kültürün egemenliğini kabul etmek erkeklerin hayal ettiği gücün hiç olmadığını itiraf etmektir. Erkeklerin kültüre yerleştirilmiş olduğunu söylemek, erkekliğin mevcut standartlarına göre, onların erkek olmadığını söylemektir. Erkekler feminizmi, modern erkekliğin dü-

şünce merkezini doğrulamak için mağlup edilmesi gereken bir cani gibi biçimlendirerek, cinsel taciz hükmünden çok mutsuzluklarının asıl nedeni olan güçlü kültürel ve sosyal beklentilerle yüzleşmekten kaçıyorlar.[46]

Bu "güçlü sosyal ve kültürel" beklentilerle yüzleşilmesi gerekiyor. Bu kitapta göreceğimiz gibi, erkeklerin kadınlardan "daha kötü" olduğu birçok şey var -daha genç ölüyorlar, daha fazla intihar ediyorlar, saatlerce çalışıyorlar, çocuklarını görmüyorlar-. Ancak birçok açıdan tam tersi. Erkekler ırkçılık, cinsiyetçilik, eşit olmayan ücretler, kadına karşı şiddet ve güç hakkında konuşmakta başarısız oluyorlar.

Ve erkekler feminizmin üzerine ateş açarak asıl meseleyi gözden kaçırıyorlar. Mevcut eşit olmayan toplumumuz kadınlar kadar erkeklere de zarar veriyor ve erkekler feminizme karşı durmaktansa, mücadeleye katılarak daha fazla kazanç sağlarlar.

Erkekler feminist olabilir mi?

Bahsi geçen olguların doğruluğunu kabul etsek de, erkeklerin hepsi tüm bunların feminizmin hatası olduğunu düşünmüyor. Geleneksel erkekliğin deli gömleğini çıkarmak isteyen ve bunun tüm cinslerin faydasına olduğunu hisseden erkekler var. Bunlardan bazıları kendine feminist, bazılarıysa feminist yanlısı diyor. Kendilerine, Susan Faludi tarafından yöneltilen şu soruyu soruyorlar: "Erkekler neden yaşamlarındaki bir dizi ihanete -babalarının, sözlerini yerine getirmekteki başarısızlıklarına- feminizme benzer bir şeyle tepki göstermiyor?"[47]

Oswaldo Montoya Telleria benzer bir şeyin olduğunu ve bunun erkek hakları tartışmalarına güçlü bir karşı pozisyon sağladığını savunuyor: "Problem kadınlar değil. Erkek hakları taraftarları kendilerini kadınlardan ayrı tutuyorlar. Kendilerini kurban

olarak görüyorlar. Kendi algılarının ve problemleri kavrayış tarzlarının kurbanıdırlar, ki buna da ataerki deniyor."[48]

Bu kitap için çevrimiçi ankete katılan bir erkek; "Erkek gururu büyük bir şeydir. Erkekler, nasıl olabilecekleri konusunda belirli bir tarz gösterilerek yetiştirildi ve bu onlara zarar veriyor. Onlara bir erkeğin nasıl olabileceği konusunda daha fazla seçenek sunmanın büyük ölçüde yardımı oluyor," dedi.

Cinsiyet eşitliği ve kendi ataerkil tutumları üzerine çalışmalar yürüten erkekler -kendilerini adamış, küçük ve yavaş yavaş büyüyen bir grup- kendilerini sıkı bir feminist yanlısı konuma yerleştirirler. Kişiselin politik olduğunu ve bunun yaşamlarını etkilediğini kabul etmeye hazırdırlar. Değişmeye ve bu değişimlerin sıradanlıktan muhteşemliğe, bulaşık yıkamaktan eşit ücrete kadar ne anlama geldiğiyle ilgili gönülsüz olan erkeklerle konuşmaya hazırdırlar.

Ama bu kitap için yapılan anket, erkekler kendilerini feminist olarak adlandırabilir mi ya da adlandırmalı mı konusunda halen anlaşmazlıklar olduğunu ortaya koydu. Bu ankete katılan bir katılımcı şuna dikkat çekmiştir: "Erkeklerin feminist olabileceğine inanmıyorum. Bence feminizm kadınların kurtuluşuyla ilgilidir ve bu, kadınların birlikte mücadele etmesi anlamına geliyor. Erkekler bunu savunabilir ya da savunmalı ama feminist olduğumuzu ilan etmemiz durumunda verilmesi gereken mesajın anlamını zayıflatacağımızı ve daha kötüsü kontrolü üstlenmeye başlayacağımızdan korkuyorum. Feminizm erkeklere, neyin değişmesi gerektiği ve erkeklik konusunda benzer anlayışlar geliştirmek için bir şans sunuyor ama bana göre bu bir rekabet veya benzer bir şey değil, paralel bir süreçtir." Diğer bir katılımcı ise: "Sadece kadınlar feminist olabilir. Erkekler feministleri ve feminist ilkeleri destekleyebilirler. Bir erkeğin feminist olup olamayacağı, ancak kesinlikle feminist yanlısı olabileceği meselesi bana bir anlambilim konusu gibi görünüyor."

Ya da Güney Afrikalı bir adamın söylediği gibi: "Birinin bana ilk kez erkeklerin cinsiyet üzerine çalışma yürütebileceğini ileri sürdüğünü hatırlıyorum. Bu beni oldukça şaşırtmıştı, yani, 'Daha neler?!' diye düşünmüştüm. Bunu her zaman sadece kadınların alanı olarak düşünmüştüm, belki savunmaya bile geçmişimdir. Ama bu açığa kavuştuğu anda bunun yapabileceğim bir şey olduğunu ve yaparsam da her zaman hoş karşılanacağını anladım ve bunun çok yardımı dokundu."[49]

Yazar Martin Robbins, İngiliz gazeteci Laurie Penny ile tartışmasında şöyle dedi: "Bir erkeğin feminist olması çok zor, gerçi bir kadının olmasından daha zor değil. Bazı kadınlar bir erkek olarak bu terimi kendimi tanımlamak için kullanmamam gerektiğini düşünüyorlar. Sadece kadınları yatağa atmak için feminizmi desteklediğimi söyleyen erkekler var..."[50] Ve bazı erkeklerse kaçamak davranıyorlar. İngiliz gazeteci Ally Fogg'un kaydettiği gibi: "Erkek feminizmi kavramı bana pek uygun gelmiyor ve cinsiyet konuları üzerine düzenli bir şekilde yazmaya ve bloglamaya başladığımda, kısa bir süre içinde, bunu feminizm şemsiyesinin dışında yapmamın herkes için daha az zahmetli olacağı ortaya çıktı."[51]

Aynı şekilde, erkek aktivist ve Birleşik Krallık Erkek Ağı müdürü Glenn Poole: "Toplumsal cinsiyet üzerine konuşmak erkekler ve feminizm yanlısı ya da feminizm karşıtı gibi konum eğiliminde olanlar için olağan değil. Bir '-izm' olacaksam aktivizmi ve optimizmi tercih ederim," diyor.[52]

Bazı erkekler ise kendilerini feminist olarak adlandırma ve bunun onlar için ne anlama geldiği konusunda açıktırlar. Örneğin Yeni Zelandalı yazar, şair ve rapçi Dominic Hoey (aka Tourettes) şöyle demiştir: "Kendime feminist diyorum. Kendileri için bu adı ister kullansın ister kullanmasınlar, her iki cinsiyetin eşitliğine inanan herkesin bir feminist olduğunu düşünüyorum." Hoey, aslında erkeklerin eskiden kendilerini feminist olarak adlandırmalarının şimdiden daha kolay olduğuna inanıyor:

90'ların başında cinsiyet politikalarıyla ilk tanıştığımda, erkeklerin kendilerini feminist olarak adlandırması gerçekten kabul edilebilirdi, ama şimdi birçok kadın bile bu terimi kullanmakta isteksiz.

Bize verilen cinsiyet rollerinin daima bizim menfaatlerimize göre olmadığını ve tamamen inşa edilmiş olduğunu hissetmişimdir. Erkekler için kabul edilebilir söz ve davranış alanı gerçekten sınırlandırılmış. Kadınların karşılaştığı kadar olmasa da bütün olarak hem toplum hem de birey üzerinde son derece olumsuz etkileri var. Bunların feminizmin meseleleri olduğuna inanıyorum. Erkeklik ayrıcalığının yüzeysel bir düzeyde erkeklere yararı olabilir ama sonuçta bu her iki cinsi de bastırıyor.[53]

Dünya çapında birçok erkek cinsiyet eşitliğini geliştirmek için sivil toplum örgütlerinin birlikte çalışma yürüttüğü MenEngage Ağı'na[54] katılıyor. Bu ağ, erkekliğin;

- saygı ve eşitliğe dayalı ilişkiler kurmak
- toplumumuzda şiddete karşı konuşmak
- yardım isteme gücüne sahip olmak
- karar alma ve güç konusunu paylaşmak
- çeşitliliğe ve etrafınızdakilerin haklarına ne kadar saygı gösterebildiğinizle tanımlandığına

ve;

- kaç tane cinsel partnerinizin olduğu
- kadın ya da erkeklere şiddet uygulamak
- acıya ne kadar dayanabildiğiniz
- başka insanların üzerinde ne kadar güç uygulayabildiğiniz
- ve eşcinsel olup olmadığınızla tanımlanmadığını düşünüyor.

MenEngage'in dünya çapında ulusal ve bölgesel ağları mevcut. Oswaldo Montoya Telleria şuna inandığını söylüyor:

> Cinsiyet eşitliği sadece cinsiyetle değil ayrıca diğer tüm itiraz edilmesi gereken sistemlerle ilgilidir. Biz sadece erkek ya da kadın değiliz, bizim sınıfımız, ırkımız, cinsiyetimiz, dinimiz vs. var. Kadın zulmüyle bağlantı kurabiliyorum çünkü Nikaragualı bir erkek olarak diğerlerinden daha aşağı görülmenin ne demek olduğunu biliyorum... Kilit nokta kişisel ve yapısal arasındaki bağdır. Bazı iş arkadaşlarım değişikliği elde etme yolunda politiğe ayrıcalık tanıyor. Ama eğer ilerlemek istiyorsak, altyapıya kişisel olarak da ihtiyacımız var.

Eşitlik ve aydınlanma: bu kitap için yapılmış çevrimiçi anket cevapları

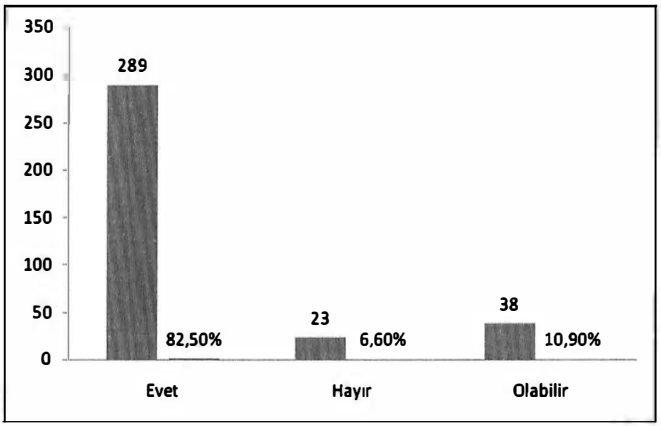
Daha önce de değindiğim gibi, bazı erkekler kendilerini feminist olarak tanımlıyor, bazıları da feminist yanlısı olarak. Ama sizce feminizm üzerine çalışan insanlar daha genelde ne düşünüyorlar? Çevrimiçi anketteki "Bir erkek feminist olabilir mi? sorusuna katılanların %83'ü "evet" dedi.

Çok farklı tepkiler vardı ve tartışmanın hâlâ ne kadar fazla kutuplaşmış olduğu görülüyor.

- Bir erkeğin feminist olması için feminist/feminizm kampanyalarını ve amaçlarını desteklemesi gerekir, ancak erkeklerde, kadınlarda olduğu gibi bir baskı mağduriyeti söz konusu değil. ("feminist yanlısı" terimini tercih etmemin nedeni budur) Erkeklerin toplumda feminizme açık desteğinin hâlâ sınırlı olduğu göz önünde

bulundurulunca, eğer bir erkek toplumda, iş yerinde ve aile içinde cinsiyet eşitliği için çalışmalar yürütüyorsa, her ne kadar bu terimlerini kabul etmese de muhtemelen feminist ya da feminist yanlısı olmak durumundadır.

• "Erkekler için bu adı (feminist) kullanmanın yararsız olduğunu düşünüyorum. -Bir kadın grubunu böyle tanımlamak daha faydalı- Erkekler feminist değerlere destek olabilirler ama onları bu terimin kapsamına almak gereksiz. Kadınların kendilerini bir kadın olarak birden fazla feminizm ile tanıtabilmeleri siyasi bir değerdir."

1 Bir erkek feminist olabilir mi?

• Feminizmin sadece kadınlar için bir terim olarak görülmesi durdurulmalı. Feminizm erkekleri daha çok kapsamalı ve kadın odaklı olmamalı. Cinsiyet eşitliği için erkeklere ihtiyacımız var, erkeklerin tutumlarını değiştirmemiz gerekiyor. Bu, bir erkeğin kendi cinsiyetçi kısıtlamalarını ve cinsiyet ikiliklerini kaybetmesi ve erkekler kadınlara yönelik kötü

davranış sergilediklerinde ya da olumsuz yorum yaptıklarında onlara karşı durması anlamına geliyor. Ayrıca, erkeklerin çocuklarını "süt çocuğu" diye çağırmamaları ya da onlara "biraz erkek ol" dememeleri, duygusallığın sadece kız çocuklarına izin verildiğini düşünmeden erkek çocuklarının da duygusal olmalarına izin vermeleri, eğer çocukları "kadınsı" görünüyorsa ya da sporla ilgilenmiyorlarsa diğer erkeklerden daha az erkek olduklarını hissettirmemeleri veya yargılamamaları anlamına geliyor.

• Kadınların sesini desteklemek, erkeklik ayrıcalıklarından doğan konumu kullanarak kadınlara bir platform sağlamak, fikirlerimizin daha fazla yayılmasına izin vermek için feminist olabilirler. Kadınları dinlemek, kadınlardan öğrenmek, kadınların cinsiyet üzerine çalışmalarını öğrenmek ve diğer erkekleri eğitmek için feminist olabilirler.

• Beyaz birinin ırkçı olmaması ya da hiçbir engeli ya da hastalığı olmayan bir kişinin fiziksel veya zihinsel engeli veya hastalığı olanları kucaklaması ya da heteroseksüel birinin LGBT insanlarını kucaklaması gibi. Yapısal ve tarihsel eşitsizliklerin devamlı farkında olması, dinlemesi, pratiklerinin hikayenin küçük bir parçası olduğunu kabul etmesi gerekir. Öğrenmesi, değişikleri kabul etmesi, desteklemesi ve yer alması gerekir.

• Bunu cevaplandırmanın bir yolu feminizmin cinsiyet eşitliği stratejileri içinde bir taktik olduğunu söylemektir. Daha iyi bir yoluysa cinsiyet eşitliği ve feminizmin asla birbirlerinden farklı şeyler olarak düşünülmemesi gerektiğidir. Kaçınılmaz olarak, kadınlar için bir değişim yapmak çoğunlukla cinsler arasında bir dengesizlik olarak görüldüğünden, cinsiyet eşitliği konusunu feminizmden ayırmak oldukça zor olabilir. Bu yüzden erkekler için

feminizm yalnızca cinsiyet eşitlikçi olmak anlamına gelir (ya da gelmelidir).
• Annesi, kızı, eşi için en iyisini istemesi, tanım gereği onu bir feminist yapar.

Bir katılımcı çevrimiçi ankette şunu belirtti: "Feminist gündemi erkeklere nasıl davranmamasını söylemekte çok başarılıydı, ancak nasıl davranmalılar konusunda emin değildir. Bir erkek nasıl davranmalı konusu erkeklerin de dahil edilmesi gereken bir şeydir. Kadınlar da dahil olabilir ama nihai olarak bu tartışmaları yürütenler erkekler olmalıdır."

Birçok katılımcının erkeklerin kendilerine feminist diyebileceğini düşünmesi dikkate değerdir. Kadınların çok uzun yıllardır yaptığı gibi, erkeklerin de toplumdaki yerleri, ataerki ve cinsiyetçilik, şiddeti nasıl önleyecekleri, hem erkekleri hem de kadınları nasıl ileriye taşıyacakları gibi konular üzerine tartışma yürütmeleri gerekiyor. Neticede erkeklerin kendilerini feminist, feminist yanlısı ya da cinsiyet eşitlikçi olarak adlandırıp adlandırmamaları çok da önemli değil. Önemli olan, cinsiyetçiliğe, şiddete ve klişeleştirmelere karşı durmakta istekli olmalarıdır. Bir katılımcının kaydettiği gibi, hem erkekler hem de kadınlar için cevap: "Eşitliğe inanç. Bu kadar basit."

"Eşitlik beni mutlu ediyor": acı reçeteyi tatlandırmak

Dünyanın en şiddet dolu ülkelerinden biri olan El Salvador'da görüşme yaptığım bir grupta genç bir erkek olan Luis basitçe şunları söyledi: "Eşitliğin daha fazla olması beni mutlu eder. Hem erkek hem de kızlar için iyi bir arkadaşımdır ve iletişimim iyidir. Çabuk güvenilebilen biriyim. Çünkü bizim kül-

türde erkekler şiddeti doğuran kişiler olarak görülür-, güven cinsler arasında zor bir meseledir."[55]

Sydney Üniversitesi'nden toplumsal cinsiyet ve erkeklik uzmanı Raewyn Connell şunu kaydediyor:

> Toplumsal cinsiyet eşitliği erkekler için yaratıcı ve neşeli olabilecek bir girişimdir. Sosyal adaletin üst ilkelerini gerçekleştirecek, erkeklerin değer verdiği kadınlar için daha iyi bir hayat oluşturacak ve çoğu erkeğe uzun vadede daha iyi bir hayat oluşturacak bir projedir. Bu, enerji üreten, günlük yaşamda gayriresmi politikalarda olduğu kadar sanatta da anlam bulan, erkek yaşamını tüm yönleriyle aydınlatabilen bir proje olabilir ve olmalıdır.[56]

Susan Faludi'nin de dikkat çektiği gibi, bu çalışmanın hâlâ oldukça küçük bir erkek grubuyla sınırlı olduğu açıktır. Sayıları çoğalıyor, ama önümüzde daha birçok zorluk var. Bunlardan biri Gary Barker'ın dediği gibi: "Erkekler eğer gerçekten toplumsal eşitliği isterlerse, ayrıcalıklarından vazgeçmek zorunda kalacaklar. Muhtemelen bırakmakta en zorlanacakları şey, kadınların ve kız çocuklarının sürekli onlar için yaptıkları işler olacaktır." Ve şunu da bildiriyor: "Acı reçeteyi tatlandırmada yeterince iyi bir iş çıkarttığımızı düşünmüyorum: toplumsal cinsiyet eşitliği ile birlikte gelecek daha iyi seks, daha mutlu eş ve çocuklar, çocuklarının ve eşlerinin daha mutlu olması dolayısıyla kendileri için de daha mutlu yaşamlar gibi olumlu yönlerinin olduğu konusunda erkeklere yardım etme."[57]

MenEngage Ağı'ndan Marc Peters kendini bir erkek feminist olarak adlandırdığını söyler, çünkü, "Feminizm özünde, tüm insanların, cinsel kimliği gözetmeyen ve adil bir muameleyi hak ettiğini savunan bir inanıştır. Bütün insanlar için eşit bir gelecek gerekliliğinin sıkı bir taraftarı olarak, bana göre bundan daha doğal bir bağlılık olamaz."[58]

Kadına şiddete karşı olan erkeklerin Beyaz Kurdele kampanyasının[59] kurucu ortağı Michael Kaufman erkeklerin gücünün çelişkili olduğunu ifade ediyor:

> Erkekler sosyal gücün, birçok ayrıcalık türlerinin, çoğu zaman bilinçsizce erkek olmanın avantajlarının tadını çıkarıyorlar. Ama, bu güç dünyasını kurma biçimimiz yalnız kadınlarda değil, erkeklerde de yoğun bir acı, yalnızlaşma ve yabancılaşmaya neden oluyor. Erkeklerin acısıyla sistemik ve sistematik kadın zulmünü denk tutmak değildir bu. Aksine, erkeklerin dünyevi gücünün -evde oturuşumuz ya da sokakta yürüyüşümüz, kendimizi işimize verişimiz ya da tarih boyunca ilerleyişimiz- bize bir bedel olarak geri döndüğünü söylemektir. Bu güç ve acı kombinasyonu erkek yaşamının saklı hikâyesidir. Bu, erkeklerin çelişkili güç deneyimleridir.[60]

Kaufman, feminizmin, erkek gücü ve erkek acısı arasındaki dayanağı ataerkiyi ve güç kavramlarını sorgulayarak değiştirdiğini ve bunun kadına olduğu kadar erkeğe de faydası olacağını iddia etmeye devam ediyor.

Sosyal değişim hareketi olarak feminizm, kadınlara, dünyada hiçbir zaman sahip olmadıkları bir yer kazandırdı. Ve erkeklerin buna dâhil edilip edilmemesi ve edilirse nasıl edilmesi konusundaki tartışmalarına devam ediyor. Eğer feministler, giderek artan, ortak paydada buluşmaktan mutlu erkek sayısıyla ilerlemenin yolunu bulabilirse, bunun kadın hayatı olduğu kadar erkek hayatını da değiştirme potansiyeli vardır, ve dünyamızı daha güzel bir yer yapma potansiyeli.

Bir sonraki bölüm kadın ve erkeğin nasıl olabileceğiyle ilgili düşüncelerimizin ne kadar önceden şekillendirildiğine ve bunlarla nasıl başa çıkılacağına göz atacak.

Daha iyi biri olmak...

"18 yıldır evliydik ve hiçbir şeyi yanlış yaptığımı düşünmüyordum" dedi Güney Afrika, Cape Town'dan Anthony. Ve şöyle devam ediyor:

> Orada bir sürü erkek eşlerini sevmek için ellerinden gelen her şeyi yapmaya çalışırlar ama bu bazen zor oluyor. Şimdi anlıyorum da sabırlı biriydim. Janine'e saat üçte gelmesini söylerdim, o beş dakika geç gelirdi, ve ben ona kızardım. Ona hiç el kaldırmadım ama ölüsüne bakabilirdim. Sevişmek istediğimde bana hayır derse ona bağırırdım. Bunun, erkek ve karısı için tanrının bir emri olduğunu söylerdim- Birçok erkekle tanıştım ve çoğunun aynı problemi vardı. İşe gidiyorlar ve işten döndüklerinde televizyon kumandasına yöneliyorlar. Çoğu erkeğe bu öğretilmiştir.[1]

Janine ise şöyle dedi: "İddialı bir kişiydim ama ilişkim yıllar geçtikçe kişiliğimi benden aldı. Evden ayrılma noktasına geldim ve boşanmak üzereydik. Bu durum kızlarımızı da etkiledi."

Bu noktada Anthony, yerel kadın kuruluşu Mosaic'ten yardım almaya karar verdi. Anthony şöyle diyor: "Bir Noel, Tanrıya dua ettim. Şöyle dedim; 'Noel hediyem olarak lütfen eşimin yüzüne bir gülümseme yerleştir.' Bana cevap verdi ama beklediğim şekilde değil. Bir arkadaşımla konuştum ve o beni bir da-

nışmana yönlendirdi. Danışman bana 'Buraya sadece eşine yardım etmek için gelmedin, toplumda daha iyi bir kişi olmak için de geldin,' dedi."

Janine kocasının tutumlarında radikal bir değişim gördüğünü ve bunun kendi hayatını da değiştirdiğini söyledi:

> Program tekrar kendimi bulmam, Janine olmam için beni güçlendirdi. Şimdi bir şey olduğunda, beş dakika ara veriyoruz. Anthony bu kadar farklı bir kişiye dönüştü. Beni hiçbir şeye, hatta sekse bile zorlamıyor. En iyi arkadaşlar olduk. Sohbet ediyoruz. Dünyanın en güzel yemeklerini pişiriyor. Roller değişti. Sadece bana karşı değil aynı zamanda çocuklarına karşı iyi bir erkek olmasını ve onlarla iletişim kurmasını istiyordum. Şimdi kızlarımız birbirlerine karşı çok daha sevgi dolular. Anthony'den öğreniyorlar. Her şey çok daha iyi. Artık sinirli biri değilim.

Ve bu değişim kalıcı oldu: "Danışmanlık biteli üç yıl oldu ve o hâlâ değişmiş bir adam. Bu sadece ilişkimize yardımcı olmadı aynı zamanda kadınlara da saygı göstermesine yardımcı oldu."

Anthony şöyle diyor: "Danışmanlık hizmetinden sonra, hâlâ tartışmaya devam ediyoruz. -Janine neredeyse her iki günde bir beni çileden çıkarıyor- Fakat şimdi uzaklaşabiliyorum. Danışmanlık hizmetinin hayatıma yansıması böyle oldu. Özellikle Pazar günü, bütün bulaşıklar kirliyken, temizlik yapmanın bizim ortak sorumluluğumuz olduğunu biliyorum. Bu yüzden Janine ile aramız şimdi çok daha iyi. Tanrı o Noel günü benim duama cevap verdi. O, eşimin yüzüne bir gülümseme yerleştirdi."

Janine ve Anthony'nin hikayesi erkekler için bir değişimin mümkün olduğunu gösteriyor. Ama bunun kolay olmadığını da. Bu bölüm, kız ve erkek çocuklarının, kadınların ve erkeklerin birbirlerine yönelik davranışlarının ve birbirlerini anlama yollarının çok erken yaşlarda öğretildiğiyle ilgilidir. Ve bu tutumların,

her iki cinsiyet ve LGBTI bireyleri üzerindeki olumsuz sonuçlarını inceliyor. Örneğin, kız çocukları şiddete ve özsaygı eksikliğine maruz kalabiliyor ve yaşamlarında erkek kardeşlerinden daha az tercih ve fırsatlara sahipler. Ama "gerçek bir erkek" olma fikrine bağlı kalmak erkek çocuklarının duygularını bastırabilir ve homofobiye yol açabilir. Bu bölüm, bunun farklı kültürlerde nasıl rol aldığını ve cinsiyet rollerinin tüketim kültürü tarafından nasıl pekiştirildiğini inceliyor. Kadınların görüntülenmesine cinsiyetçi ve ayrımcı yollarla pornografinin nasıl alet edildiğini gösteriyor. Dini muhafazakârlığın etkilerinin ve kadın ve erkeklerin dinler doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarının önemine değiniyor. Son olarak, nesiller arasındaki farklılıkları ortaya çıkarıyor ve ileriye doğru yeni bir yol gösteren kadın ve erkeklerin örneklerini veriyor.

Bölüm bu klişelere meydan okumanın neden bu kadar önemli olduğuyla ilgili kitabın geri kalan kısmındaki mesajların temelini oluşturuyor. Böylece kadınların potansiyellerini gerçekleştirmesi sağlanabilir ve erkekler, bir erkek olmanın ne anlama geldiğinin kısıtlayıcı ve dar tanımlarından kurtulabilirler ve bu, her iki cinsiyetin de yararına olacaktır. Çünkü feminizm tamamen bununla ilgilidir.

Herkesin penisi vardır... tokayı yalnızca kızlar takar

Jeremy dört yaşındayken anaokulunda toka takmaya karar verdiğinde, başka küçük bir erkek çocuğu Jeremy'ye onun bir kız olduğunu, çünkü "sadece kızların toka taktığını" söylemiş. Onu cinsel açıdan nötr yetiştirmeye çalışan ebeveynleri olduğundan, Jeremy "toka takmanın önemli olmadığını" ve "bir erkek olmanın penis ve testislere sahip olmak anlamına geldiğini" açıklamaya çalışmış. Jeremy en sonunda söylediklerini daha inandırıcı kılmak için pantolonunu indirmiş.

Diğer çocuk etkilenmemiş ve sadece şunu söylemiş: "Herkesin penisi vardır; tokayı yalnızca kızlar takar."[2]

Bu hikâye sadece toplumsal cinsiyet hakkında nasıl kafa karıştırıcı fikirlerin olabildiğini değil aynı zamanda kadın ve erkek olmanın ne anlama geldiğiyle ilgili ilk tutumların nasıl şekillendirildiğini gösteriyor. İngiliz akademisyen, psikolog Cordelia Fine şöyle yazar: "Karşı cinsiyet davranışları erkek çocuklarında kız çocuklarından daha az kabul edilebilir görülüyor. 'Erkek gibi kız' teriminin aksine, erkekler için tam karşılığı olan 'kadın kılıklı' terimi hiçbir olumlu anlam içermez." Ve şunu belirtiyor: "Ebeveynler çocuklarının cinsiyet normlarının dışına çıkmasına izin verdiklerinde, diğerlerinden alabilecekleri, hatta aldıkları ters tepkilerin farkındadırlar."[3]

Dişiliğe karşı olumsuz tutumlar doğum öncesinde de mevcut, birçok ülkede cinsiyet ayrımı nedeniyle yapılan kürtaj ve yeni doğan kız çocuklarının öldürülmesinden ötürü dünya nüfusundan en az 117 milyon kız çocuğu eksik kalıyor.[4] Bugün problem çözülmüş değil. Bu, Çin'de 2020 yılına gelindiğinde, 19 yaş altı genç erkek sayısının genç kadınlardan 30-40 milyondan daha fazla olacağı anlamına geliyor. *New Internationalist* dergisinin editörü Vanessa Baird'ın işaret ettiği gibi: "Bu, ABD'deki tüm erkek çocuklarının sayısına eşittir."[5]

Birçok kültür kız çocuktansa erkek çocuk sahibi olmayı tercih ediyor. Örneğin Hindistan'da, bir anne eğer erkek çocuk doğurursa kız çocuğu doğurduğu zamanlara göre daha fazla dinlenir, özel dualar alır ve daha fazla ilgi görür.[6] Etiyopya'da bir rahip şunları söyledi: "Bir kız çocuğu yalnızca üç dua alırken, bir erkek çocuğu yedi tane alır."[7] Atasözleri bu duyguların ne kadar derin olduğunu gösteriyor. Bir Vietnam atasözü: "Bir erkek çocuğu çocuklarının olması anlamına gelir, iki kız çocuğu hiçbir şeydir,"[8] ve bir Nepal atasözü: "Bir kız çocuğunu büyütmek ve ona bakmak, başka birinin bahçesiyle ilgilenmek gibidir,"[9] diyor. ABD'nin eski boks şampiyonu Muhammed Ali

bir röportajında "Bir erkek ve yedi hataya sahibim,"[10] demiştir.

Çocuklar daha çok küçükken bir erkek ve kadın olmanın ne anlama geldiğini anlıyorlar. Bir BM araştırma raporunun belirttiği gibi: "Çoğu kız ve erkek çocuğu beş yaşından itibaren, ailelerin, okulların, basının ve tüm toplumun onlara yüklediği cinsiyet rolü beklentilerini benimserler ve bu normlar hayatlarının geri kalanında davranışlarını ve gelişimlerini etkileyecektir."[11]

Plan International'ın 2007 yılından beri her yıl yayınlanan "State of the World's Girls" raporları, bunun kız çocukları için olumsuz sonuçlarını gösteriyor;[12] erkek kardeşlerinden daha az değer görmeleri, okula gönderilme olasılıklarının daha düşük olması ve eğitimlerinin olumsuz sonuçlarıyla muhtemelen daha az ücret verilen işlerde çalışmak zorunda kalmaları. Nepal'den 15 yaşındaki bir çocuk şunları söylüyor: "Bütün ev işlerini tamamlıyorum, okula gidiyorum, tekrar ev işlerini yapıyorum ve sadece geceleri ev ödevlerimi yapıyorum. Bütün bu çalışmalarıma rağmen ebeveynlerim bana değer vermiyor ya da beni görmüyorlar. Kardeşim erkek olduğu için sadece onu övüyorlar.[13] Bütün bunlar kız çocuklarının özsaygı eksikliği ve değersiz hissettikleri anlamına gelebilir ve tabi erkek çocuklarının kızları böyle görmeleri.

Hindistan'da, erken çocukluk dönemiyle ilgili bir çalışma bu rolleri onaylıyor; "Kız çocuklarının görevi ağırbaşlı, uyumlu ve saygılı bir ev kadını olmaktır. Altı kız çocuğun 'iyi'si ev işlerinde annesine yardım eden, büyüklerine saygı duyan ve onları dinleyen, evde kalıp evde oynayandır."[14]

Yavru köpek kuyrukları

Erkek çocuklarına kız çocukları ve kadınları nasıl göreceklerinin öğretilmesi, büyüdüklerinde onların davranış ve tutumlarını son derece etkiler. Ve erkek çocuklarını görme tarzları da

aynı şekilde klişe olabilir, aşağıdaki geleneksel İngiliz tekerlemesi durumu açıklar:

What are little boys made of?
Snakes and snails,
And puppy dog tails,
That's what little boys are made of.

Küçük erkek çocukları neyden yapılır?
Yılanlar ve salyangozlar
Ve yavru köpek kuyrukları,
İşte küçük erkek çocukları bunlardan yapılır.

Kadın ve Çocuk Mülteciler için Kadın Komisyonu tarafından yayınlanmış erkeklik raporu şunu belirtir: "Genç erkekler... genç kadınlardan daha az baskı görürler ve genelde daha özgürlerdir. Onlara sert oynamaları, kendilerini savunmaları ve kavgadan kaçmamaları öğretilir. Kız kardeşleri evde tutulup kendilerinden daha küçük olan kardeşlerine bakarken ve ev işleri yaparken, onlar dışarıda oyun oynarlar."[15] Ve Hindistan'da: " 'İyi' bir erkek çocuğunun yaramaz olması, (dışarıda) oyun oynayacağı birçok arkadaşının olması ve ebeveynlerini dinlememesi beklenir."[16]

Dolayısıyla erkek çocuklarının, ev işlerine ya da çocuk bakımına yardımı erken yaşta reddetmeleri şaşırtıcı değildir, çünkü onlara bunların "kadın işi" olduğu öğretiliyor. Örneğin, Etiyopya'da 12 yaşındaki Dibaba'nın annesi, oğlundan küçük kardeşlerine bakmasını istediğinde şikâyet ettiğini söylüyor: " 'Neden bebeğe yalnızca ben bakmalıyım? Benim bir kız olduğumu mu düşünüyorsun?' diyor. 'Benim bir erkek olduğumu anlamanız gerekiyor,' diyor. 'Kızlar çocuklara baksın,' diyor."[17] Ruanda, Gihogwe'de on iki ve on dört yaş arası erkek çocuklardan oluşan odak bir grup: "Erkeklerin büyük çoğunluğu ev işleri yapmaktan

korkuyorlar, çünkü ev işi yapınca insanların onlara güleceklerini düşünüyorlar."[18]

Erken Çocukluk Bakım ve Gelişimi Danışma Grubu'nun bir raporu "Geleneksel pratikler erkek çocuklarına ayrıcalık tanımaya -daha geniş bir hareket alanı tanımak, sosyal olmayan davranışlar için 'erkektir yapar' deyip göz yummak- bir eğilim getirdi," diyor. Ama "bu, erkek çocuklara sorumluluğu öğretmiyor ya da onlardan ne beklenildiği açıkça belirtilmiyor. Yetişkin yaşamlarında sorumluluk almaları istenildiğinde, giderek karmaşıklaşan bağlamlarda, görev için yeterli destek veya hazırlıkları olmuyor."[19]

Erkek çocukları için seçenek eksikliği sigara içme, alkol alma ve şiddet gibi tehlikeli davranışlara yol açabilir. Şiddet karşıtı kampanya yürüten Jackson Kats buna "Sert Kılıf" diyor: "Sertliği ve fiziksel gücü ve şiddet yoluyla ya da tehdit ederek başkalarının saygısını ve hayranlığını kazanmayı vurgulayan erkekliğin aşırı kavramı."[20] Bu aynı zamanda erkek ve kadın arasındaki ilişkiler ve LGBTI insanlarına bakış açısı üzerindeki ciddi etkileriyle birlikte kadınlara ait her şeyi karalıyor.

Bu kitap için yapılan ankete katılanlardan biri şunları söylüyor:

> Toplumsallaşma muhtemelen -erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğine katılmasını engellemede- en büyük nedensel faktördür, bu, kadınların deneyimlerine karşı bir körlüğe neden oluyor ve eşitlik yanılsaması yaratıyor. Beyaz insanların genelde toplumdaki ayrıcalıkları konusunda kör olmaları gibi. Erkeklerin, toplumun kadında doğal erkekte ise zayıflık olarak betimledikleri belirli duyguları (hassasiyet, korku, üzüntü) sergileme konusunda aktif bir şekilde caydırıldıklarına inanmama rağmen, onların duygularını ifade edemediklerine -deneyimlerime göre birçoğunu ifade ediyorlar- inanmıyorum.

Pembe kötü kokar

Erken dönemde Batı dünyasında -ve tabi Doğu'nun bazı kısımlarında da giderek artan- klişeleri açık bir şekilde güçlendiren faktörlerden biri milyar dolarlık[21] çocuk oyuncakları, kitaplar ve giysiler pazarıdır.

Batı'da, kız çocuklar için pembe, erkek çocuklar için mavi, genlerimize sert tellerle bağlanmış olarak satılıyor. Ama aslında yüz yıl öncesine kadar, pembe kız çocuklarından ziyade erkek çocuklarına uygun görülüyordu. 1918 yılının Haziran ayında, ABD'de yayınlanan *Ladies' Home* dergisi "daha narin, zarif ve kızlar için daha hoş" olduğu düşünülen pembenin, maviden daha güçlü bir renk olduğu için erkek rengi olduğunu belirtti.

Sizin de fark ettiğiniz gibi durum artık böyle değil. Belki yaklaşık son on yıl kadar süreyle, küçük kız çocukları neredeyse tamamen pembe bir evrende yaşıyorlar. Birleşik Krallık'tan 38 yaşındaki serbest televizyon yapımcısı Abi Moore; "Kızların pembeleştirilmesinin toptan satışı oldu. Bu her yerde; bundan kaçamazsınız. Ve bunun değişmesi gerekiyor. Çocuklara 'uygun bir kız' olmak için tek yolun bu olduğu yalanını satarak, daha çok küçük yaşlardayken onlara bir yolculuk ayarlanıyor. Güzelliğin beyinden daha değerli olduğunu söyleyen bir tabela bu; ufukları sınırlıyor ve hırsları kısıtlıyor."

Pembe ve mavi sınıflandırması son birkaç yılda daha kötüye gitmeye başladı. Birçok mağaza kataloglarını ve mağazalarını açıkça "erkekler" ve "kızlar" diye ayırıyor. Klişelere uymayan bir oyuncak ya da ceket bulmak oldukça zor oldu.

Kız -veya erkek- çocuklarının pembe giymelerinde doğal olarak hiçbir yanlışlık yok. Yanlış olan, hem erkek hem de kız çocuklarına yönelik cinsiyet rolleriyle çocukların ve ailelerin hedef gösterilmesidir, ki bunun ne tür yetişkinler olacağıyla, karşı cinse nasıl yaklaştıklarıyla ve eğer olursa kendi çocuklarını yetiştirme tarzlarıyla ilgili sonuçları olacaktır. Biri üç yaşında,

diğeri sekiz aylık iki kızı olan bu adam gibi: "Sürekli oyuncak bulmak için mücadele etmekten bıktım ve daha da önemlisi edebiyat; prenses ve periler âleminin (çoğunun derdi sadece bir prens bulmak, elbise giymek ve evlenmekle)[22] ötesinde bir şeyler... Cinsiyetini bilmediğiniz bir bebek için elbise bulmaya çalışıyorsanız, bu, bugün neredeyse imkânsız."

Moore ikiz kardeşi üst düzey gönüllü sektör çalışanı Emma ile birlikte pembe karşıtı (daha doğrusu pembeye-alternatif yanlısı) bir kampanya başlattı. *PinkStinks* (Pembe Kötü Kokar) kampanyası kız çocuklarına alternatif rol modeller sunma amacıyla başladı. Görünürde durdurulamaz pembe eğilimini tersyüz etmeye çalışmak, açıkça, erken yaşta başlayan önlenmesi güç ve kabul edilemez cinsiyet rolleriyle mücadele etmenin bir başka yoludur.

PinkStinks Arjantin'den Güney Afrika'ya kadar dünya çapında 22 ülkede televizyon ve gazetelerde çıktı. "İnsanlar bunun hepsinin doğuştan olduğunu söylüyorlar. Bizim, onlar için doğal olan bir şeye saldırdığımızı düşünüyorlar," diyor Abi Moore. "Ama aslında son derece güçlü baskılar var ortada. Bu, para ve piyasayla ilgili. Meydan okumaya değer, değil mi?"[23]

Ve bazı çocuklar aynen bunu yapıyorlar. 2008 Aralık ayında, İsveç'te bir sınıf çocuk *Toys R Us* Noel katalogunun kız çocukları için pembe sayfaları ve erkek çocuklar için süper kahraman sayfaları olduğunu fark etmişler. 13 yaşındaki Ebba Silvert: "Bence kız çocukları eğer istiyorlarsa süper kahraman olabilirler, minik prensesler gibi görünmek zorunda değiller. Katalogda erkeklerin aksiyon, kavga gibi şeyleri vardı ve kızlar ise evde oturuyor ve sevimlilik yapıyorlardı."

Ebba arkadaşı Philippe Johansen ile birlikte reklam ombudsmanına ve Toys R Us'a bir mektup gönderdi. Ombudsman 9 Ekim 2009'da Toys R Us'ı kınadı. 58 sayfalık katalogda erkek ve kız çocuklarının birlikte aynı oyuncakla fotoğraflandırıldıkları sadece 14 sayfa buldular. 44 sayfada erkek ve kız ço-

cukları ayrı olarak oynuyorlardı.

Ebba: "Gelecek yıl Toys R Us Noel katalogu değiştirilmeli. Bunu başardığımız için gurur duyuyorum ve imkânsız gibi görünse de bir değişiklik yapılabileceğini öğrendiğim için çok mutluyum."[24]

PinkStinks oyuncak mağazası *The Early Learning Center* (ELC)'a karşı kampanyalar yürüttü. Bu mağazanın, çocukların bir şeyler öğrenmesine yardımcı olacak, -cinsiyetleriyle hiçbir alakası olmayan- büyülü oyuncaklar satın alabileceğiniz bir yer olarak hatırlıyorum. PinkStinks internet sayfası:

> ELC sorunları kabul etmeyi reddetmesine rağmen, bir yıl sonra Noel katalogunda belirgin değişiklikler oldu. Bu değişiklikler, kız çocuklarının elbise/oyuncakları için 'sevimli' kelimesinin kullanımında azalma ve 'prenses' kıyafetleri dışında kıyafetler giyen kız çocuklarının sayısında belirgin bir artışı da içeriyordu. Erkek ve kız çocukları birlikte mutfak oyuncaklarıyla oynarken görüntüleniyor ve başka ince farklar da görülüyordu.[25]

Oyuncakların cinsiyet klişeleştirmelerine karşı başka kampanyalar da bazı başarılar elde ediyor: İngiltere'de ebeveynler öncülüğündeki "Let toys be toys"[26] (Bırakın oyuncak oyuncak kalsın) kampanyasının 2013 Noel öncesi anketi, mağazalarda "Erkekler" ve "Kızlar" tabelalarının kullanımının %60 oranında azaldığını ortaya koydu. Kampanya şunu belirtti: "Şişme pembe katil balinalar ve butik monopolylerden pembe süpermen kostümleri ve pembe tutkallara (dalga geçmiyoruz!) kadar, normal bir ürünü alıp onu tamamen pembeleştirerek satma fikri o kadar yaygın ki, kızlar büyüyüp dünyanın aslında pembe pastel boyadan oluşmadığını anlayınca bunu nasıl atlatacakları merak edilesidir."[27]

Belki El Salvador'daki bir proje farklı bir yol gösterebilir. El

Salvador'un kuzeyinde bulunan Cabañas bölgesinde ufacık çocuklarla bile cinsiyet rollerine meydan okumanın yollarını arayan öğretmenlerin olduğu bir kreşi ziyaret ettim.

Barbunyalar ve baretler[28]

Samuel giysilerini korumak için mavi bir önlük giymiş, içi fasulye dolu sarı bir tencereyle ocağın önünde duruyor. Başka bir metal kutudakileri dikkatlice tencereye boşaltıyor ve sonra fasulyelerin yanmaması için sallıyor. Bana, bu bir *frijoles refritos* (pişmiş ve püre edilmiş fasulye yemeği) diyor.

Samuel ünlü bir şef değil ya da yemek yapmayı seven bir erkek bile değil. Ama muhtemelen bunlardan herhangi biri olmak için babası veya erkek kardeşlerinden daha fazla şansa sahip.

Çünkü Samuel daha dört yaşında. El Salvador'un kuzeyi Cabañas'da bir kreşe gidiyor. Şanslı, çünkü El Salvador'da kreş hizmeti asgari düzeydedir: sıfır-üç yaş arası çocukların %1,8'i ve dört-altı yaş arası çocukların %57'si herhangi bir kreşe gidiyor.[29] Ve bu sadece herhangi bir kreş değil, bu, ülkede toplumsal cinsiyet eşitliğinin erken yaşta verilmeye çalışıldığı 56 kreşten biri. "İnsanlar erken yaşta eğitimin ne kadar önemli olduğunu anlamıyor. Kreşlerimizde farklı imkanlar sağlayarak erkek ya da kız çocuğu olmanın anlamı klişelerine meydan okuyabileceğimize inanıyoruz," diyor Plan International'dan Beatriz De Paúl Flores.

Beatriz, Plan'in eğitim çalışmalarından sorumlu Salomon Cruz ile birlikle *'Centro Bienestar Infantil'* için bir cinsiyet eşitliği programı tasarladı. Bu program yeni;

yalnızca iki yıldır yürütülüyor, ve Beatriz, 'bu, zamanla güçlenmesi gereken ağır bir süreç' diye belirtiyor. Erkek ve kız çocuklarını bir kalıba sokmayan kitap ve filmler, sadece bir cins için tasarlanmamış ya da mavi ve pembe rengin dışında oyuncaklar ve cinsel organları ve gerçekçi şekilleri olan oyuncak bebekler bulmak şaşılacak derecede zordu.

Merkezdeki öğretmenlerden biri olan Beeri Yem Sanchez Rivera bu kreşe gelme nedenini, "Cinsiyet eşitliği hakkında daha çok şey öğrenmek istedim, erkek ve kız çocuklarının daha iyi ilişkilenmeleri ve kendilerini ve başkalarını kabul etmeleri için onlara nasıl yardım edebileceğimi öğrenmek istedim," diyerek açıklıyor.

Program aynı zamanda ebeveynlerle de çalışıyor, böylece kreşin ne yapmaya çalıştığını anlıyorlar. Örneğin, cinsiyet ayrımı yapmayan dil ile ilgili konuşuyorlar, erkek ve kız çocuklarından beklenilen davranışlar üzerine tartışıyorlar. Beatriz çok az karşı duruş ile karşılaştıklarını, bununla birlikte annelerin toplantılara katılımının babalarınkinden daha zahmetsiz olduğunu söylüyor. Okuldaki öğretmenlerden biri olan Alexia, "Ebeveynler, çocuklara ayrıca birbirleriyle iyi ilişkilenmelerini, yemeklerini yemelerini ve nasıl davranacaklarını öğrettiğimizi görüyorlar. Erken yaşta eğitimin faydalarını görüyorlar," dedi ve ekledi, "Babalar, erkek çocukların kız çocuklarla daha saygılı konuştuklarını ve hem erkek hem de kız çocuklarının oyuncaklarını ve oyun alanlarını birbirleriyle paylaşabileceklerini ve birlikte oyun oynayabileceklerini görüyorlar. Bunu olumlu bir şey olarak görüyorlar."

Beatriz dış etkenlerin de çocukların tutumlarını yönlendirdiğinin farkında olduğunu söylüyor, bu yüzden proje, okul müfredatını gözden geçirmek için hükümetle de çalışmak

istiyor. Şimdiden insanları ve enstitüleri [örneğin devletin ISNA'sını (Instituto Salvadoreño para el Desarrollo Integral de La Niñez y la Adolescencia - Çocukların ve Yetişkinlerin Bütünleyici Kalkınma Enstitüsü)] toplumsal cinsiyet ve erken yaşta eğitim üzerine eğitiyorlar ve erken yaşta ulusal toplumsal cinsiyet politikası üzerine onlarla çalışmalar yapıyorlar.

Samuel bir süre arkadaşıyla bateri çaldıktan sonra, bu günlerde oyuncak bebek beslemeye başladı. Hemen yanında Fatima pırıl pırıl bir beyaz doktor önlüğü içinde stetoskop aracılığıyla Valeria'nın kalp atışlarını dinliyor. Dikkatini toplamış bir yüz ifadesiyle duran Fatima ve ona güvenle bakan Valeria. Çocukların çoğu yoksul ailelerden geliyor; Beeri, Valeria'nın yaşıtlarına oranla çok daha küçük olduğunu ve kreşe adapte olmasının biraz zaman aldığını ama son birkaç ayda epey bir gelişme kaydettiğini söylüyor.

Elbette, bazı erkek çocukları hâlâ baret takmak, çekiç sallamak ve inşaatçı ya da kamyon şoförü olmak ve kız çocukları da hâlâ prenses gibi giyinmek istiyor ama bu kreşte çocukların kendilerini rahat hissettikleri rolleri seçmeleri kabul edilebilirdir. Ancak, güçlü bir maçoluk geleneği ve yüksek düzeyde şiddetin olduğu bir ülkede, Fatima, Samuel ve arkadaşlarının yaşamlarının ilk aşamalarında aldıkları bu altyapının, onların daha eşit ve şiddetsiz bir yaşamın ilk adımlarını atmaları anlamına gelip gelmeyeceğini görmek ilginç olacaktır.

Consumer Kids: How Big Business Is Grooming Our Children for Profit (Tüketici Çocuklar: Büyük şletmeler Kâr Amacıyla Ço-

cuklarımızı Nasıl Hazırlıyorlar) kitabının yardımcı yazarı Ed Mayo, çocukların piyasasının artık "cinsiyet ayrımcılığından konuşmanın abartılı olmadığı" bir aşamaya ulaştığını savunuyor.[30]

Bu klişeleştirmelere meydan okumak gerekir, çünkü oyuncakları "sadece erkekler için" ya da "sadece kızlar için" şeklinde kategorileştirerek onlara bir erkek ve bir kadın olmanın ne anlama geldiği konusunda çok dar bir tanım öğretiyoruz; hem iki cinse dair geleneksel görüşleri güçlendiren hem de geniş seçenek imkanlarını sınırlayan bir tanım.

Büyük erkekler ağlamalı

Çok genç yaşlarda olsalar bile erkek çocuklarına hâlâ verilen en güçlü mesajlardan biri "büyük erkekler ağlamaz"dır. Erkek olmanın ne anlama geldiği mesajları çok küçük yaşlarda başlar. Amerikalı erkeklik uzmanı Jackson Katz'ın belirtiği gibi:[31] "Erkek çocukları ve genç erkekler, topluma, baskın kültürün erkeksi olarak tanımladığı belirli tarafları göstermenin sözümona 'gerçek erkek' anlamına geldiğini erken yaşlarda öğreniyorlar." Katz, genç erkeklerin kendi tanımlarıyla "gerçek erkeğin" nasıl olduğu listesini aktararak devam ediyor:

- Gerçek erkek bedenseldir.
- Güçlüdür.
- Bağımsızdır.
- Korkutucudur.
- Kuvvetlidir.
- Kontrollüdür.
- Dayanıklıdır.
- İnsanları ürkütür.
- Saygındır.
- Katıdır.

- Azgındır.
- Atletiktir.
- Kaslıdır.
- Gerçek bir erkek serttir.

Ve kriterlere uymamaları halinde erkek çocukları için en büyük hakaret nedir? Bir kız olarak adlandırılmak. Ya da gey. Ya da her ikisinin bir varyasyonu.

Instituto Promundo ve *The International Center for Research on Woman* (Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi) tarafından altı ülkede toplumsal cinsiyet eşitliği ve erkekler üzerinde yapılmış başka bir ankete[32] göre Hindistan'da erkeklerin %86'sı ve Güney Afrika'da erkeklerin %85'i "erkek olmak için sert olmanın önemli olduğu" konusunda hemfikirdir. Aynı fikir, Hırvatistan'da %62, Brezilya'da %44, Şili'de %38, Ruanda'da %19 ve Meksika'da %8 oranlarındaydı.

Sert olmak demek duygularınızdan bahsetmemek anlamına gelmektedir. Ve bu da erkek çocuklarıyla bağdaşmış rollerden biridir; sessizdirler ve arkadaşlıklarında genelde ne düşündüklerini ya da hissettiklerini konuşmaktansa birlikte bir şeyler yapar ve bununla ilgili konuşurlar.

Ancak New York Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji profesörü Niobe Way'ın araştırması oldukça farklı bir şeyi ortaya çıkardı. Way ve ekibi, kitabı *Deep Secrets: Boys' Friendship and the Crisis of Connection* için yüzlerce ergen erkek çocuğuyla görüştü.[33]

Way, erkekliğin kültürel düşüncelerinin, onlar için bir amaç olarak rekabet ve otonomiyi teşvik ettiğini belirtiyor. Ama aslında, Way ve ekibinin görüştüğü yüzlerce erkeğin çoğu erkek arkadaşlıklarına değer veriyor ve "onları sıhhatlerinin temel parçası olarak görüyorlar; arkadaşları erkeklik yarışmasında önemli rakipler olduğu için değil, onlarla duygu ve düşüncelerini -en derin sırlarını- paylaşabildikleri için."

Way ve ekibi ayrıca, tüm bunlarla birlikte 15-16 yaşlarında

bunun değişmeye başladığını buldu. Çalışmada yer alan Mohammed şöyle diyor: "Son zamanlarda... bir şeyleri değiştirdim gibi. Pek değil ama yani gerek yokmuş gibi hissediyorum. (Duygularımı) kendime saklayabilirim. Bilirsiniz işte, yeterince olgunum." Ama aynı yıl içinde, ilk kez bunalım ve yalnızlık yaşamaya başladığını dile getiriyor. Bunun intihar ve şiddet açısından sonuçları 7. bölümde ayrıca incelenmiştir.

Bu baskının erkekler için başka zararları da var. Illinois Üniversitesi'nden psikolog Joseph Pleck, yaşları 15-19 arası 1880 genç erkekle anket yaptı ve geleneksel erkeklik olarak gördükleri şeye inanan ve bunu uygulayanların, erkek ve kadın arasındaki ilişkilere daha düşmanca bir bakışları ve son yılda daha fazla sayıda seks partnerleri olduğunu, en son partneriyle yakın zamandaki cinsel birleşmelerinde daha az yakınlık ve prezervatif kullanımında daha az istikrarları olduğunu bildirdi. Tüm bunlar yalnız genç erkekler için değil partnerleri için de zararlıdır.[34]

Sebepleri belli. Erkek çocuklarının erkek olma yolunda sosyalleştirilme tarzlarıyla doğrudan ilişkili. Ve bunlar erkek çocuklarında doğuştan gelen bir şey değildir. Chicago Tıp Okulu Nörobilim Dalı Doçent Lise Eliot *Pink Brain, Blue Brain* (Pembe Beyin, Mavi Beyin) kitabında şuna dikkat çeker: "Bebek beyinleri öyle çabuk şekillenir ki doğumdaki küçük farklılıklar zamanla güçlenir, ebeveynler, öğretmenler, akranlar ve kültür gibi etkenler farkında olmadan cinsiyet rollerini pekiştirdikçe... Kız çocuklarının erkek çocuklarından daha empatik olmaları doğuştan gelen bir şey değildir, yalnızca kendilerini ifade etme konusunda kızlara daha fazla izin verilir." Aynı şekilde: "Eğer klişeleri büyütmezsek ve atletik ve akademik becerileri kadar duygusal gelişmeleri üzerine yoğunlaşmaya çalışırsak, erkekler de empatiklerdir ve daha fazlası olmayı da öğrenebilirler."[35]

Erkeklik uzmanı Michael Kaufman bana Kanada'daki bir projeden bahsetti. Proje, ergenlik öncesi erkek çocuklarına ebe-

veynliği öğretmeyi ve daha fazla empati geliştirmek için onlara yardım etmeyi amaçlıyor. Michael:

> Bir grup ebeveyn ve öğretmen, erkek çocuklarını yakınlardaki bir çocuk bakım merkezine götürdüler. Bu, oranın kızlar için olduğu düşünülerek erkekler tarafından protesto edildi. Ama gitmeleri için zorlandılar, oraya varınca, daha önce bebekleri nasıl tutacakları öğretildiği için hemen bebeklerle ilgilendiler. İkinci hafta, geri döndüklerinde, her bir erkeğin söylediği ilk şey 'BENİM bebeğim nerede?' oldu. Daha önceki hafta sadece bir buçuk saat oynadıkları bebeklerle duygusal bir bağ oluşturmak erkekler için uzun sürmedi.

Brezilya, Rio de Janeiro'dan Marcio duygularını göstermek için değişiklik yapan bir erkek. Marcio, MenCare kampanyası[36] için bir filmde, her zaman baba olma hayali kurduğunu, kendi babasının nasıl şiddet ve kadın düşkünü olduğunu ve onun hiç yanında olmadığını anlatıyor. Onu değiştiren şey, babaları ve baba olmanın ne anlama geldiği hakkında konuşan başka erkeklerin olduğu bir gruba katılmasıydı. Marcio:

> Şöyle bir söz vardır; eğer eski şeyleri dışarı bırakmazsanız, onların yerine yeni bir şey koyamazsınız... İlk başlarda (grupta) konuşmadım. Hiç kimsenin bana ulaşamayacağı bir yerde kilitliydim. Ama başkalarıyla olmak ve onların hikâyelerini dinlemek geçmişin üstesinden gelmemde bana yardımcı oldu. Diğer babalardan kaptığım şeyler... Babalık hakkında inandığım birçok şey değişti. Ve son olarak da açıldım. Kötü şeyler beni bıraktı ve iyi şeyler içeri girdi.

Marcio ayrıca babasının davranışlarının tam da "beklenilen" davranışlar olduğundan -çünkü o bir erkek- bahsetti... Buna meydan okumak -"sert" görülmemek, ya da farklı olmak, ör-

neğin homoseksüel ya da transseksüel olmak- erkek çocukları ve erkeklerin toplumdan dışlanma, çok küçük yaşlarda bile şiddete maruz kalmaları anlamına gelebiliyor. Phillip'in hikayesinde görüldüğü gibi.

Phillip'in hikâyesi

Annesi Jane, Phillip'in çok küçük yaşlardayken akranlarının alaylarıyla ne kadar karşı karşıya kaldığını anlattı.

Eğitim sistemi boyunca oğlumun yolculuğu: Üç yaşında oldukça sevimli, güler yüzlü küçük çocuk, birçok akranı tarafından yıllarca kabul görmemeye maruz kalacağı bir dünyaya girdi ve sebebi de cehaletti.

Philip ilk sataşmayı kreşte, "kız" diye alay edilerek ve fiziksel şiddetle yaşadı. Acısı, kafa karışıklığı ve döktüğü gözyaşları adeta yürek parçalayıcıydı. Phillip'in her zaman gerçek yaşından bir yıl daha uzun göründüğünü söylemem gerekebilir; dolayısıyla "kız" demelerinin nedeni yalnızca kibarlığından kaynaklı olabilir. Phillip, "kız" laflarına ve bazı fiziksel saldırılara yine katlanmak zorunda kalacağı ilkokula başladı. Phillip o zamanları, ne kadar iğrenç insanların olabileceğini fark ettiği zamanlar olarak niteliyor. Phillip kibar ve nazik olmaya devam etti, yani bir anne olarak onun yaşadığı acı benim için dayanılmazdı. Küçüklüğünden beri oğlumun farklı olduğunu biliyordum, onun cinsiyeti hakkında çok düşünüyordum.

Orta öğrenimine başladığı haftalar içinde, "ibne" ve "kız" gibi homofobik sözlerle sataşmalar başladı. Bir gözünün morarmasına neden olan fiziksel bir saldırıya maruz kaldı. Bu saldırı Phillip için bir gözaltıyla da sonuçlandı ve korkunç bir şekilde, olayın olduğu sınıfın öğretmeni

Phillip'e gününün en "ilgi çekici" olayı olduğunu söylüyor. Sekizinci yılı Phillip iğrenç yıl olarak niteliyor, "gey" ve "nonoş" sataşmaları sıklaşmaya başlamış, insanlar devamlı onun eşyalarını çalıyorlarmış. Eğer olaylarla başa çıkamıyorsa bırakıp gidebileceğini bilmesini istedim. Bu yıl içinde, bir vajina fotoğrafına dokunmadığı için gözüne yumruk yedi. Bir ebeveyn olarak her günüm yaşamı için endişe ederek geçiyordu. Şikâyetlerden sonra okula, eğer tekrar fiziksel bir saldırıya uğrarsa bunu polise bildireceğimi söyledim."

Dokuzuncu sınıftayken, hayatını aydınlatan, ihtiyacı olan desteği veren birkaç iyi arkadaşlık kurdu. Neyse ki bazı arkadaşları da geydi. Bu arkadaşları gey sataşmaları konusunda ona destek oldular. Bu, onuncu sınıfa kadar devam etti. Bir erkek grubunun sözlü saldırısında Phillip'e "Si..k bir ibnenin teki misin?" diye sormuşlar, Phillip "EVET" diye yanıtlamış. Bu cevap karşısında şaşırmışlar ve "Gerçekten mi?" ve "E tabi ki öylesin" demişler. Herkesin favori geyi haline geldi; akranları sonunda onu rahat bıraktı.

Bu süre zarfında okula çocuğumun durumuyla ilgili mektuplar yazdım. Yardımcı olmaya çalışacakları konusunda bana güvence verdiler, ama hiçbir zaman homofobik tehditlere karşı durulmadı. Phillip tüm bu tuhaf şeylere karşın çok çalıştı, şimdi koleje gidiyor.

Phillip okulu bıraktığından beri üç kez saldırıya uğradı, hepsi gey tacizcisi genç çetelerdi. Her saldırı, hastane tedavisiyle sonuçlandı hatta birinde ağzına dikiş atmak zorunda kaldılar.[37]

Homofobi ve geleneksel erkeklik arasındaki içsel çelişkiler açıktır. Dört ülkede homofobi üzerine sorulan sorular, bir gey çocuğunun olmasından "utanacaklarını" söyleyen erkek sayısının Brezilya'da %42, Şili'de %44, Hırvatistan'da %63 ve Hindistan'da %93 oranında olduğunu ortaya koydu.[38] Tabii bu, anneler için de geçerli olabilir, bir erkeğin ne olması "gerektiği"nin ataerkil görüşlerine aynı ölçüde bağlı olan anneler için. Dünyadaki bütün okul bahçelerinde "gey" kelimesi erkek çocukları için bir hakaret olarak kullanılmaya devam ediyor.

Bu kitap için yapılan ankette, katılımcılar genel olarak eşcinselliğe karşı, bölgeye göre değişiklik göstermesine rağmen, kendilerini daha hoşgörülü hissettiklerini dile getirdiler. Bir katılımcının belirttiği gibi: "Özellikle Afrika'da eşcinselliğe karşı hoşgörü azalıyor. Bunun acilen ele alınması gerekir. Homofobiyi, cinsel şiddetle de bağlantılı görüyoruz." Afrika'nın 37 ülkesinde eşcinselliğe karşı kanunlar var. Ve Uganda, Nijerya ve Rusya gibi ülkelerde erkeklik anlayışı kadar "kültür"ün korunabilmesi ve dinle bağlantılı olarak hem erkeklerin hem de kadınların aşırı desteğiyle, gey karşıtı yasalar daha da artıyor.[39]

Amerika'daki *LGBT Americans* 2013 anketi, %92'lik bir oranın, geçen on yıl içinde LGBT insanlarının toplumda daha kabul edilebilir olduklarını hissettiklerini ve bunun gelişmeye devam edeceğini umduklarını ortaya koydu. Ancak %58'i hâlâ şakaların ve hakaretlerin hedefi olmaya devam ettiklerini de söyledi. %39 ise "hayatlarının bazı kısımlarında cinsel yönelimleri veya cinsel kimlikleri yüzünden yakın arkadaşları ve aile fertleri tarafından reddedildiklerini" ve %30 da fiziksel saldırıya veya tehdide maruz kaldıklarını bildirdiler.[40] Katz bu şiddeti bir kez daha geleneksel erkekliğe bağlıyor:

> Sanıyorum birçok şiddetin nedeni, erkek ve erkek çocuklarının iri, güçlü ve kaslı olmamalarının bir telafisidir. Yani diğer bir deyişle, eğer 16 ya da 17 yaşında genç bir erkekseniz ama

Arnold Schwarzenegger'e benzemiyorsanız ve bedensel düzeyde insanların size saygı duymasını istiyorsanız ve sizin saygı kavrayışınız fiziksel güç ve fiziksel saygı ile ilgiliyse, ne yapabilirsiniz? Aslında yapabileceğiniz tek bir şey var, bir tabanca taşıyabilirsiniz ve aniden bütün arkadaşlarınız peşinizden gelir. Aniden bir erkek olursunuz.[41]

Beden imajı

Schwarzenegger'e benzemek -hatta belki daha da kaslı hali- 10-15 yıl öncesine oranla bugün genç erkekler için bir amaçtan daha fazlasıdır. Erkeklik uzmanı Michael Kaufman 2013 Haziran'ında Güney Afrika'daki bir konuşmasında eski süper kahramanları bugünkülerle kıyasladı. Örümcek Adam ya da Süperman veya Batman, bugün neredeyse zayıf denilecek vücutlara sahiptiler. 2013 yılında, aynı kahramanlar iri göğüsleri ve ince belleriyle inanılmayacak derecede kaslıydılar. Bu özellikle, kadınların da mümkün olmayacak derecede iri göğüslerinin ve ince bellerinin olduğu -ya da sadece şifre veya av olarak oradadırlar- video oyunlarında da geçerlidir. "Kendi oyunlarına öncülük eden çok fazla kadın kahraman yoktur," diyor *Tropes vs. Women in Video Games* başlıklı çevrimiçi video serileri kültürel eleştirmeni Anita Sarkeesian ve ekliyor: "Ve öncülük eden bir kadın olduğunda, genelde tam vücut içinde üçüncü kişidir ve son derece cinselleştirilmiştir."[42]

Kadın ve kız çocuklarının -tartışmaya pek açık olmasa da erkek ve erkek çocuklarının da- beden algılarıyla ilgili bir dizi bozukluklarının olması şaşırtıcı değildir. Amerikan Psikoloji Birliği'nin Task Force on the Sexualization of Girls (Kız Çocuklarının Cinsel Olarak Objeleştirilmesi) raporları, zihinsel işleyiş, fiziksel ve ruhsal sağlık, cinsellik, tutum ve inançlar da dâhil olmak üzere kız çocukları için daha fazla cinselleştirilmiş bir

kültürün olumsuz etkilerinden dolayı endişe duyduğunu belirtiyor.[43] Bu da Deborah Tolman ve Lyn Mikel Brown'ın SPARK'ı (Sexualization Protest: Action, Resistance, Knowledge-Cinselleştirme Protestosu: Eylem, Direnme, Bilgi)[44] kurmalarının nedenidir. SPARK kızlar tarafından yürütülüyor ve "kızların medyadaki cinsel olarak objeleştirilmiş görüntülerini reddetmeyi ve sağlıklı bir cins olmalarını ve özsaygı gelişimlerini desteklemeyi" amaçlıyor.

Bu çok gereklidir. Aktivist Michael Koschitzki, *Der Spiegel*'e şunu söylemiştir; "Barbie rolünde gerçek bir kadın iştahsız olur, yürüyemez ve asla regl olmaz." *The Huffington Post* bunu takiben çizer Nickolay Lamm'in analizlerini yazdı: "Eğer Barbie normal ölçülere sahip olsaydı nasıl görünecekti: 19 yaşındaki bir kadının normal bel ölçüsü 78, kalçası 84 ve göğsü 81 cm'dir; Barbie bebeklerin bel ölçüsüyse 46, kalçası 84 ve göğsü 91 cm'dir. Karşılaştırıldığında Barbie bebeklerin sağlıksız ölçüleri olduğu ortaya çıkıyor. Bu ölçüler, CDC'den (Centres for Disease Control and Prevention-Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri) alınan ortalama bir Amerikalı kızın ölçüleridir."[45]

Bugün genç kadınlar, obezite ve iştahsızlık dâhil olmak üzere bir dizi fiziksel rahatsızlık yaşıyorlar. İngiltere'deki bir araştırma, "on bir yaşındaki üç kız çocuğundan birinin aşırı kilolu olduğu" ve "16-24 yaş arası, genç kadınların iki katı kadar genç erkeğin de ağır obez olduğu" sonucuna ulaştı. Ayrıca araştırma şuna dikkat çekmiştir: "Obezite direk olarak yoksulluk ve sosyal dışlanmışlıkla bağlantılıdır."[46]

Başta Batı ülkeleri olmak üzere 35 ülkede yapılan bir araştırmada 11 yaşındaki kız çocuklarının %25'i ve 15 yaşındaki kız çocuklarının %40'ı çok şişman olduklarını düşünüyorlardı.[47] Aynı çalışma, Japonya'da yirmi kız çocuğundan birinde ve Tokyo ve Kanada'da dört ergen kız çocuğundan birinde iştahsızlık belirtileri olduğunu ortaya çıkardı, ki bu da erken kemik erimesi, adet olmama, halsizlik ve hatta ölüme bile yol açabilir. 19 yaşındaki

Amanda "Galiba iştahsız olmaktan dolayı beni mutlu eden her bir şeyi tam olarak gösteremem. Sanırım beni bir şekilde özel hissettiriyor, çünkü herkeste olmayacak bir şey ve kendi üzerimde başkalarından daha fazla kontrol sahibiyim," dedi.

Erkek çocukları ve genç erkeklerin fiziksel bozukluklarının olabileceği çok daha az fark edilmektedir. İngiltere'den, iştahsız bir erkek çocuğu annesi Jenny Langley aynı durumdaki diğer ebeveynler için yazdığı kitabında yalnızlığından bahsetti:[48] "Kaç tane erkek anoreksi vakası duydunuz? Oğlum buna yakalanmadan önce böyle bir vakayı kesinlikle duymamıştım. Bunu aile doktorumuzun, oğlumun okulundaki öğretmenleri ya da arkadaşlarım ve iş arkadaşlarımın da duymadığı ortaya çıktı. Yani 12 yaşındaki oğlumun gözlerimin önünde eriyip gitmeye başlaması benim için büyük bir şoktu..." Jenny, iştahsızlık hastalığı olan kız çocuklarının ebeveynlerinin bildiklerini, yani hastalığın hızlı başlamasını ve onun yavaş yavaş iyileşmesini tanımlamaya devam ediyor.

Pornografi: cinsiyetçiliği çekici göstermek

Bu kitap için yapılan ankette, birçok sayıda hem erkek hem de kadın katılımcı pornografi ve kız çocuklarının cinsel obje haline getirilmesi artışının kadın haklarında bir bozulmaya yol açtığını hissettiklerini dile getirdiler. Ayrıca: "Kızların cinsel obje haline getirilmesi. İnternet pornosunun cinsel ilişki üzerindeki olumsuz etkisi"; "Sosyal tutumların özellikle sağ siyasete doğru çekildiğini ve küresel kapitalizmin -özellikle pornografi aracılığıyla- ilerleyişinin, ilişkiler ve kişilerarası cinsiyet ilişkilerinde görülebileceği üzere insanın cinsiyetinin metalaşmasını normalize ettiğini görebiliyorum"; "Özellikle porno izleme, striptiz kulüplerine gitme, onlara göre uygun ve eğlenceli değilse kadınların mizah duygusuna pek sahip olmadığını düşünmenin kabul edilebilirliği üze-

rine düşünüyorum. Biraz çıkarcı ve utanç verici bir durum ve çoğu erkek sömürüden zevk aldığını itiraf etmez."

Bugün internet üzerinden rahatlıkla erişilebilen pornografinin artışının muhtemelen en şaşırtıcı yanı, birçoğunun bu denli şiddet içerikli ve kadınları aşağılayıcı oluşudur.

Örneğin, ABD'de en çok satan 50 yetişkin videosunun içerik analizi şunları ortaya çıkardı:[49]

- Analiz edilen 304 sahnenin neredeyse yarısı sözlü saldırganlık içeriyordu.
- %88'den fazlası fiziksel saldırı sergiledi.
- Saldırgan davranışların %72'si erkekler tarafından sergileniyordu.
- Bu davranışların %94'ü kadınlara karşıydı.
- Saldırgan eylemlerin %5'ten daha azı korku ve sonlandırma talebi dahil, mağdurda olumsuz bir cevaba neden oldu.

Bu pornografik "gerçeklik" ayrıca sözlü övgü, kucaklama, öpüşme ve kahkaha gibi görece nadir olumlu davranışlar tarafından vurgulanmıştır.[50]

Pornografinin erkeğin kadına bakış açısı üzerinde direkt bir etkisi olduğu ve aynı zamanda sınıf, ırk, meslek vb. açısından klişeleri geniş bir kapsamda güçlendirdiğinin kanıtları da var. "Gerçek hayatın aksine," diyor Edward Marriott ve şöyle devam ediyor; "Pornografi dünyası erkeklerin otoritelerinin tartışılmadığı, kadınların onların gönüllü ve minnettar hizmetçileri olduğu bir yer. Pornografi üzerine yazan bir erkeğin dediği gibi, 'Yaratılan illüzyon, kadınların tam da olması gerektiği yerde olduğu ve erkek otoritesine karşı gerçek ve önemli hiçbir karşı duruşun olmadığıdır.' "[51]

Avustralya'daki bir çalışma, porno izlenmesi ve genç insanların ilişkilere yönelik tutumları arasında bir bağlantı buldu.[52] Şiddetin, çok sert seksin ve hatta tecavüzün porno izleyen çocuklar ve yetişkinler tarafından "normal" görüldüğünü ortaya koydu.

Çalışmayı yürüten erkeklik uzmanı Michael Flood şöyle diyor:

> Dünyanın her yerinden, pornografinin bireyler ve toplum üzerinde olumsuz etkileri olduğunu gösteren etkileyici kanıtlar var... Porno çok ucuz bir seks eğiticisidir çünkü seksi gerçekdışı şekillerde gösterir ve samimiyet, sevgi, bağ veya romantizmi ele almada başarısızdır. Genelde kadını oldukça duygusuz ve düşman olarak tasvir eder. Bu, her gencin gidip birine tecavüz edeceği anlamına gelmez ama bunun gerçekleşme olasılığını artırır.[53]

Porno endüstrisi yıldızlarından Bill Margold (ayrıca bir erkek hakları aktivisti) pornonun erkeklerin "intikam alma" şekli olduğu konusunda oldukça açık: "Bu endüstride olma nedenim temelde kadınları çok fazla önemsemeyen erkeklerin arzularını karşılamak ve büyürlerken kadınlardan alamadıkları intikamı almalarını görme isteğim. Böylece kadınların yüzüne boşalıyor veya cinsel olarak ona zulmediyoruz: kayıp hayallerimizin intikamını alıyoruz."[54] Cinsel suçlular ile çalışan terapist Ray Wyre "Çok az pornografi cinselliği seksi yapıyor," dedi.[55]

Pornonun, özellikle genç insanlarda olmak üzere, cinsel ilişkileri etkilediğiyle ilgili oldukça kesin kanıtlar var. Bir araştırma şunu kaydediyor: "Pornografi izleyen erkekler eşlerinden geleneksel kadın rollerine girmelerini ve daha az iddialı olmalarını bekleyebilir."[56] Başka bir çalışma, "Pornolara maruz kalmayan gençlere kıyasla, şiddet içerikli +18 video izleyen gençlerin birilerini, çevrimiçi veya yüz yüze, cinsel bir şey yapmak için zorlama ihtimalinin altı kat daha fazla olduğunu" ortaya koydu.[57]

Pornografi kadınları yalnız erkek zevki için -ve genelde şiddet içerikli bir zevk- varmış gibi betimlemekle kalmıyor, aynı zamanda kadınların tüysüz olması dolayısıyla rahatsız edici bir şekilde çocuk yerine konuluyorlar. Bunun doğrudan bir sonucu genç kadınların artık vajina bölgelerini tıraşlamaları veya şekil-

lendirmeleridir. Diğer bir sonucu da, hem pornoda görülen "muhteşem" vücutlarla hem de her müzik videosu, televizyon, dergi veya reklam panosunda görülen fotoşoplanmış ve boyanmış kadınlarla bağlantılı olarak plastik cerrahideki artıştır. İsveç'te yapılan bir araştırma sık sık porno seyreden genç insanların, seyretmeyenlere oranla daha fazla anal seks, grup seks ve tek gecelik cinsel ilişkiye girdiğini ortaya koydu.[58]

Erkekler üzerindeki etkisine gelince, Amerikalı feminist yazar Jessica Valenti şunları söylüyor:

> İnternet pornosu ve pornografinin normalleştirmesi pornografik seksin normal seksle eşit olduğunu düşünerek büyütülmüş adamlardan oluşan yeni koca bir nesli ortaya çıkardı. Erkekleri memnun etmenin tek yolunun pornografik seks olduğunu düşünen tüm o kız neslinden bahsetmiyorum bile... ABD'de genç erkekler kadın bedenine ve cinselliğe açık erişimleri olduğunu düşünecek şekilde büyütülüyorlar. Bütün Amerikan kültürü, erkeklere kadınların onlar için ve seks için var olduğunu ve sürekli hazır olduklarını söyler.[59]

"Pornolaştırma"ya karşı koyma ve yapılan tartışmalar feministler ve diğer kadınlar arasında ya da genellikle öncülüğünde yürütülüyor. Beklenildiği üzere birkaç erkek buna müdahale etmeye kalkışmıştır. Matt McCormack Evans bir istisnadır. İngiltere'den genç erkek Matt, antipornmen.org adında pornoya karşı bir kampanya başlatmıştır.

Pornodan nefret eden genç erkekler[60]

Matt McCormack Evans, üniversitenin merkez kütüphanesindeyken pornografinin hayatını nasıl şekillendirdiğini

fark ediyor. Kitapları raflara yerleştiren, üst raflara yetişmek için uzanan bir kadın kütüphaneciyi izlerken aklına "akşam kütüphaneci temalı porno izlemeliyim" fikrinin geldiğini söylüyor. Matt, "Bunu aklıma not ettiğimi ve sonra da kendimi bunu gerçekleştirirken bulduğumu hatırlıyorum," diyor.

O zamanlar McCormack 20 yaşındaydı ve üniversiteye başlayıp bilgisayara kişisel erişimi olduğundan beri, bir yıl ya da daha fazla süredir düzenli olarak pornografiyi takip ediyordu. İlk başta bunun bir problem olduğunu düşünmüyordu. Bu, yalnız başına yaptığı bir şeydi; kimsenin bilmesi gerekmiyordu. Bu alışkanlığın yatak odasının dışına çıkmasına asla gerek yoktu. Sonra, erkek yaşıtlarının açıkça ve sürekli -neredeyse bir kutlamaymış gibi- porno kullandıklarını fark etti ve bu onu rahatsız etmeye başladı.

Bunun hayatlarını nasıl etkileyebileceğini bir anlığına fark etti. Bu anlardan birisi kütüphaneci olayı: Pornonun, gerçek hayatta kadınlara karşılık verişini nasıl değiştirebildiğini aniden fark etti. Bir diğer olay da: Bir erkek arkadaşının, bir kadın arkadaşı ona boğaz ağrısından bahsettiği zaman ona oral seks hakkında aptal ve uygunsuz soru sormamak için kendini zar zor tuttuğunu görünce anladı.

Düşünceli, konuşkan bir Londralı olan McCormack Evans, İngiltere'nin kuzeydoğusunda bulunan Hull üniversitesinde bir felsefe öğrencisiydi ve hiçbir zaman özellikle o görgüsüz kalabalığın bir parçası olmamıştı, ama tanıdığı 'nispeten çok yönlü genç erkeklerin' değiştiğini fark etmişti.

"Üniversiteye geliyorlar, ilk bilgisayarlarını alıyorlar, genelde yalnızlar ve her biri çok daha fazla görgüsüz oluyor. Tam da kulüpte birinin bir kadının poposunu elledi̇ği̇ andı ve ben kendimi tamamen kaybettim."

McCormack Evans şimdi 22 yaşında ve erkeklerin kendi porno kullanımları hakkında konuştuğu çevrimiçi bir projenin kurucu ortağıdır. Diğer projeler genellikle dini bir bakış açısıyla yaklaşıyorlar ama Anti-Porn Men Project (Anti-Porno Erkekler Projesi) pornografinin önemli bir sosyal sorun ve kadınlara ve yaygın eşitsizliklere karşı işlenen şiddet üzerinde bir etkisi olduğu görüşüyle feminist ilkelere dayandırılıyor.

Siteyi kurmada, McCormack Evans pornografiyi alenen ve feminist bir perspektiften tartışan dünya çapındaki birkaç erkekten biri; seksin kendisine karşı olumlu, en geniş aralıkta anlaşmalı cinsel ilişkiye girme fikrine açık, ancak seksin sanayileşmesi ve buna neden olanlarla ilgili endişe duyan erkeklerden.

Kültür ve Dinin Etkisi

Feminizm ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki diğer bir saldırı da yelpazenin tamamen farklı bir ucundan geliyor; dini muhafazakarlık. Mısırlı feminist Nawal el Saadawi bir röportajda bugün dini aşırılığın kadının kurtuluşu için en büyük tehdit olduğunu düşündüğünü söyledi. "Bugün dinlerin yeniden yükselişinden dolayı dünyanın her yerinde feminizme karşı bir tepki mevcut. Küresel ve köktendinci bir hareketimiz vardı," diyor.[61]

Kalkınmada Kadın Hakları Derneği tarafından 160 ülkede 1600 kadın hakları aktivisti ile yaptığı anket sonucuna göre, on aktivistten sekizi köktendinciliğin kadın hakları üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu düşünüyor. Bunun "kadın bedeni, cinsiyeti, özerkliği, hareketin özgürlüğü ve sosyal hayata katılımı üzerindeki baskıyla kendini nasıl gösterdiğini" 600'den fazla örnek göstererek aktardılar.[62]

Dini muhafazakârlar sıklıkla, kadınları evlere iterek ve erkeklerin her şeyden sorumlu kişiler olduğunu temin ederek geleneksel erkeklik ve kadınlık kavramlarını tekrar doğrulama arayışına giriyorlar. Televizyon yoluyla misyonerlik yapan Amerikalı Hıristiyan Pat Robertson'un bir erkeğe söylediği gibi: "Lider olman gerekiyor, başrahip olman gerekiyor. Tanrımızın huzurunda ailen için yakarman gerekiyor. Ve dedikleri gibi; 'Erkek ol.' "[63]

Diğer ülkelerde din, hem erkek hem de kadınlar tarafından eski cinsiyet rolleri kesinliklerine geri dönüş olarak görülüyor ama bunu haklar dilinde ifade edersek:[64]

- "Kadınlara saygı duyuyoruz. Bu ithal fikirler kadınlarımızın kafasını karıştırıyor. İncil, kilisede erkeğin, evde ise kadının rahip olduğunu açıkça belirtmiştir. Onları evde yaptıkları işler için onurlandırıyoruz." Uganda'dan kilise lideri Paul
- "Kilise değişime karşı Afrika'nın kültürel değerlerinden çok daha fazla direniyor. Örneğin papa, piskoposlar ve rahipler, rahibelere davranış şekilleri üzerinden erkeklerin kadınlardan daha üstün olduğu efsanesini sürdüren kişilerdir." Zambiya'dan Paul
- "Kuran'a inanıyoruz. Kuran, eğer erkek %75 ise kadın %25'tir diyor... Kadınlar erkeklerden daha eksiktir. Eğer eşitlerse, kadın nasıl olur da kendi evini kocasının evinde yaşamak için bırakır?" Gambiya'dan Halima
- "İncil, kadınların erkeklerine boyun eğmelerini söyler... Kadının erkeğin kaburgasından yaratıldığı yazılmıştır. Bu, kadının erkekten aşağı olduğu anlamına geliyor." Uganda'dan Sarah

Köktendinciler erkeklerin aileden sorumlu kişi olduğu fikrini tekrar ederek, hak kavramını kadınların 'korunmaya' ihtiyacı olduğu fikrine çekmeye çalışıyorlar. Aslında erkekler tarafından gelen bu korumanın diğer erkeklere karşı olduğundan nadiren bahsedilir.

Kadın hakları aktivistlerine göre;

Köktendinciler, kadınlar için resmi korumaları genellikle erkek statüsü için bir tehdit olarak görüyorlar. Örneğin, Zimbabveli bir parlamento üyesi aile içi şiddetin suç olarak görülmesini amaçlayan yasa tasarısına karşı çıktı, şunu tartışmaya sundu: "Burada Yüce Tanrı'yı temsilen duruyorum. Kadınlar erkeklerle eşit değillerdir. Bu tehlikeli bir tasarıdır ve bilinmelidir ki Zimbabve'de erkek statüsü, önceliği ve hakları yok olmuştur.[65]

Aynı araştırma, köktenciliğin nasıl da başarıyla kadınların sosyal hayata katılımını azaltmakla uğraştığını da gösteriyor.

Örneğin, Rusya Federasyonu'nda Ortodoks Kilisesi, kadının 'doğal rolü'nü gözeterek klişeleri yeniden canlandırıyor ve kadınları eve geri hapsediyor. Güney Afrika'da Budizm'in köktenci yorumları erkek çocuklarına lider, kız çocuklarına hizmetçi olmayı öğretiyor. Amerika'daki Güneyli vaftizcilerden Eritre, Fransa, Malezya, Sırbistan'a ve Pakistan'daki militan Müslüman gruplarına kadar köktendinciler genç kadınların eğitime erişimini sınırlandırmanın yolları arıyorlar.

Ne zaman bir çatışma dine dayalı yeni yasalara neden olmuşsa, bu, genelde kadın haklarının zararına oluyor. Örneğin, 2003 işgali öncesinde, Irak bölgede kadın haklarının en iyi kayıtlarından birine sahipti. 1958'den beri, Personal Status Law (Kişisel Statü Yasası) kapsamında, Iraklı kadınlar birçok haktan Batılı kadınlar gibi yararlanıyordu. Ama işgalden sonra, yeni hükümet yeni anayasanın 2'inci maddesini değiştirdi; İslam resmi din ve yasal düzenlemelerin temeli oldu, kadın haklarının yorumlanması dini liderlerin eline bırakıldı.

Irak'taki Organization of Women's Freedom (Kadınların Özgürlüğü Örgütü) kurucu ortağı Houzan Mohamoud'un bir röportajda belirttiği gibi:

Bu sözde demokrasinin ilk adımları İslami Şeriat yasası ve Irak

toplumunda Şii ve Sünni ayrımıydı. Irak'taki etnik-mezhepçi, aşiretçi ve dinci hükümet yalnızca kadınların acısını iki katına çıkaracak ve toplumda ikinci sınıf muamelesi görmelerine neden olacaktır. Şimdiye kadarki birçok politika kadın karşıtı olmuştur; sözümona kadın bakanı, aldığı son talimatla birlikte kadın çalışanlarını "kapalı" giyinmeye zorluyor, Irak'ı İslamlaştırmada bir başka adım olarak.[66]

Kadınlar dinin ifade edilişine karşı kayda değer, ancak cinsiyet eşitliğine ters düşecek bir şekilde direndiler. Örneğin, düzenli olarak kadın hakları ve kadın düşmanı yasaların değişikliği adına mücadele veren Malezya'dan Sisters in Islam (İslamda Kız Kardeşler).[67] Malezyalı sanatçı Yati şöyle diyor: "İslam kadınlara oldukça yüksek bir konum ve birçok hak veriyor, ama yıllar geçtikçe ataerkil sistem ve politik güçler kadınları ötekileştiriyor ve onları görünmez kılıyor. Düzeltilmesi gereken büyük bir yanlış anlaşılma var. Kadınlar İslam'ın onlara verdiği hakları geri istemelidir."[68]

Kadınların lobisi Fas'ın Moudawana (dini kişilerin statü kanunları) yasasını değiştirmek için yardım ediyor; Türkiye akademisyenleri Hadis-i Şerif'te yer alan kadın düşmanlığını sorguluyor; Endonezya'nın kırsal bölgelerinin öğretim materyalleri gözden geçiriliyor.[69]

"Müslüman kadınlar olarak kamusal alanda daha görünür olmalıyız böylece insanlar kendi aklı olan bağımsız kişiler olduğumuzu anlayabilir. Çok uzun bir süredir Müslüman kadınlar uysal ve mütevazı olarak tasvir edilmektedir. Ayağa kalkıp dünyaya var olduğumuzu söyleme vakti geldi," diye yazıyor Kanada, Toronto'dan Asya Jalil.[70]

Bu, özellikle, yeni hükümetlerin eski diktatörlüklerin yerine geçtiği Arap Baharı'nın, kadın hakları için bir geri adım olarak görüldüğü zamanlarda çok önemlidir. Mısır'da, birçok insanın Mohammed Mursi hükümetini kovan orduyu desteklemesinin nedenlerinden biri Aralık 2012'de tamamlanan anayasaydı. Kadın hakları aktivisti Omneya Talaat; "Mahkûm edilirdik. Kardeşlik

(Mısır'daki Müslüman Kardeşler örgütü kastedilmektedir) kadın haklarında 100 yıl geriye gitmek istiyordu, bir felaketti."[71]

Mısır'da kadınlar başlangıçta değişim gösterilerine öncülük ederken, kısa zaman sonra, gösteri esnasında tacize maruz kaldıkları, hatta etraflarının kuşatılıp tecavüz edildikleri hikâyeleri duyulmaya başladı. Bu bağlamda, kadınların erkekler tarafından desteklenmesi hayati önem taşıyor.

Bu nedenle kadınların nasıl görüldüğüyle ilgili klişeleşmiş biçimlere meydan okumak için geleneksel ve dinci, çoğu erkek olan liderlerle çalışma yürütmek çok önemlidir. Çok daha radikal antifeminist olanlar kadar duyulmasalar da böyle erkekler mevcut. Örneğin, İran kadın haklarının ve demokratik hareketin bir parçası ve "One Million Signature Campaign against Discriminating Laws" (Ayrımcılık Kanunlarına Karşı Bir Milyon İmza Kampanyası) aktif üyesi Amir Rashidi şöyle diyor:

> Bugün İran'da kadın hakları aktivistleri hâlâ çok aktifler. Atölyeler ve seminerler düzenliyorlar, ancak daha önceden olduğundan daha zor oluyor. Hükümetin baskısı şiddetli bir şekilde artıyor ve avukatlar bile tutuklanıyorlar. Çok daha zor oldu ve yavaşladı, ama çalışmamız durmadı. Eşitliğe inanan en az bir kişi bile kalsa bu hareketin sonlandırılabileceğine inanmıyorum.[72]

Erkekler Kahire'de kadınları savunuyor[73]

Merdivenlerde halatla ayrılan bir kısım, protestolar esnasında Kahire, Tahrir Meydanı'ndaki metro çıkışında kadınlar için güvenli bir geçiş yolu oluşturur.

Ama bu bölüm polis veya ulaşım güvenliği tarafından oluşturulmadı. Bu geçidi oluşturan gönüllü erkeklerdir, böylece kadınlar, zaten dışarıda her yerde olan erkekler

tarafından sıkıştırılmamış olacaklar.

Bu gönüllüler dokunma ve elle taciz gibi cinsel taciz olaylarına karşı kadınları koruyorlar. Ancak acımasız saldırılar gerçekleşmeye devam ediyor.

22 yaşında genç bir aktivist olan Hassan Nassar geçen haftaki eylemde zamanını Tahrir Meydanı'nda kadınları koruyarak geçirdi. Zamanının bir kısmını kadınları metronun dışına çıkararak, diğerini de bölgede devriye gezerek geçirdi.

Saldırı kurbanı olmuş veya buna tanıklık etmiş olan kadınlar benzer bir dizi olay bildiriyorlar. Bir grubun bir kadını çevrelediğini, diğer bir erkek grubunun da etrafta biriken kalabalığa birine yardımcı olmaya çalışıyoruz dediklerini söylüyorlar.

"Kalabalığın ortasına kadınları almaya gidiyor ve onları uzaklaştırmak için bir arabaya biniyoruz," diyor Bay Nassar ve şöyle devam ediyor, "Bunu yapıyorum çünkü bu bizim toplumumuzda uygun değildir. O kişinin kız kardeşiniz veya anneniz olduğunu hayal edebilirsiniz ve yardım etmek zorundasınız."

Tahrir Meydanı'ndaki eylemler sırasındaki cinsel saldırılar, özellikle 2012'de iktidarı ele geçirme amaçlı anayasa beyanına karşı geliştirilen toplu eylemlerden beri öyle sıklaştı ki eylemci gruplar onlara karşı yasal işlem başlattılar.

Bu gruplardan biri de Operation Anti-Sexual Harassment and Assault (Cinsel Taciz ve Saldırı Karşıtı Operasyon). Tek başına bu grubun gönüllüleri, 30 Haziran ve 3 Temmuz 2013 tarihleri arasında üç tecavüz olayı dâhil fiziksel ve cinsel taciz olaylarını takip ederek 150'den fazla kadına yardımcı oldular.

Dünyanın diğer ucundaki Endonezya'da Hollandalı sivil toplum kuruluşu Rutgers WFP ve Instituto Promunda tarafından yürütülen *the MenCare+* programı,[74] kendi hayatını değiştirmeye ve daha sonra diğerlerine örnek olmaya çalışan bir başka dindar erkek örneği buldu. Müslüman hatip Muhammad Nur Salim, ev işlerinde ve iki küçük çocuklarının bakımında başöğretmen olan eşine ilk yardım etmeye başladığında, diğer köyler, özellikle hâlâ ataerkil değerlerin güçlü tutulduğu Doğu Java'nın çok geleneksel bir bölgesi onların tuhaf olduğunu düşünüyordu. Köylülerin, liderlerine özendiğini ve eşleriyle daha çok empati kurmaya başladıklarını gören, önde gelen film yapımcılarından Nia Dinata Nur Salim'in hikayesini kısa filme dönüştürdü. Nia Dinata, *Jakarta Post*'a: "Bu hatibin vaaz ettiği şeyleri uyguladığını kendi gözlerimle gördüm, kendisi çok sevgi dolu bir koca ve sevecen bir baba. Köylülerine, aile bireyleriyle gerçekten ilgilenen kişiler olmaları için öncülük ediyor,"[75] şeklinde konuştu.

Değişen nesiller, değişen tutumlar

Birçok ülkede, son olarak Endonezya da dahil, görüştüğüm genç insanlar ebeveynlerinden daha eğitimli ve internet ya da televizyon aracılığıyla çok sayıda fikre maruz kaldıklarını söylüyordu. Sonuç olarak birçoğu, ebeveynlerinin bir erkek veya kadın olmanın ne anlama geldiğiyle ilgili derin inanışlarını sorguluyorlar.

Fiji'den bu anne şöyle kaydediyor: "Eski erkekler gelenek konusunda çok katıydılar ve yaptıkları her şey geleneksel yoldan olurdu... Bu günlerde, ebeveynler -babalar dahil- kız çocuklarını daha özgür bırakıyorlar, (örneğin) istediklerini giyebiliyorlar... Çünkü hayat genel olarak değişiyor, çocukları geleneksel yoldan büyütmek zor."[76]

Altı ülkeyi kapsayan bir araştırma, daha eğitimli genç er-

keklerin ebeveynlerine kıyasla daha cinsiyet eşitlikçi düşüncelerinin olduğunu ortaya koydu.[77] Dünya Bankası'nın bir raporu şunu belirtmiştir: "Ebeveynlerin çocuklarının eğitiminde cinsiyet eşitliğini benimsetme istekleri toplu bir değişim getirebilir ve gelecek neslin cinsiyetler arası ilişkilerini daha adil ve uyumlu yapabilir.[78]

Aynı çalışmada,[79] Bhutan'daki annelerin çocukları için arzularının, toplumsal cinsiyet eşitliğine çok daha doğrudan bir referans içerdiği görülüyor: "Her iki cinsin eşitliği kız çocuklarımızın hayatında daha büyük farklılıklar yaratır ve oğullarımıza karşı cinsten tüm insanların aynı olduğu anlayışını aşılar." Bu kadınlar "kız ve erkek çocuklarının bütün sektörlerde eşit haklarının olduğunu, kızlarının temel haklarından yoksun kalmadıklarını görmeyi çok istediklerini" söylediler.

Rapor şunu kaydediyor: "Anneler tıpkı kızları gibi erkek çocuklarını da sosyalleştiriyorlar ve erkek çocuklarının tutum ve davranışlarında değişikliler yaratmakta da etkili olabilirler." Erkeklik uzmanı Michael Kaufman ile beraber fark ediliyor ki hem erkek hem de kadınlar bir kadın veya erkek olmanın geleneksel kavramlarına karar verebiliyorlar ve bu özgürleştirici olduğu kadar kısıtlayıcı da olabiliyor. Kaufman şöyle diyor: "Cinsiyet rolleri hem erkek hem de kadınlar tarafından inşa edilir, düzenlenir -ve sorgulanmalıdır.- Nasıl erkek çocukları ve erkekler kadınlığın kısıtlayıcı geleneksel biçimine katkıda bulunabiliyorlarsa, kız çocukları ve kadınlar da erkekliğin zararlı geleneksel biçimine katkıda bulunabilir."[80]

Bu klişelere meydan okuyan kadın -ve erkek- sayısında artış var. Örneğin, İngiltere'de "Great men value women" (Harika erkekler kadınlara değer verir) adındaki bir proje 18 ve 28 yaş arasındaki gönüllü erkekleri okuldaki daha genç yaştaki erkek çocuklarıyla konuşmaları için teşvik ediyor. Projenin web sayfası[81] şöyle diyor: "Harika Erkekler, erkeklerin toplumsal cinsiyet mücadelesinde kilit bir rolü olduğu ve erkek ve kadının kurtuluşunun

birbirlerine bağlı olduğu düşüncesinden doğmuştur."

Rapçi, komedyen ve yazar olan Doc Brow:

> Tesadüfi bir feministim. Kadınlar tarafından büyütüldüm ve kafamda bunun önemini analiz etmeden önce hakkında düşünmeye başladığım bir şeydi. Kız çocukları da sizin gibi ihtiyaçları ve istekleri olan insanlardır ama bizden daha yaşlı erkeklerin kız çocuklarının bir şekilde bize göre ikincil olduklarına inanmamızı uman bir dünya yaratmış olmaları gerçekten korkutucu. Onlar daha küçükken [çünkü dokuz yıl sonrası -13 ve 14 yaşları- onların kadınların yalnızca nesne olduğunu düşünmeye başladıkları zamandır] bu fikri onlara ulaştırmalısınız.[82]

Ekvador'da[83] kendilerini *Cascos Rosa* veya *"Pink Helmets"* (Pembe Kasklar) diye adlandıran genç insanlar ağının -aslında hepsi erkek- 33 kurucusundan biri Damián Valencia, "Erkekler ve kadınlar için eşit hak ve fırsatları ve toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek istiyor ve teşvik ediyoruz," diyor. Pembe kasklar ve tişörtler, "sadece kadınların pembe giydiği; erkek bebeklerin mavi ve kız bebeklerin pembe giydirildiği klişesini kırıyorlar," diye ekliyor.

Grup, *Acción Ciudadana por la Democracia y el Desarrollo* (AC-Democracia-Yurttaşların Demokrasi ve Kalkınma Eylemi)'nın Ekvator ayağı ve Karayipler ve Latin Amerikada Kız Çocukları ve Kadınların Ticaretine Karşı Koalisyon tarafından eğitilen genç yetişkin ve ergenler tarafından 2010 yılında başlatıldı.

Valencia toplumsal cinsiyet eşitliği için "öyle büyük bir problem ki herkesi etkiliyor" dedi. Ülkede "bir iyileşmenin görülebilir" olduğunu biliyordu ama "öyle olsa bile, halen ataerkil bir toplumda yaşıyoruz" diye de ekliyor.

Cascos Rosa üyesi olmanın hayatında büyük bir etkisi olduğunu söyledi. Evde erkeklerin "elbise yıkamadığı veya ütü

yapmadığı, yemek pişirmediği veya bulaşık yıkamadığı ve her şeyin onlar için yapılması beklentisi" anlamına gelen bir "*machista* (maço) şeması" vardı.

"Şimdi, evde aynı işleri hepimiz paylaşıyoruz, kimse kimseden üstün değil ve hepimiz aynı haklara ve fırsatlara sahibiz," diye devam ediyor Valencia.

Ağ için atölye çalışmaları yürüten Carolina Félix "Kesin değişiklik gerçekleşiyor," diyor. Yeni nesil için "Nasıllarsa onu göstermekten ve 'zavallı kadınlar, öyle mağdurlar ki!' demekten korkmuyorlar çünkü bu hem kadınların hem de erkeklerin üzerinde çalışması gereken bir konu," diyor.

Bu bölümde erkek ve kadına yönelik tutumların erken yaşta nasıl şekillendiğine göz atıldı. Genç insanların büyürken davranışlarını belli inanç ve tutumlar doğrultusunda pekiştiren güçler incelendi; özellikle de dini muhafazakarlık, tüketicilik ve de pornografi. Davranışların nasıl değiştiği ve nerelerde değişmediği sergilendi. Ve bu değişimlerle, bir kadın veya erkek olmanın ne anlama geldiğinin yoğun tartışmaları ve feminist söylemi içerden nasıl beslediği ve cinsiyetler arasında eşitliği nasıl teşvik ettiği -ya da engellediği- ilişkilendirildi.

Bir sonraki bölüm, eğitim ve sağlık için hem kadın hem de erkeklerde toplumsal cinsiyet eşitliği odağı sağlamak amacıyla neler yapılabilir konusunu gözden geçiriyor.

4 | TOPLAMI SIFIR OLMAYAN OYUN: EĞİTİM VE SAĞLIK

Özgür bir insan

Eğer biri eğitimin, özellikle kız çocuklarının eğitiminin önemi için bir sembol olarak duruyorsa, bu, Pakistan'da kız çocuklarının okula gitme hakkını desteklediği için Taliban tarafından vurulmuş 17 yaşındaki Malala Yousafzai'dir. Malala, BBC Radyosu'ndaki röportajında babasının desteğinin öneminden bahsetti:

> Babam eşitliğe inanır ve kız ve erkek çocukların aynı haklara sahip olduğunu söyler. Ve beni hem kızı hem de özgür bir insan olarak gördü ve tıpkı erkek kardeşlerimi kabul ettiği gibi kabul etti ve bana özgürlüğümü verdi. Şöyle demişti: 'Erkek çocuklarımın aldığı eğitimin aynısını kızım için de istiyorum.' Bu, bizim toplumumuzda kızlar için gerçekten önemli bir şey çünkü kız çocuklarının eğitimi konusu kolay bir konu değildir.[1]

Eğitimin kız çocukları -ve cinsiyet eşitliği- için faydaları açıktır. Birincisi, kızların bilgi, beceri, özgüven ve sosyalleşmeleri ve ikincisi, ileride nasıl kadınlar olacakları konusunda yararı olacaktır. Eğitimli kadınlar daha az doğum yaparlar, çocuklarının sağlığı ve beslenmesi daha iyi olur ve okula gitmeleri daha olasıdır.[2] BM Nüfus Fonu şöyle der: "Eğitim alan kız çocukları muhtemelen geç evlenirler ve daha küçük ve sağlıklı aileleri olur. Eğitimli kadınlar sağlık hizmetlerinin öneminin farkında

olurlar ve bunu kendileri ve çocukları için nasıl elde edeceklerini bilirler. Eğitim kız çocuklarına ve kadınlara haklarını bilme ve bu hakları talep etme güvenini kazanmada yardımcı olur.[3] Malala'nın bu gözle görülür güveni gibi, kısmen babasının desteği sayesinde.

Ancak kız çocuklarının eğitimi üzerindeki bu odak başka bir konuyu maskeliyor olabilir; birçok ülkede erkek çocuklarının okuldan ayrılması. Latin Amerika ve Karayipler'de ve sözümona "zengin dünya"da kız çocukları okulda erkek çocuklardan daha başarılılar ve eğitime daha uzun süre devam ediyorlar. Örneğin Dominik Cumhuriyeti'nde, %74'lik bir oranla kız çocuklarıyla kıyaslandığında, erkek çocuklarının sadece %64'ü ilkokulun son sınıfına kadar kalabiliyorlar.[4] İngiltere'de 2010 yılında, 16 yaşında kız çocuklarının sınavlardaki başarı oranı %72,6 iken bu oran erkek çocuklarında %65,4'dü.[5]

Muhtemelen bunun her iki cinsiyet için etkileri olacaktır, çünkü eğitim hem erkek çocukları hem de onlarla yaşayan kadınlar için iyidir. Örneğin, 2010 yılında birçok ülkede yapılan araştırma, orta öğretimini tamamlamış erkeklerin daha fazla cinsiyet eşitlikçi tutum sergilediği, çocuklarının doğumunda eşlerinin yanında olmasının ve çocuk bakımında onlara yardımcı olmalarının daha muhtemel olduğu ve kadınlara yönelik daha az şiddet sergiledikleri sonucuna ulaştı.[6]

Ve kadınların sağlığına gelince, benzer hikaye söz konusudur. Kız çocukları ve kadınların hakları olan sağlık hizmetini alması için önlerinde uzun bir yol var. Halen hamilelik ve doğuma bağlı komplikasyonlar yüzünden her dakikada en az bir kadın yaşamını yitiriyor. Bu, yılda toplam 287.000 kadın anlamına geliyor. Ayrıca, yaklaşık 10 milyondan fazla kadın doğumdan kaynaklı hastalık, sakatlık ve enfeksiyondan muzdarip.[7] Ve kadınların %50'si hâlâ ihtiyaçları olan sağlık hizmetini almıyor.[8]

Ancak erkek sağlığı üzerine de yoğunlaşmak gerek. Örneğin, hemen hemen her ülkede erkekler kadınlara göre daha düşük

yaşam süresine sahip. Ancak BM Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'nin sağlık üzerine sadece kadınlar için göstergeleri var.[9] Erkekler için eşdeğer bir endeks yok. İngiliz tıp dergisi *The Lancet*'in bir araştırması şunu kaydetmiştir: "Erkeklerin sağlık ihtiyaçları hizmeti ve sağlık üzerine önlemleri üzerine odaklanmış küresel sağlık politikaları ve programları göze çarpan bir şekilde bulunmuyor."[10]

Kız çocuklarının ve kadınların üzerindeki vurgu, erkek çocuklarının eğitiminin ve erkeklerin sağlığının görmezden gelindiği anlamına geldi, ya da cinsiyet politikaları ve uygulamalarının bir parçası olarak görülüyor ya da farklı forumlarda tartışılıyordur.

Sonuç tekrardan, erkek ve erkek çocukları ve kadın ve kız çocukları için sağlık ve eğitim tartışmalarının paralel ilerlediğidir. Yani hiç kimse meselelere iki tarafın perspektifini gözeterek bakmıyor.

Böyle bir bölümde bile, ikili olmaktan kaçınmak zordur. Bu, toplamı sıfır olan bir oyun değildir. Her iki cinsi düşünerek en iyisini başarmak için hem eğitim hem de sağlığa yaklaşımın bütünsel olması gerekiyor. Ve toplumsal cinsiyet eşitliğine feminist bir objektiften sıkıca odaklanmak gerekiyor.

Bunun gerçekleşmesi için can alıcı soru şudur: Birçok dezavantajından dolayı ehemmiyetini sürdürmekte olan kadın ve kız çocuklarının eğitimi ve sağlığı konusu üzerindeki perspektifi nasıl korumalı ve bu, erkek ve erkek çocuklarının problemleri üzerine hayatlarındaki kadınları için de pozitif etkileri olacak eşit bir vurgu ile nasıl bağlanmalıdır?

Bu iki şey karşıt değildir, gerçi kaynaklar için rekabet olabilir. Eğitimin geliştirilmesi ve her iki cinsin sağlığı, feministleri ve kadın hakları çalışanlarını ilgilendirdiği kadar daha cinsiyet eşitlikçi bir gelecek görmek isteyen erkekleri de ilgilendiren bir şey.

Bu bölüm erkek ve kız çocuklarının okula gitmesini önleyen nedenleri, ebeveynlerin erkek ve kız çocuklarına dair arzuları, erkek sağlığının ihmalinin sonuçlarını gözden geçiriyor. Son olarak varlığını sürdüren ve durmadan değişen zorlukları özetliyor

ve eğer değinilmemişse, toplumsal cinsiyet eşitliği, erkek ve kız çocukları ve erkekler ve kadınlar için sonuçlarını inceliyor.

Kendi ayakları üzerinde durmak: kız çocukları neden okula gitmiyor

Kız çocuklarının bu kadar çok ülkede okula gitmemesinin birçok nedeni var; çünkü ebeveynleri onların gitmesine izin vermez, çünkü okullar yoktur ya da uzaktadır, çünkü evde kalıp küçük kardeşlerine bakmak zorundadırlar, çünkü çok küçük yaşta evlendiriliyorlar, çünkü çalışmak zorundalar. Ancak 2012 yılı Pakistan ziyaretimdeki[11] bu hikâye problemlerin ne olduğunu muhtemelen daha etkili bir şekilde açıklar.

Pakistan'ın uzak ve kırsal bölgelerinde okul yaşına gelmiş çocukların sadece %60'ı okula gidiyor. Her 100 erkek çocuğu için yalnızca 56 kız çocuğu var.[12] Bu kısmen erkek çocuklarının okullarının kız çocuklarınkinden daha fazla olmasından dolayıdır. Örneğin, Sindh'in Thatta ilçesinde erkek çocukları için 2700 okul varken kız çocukları için sadece 330 okul mevcut. Bunun nedeni de ebeveynlerin erkek çocuklarının eğitimine kız çocuklarınkinden daha fazla değer vermesidir.

Sonuç olarak, genel okuryazarlık Pakistan'da %55,5'lik bir oranla13 çok düşük ve kırsal ve kentsel yaşam ve kadın ve erkek arasındaki farklılık çok uçtur. Eğer şehirde yaşayan bir erkek çocuğuysanız okula gitme şansınız %80 oranındadır. Eğer köyde yaşayan bir kız çocuğuysanız bu oran %34'e düşüyor. Bazı kırsal bölgelerde on kadından sadece biri okuryazarken bu oran erkeklerde yarı yarıyadır.

2012 yılında ziyaret ettiğim kırsal bölgelerde, okula giden çok az kız çocuğuyla karşılaştım. 10 yaşındaki Rabia Bibi bunlardan biriydi. Onun köyü her yerden uzakta. Yakınlarda hiçbir devlet okulu yok, özel okul bile yok. Pakistan'da devlet okulla-

rının sadece bir ya da iki kilometre uzakta olduğu köy oranı %7'dir. Okulların %26'sı üç-beş kilometre veya daha fazla uzaklıkta bulunuyor.[14] Yolların kötü olması ve ulaşım araçlarının az olmasından kaynaklı çocuklar için tek seçenek yürümek oluyor. Yoksul aileler çocuklarına eşlik etmek için zaman bulamıyorlar, bu yüzden Rabia'nın köyünde bulunan çoğu kız çocuğu okula gitmek yerine evde kalıyorlar.

10 yaşında, pespembe kıyafetler içindeki parlak gözlü Savera, köyünde kız çocukları için olmadığından erkek okuluna giden bir avuç kız çocuğundan biri. "Okulun dışında buranın erkek ortaokulu olduğu yazıyor ama biz kız çocuklarından bazıları da bu okula gidiyor," diyor Savera ve devam ediyor, "Birlikte gidiyoruz ama biraz büyüyünce erkekler gitmemize engel olacak çünkü bizimle gelecek ve bizi güvende tutacak erkek yok."

Rabia köy başkanının kızı olduğu için ona verilen bir ayrıcalıkla özel bir ilkokula gidiyor. Ama arkadaşlarıyla kalmayı tercih ederdi. Arkadaşlarını okula gitmeleri için ikna etmeye çalışmış ama "Babaları kız çocuklarını okula göndermelerinin önemli olduğuna ikna olmuyorlar," diyor Rabia ve kabullenmiş bir şekilde omuz silkip, "Bunu karşılayamıyorlar," diyor. Ebeveynlerin çocuklarını okula gönderecek paraları olsa bile bu gönderilen çocuk daima erkek çocuğu olur, kız çocuğu değil.

Rabia'nın babasının, hem erkek kardeşlerini ve hem de kız kardeşlerini okula göndermek için yeterince kaynağı var. Her ne kadar bazıları Kuran okumayı öğrendiğini söylese de, köydeki birçok kız çocuğu okuma ve yazma bilmiyor. 15 yaşındaki Aziza, adını yazmak için bile başka birine ihtiyaç duyuyor. "Okula gitmek isterdim," diyor Aziza ve devam ediyor, "Ama yakında hiçbir okul yok," diyor.

Yaşından daha genç görünen 14 yaşındaki Farzana üçüncü sınıfa kadar okula gittiğini söylüyor: "Ama şimdi büyüdüm. Artık okula gidemem. Elbise dikiyorum, nakış işliyorum; parayı da anneme veriyorum." Savera da şimdiden evde yapması gereken,

yeri temizleme, bulaşık yıkama, kendinden küçük çocuklara bakmak gibi işleri olduğunu söylüyor ve o büyüdükçe bu işler artacak ve ders çalışmak için çok az zamanı olacak. 12 yaşındaki Zeinab kız çocuklarının neden okula gitmediğinin başka bir nedenine dikkat çekiyor, onlar gitmek istemedikleri için değil: "Okula gitmek istiyorum, ama babam buna izin vermez."

Erkek çocukları sadece oyun mu ister?

Erkek çocukları için hikaye çok daha farklı. Ve bu hikâyenin en az bir parçası toplumun erkeklikleri nasıl gördüğüyle ve böylece toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminizmde erkek katılımı ile ilgilidir. Giderek artan sayıda ülkede erkek çocukları hem okulu bırakıyorlar hem de akademik olarak kız kardeşlerinden daha kötüler. Batı Hint Adaları Üniversitesi Sosyal Antropoloji Profesörü Barry Chevannes şöyle demiştir: "Erkeklerin okul sistemine yabancılaşmasının şuanda karşılaştığımız bütün sosyal sorunlara katkısının olmasıyla ilgili hiçbir şüphem yok." Chevannes, erkek çocukları eğitilirse, şiddette, sorumsuz cinsel davranışta ve diğer tehlikeli davranışlarda bir azalma olacağına inanıyor.[15]

Kendisiyle 2010 yılında görüştüğüm Dominik Cumhuriyeti'nden 17 yaşındaki Juan'a bakın mesela. Ablaları üniversitede, 50 yaşındaki annesi Ramona bir hemşire olmak istediği için öğrenim görmeye başlamış. Juan, "Okulumda erkek çocuklarından çok daha fazla kız çocuğu var. Bazı (erkek) arkadaşlarım şimdiden çalışıyorlar, diğerleri ders çalışmayı sevmiyor. Ama ben ders çalışmayı seviyorum ve okulu bitirdiğimde müzikle ilgili bir şey yapmak istiyorum," dedi.[16]

İngiltere'de genç erkeklerin toplumsal cinsiyet ve iş konusundaki tutumlarıyla ilgili Joseph Rowntree Vakfı tarafından yapılan bir araştırma şunu kaydediyor: "Erkeklik algılarının bu gençlerin çoğunun okulu kötü kullanmasında önemli bir rol

oynadığı ortaya çıktı. Alay etmek, öğretmenin nüfuzuna direnmek, sert görünmek, zayıf ve savunmasız görünmekten kaçınmak için duygularını başka şeylere odaklamak yinelenen konulardır."[17] Görüşülen birçok erkek okuldan ayrıldığı için pişman olduğunu sonradan söyledi.

Peki, kız kardeşleri sıralarında oturmaya devam ederken, neden bazı ülkelerde, özellikle Karayipler, Latin Amerika ve "zengin" dünyada erkek çocukları okula gitmiyor? Ve toplumun geri kalanı ve onlar için bu ne anlama geliyor?

Bazen bunun sebebi sadece yoksulluktur. Çocuk işçiliği ile ilgili çalışmalar, kız çocuklarının okulu bırakmasının en büyük nedeni ev işleri ile ilgili konular olmasına rağmen, erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla para kazanmak için okulu daha çok bıraktıklarını ortaya çıkardı.[18] Örneğin, Vietnam'daki Dünya Bankası çalışması "Yoksul hanelerde kız çocukları erkek çocuklarından daha fazla kaydediliyorlar (muhtemelen erkeklerin iş için daha fazla talep edilmesinden dolayı)" sonucuna ulaşmıştır.[19] Kırsal/kentsel ayrım gibi sınıf, ırk ve yoksulluk da buna katkıda bulunan faktörlerdendir.

Ama çoğunlukla erkek çocuklarının erkek olmak için sosyalleştirilme şekliyle bir bağ bulunuyor. Örneğin, bir sürü ülkede, öğrenmeyi, okulların düzenlediği öğrenme şekliyle yapmak zorunda oldukları için erkek çocuklarının okuldan soğuduğuna dair deliller giderek artmaktadır. Birçok öğretmen kadındır. Ve bazı eğitimciler müfredatın, erkekler için uygun olabilecek daha aktif bir öğrenme şeklinden, masa başında sessizce oturmayı pekiştiren ve giderek "feminize" olan bir hal aldığına inanıyor.[20] "Kız çocuklarının erkek çocukların kıçlarını gerçek anlamda tekmeliyor olmasının bir nedeni, akıllı olmanın kadına özgü bir hale gelmesidir veya güçlü bir iş etiğine sahip olmanın artık kadınca bir şey olmasıdır. Buna karşın, bir serseri olmak ya da işinden memnun olmamak veya tembel olmak erkeksi bir hal alıyor," diyor *Kanada CW Jefferys Collegiate Enstitü-*

si'nden B. Lesley Cumberbatch.[21] Yardım isteme, hatta okulda başarılı olma her nasılsa kız çocuklarının yaptığı şey haline geldi. Bu yüzden erkek çocukları akranları tarafından "havalı" görülmeyi, yani ders çalışmamayı, yaramazlık yapmayı ve hatta sınavlarda başarısız olmayı tercih ediyorlar.

	Matematik			Vietnamca		
	Birinci test	İkinci test	Kazanım	Birinci test	İkinci test	Kazanım
Kızlar	503.05	540.69	37.64	514.57	528.16	13.59
Erkekler	497.33	539.38	42.05	487.54	500.95	13.41
Fark	5.72	1.31	4.41	27.03	27.21	0.18

2 Cinsiyete göre, öğrenme başarı ve ilerleme, Vietnam[22]

Karayipler ve Latin Amerika'da United Nations Girls' Education Initiative (UNGEI-BM Kız Çocuklarının Eğitimi Girişimi) şunu kaydetmiştir: "Bölge okulu, özellikle ortaokul seviyesinde, erkek çocuklar ve genç erkekler için çekici ve hoş bir ortam yaratmak için önemli işler yapıyor."[23] "Erkekler sadece oyun oynamak istiyor ama kız çocukları istemiyor, öğretmenin ev ödevleri hakkında konuşması ilgilerini çekiyor. Kız çocuklarının erkek çocuklardan daha başarılı olma nedeninin bu olduğunu düşünüyorum," diyor Brezilya'dan 11 yaşındaki Thais.[24] Vietnam'da Oxford Üniversitesi Genç Yaşamlar çalışmasının bir makalesi,[25] akademik alanda kız çocukların kendilerine erkek çocuklardan daha fazla güvendiğini ve daha fazla başarılı çabalarının olduğunu ve bunun da daha iyi akademik notları getirdiğini ortaya çıkarmıştır, her ne kadar erkek çocukları matematiğin ikinci testinde kız çocuklarının yakın bir seviyesine ulaşsalar da. Cinsiyetler arasındaki fark bir yıllık ortalama öğrenme derecesindeydi. Bu sonuçlar Dünya Bankası tarafından Vietnam'da yapılan başka bir araştırmaya benziyordu.[26]

Öğretmenlerin de kendi toplumsal cinsiyet önyargıları olabilir ve buna bağlı olarak kız ve erkek çocuklardan beklentileri farklı olabilir. Öğretmen eğitimi müfredatında toplumsal cinsiyet tutumları ile ilgili öğretmenlerin önyargılı fikirlerinin farkına daha fazla varmaları için yardımcı olacak çok az şey olabilir.[27] Okullarda erkek çocukları için az sayıda rol model vardır, çünkü birçok ülkede okullar kadın öğretmenlerle doludur. Erkekler genelde çocuklarla ve gençlerle daha az iletişim halinde olan üst mevkilerde oluyorlar. Örneğin 2010 yılında İngiltere'de hiç erkek stajyer kreş öğretmeni yoktu.[28] Brezilya'da 1000 kreş çalışanı arasından sadece biri erkekti.[29]

"*Men Who Care*"in[30] beş ülkedeki (Brezilya, Şili, Hindistan, Meksika ve Güney Afrika) nitel çalışması, okul veya kreşte çalışmak isteyen erkeklerin ebeveynlerinin ya da akranlarının önyargılarıyla karşı karşıya geldiğini buldu. 22 yaşındaki kreş çalışanı şuna dikkat çekti: "Çünkü bir kreşte çalıştığınızda, insanlar yaptığınızın pedagojik bir çalışma olduğunu düşünmüyorlar. Çocuk bezi değiştirdiğinizi sanıyorlar. Bu nedenle onlar [arkadaşlarım] benim buna yönelik bir eğilimimin olmasının komik olduğunu düşünüyorlar..." Hindistan'dan bir erkek hemşire şunları söyledi: "Erkek hemşireler kendilerini biraz rahatsız hissediyorlar. Hemşirelik işinin %90'ı kadındır. Erkekler için buna alışmak biraz zor."

Ayrıca insanlar erkek öğretmenlerin çocuklarla çalışma niyetleri konusunda daha şüpheli olduğundan muhtemelen erkek öğretmenler daha çok zorluk çekerler. Meksika'dan bir öğretmen şöyle dedi: "Korkuyordum, çünkü çalıştığım okuldaki profesörler eğitim verdikleri ilkokul ve ortaokul sınıflarında kız çocuklarına dokundukları için epey bir zorluk çekmişlerdi. Ama bunu kötü niyetle yapmamışlardı (bir yanlış anlaşılma olmuştu)."

Erkek çocukların okulda neden kız çocuklarından daha kötü olduğuyla ilgili başka bir teori de, zengin ülkelerdeki erkek çocuklarının teknolojiyle etkileşimde o kadar çok zaman harcayıp ders çalışmaya az zaman ayırıyor olmaları. Henry J. Kaiser Aile

Vakfı tarafından yapılmış Amerikalı bir çalışma, yetişkin olduklarında bu durum özellikle daha vahim oluyor, diyor. Her iki cinsiyetin de sosyal ağ dâhil bir dizi aktivite için bilgisayar kullanmaya devam etmesine rağmen, 15 ve 18 yaş arasındaki kız çocukları bilgisayar oyunlarına ilgilerini kaybediyorlar. Rapor şunu kaydediyor: "Kız çocukları 8-10 yaşları arasındayken bilgisayar oyunlarına günde on iki dakika ayırıyor, 15-18 yaşları arasında bu, günde üç dakikaya iniyor; erkek çocuklarında böyle bir azalma olmuyor."[31] Teknoloji kullanımı ve okulda başarısızlık arasındaki bağlantı kesin değilken, yapılan araştırmalar video oyunları oynayan erkek çocuklarının başka şeyler yapmaya daha az zaman ayırdığını gösteriyor. Ohia, Granville'de Denison Üniversitesi'nde yardımcı bir doçentin çalışması, evde video oyunları sistemine sahip olan 6-9 yaş arası erkek çocukların, "ev ödevleri yapmak için daha az zaman harcadıklarını, zevk için ya da ebeveynlerinin sözüyle okuma yaptıklarını, hemen hemen beş ay sonra, okuma ve yazma değerlendirme puanlarının oyun konsolu olmayan erkek çocuklarına göre önemli bir biçimde düşük olduğunu" buldu.[32]

Irk ve sınıf faktörleri burada da kendini gösteriyor ki düşük gelirli veya ötekileştirilmiş aile ve toplumdan olan erkek çocuklarının çoğu okulda ciddi sorunlar yaşıyorlar. Örneğin hem ABD hem de Brezilya'da Afrika kökenli genç insanlar muhtemelen okulda akranlarından daha az bulunuyorlar. Ve doğrusu bu erkek çocukları için eğitim, yaşamlarını devam ettirmek adına en iyi yol olmayabiliyor. Brezilya'daki araştırma, örneğin Rio de Janeiro'da gecekondudan gelen bir erkek çocuğunun ortaöğretiminin, daha refah sahibi bölgelerden gelen erkek çocuklarda olduğu gibi ücretli bir işle sonuçlanmadığını buldu.[33] Bunun nedeni yalnızca ırkçılık ve sınıfçılık bakımından dezavantajlı konumda olmaları değil, ayrıca okulun onlara anlamaları için resmi işlerin nasıl işlediğini öğretmiyor olması. Bu, Karayipler'in çoğunda da geçerli, tıpkı Kingston, Jamaica'dan bir gencin söylediği gibi: "Ortaokulu beş dersle geçseniz bile yine de iyi bir iş bulamayabilirsiniz."[34]

Çok sayıda erkek çocuğu ve genç erkeğin okulu bırakmasının sadece kendileri için değil, kızlar ve bütün olarak toplum için ciddi sonuçları olabilir. Latin Amerika ve Karayipler'de BM Kız Çocuklarının Eğitimi Girişimi şöyle dedi: "Erkek çocukları ve erkekler için okuma yazma düzeyi ve eğitim eksikliğinin sonuçları toplum için korkunç sonuçlar doğurabilir. (...) Bu, aile içi şiddetin, kanunsuz çetelerin ve suçun arttığı Jamaica'da özellikle sorunlu bir durum olmuştur.35 Jamaika dünyanın en yüksek cinayet oranına sahiptir. Aynı zamanda, okulda karşı durulması gerekirken daha çok desteklenen erkeklik klişelerinin güçlü etkilerinin olduğu bir kültüre sahip. Dünya Bankası'na göre, altıncı sınıftaki erkek çocuklarının %30'unun eğitim seviyesi sınıf seviyelerinin altındadır.[36] Bundan dolayıdır ki "Change from Within (İçeriden Değiştirme)" gibi programlar anahtar görevindedir. Bu programın amacı, akademik performansa odaklamanın ötesinde erkek çocuklarının başarılarını geliştirmektir. Bir değerlendirme, "okullarda olumlu özellikleri belirleyerek ve geliştirerek ve birinin özgüvenine dışarıdan müdahale etme bağımlılığı oluşturmuş kültürü değiştirerek" okuldaki şiddeti azaltmayı başardığını gösterdi. [37]

Parivartan*: erkek çocukların tutumlarını değiştirmek için spordan yararlanma[38]

Çoğu erkek çocuğu ve genç erkek sporla ilgileniyor. Hindistan'daki *Parivartan* programı toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinde çalışmak için kriket kullanıyor. Bu program ABD merkezli Future Without Violence'daki [Şiddetsiz Gelecek- eski adıyla Family Violence Fund (Aile İçi Şiddet Fonu)] *Coaching Boys into Men* (Erkek Çocuklarına

* Değişim anlamına geliyor: toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti azaltma programı

Erkekliğe Doğru Koçluk Etmek) programını model almıştır.

"Daha iyisi için değişim" anlamına gelen Parivartan, 10-16 yaş arası erkek çocuğu ve genç erkeklere, kız çocukları ve kadınları eşit olarak görmeleri, onlara saygıyla davranmaları için yardım etmeyi ve böylece cinsiyete dayalı şiddeti azaltmayı amaçlıyor. Tartışmalarda erkek çocukları, kadın ve erkeğin toplumdaki rolleri ve erkeklik ile ilgili geleneksel algıları sorgulamaya zorluyor.

2010 yılında başlatılan program, Mumbai'de 100'den fazla okulda, okul çağındaki erkek çocukları için olumlu rol olması amacıyla toplum rehberleri, kriket oyuncuları ve antrenörlerini görevlendirir. Saldırgan ve şiddet içeren davranışların onları "gerçek erkek" yapmayacağını ve kriket maçlarını kazanmalarında onlara yardımcı olmayacağını öğretir.

Parivartan'ın asıl yerel ortaklarından Apnalaya direktörü Leena Joshi, Uluslararası Kadın Araştırma Merkezi'nden Gillian Gaynair'a eğer günü geçmemişse girişimin zamanında olduğuna inandığını söyledi. "Hepimiz, sivil toplum örgütleri, hükümetler, kadın sorunları üzerinde özel olarak çalışıyoruz," dedi Joshi ve devam etti "ve bütün bu süreç boyunca erkeklerin geride bırakıldığını düşünüyorum."

Üç yıldan sonra programın bir değerlendirilmesi, katılımcıların kadına karşı istismara daha az toleranslı olduğunu ve bir erkeğin ne demek olduğuyla ilgili algılarının değiştiğini gösterdi. Katılımcılardan Zaheer şöyle demiştir: "Kendi kimliğimi, tutumumu ve kendime, aileme, komşularıma ve özellikle benim kaldığım yerde ve başka yerlerdeki kız çocukları ve kadınlara davranma şeklimi sorgulamaya başladım."[39]

"Nasıl kibar olacağımı, nasıl konuşmam gerektiğini, kız çocuklarına ve kadınlara saygılı olmayı öğrendim," diyor Jadhav.

"Bir kızı kontrol etmenin onu sevme şekli olmadığını, ama [sevme şeklinin] ona onun hayatındaki alanı vermek olduğunu öğrendim," diyor 20 yaşındaki Parivartan hocası Rajesh Jadha.

Programın ayrıca erkek çocukların eğitiminde de olumlu etkileri var. Örneğin, düzenli olarak okulu asan Zaheer şimdi 12'inci sınıfa geri döndü. Ayrıca kâr amacı gütmeyen bir kuruluşta sosyal sorunlar üzerinde çalıştığı bir işi var. Ve bir kriket koçu olmak için eğitim alıyor.

"Hayatta bir arzum var," diyor ve "Şimdi geriye baktığımda, [hayatımdaki] farklılıkları görüyorum," diyor Zaheer, "ve bunun benim dönüm noktam olduğunu düşünüyorum."[40]

Beyaz bir toga* giymek: ebeveynlerin arzuları

Birçok ülkede giderek artan bir şekilde, anne ve babaların erkek ve kız çocukları için benzer arzuları olduğu görünüyor. Hem erkek hem de kız çocuklarının hayatlarının kendilerininkinden daha iyi olmasını istiyorlar, her ne kadar bazen ikisinin okul masraflarını karşılayamadıklarından dolayı seçim yapmakla karşı karşıya kalsalar da. Yaşlandıklarında onları maddi olarak destekleyecekleri umuduyla hâlâ erkek çocuklarını seçiyorlar.

Plan International, Because I am a Girl kampanyası ve ra-

* Toga: yaklaşık altı metre uzunluğundaki bir kuşağın vücuda belirli bir yöntemle sarılmasıyla (dolanmasıyla) elde edilen ve genellikle bir tunik üzerine giyilen Antik Roma'nın en karakteristik giysisi. Mezuniyet anlamında kullanılmış (kep) denilebilir.

porlarının parçası olarak, dokuz ülkede 2006'da doğan 135 kız çocuğunu takip ediyor. 2010 yılında ebeveyn ve bakıcılarla, kendi küçük kızlarıyla ilgili arzuları hakkında görüşüldü:

Filipinler'de Mary Joy'un annesi şöyle dedi: "Mary Joy'un kalan tek ebeveyni olarak eğitimini bitirmesini istiyorum. Onun lise mezuniyetinde beyaz bir toga giydiğini görmeyi ne kadar çok isterim. İlkokul için burada, köyümüzde eğitim alacak ve ortaokul eğitimi için umuyorum ki Catarman'da yaşayan akrabalarımızın yanına taşınacak. Orada onunla ilgilenilecek. Umarım Tanrı çocuğum Mary Joy'a dair hayallerimi gerçekleştirecek."[41]

Benin'de Charnel'in babası şuna inandığını söyledi: "Kızımızı okuldan uzak tutmanın bizim için bir avantajı olmaz. Okula giden bir kız çocuğu hayatta başarı sağlayacak ve gelecekte bize bakabilecektir."

Birçok sayıda kadın annelerine kıyasla, kız çocuklarının eğitiminin hayatta daha fazla başarı getireceğini umut ediyor. Benin'de Consolata'nın annesi, "Bir kız çocuğunu eğiterek bir ulusu eğitirsiniz denir. Aynı fikirdeyim; eğer daha çok okusaydım, bugün bir profesyonel olabilirdim. Kızımın, benim yerime bu zorlukların üstesinden gelebilmesi için eğitimini bitirebilmesini umuyorum," dedi. Dominik Cumhuriyeti'nde, annesi şehirde çalışırken Noelia'ya bakan büyükannesi şunları söyledi: "Elbette, (kız çocukların eğitim görmesi önemli). Bu, yaşamak için en iyi yoldur. Onun benimki kadar zor bir yaşamı olmasını istemiyorum."

Togo'da Soumeyatou'un babası, "Kız çocukların eğitimi eşit ölçüde önem taşımaktadır, çünkü eninde sonunda başının çaresine bakabilir ve hiç kimse onu aldatamaz. Ailesini destekleyebilir," dedi.

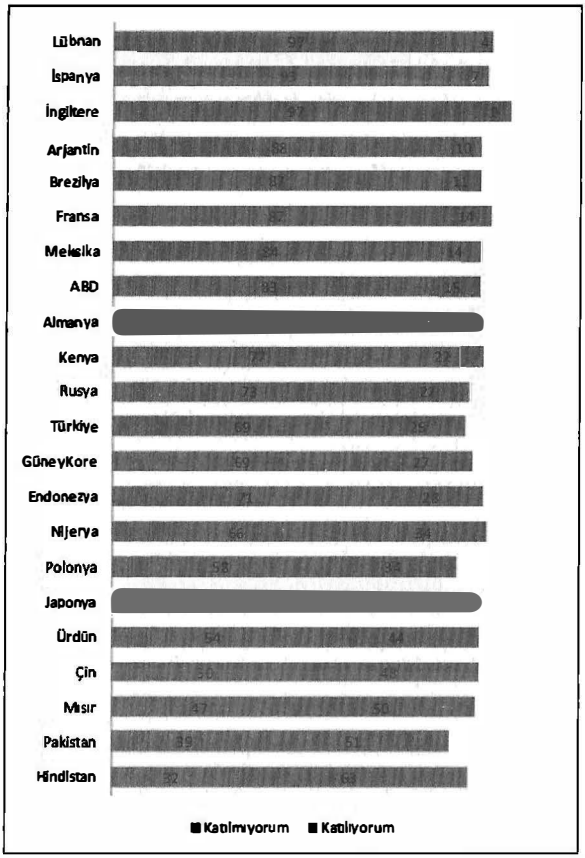
Ancak Kamboçya'da Chea'nın annesi, eğer daha yüksek eğitime göndermek için bir çocuğunu seçmek zorunda kalırsa, erkek çocuğunu seçeceğini söyledi. Ama eğer yeterli kaynağı olsaydı, her ikisini de göndermek istermiş.

Hindistan, Okullarda Cinsiyet Eşitliği Hareketi (GEMS)[42]

Cinsiyet tutumlarının erken yaşlarda şekillendiğini göz önüne alarak, Okullarda Cinsiyet Eşitliği Hareketi programı Hindistan'da, cinsiyet eşitliğini geliştirmeyi, üreme ve cinsel sağlığı iyileştirmeyi, 12-18 yaşları arasındaki kız ve erkek çocukları ve öğretmenleri arasındaki şiddeti azaltmayı amaçlıyor. Program, Tata Sosyal Bilimler Enstitüsü (TISS), Committee of Resource Organizations for Literacy (CORO- Okuryazarlıkiçin Kaynak Organizasyonları Komitesi) ve Instituto Promundo ve Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi ortaklığı tarafından, Rajasthan'ın Kota bölgesi ve Mumbai, Goa'daki devlet okulları ve belediyelerle işbirliği içerisinde yürütülüyor. Ayrıca kız çocuklarının babalarıyla da çalışmayı deniyor.

Mumbai'de 1100 öğrencinin dahil olduğu projenin değerlendirmesi, daha fazla cinsiyet eşitlikçi tutumları olan kız çocuğu oranının %23'ten %53'e, erkek çocuklarınsa %24'ten %39'a çıktığını gösterdi. Bir rapor, bu tür tartışmalar için güvenli alan bulma uğraşını şöyle yansıtıyor: "Bu nedenle, hem karma gruplar için fırsat geliştirir, birbirlerinden öğrenmelerini sağlar ve de sosyal değişim için ortak sorumluluklar oluştururken, aynı zamanda tek cinsiyetli gruplar için aktiviteler oluşturabilme yollarını göz önünde bulundurmak önemlidir."[43]

Mumbai, Maharashtra'daki ilk evrenin başarısından sonra, devlet yönetimi GEMS'in temel öğelerini yaklaşık 25.000 devlet okulunun toplumsal cinsiyet programlarına dahil etti. Ve bu fikir Vietnam'da da sunulmaya başladı.

3 Üniversite eğitimi bir kız çocuğundan daha çok bir erkek çocuğu için daha önemlidir[44]

Bazı ebeveynlerin erkek çocuklarındansa kız çocuklarından beklentileri daha fazla olabilir. Kanada'da bir anket, "15 yaşındaki kız çocuğu ebeveynleri, aynı yaşta erkek çocuklarındansa kızlarının üniversiteyi bir dereceyle tamamlamalarına daha fazla ihtimal veriyor ve erkek çocukları, arkadaşlarının hepsinin üni-

versiteye gitme niyetinin düşük bir ihtimal olduğunu bildiriyor," sonucuna ulaştı.[45]

Son zamanlarda *Pew* Araştırma Merkezi anketi, kız ve erkek çocuklarından hangisinin eğitiminin daha önemli olduğuna dair görüşlerde hâlâ farklılıklar olduğunu gösterdi.[46] "Üniversite eğitimi bir kız çocuğundan çok bir erkek çocuğu için önemlidir" açıklamasına katılıp katılmadıkları sorulan ankette: Hindistan'da 10 kişiden 6'sı bu cümleye katıldıkları söyledi. İngiltere'de, Brezilya'da, Fransa'da, Meksika'da ve Almanya'da %80'den fazlası, ve hemen hemen Lübnan'ın hepsi (%97) bu cümleye katılmadıklarını söylerken, Pakistan'da (%51), Mısır'da (%50) Çin'de (%48) neredeyse katılanların yarısı da bu cümleyi onayladı.

Bu kısımda, kız çocuklarının eğitiminin tam da olması gerektiği gibi uluslararası alanda önemli bir odak noktası haline geldiğini gördük. Birçok kız çocuğunun neden okula gitmediğine ve gitmeleri için onları neyin teşvik edebileceğine kısaca değindim. Ancak aynı zamanda, yalnız erkekler için değil, kız çocuğu, kadınlar ve tüm toplum için bedellerle sonuçlanabilecek erkek çocukları ve genç erkeklerin eğitimini engelleyen faktörlere de değindim. Bir sonraki kısım, bütün olarak ele alınması gerekirken ayrı ayrı ele alınan, benzer paralel dezavantaj söylemleri bulunduran sağlık konusunu ele alıyor.

"Gerçek erkek hasta olmaz?"

Konu sağlığa gelince, kız çocukları ve kadınlar üzerinde güçlü bir odak esas alınmaya devam ediyor. Ama erkeklerin sağlığında bir ihmal olduğu da görülüyor. Örneğin, BM *İnsan Gelişimi Raporları*'nın[47] sadece kadınlar için göstergeleri olan sağlık üzerine Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi var. Web sitesinde bunun gerekçesi olarak şunlar söyleniyor:

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi"nde kullanılan üreme sağlığı göstergelerinin erkekler için eşdeğer göstergeleri bulunmuyor. Yani bu boyutta, -anne ölümü değil, ergen yaşta gebelik de değil- kız çocukları ve kadınların üreme sağlığı, toplumsal hedeflerin ne olması gerektiğiyle karşılaştırılır. Gerekçe, güvenli anneliğin toplumun kadınların üreme rolüne verdiği önemi yansıtmasıdır. Erken çocuk doğurma, ergen yaşta doğurganlık oranı ile ölçüldüğünde, anne ve bebekler için daha fazla sağlık riskleriyle ilişkilidir; ayrıca, erken yaşta anne olanlar genellikle okulu bırakma ve vasıfsız işlerde çalışmakla karşı karşıya kalırlar."48

Bu iyi bir şey; sorun erkekler için eşdeğer endeksin olmamasıdır.

İngiliz tıp dergisi *The Lancet*[49] uluslararası kalkınma kuruluşlarının cinsiyet politikalarının bir çalışmasını yayımladı. Çalışma, toplumsal cinsiyetin hem kadınların hem de erkekler ve onlar arasındaki ilişkiler hakkında olması gerekirken, genellikle "cinsiyet eşitsizliklerini adres gösterme ve kadın ve kız çocukları için cevap bulma (AIDS, TB ve Sıtma ile Mücadele Küresel Fonu) ve onlar üzerinde bir odak oluşturma [ABD Uluslararası Gelişme Ajansı (USAID), ABD Küresel Sağlık Girişimi, UNDP, Birleşik Krallık Uluslararası Kalkınma Departmanı (DfID)] veya mevcut sağlık ve yaşama dair eşitsizlikleri (Dünya Ekonomi Forumu kadınların erkeklerden beş yıl daha uzun yaşıyor olması temelinde küresel cinsiyet ayrımı indeksi hesaplıyor) normalleştirme anlamına geldiğini" ortaya koydu.

Tüm bunlardan çıkan sonuç, aslında erkeklerin kadınlardan daha genç ölüyor olmasıdır. Birçok ülkede yaşam süresi artmasına rağmen, bu, erkekler için kadınlara oranla daha yavaş gelişiyor. Aynı araştırma şunu kaydetti: "Tüm yaş gruplarında, ölüm oranı düşüşü erkeklerde kadınlarda olduğundan daha az olmuştur. En düşük ölüm oranı 1970- 2010 yılları arasında 25-

39 yaş arası genç erkeklerde olmuştur, muhtemelen yaralanmalar nedeniyledir -dünya çapında, yol yaralanmaları erkekleri kadınlara oranla üç kat daha fazla öldürüyor."[50] Araştırma ayrıca şunu da kaydediyor: "Yeti kaybına uyarlanmış yaşam yıllarına (sağlıksız olarak sürdürülen yaşam yılları-DALY) etki eden küresel ilk on faktör, kadınlardan ziyade erkeklere daha çok sıkıntı vermektedir."[51]

Erkeklerin neden kadınlardan daha genç öldüğüyle ilgili genellikle, sağlıklarını dikkate almamaları, aşırı alkol ve uyuşturucu kullanımı, tehlikeli araba kullanımı ve korunmasız seks düşkünlükleri ve çok geç olmadan tıbbı yardım istememeleri gibi nedenlerle erkekler suçlanmaktadır.

Hasta olduklarında özellikle genç erkeklerin genç kadınlara oranla doktorlara daha az danıştıkları ve riskli davranışlarda keyfi hareket ettikleri doğrudur. Bu en çok bir erkek olmanın ne anlama geldiği ve ne gerektirdiğinin geleneksel görüşüyle bağlantılıdır. Örneğin, ABD'de 15-19 yaş arası genç erkeklerle yapılmış bir anket, erkekliğin geleneksel görüşüne sahip olanların madde kullanımı, şiddet ve suç işleme ve korunmasız seks ilişkilerine girme olasılıklarının daha fazla olduğunu buldu.[52] Zimbabveli bir adamın dediği gibi, "gerçek bir erkek hasta olmaz."[53]

Bu davranışlar kadınlara zararlıdır ve ayrıca genç erkeklerin kendilerine de zarar veriyor. Tüm dünyada 15-24 yaş arası erkeklerin trafik kazası, intihar ve şiddet kaynaklı ölüm oranları en yüksek olanlar arasındadır, bunların hepsi erkek olmanın sosyalleştirilme şekilleriyle ilişkilidir.[54] Jamaika, Brezilya, Kolombiya ve Sahraaltı Afrikası'nın bazı ülkelerinde bu şekilde ölen genç erkeklerin yüksek sayıları başka yerlerde çatışma dönemlerinde ölen genç erkek sayısından daha fazladır. Batı Avrupa'da bile, doğumdan 24 yaşına kadar genç erkek ve erkek çocuklarda bu dış sebeplerden kaynaklı ölümler ölüm oranlarının %60'tan daha fazlasını oluşturuyor.[55]

Birleşik Krallık'ta, 2011 yılında İngiltere ve Wales'de intihardan

ölen genç erkeklerin sayısı, yol kazaları, cinayet ve HIV/AIDS'den ölenlerin sayısının toplamından daha fazlaydı.[56] 2012 yılında, Ulusal İstatistik Ofisi, kadın intihar sayısı 1,391 iken erkek intihar sayısının 4,590 olduğunu bildirdi. Bu, her 100.000 erkeğin 18,2'i, her 100.000 kadının 5,2'si demektir. Bu da erkeklerin kendilerini öldürmelerinin kadınlardan üç kat daha muhtemel olduğu anlamına gelir -30 yılı aşkındır görülmüş en yüksek oran-. Samaritan danışma hizmeti araştırma ve politika başkanı Clare Wylie *The Guardian* gazetesiyle bir röportajında şunu söyledi: "Toplumun, insanların ulaşmayı umduğu erkeksi bir ideali vardır. Çoğunun aile reisi olmakla ilgisi var. Erkekler bu ideale ulaşamadıklarında, bu onlar için oldukça yıkıcı olabilir." Ruh Sağlığı Vakfı'ndan Paul Bristow "Erkek olmanın kendisinin neden intihar için bir risk faktörü olduğu, erkeklerin, özellikle genç erkeklerin sessizce acı çekmeleri yerine nasıl yardım talep edecekleri ve onlara nasıl daha fazla yardım edeceğimiz ile ilgili acilen daha çok şey bilmemiz gerekiyor," dedi.[57]

	Kadın	Erkek
Norveç	6.5	17.3
Avustralya	3.6	12.8
ABD	4.5	17.7
Hollanda	5.5	13.1
Almanya	6	17.9
YeniZelanda	5.5	18.1
İrlanda	4.7	19
İsveç	6.8	18.7
İsviçre	11.4	24.8
Japonya	13.2	36.2

4 2001-10 yılları arasında her 100.000 kişide erkek ve kadın intiharları[58]

Dünya'nın en yoksul ülkeleri için bu konuda bir istatistik yok, ama zengin dünya genelinde 100.000 kadından 6,6'sı kendi hayatlarına kıyıyor, bu oran erkeklerde 20,6'dır -birçoğu gibi bu da üç katından daha fazladır.- İstatistiklerin olduğu birçok ülkede, kadınların iki katı erkek intihar ediyor.

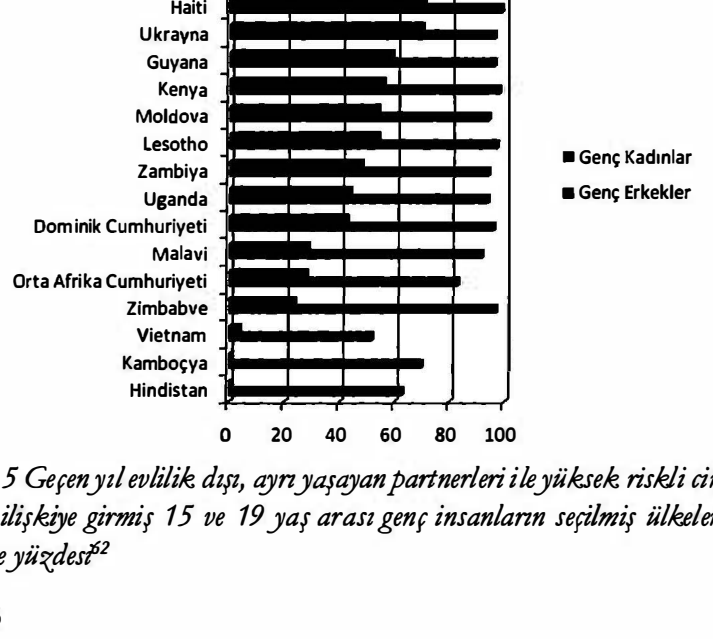
Aslında, eşit sayıda erkek ve kadının intiharı düşündüklerini söylüyor, ama sayının iki katından fazla erkek başarılı girişimlerde bulunuyor. Campaign Against Living Miserably (CALM-Sefil Yaşama Karşı Kampanya) koordinatörü Jane Powell şöyle diyor:

> Genç erkeklerin özen ve ilgiye ihtiyacı olma ihtimali çok aldatıcı bir düşünce, çünkü onlar sıklıkla sorunların nedeni olarak görülüyorlar. Halen güçlü ve sessiz olmaları bekleniliyor. Ve eğer sessiz olacaksanız, öyleyse tabii ki karşılaştığınız problemlerin üzerinden gelmek için harekete geçmeyeceksiniz ve eğer durum buysa, bu daha da kötüye gidecektir.[59]

Birçok genç erkek bir dizi tehlikeli davranış içine giriyor. Latin Amerika ve Karayipler'in bazı bölgeleri ve zengin dünyada doğum kontrol yöntemini kullanmayan genç erkek oranı %63 ile %93 arasındayken ve Sahraaltı Afrika ülkelerinin çoğunda genç erkeklerin %50'sinden azı korunmalı seks yapıyorken, bazı ülkelerde 15-24 yaş arası genç erkekler 'gerçek erkek' doğum kontrol yöntemi kullanmaz fikrine inanıyor.[60] ABD'de bir araştırma 'Yedinci ve on ikinci sınıf aralığındaki beş erkek öğrencinin dördünden fazlasının korunmasız cinsel ilişkiye girdiğini ve ayrıca düzenli olarak sağlık açısından zararlı davranışlarda bir veya birçok kez bulunduklarını buldu. Beş genç erkekten biri, son cinsel ilişkilerinde yüksek uyuşturucu etkisinde ya da sarhoş olduklarını belirtti.[61]

Yüksek riskli cinsel ilişkiler, HIV ve AIDS konusunda korkunç sonuçlar doğuruyor. 2010 yılının sonunda, HIV'le yaşayan

34 milyon insan vardı, oran ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye değişiklik gösterse de, bunların yarısı erkek, yarısı kadındı.[63] Bu virüse yeni yakalananların %50'sinden fazlası 15-24 yaşları arasındadır. Ve bir kez daha, araştırmalar, erkekliğin geleneksel görüşüne sahip ve erkeklerin kadınlardan üstün olduğunu düşünen erkeklerin "korunmasız cinsel ilişkiye daha fazla girdikleri, kadına şiddet uyguladıkları ve madde kullandıklarını -böylece kendilerini, partnerlerini ve ailelerini HIV tehlikesiyle karşı karşıya bıraktıklarını-" gösteriyor.[64] Uluslararası HIV/AIDS Birliği şunu kaydediyor: "Erkeklerin birden fazla cinsel partneri olması gerektiği veya cinsel ihtiyaçlarının kontrol edilemez olduğunu söyleyen düşünceler gibi saptanmış erkeksi özellikler, onların sağlığında ciddi sonuçlara yol açar, onları -ve böylece partnerlerini- HIV enfeksiyonu riski altına alır."[65]

5 Geçen yıl evlilik dışı, ayrı yaşayan partnerleri ile yüksek riskli cinsel ilişkiye girmiş 15 ve 19 yaş arası genç insanların seçilmiş ülkelere göre yüzdesi[62]

Beklenildiği gibi, erkekler test edilmekte isteksizdirler, bu da onların tedavi edilmediği, cinsel partnerlerine bulaştırmalarının muhtemel olduğu ve sonunda da ölmeleri anlamına geliyor. Güney Afrikalı gazeteci Jonny Steinberg, *Sizwe's Test: A Young Man's Journey through Africa's AIDS* (Sizwe'nin Testi: Genç Bir Adamın Afrika'nın AIDS Salgınına Yolculuğu) adlı kitabında Sizwe ile ilk görüşmesini anımsıyor: " 'Ben testten geçmedim,' dedi. 'Kız arkadaşım hamileydi ve kliniğe test olmaya gitti. Negatifti. Bu, benim kesinlikle negatif olduğum anlamına mı geliyor?' Bana karşı bu kadar açık olmasına şaşırmıştım. Ben de ona, 'Eğer öğrenmek istiyorsan test olmalısın,' dedim. Bana 'Biliyorum,' dedi. 'Ama korkuyorum.' "[66] "Kliniğe gitmek bir zayıflık, 'yeterince erkek olmama' olarak görülür," diyor Güney Afrika STK'sı Sonke Toplumsal Cinsiyet Adaleti'nden Patrick Godana.[67]

Birçok gelişmekte olan ülkede bugün, ART'ye (virüs tedavisi) erkeklerden daha fazla sayıda kadın erişebiliyor. Örneğin, 2011'de Güney Afrika'da erkeklerin %41 oranına karşın, kadınların %60'ı tedaviye alınmak için uygun görüldü[68] ve erkekler tedaviye başladıklarında hastalığın daha ileri aşamalarında oluyorlardı.[69]

"HIV/AIDS salgınıyla olan mücadeleyi kazanma umudu, davranış ve tutumlarını değiştirmekte olan bugünün erkek çocukları, yani yarının erkeklerinin, kadınlarla eşit olmaktan korkmayacak, tutumlarını değiştirmekte istekli olacakların elindedir," diyor Kenya'dan toplumsal cinsiyet aktivisti Njoki Wainain.[70]

Toplumsal cinsiyet eşitliği için birlikte çalışmak

Çalışmaların, erkek ve erkek çocukları ile çalışan kadın ve kız çocuklarıyla yapılan kısmında, bu meselenin kadın sağlığı veya eğitiminin fonuna veya odağına gölge düşüreceği konusunda anlaşılır kaygılar vardır. Bir çalışma,[71] uyarıyor: "Kadın ve erkekler için eşitlenebilir sağlık sonuçlarının başarısı, anne

ölümlerinin azaltılması ya da kadınlara karşı şiddetin ele alınması gibi var olan kadın odaklı programların kaynaklarında sapmaya neden olmamalı. Bunun yerine, küresel sağlık topluluğu bireylerin ve toplumların sağlığına eşit ölçüde zarar veren hastalıkların diğer külfetlerini ek yatırımlarla savunması gerekiyor." Çözüm erkek ve kadın sağlığını birbiriyle yarıştırmak değil; geleneksel erkekliğin olumsuz etkilerinin analizleridir ki bu, kadının da yararına olacak ve cinsiyet eşitliğine teşvik edecektir.

Ama en azından bazı yerlerde, aşağıdaki kutuda verildiği gibi erkeklerin değişim gösterdiğinin işaretleri var.

Erkeklerin Seyahat Konferansı: Afrika'da geleneksel inançları değiştirmek[72]

Uganda Üreme Sağlığı ulusal aile planlaması grubundan Lynda Birungi, daha önce olduğundan çok daha fazla genç babanın, büyük olasılıkla finansal nedenlerden kaynaklı, aile planlamasına katıldığını söylüyor. Ancak bu erkekler hâlâ bir azınlık olduklarını söylüyor.

"Kliniğimize gelen beş kadından sadece biri bir erkekle geliyor. Ama 20 yıl öncesinde hiçbir erkek gelmiyordu. Bugünlerde, genç nesil erkek eşler daha iyi bir yaşam standardı istiyor ve buna küçük ailelere sahip olmakla erişebileceklerini hissediyorlar," diyor Birungi.

Bununla birlikte, Malawi'de 11 yıl önce 10 polis memuruyla başlayan bir tiyatro yolculuğu bugün binin üzerinde erkeğin, istenmeyen gebelikleri besleyen ve anne ölümlerini artıran cinsiyete dayalı şiddet aleyhine öğüt verdiği bir hareket boyutuna geldi.

Men's Travelling Conference (MTC-Erkeklerin Seyahat Konferansı) grubu, Norveç hükümeti ve BM Nüfus

Fonu tarafından finanse edilen çoğunlukla erkeklerden ve birkaç kadından oluşan bir ekiptir.

2003 yılında, MTC yıllık, benzersiz bir şekilde 25 Kasım ve 10 Aralık arasında düzenlenen bir uluslararası kampanya olan Toplumsal Cinsiyet Şiddetine Karşı 16 Eylem Günü olarak belirlenen çocuklara ve kadınlara karşı şiddetsizliğe çağrıda bulunuyor. MTC 2003 yılında, yıllık Toplumsal Cinsiyet Şiddetine Karşı 16 Eylem Günü'nü kutladı. Bu, çocuklara ve kadınlara karşı şiddetsizlik çağrısında bulunan, 25 Kasım-10 Aralık tarihleri arasında düzenlenen uluslararası eşsiz bir kampanyadır.

Kenya, Zambiya ve Etiyopyalı erkekler otobüsle seyahat ettikten sonra Malawi'nin başkenti Lilongwe'de birleştiler. Yol boyunca erkekler, yoldan geçen her topluluğun yanında durup kadına karşı şiddetin yıkıcı olduğu ve bu şiddeti sonlandırmakta erkeklerin güce ve sorumluluğa sahip oldukları mesajını verdiler...

"On yıl önce, Bamako'daki kliniğim sadece kadınları kabul ediyordu, ama bugün kadınlara kocaları eşlik ediyor ve bu bana göre yaptığımız şeyin işlediğinin bir işareti," diyor Mali Aile Koruması ve Geliştirilmesi Derneği'nin - Fransızca kısaltması olan AMPFF olarak bilinir- yönetici müdürü Mountaga Toure. Dernek, Uluslararası Planlı Ebeveynlik Federasyonu'nun (IPPF) bir üyesidir.

"Bazen erkeklerin, eşlerinin çok yoğun olduklarını söyleyerek onlar için doğum kontrol hapı almaya geldiklerini görüyorum," diyor telefon üzerinden yapılan bir röportajında Toure. Mali gibi son derece Müslüman olan bir ülkede, onun deyimiyle büyük bir değişimdir.

Toure, IPPF ile ortak olan AMPFF'nin erkekleri daima tabu olarak kabul edilmiş şeyler hakkında konuşmaları için

bilerek cesaretlendirdiğini söylüyor.

"Anlamaları için, ekonomi hakkında ve 10 çocuğu desteklemenin bir erkek için mümkün olup olmadığı hakkında konuşuyoruz... Bu, maddi durumlarının kaç tane çocuğu nasıl destekleyebileceğini eşleriyle planlamaları gerektiğinin nedenini anlamalarını sağlıyor," diyor Toure.

Gereken şey, konu sağlık ve eğitime geldiğinde erkek, kadın ve erkek ve kız çocuklarının farklı ihtiyaçları üzerinde bir odaktır. Her şey açık gibi gözüküyor. Ancak pratikte, kız çocuklarının eğitimi üzerindeki çalışma erkek çocuklarını nadiren göz önünde bulunduruyor ve erkekler üzerindeki çalışma kadınlar üzerindeki çalışmalardan soyutlanarak yapılıyor, bu yüzden kaçınılmaz olarak gerginlik ortaya çıkıyor.

Güney Afrika'da, kız çocuklarının eğitimin odak noktası olarak bir odada toplandığı, erkek çocuklarınsa içeride neler olduğunu görmek için pencerenin önünde umutsuzca zıplayıp durduğu bir programa çağrılmıştım. Bir katılımcının gençlere yönelik üreme sağlığı projesi hakkında konuştuğu bir toplantıdaydım. Tüm personeller kadın, tüm katılımcılar kız çocuklarıydı. Erkek çocukları akranları tarafından alay konusu olma korkusuyla yardım istemeye cesaret edemediler, yani yine dışarıda başıboş gezdiler.

Erkek ve kadınlarla çalışmak çift taraflı kazanç stratejisidir. Bir raporun kaydettiği gibi: "Cinsiyet dönüştürücü programlarla her iki cinsiyetle de çok iyi çalışmalar yapılmıştır. Ama daha iyisi her ikisi ile eşzamanlı bir şekilde çalışılarak başarılabilir. Genellikle tüm tek-cinsiyet yaklaşımlarında eksik olan şey, toplumsal cinsiyet normlarının toplumdaki herkes tarafından nasıl da güçlendirildiğinin kapsamlı farkındalığıdır. Yazarlar

buna 'cinsiyet eşzamanlı' yaklaşımı diyorlar."[73]

Sağlık sorunlarıyla ilgili hem kadın hem de erkeklerle çalışan programların sayısı günden güne artıyor. Örneğin Stepping Stones cinsel sağlık ve HIV'i önleme üzerine yaratıcı çalışmalar ve aynı zamanda daha cinsiyet eşitlikçi ilişkiler inşa etmeye yönelik çalışmalarda hem erkekleri hem de kadınları kapsıyor. Uganda'da, 1995 yılında kurulduğu günden beri Stepping Stones kılavuzunun 13 dile çevrilip 40 ülkede uygulamaya konulması ve tüm kıtalarda yüz binlerce kişi tarafından kullanılıyor olması böyle çalışmaların gerektiğinin bir kanıtıdır.[74]

Peru'da Manuel Ramos tarafından uygulanan *ReproSalud*, kadın savunma örgütüdür. Hem yaptıkları işte erkeklerin muhalefeti ile başa çıkmak hem de erkeklik, ilişkiler, sağlık ve şiddet arasındaki bağlantıları erkeklerle araştırmak için örgütün erkeklerle çalışmasını isteyen kadınlardı. ReproSalud konuyu "kadınların koşullarında erkeklerle çalışma"[75] olarak gördü ve programın bir değerlendirmesi, bunun hem erkekler hem de kadınlar için olumlu sonuçlarının olduğunu ortaya çıkardı.[76]

Brezilya'da "Between Us (Aramızda)": genç erkek ve kadınlar için[77]

Brezilya'da Instituto Promundo tarafından yürütülen *Entre Nós* (Aramızda), genç erkekler ve kadınlar için kurulan ve şimdi Brezilya dışında birçok ülkede yürütülen iki başarılı programdan doğdu. -Erkekler için *H Programı* ('H' Portekizce ve İspanyolca'da erkek anlamına gelen homens/hombres'un baş harfi) ve genç kadınlar için *M Programı* (mulheres/mujeres.)-

Amaç, genç kadınları ve erkekleri toplumsal cinsiyet, ilişkiler, cinsellik ve sağlık sorunlarını araştırmak ve diğer

genç insanlara sorunlarla ilgili sağlıklı mesajlar vermek üzere bir araya getirmekti. Entre Nós programının bu mesajları paylaşmak için temel aracı, hem heteroseksüel hem de eşcinsel dinamikler olmak üzere cinsler arasındaki ilişkileri inceleyen radyo tiyatrolarıdır. Mesajları ayrıca, akran liderliğindeki atölyeler, çizgi romanlar, gençler için eşantiyon malzemeler ve toplumsal olaylar yoluyla iletiyorlar.

Entre Nós gençlerin karma gruplarıyla toplumsal cinsiyet dinamiklerine hitabın değerini vurguluyor. Genç erkek ve kadınları bir araya getirerek, kadın ve erkek olarak bir şeyi farklı açılardan deneyimlemenin nasıl bir şey olduğunu paylaşabiliyorlar. Bu tarz girişimler aynı zamanda diğer cinsten olan üyelerin zorluklarını anlamaya ve empati geliştirmeye yardım eder. Cinsiyet normlarının genellikle daha değişken olarak görüldüğü ve ilişki becerilerinin henüz gelişmekte olduğu genç insanlarla çalışmak özellikle değerlidir.[78]

Hem sağlık hem de eğitimdeki zorluk, erkek çocukları ve erkekleri dışında tutmadan, onların farklı gereksinimlerini daha eşit bir dünyayı destekleyen geniş çerçevede kabul ederek kız çocukları ve kadınları desteklemenin yollarını bulmaktır.

Diğer bölümde, iş dünyasında erkek ve kadının nasıl tüketildiğine göz atacağız.

5 | GÜÇTEN VAZGEÇMEK? KADIN, ERKEK VE İŞ

Kızlara uygun iş?

Bu bölüm bir hikâyeyle başlamıyor, çünkü diğer alanlardan farkı olarak, kadın haklarını geliştirmek için işteki gücünden vazgeçmeye razı olan çok az erkek var. Ve yine ev dışı ücretli işler, erkeklerin hemen hemen bütün gücü elinde tutmaya devam ettiği en büyük alanlardan biridir. Daha önceki bölümlerde gördüğümüz gibi, burada erkeklerin güç deneyimleri çelişkili olabilir, ancak bu, işyerlerinde, hayatlarının herhangi başka alanında olduğundan muhtemelen daha az olur. Feminizmi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan erkekler bile, belki de "erkeklerin aile geçindiren kişi" (ve kadınların rolünün evde kalan kişi) değişmez normundan dolayı, işyerindeki büyük farklılıkları ele almaktan kaçınma eğilimindedirler. Ve tam da bu yüzden onlara meydan okumak çok önemlidir; eğer erkekler kadınların ücretli işleri için feminist bir perspektifle kadınları desteklemezlerse toplumsal cinsiyet eşitliğine asla ulaşamayız.

Bu bölüm ilk olarak işyerlerinde kadın ve erkek arasındaki farklara odaklanıyor, çünkü bunun artık bir sorun olmadığını iddia eden hamleler var. Örneğin, Amerikalı yazar Hanna Roisin, *The End of Men and the Rise of Women* kitabında şunu iddia ediyor: "Modern ekonomi kadınların kartları elinde tuttuğu bir yer haline geliyor."[1]

Ve geçmiş yıllarda istihdam açısından kadınlar için, büyükannelerinin ve annelerinin sadece hayal edebildiği, ev dışında

ücretli işlere geçmeleriyle büyük değişimlerin olduğu doğrudur. ABD'de ilk kez 2011 yılında kadınlar iş gücünün yarısından fazlasını yapıyordu (kısmen 2008 ve 2010 yıllarındaki durgunlukta erkeklerin kadınlardan daha fazla iş kaybetmesinden dolayı).[2] Üst düzey (birkaç) kadın başyönetici var. Az ama gittikçe artan sayıda devlet başkanı kadın var. Kadınlar önceden erkekler tarafından yapılan ilaç endüstrisi gibi işlere giriyorlar. Hatta fabrikalarda ve kötü çalışma koşulları olan işlerde çalışan bu kadınların, sosyal ekonomist Naila Kabeer'in kaydettiği gibi, evde kalmaktan daha çok seçenekleri ve özgürlükleri var.[3] Ama deneyimleri çelişkilidir, feminist ekonomist Ruth Pearson'un dikkat çektiği gibi: "Bireysel çalışanlar olarak, düzenli bir ücret kazanmanın ve kendi ekonomik yaşamlarında artan bağımsızlığın 'güçlendirici' ya da özgürleştirici etkilerini deneyimlediler; aynı zamanda, hem erkek çalışanlarla hem de sanayileşmiş ülkelerde çalışan kadın çalışanlarla kıyaslandığında işleri için daha az ücret ödendiği durumun gayet farkındaydılar."[4]

Bu çelişki yaygındır -kadınlar daha çok çalışmalarına rağmen daha az koruma ya da haklarla, kayıtdışı dev sektörlerde veya yarı zamanlı işlerde halen erkeklerden daha düşük ücret alıyorlar. Birçok yerde, kadın çalışanların artışı, ayın sonunu getirebilmek için iki ücret alma ihtiyacından geliyor.

Hükümetin ve endüstrinin üst düzey pozisyonlarındaki yüzler inatla erkek olarak kalıyor. Aslında, kadın sayısının azaldığına dair bazı kanıtlar var. Facebook Operasyon Direktörü Sheryl Sandberg'in söylediği gibi: "Kadınlar dünyada hiçbir meslekte üst düzey pozisyonlarda bulunmuyorlar. "[5]

Bu bölüm, iş dünyasında kadınların gerçekte nerede durduğunu ortaya koyuyor. Evin dışında çalışan kadın sayısı ve neden erkeklerden daha az ücret aldıkları ve daha az güce sahip oldukları arasındaki çelişkiye göz atıyor. Bu bölüm, dünyanın birçok yerinde arka planda kalan kadınlar ve evin "aileyi geçindiren kişisi" olarak devam eden erkek rolü görüşünün öne-

minin bazı, belki de en önemli sebeplerini inceliyor. Amerikalı yazar ve tarihçi Stephanie Coontz'un dikkat çektiği gibi: "Geçimi sağlayan erkek modeli üzerine inşa edilmiş sosyal ve ekonomik politikalar daima kadınlara zarar vermiştir. Ama bugün, bu politikalar milyonlarca erkeği de aşağı sürüklüyor."[6]

Bu bölüm, kadınların ev dışında uzun saatler çalıştığı ve çocuk bakımı ve ev işlerinin büyük çoğunluğunu yapmaya devam ettiği sürece ekonomik güce asla sahip olamayacağını ileri sürüyor. Bu, erkeklerin yalnızca ev işlerinde yer almalarıyla değil, ücretli işleri ve erkek olmakla ilgili köklü görüşlerinden ve bazı güçlerinden vazgeçtiklerinde değişecek. Son olarak, bu bölüm, hem evde hem de işte eşitlik için çalışmalara katılan erkeklere göz atıyor ve kadınlar için "ekonomik gücün" herkes için ekonomik adalet desteğine dönüşümünü sağlayacak stratejileri inceliyor.

Çalışan kadınlar, çalışan erkekler

Cinsiyet eşitliği açısından ilerleyişin engebeli olduğu doğrudur, ama kadınların iş dünyasının yönetimini ele aldığı tartışmalarını ileri sürenlerin ne kadar hatalı olduklarını anlamaları için sadece istihdam, eşit ücret ve erkek ve kadınların siyasi temsilcilik istatistiklerine bakmaları yeterlidir.

İşgücü piyasalarının cinsiyet analizleri, kadınları erkeklerle karşılaştırırken ücretli işlere katılımına bakma eğilimindedir; birçok kadının çalıştığı gayriresmi sektöre, bahçelerinde yetiştikleri bir avuç domatesleri sattıkları, pamuk topladıkları veya çocukları uyuduktan sonra geç saatlere kadar dikiş yaptıkları işlere bakmazlar. Küçük ya da orta düzeyde işletmeleri olan kadın sayısının sekiz ve on milyon arasında olduğu tahmin ediliyor ve hâlâ benzer işletmelere sahip erkek sayısından daha az olmasına rağmen, sayı yavaş yavaş büyüyor.[7] Birçok ülkede gayriresmi sektör resmi sektörden çok daha büyüktür. Örneğin,

Güney Asya'da erkeklerin ve kadınların %80'i gayriresmi sektörde çalışıyor ve Sahraaltı Afrika ülkelerinde bu oran erkeklerde %61, kadınlarda ise %74'tür.[8]

Ayrıca bugün, geçmişte hiç olmadığı kadar ücretli resmi işlerde çalışan kadın var. Ülkeden ülkeye önemli farklılıklar göstermesine rağmen, bu kadınlar küresel resmi işgücünün yaklaşık %40'ını,[9] tarım işgücünün %43'ünü oluşturuyorlar. Örneğin 2010'da, Doğu Asya ve Pasifik'te %71 iken Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da kadınların %21'i resmi işgücü piyasasına katılıyordu.[10] Erkek işgücü katılımı, hem ülkeler çapında hem de farklı gelir gruplarında sabit olma eğilimindedir.[11]

Bu göstergeler kadınlar için bir şeylerin temsili değildir, en yüksek pozisyonlar kadınlar için ele geçirilmesi çok daha zor yerlerdir: Dünyada, 150 devlet başkanından sadece yedisi ve 192 hükümet başkanındansa sadece 11'i kadındır. Durum yerel yönetimlerde de benzer düzeydedir: Meclis üyesi olarak seçilmiş kadınlar ve aynı şekilde kadın belediye başkanları dünyanın bütün bölgelerinde yeterince temsil edilmiyorlar. Ve üst düzey pozisyonlarda olan birçok kadın başarı sırasını beklemektedir. Forbes zenginler listesinde bulunan çok az sayıda kadın ismi çoğunlukla ya zengin ailelerden ya da Walmart veya Apple gibi iş hanedanlarından gelmiş olanlardır.[12]

Özel sektörde, kadınlar büyük şirketlerin yönetim kurullarındadırlar ama erkeklerle karşılaştırıldığında sayıları azdır. Üstelik "cam tavan"* özel şirketlerde kadınların liderlik pozisyonlarına gelmesini engelliyor. Bu, erkek egemenliğin devam ettiği büyük şirketlerde özellikle dikkat çekicidir. Dünyadaki 500 büyük şirketten sadece 23'ünde kadın genel müdürü bulunmaktadır. Bu da yalnızca %4,6 demektir.[13]

* Feminist kuramdaki glass ceiling (cam tavan), kadının iş hayatında sadece belli bir noktaya kadar yükselebilmesi; bunun ötesine ilerlemesinin, karar verme yetkisine sahip insanların –nihayetinde ataerkillikle bağlantılı- bir dizi bilinçli/bilinçsiz düzenlemeleriyle engellenme durumunu anlatmak için kullanılan mecazi bir kalıptır. (ed. notu)

Hatta Nisan 2013'te AB'ye üye 27 ülkede, halka açık büyük şirketlerde kadın yönetim kurulu üyelerinin sadece %16,6 oranında olduğu hesaplanmıştır. Bu oran 2010 Ekim ayında, Avrupa Komisyonu "karar verme pozisyonlarında daha fazla kadına yer vermek için girişimler hedeflediğini" düşündüğünü açıkladığında %5 oranında artmıştır. Ama dört büyük şirketten birinin halen yönetim kurulunda kadın çalışan bulunmamakta ve 2020 yılına kadar bu oranı %40'a çıkarma hedefi hâlâ çok uzaktadır.[14] Gelişmekte olan ülkelerde kadın yöneticilere ilişkin verilerin azlığına rağmen, Afrika'da bu konu üzerindeki bir rapor şunu kaydediyor: "Mevcut birkaç rakam yaygın eşitsizliği gösterdi, yelpazenin diğer ucundaki Bostvana'da kadın yönetici oranı %30 iken Mısır'da bu oran sadece %10."[15]

Küresel olarak, Grant Thornton muhasebe firması tarafından 2013 yılında yapılan araştırma kadınların üst düzey yönetim görevlerinin %24'ünü doldurduğunu buldu ve bu oran yavaş yavaş artıyor. Fakat BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin baş harfleri) ekonomilerinde kadın yönetim kurulu üyesi oranı %26 iken, zengin G7 ekonomilerinde bu oran %16'dır ve bu oran Baltık ülkelerinde %38'dir.[16] Bu bölümün ilerisinde göreceğimiz gibi, ilginç bir şekilde, bunun en makul nedenlerinden biri bahsedilen son kadınların geniş ailelerden veya dadı olarak işe aldıkları kadınlardan dolayı çocuk bakımı konusunda avantajlarının olmasıdır.

Bu, Japonya'da üst düzeyde olan her 100 kişiden 93'ünün, ABD'de 100 kişide 80'inin erkek olduğu anlamına geliyor ve hatta listede üst sıralarda bulunan ülkelerde bile sadece Çin'de üst düzeydeki kadın sayısı erkeklerden fazladır ve bu da bir önceki yılın %25'lik oranından sıçramanın bir sonucudur. Ve ilginç bir şekilde, uzun yıllardır toplumsal cinsiyet eşitliği yasasının varlığına rağmen, İsveç ve Norveç en iyi ülkeler sıralamasında sadece 27 ve 22 oranındalar.

Kadınlar diğer alanlarda da güç sahibi değiller, 2013 yılında

	İlk 10 Ülke	
1	Çin	51
2	Polonya	48
3	Letonya	43
4	Estonya	40
5	Litvanya	40
6	Filipinler	37
7	Gürcistan	37
8	Tayland	36
9	Vietnam	33
10	Botswana	32
	Son 10 Ülke	
1	İspanya	21
2	İrlanda	21
3	ABD	20
4	BK(Birleşik Krallık)	19
5	Hindistan	19
6	Arjantin	18
7	İsviçre	14
8	Hollanda	11
9	Birleşik Arap Emirlikleri	11
10	Japonya	7

6 Dünya çapında üst düzey yönetici kadınların yüzdesi;[17]

bile parlamentoda sadece %21,4 oranında yer edindiler.[18] Son rakamsal veriler, dünya çapında bakanlık görevlerinin %17,2'sinin kadınlar tarafından tutulduğunu gösteriyor, 2008 yılında %16,1'e yükseldi ve bu, ilerlemenin ne kadar yavaş olabildiğini gösteriyor.[19]

Siyasette, hem erkeği hem de kadını yani tüm nüfusu etkileyen yasa ve politikaların yapıldığı yerde kadın sesinin eksikliği ciddi bir şeydir. Birleşik Krallık'tan Müsteşar Helena Kennedy Dünya Kadınlar Günü'ndeki konuşmasında; "Kanunların ve aynı şekilde parlamentonun erkekler tarafından düzenlendiği ve yürütüldüğünün farkına varmanız için ataerkine inanmanız

gerekmiyor. Kadınlar yasal düzenlemelerde ciddi oranda eksiktir. Bu nedenle yasaların kadınlar için işe yaramaması şaşırtıcı değildir."[20]

İktidarda olan kadınlar genellikle birçok ülkedeki işyerlerinde yasadışı görülen cinsiyetçi davranışlara erkekler tarafından maruz bırakılıyorlar. Ve genellikle, hatta elit kadınlar da dâhil kadınlar erkekler kadar kazanmıyorlar. 30-39 yaş arası kadınların %88'i çocuk sahibi olduklarında kazançlarının düştüğünü görüyor.[21] ABD'de Harvard mezunlarının bir çalışması şunu ortaya çıkardı: "2005 yılında kadınların ortalama kazancı 90 bin dolar iken erkeklerin 162,5 bin dolardı. Tam zamanlı çalışanlar arasında ortalama kazanç, kadınlar için 112,5 bin dolarken bu miktar erkekler için 187,5 bin dolardı." Çalışma şunu kaydediyor: "Bunlar ortalama işçiler değil, hatta tipik üniversite mezunları bile değil ve aslında örnekteki kadınlar önemli miktarda kazanmış olmalarına rağmen kazançta cinsiyet ayrımı oldukça büyük."[22]

İlginç olan bir başka şey, eğitim söz konusu olduğunda pek çok ülkede kız çocukları erkek çocuklarının önüne geçmesi gerçeğine rağmen, konu işe gelince bu her zaman yarar sağlamıyor. Üçüncü Dünya'da, kız çocukları ve genç kadınların başarı gösterdiği ortaokul ve üniversite eğitiminde bile genç nüfusun çokluğuna rağmen, genç kadınlar için istihdam yaratmakta başarısız olunuyor. Dünya Bankası'nın bir raporunun kaydettiği gibi: "Eğitimdeki gelişme, yüksek işgücü katılımı ile eşleştirilemiyor. 24 yaş itibariyle kadınlar bütün bölgelerde geriye kalıyor. Latin Amerika ve Karayipler'de uçurum yaklaşık %26 civarındadır. İş piyasasında kadın yüzdesi sadece %28 iken erkeğin %82 oranında aktif olduğu Güney Asya'da uçurum çok daha büyük."[23]

Cinsiyete göre maaş ayrımına bakarsak, durum daha iyi değil. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 83 ülkede yaptığı bir çalışma, kadınların erkeklere oranla %10 - %30 arasında daha az para kazandığını ortaya koydu.[24] 2010 yılında ABD'de bile tam

gün çalışan kadınlar halen erkeklerin ücretinin sadece %77'sini kazanıyordu.[25] Sahraaltı Afrika, Doğu Asya ve Pasifik'te 15-24 yaş arası çalışan genç kadınlar genç erkeklerin saatte kazandığı ücretin sadece %82 ve %84'ünü kazanıyorlar.[26] ILO'ya göre, eğer mevcut eğilimler devam ederse, eşit değerde iş için eşit ücret ilkesinin başarısına kadar bir 75 yıl daha geçecek.[27]

Ancak bazı ülkelerde, Latin Amerika, Karayipler, Avrupa ve Orta Asya'da genç kadınlar aynı ücreti almaya ve hatta bazen erkeklerden biraz daha iyi almaya başlıyorlar. Ve Latin Amerika ve Karayipler hariç her yerde, genç kadınların gelirleri yaşça büyük kadınlarınkinden biraz daha iyi gibi görünüyor. Belki de bunun nedeni kadın eğitimin gelişmesidir, ancak aynı zamanda genç kadınların yaşça büyük kadınların yaptığı gibi çocuk sahibi olmak için işe ara vermemiş olmasıdır.[28] Ya da birçok ülkede ücret farkı bu derecede olduğu için, Brezilya gibi yerlerde orta sınıf ve ev dışında çalışan kadınlar daha yoksul olan kadınlara çocuklarına bakması için ücret ödeyebiliyorlar.

İngiltere'de toplumsal cinsiyet ve küresel ekonomik kriz

Genel olarak, ekonomik kriz kadını ve erkeği farklı şekilde etkiliyor gibi gözüküyor, çünkü birçok ülkede farklı sektörlerde ve farklı türde sözleşmelerle istihdam edilme eğilimindedirler. İngiltere'de Fawcett Cemiyeti Genel Müdürü Ceri Goddard durgunluğun şu anlama geldiğini söylüyor:

"İşsiz kadın sayısındaki rekorla birlikte, çalışıyor olanların genelde daha az kazanması ve kadın ve erkek geliri arasındaki farkın azalma yerine büyümesiyle, iş piyasasını daha erkek egemen olma riskine atıyoruz. İşlerini kaybe-

denlerin büyük bir çoğunluğu kadın olmaya devam ederse, ve bunların ancak azınlığı yeni görevlerle işe alınırsa, kadınlar, destekledikleri aileler ve ekonomimiz onlara hiç olmadığı kadar ihtiyaç duyduğunda, kadınların son yüzyılın yarısında işyerlerinde attığı adımlar bastırılma tehlikesi altında olacaktır."[29]

Yaşa vurulan işsizlik oranı kadınlar arasında 26 yaşa kadar yükselmişken, erkeklerde bu oran düşmektedir.

• Hükümetlerin büyüme planları kadınları arkada bırakıyor: "Yeni" özel sektör işlerinin %60'ı erkeklere gidiyor.

• Son iki buçuk yıldır neredeyse kadınların üç katı kadar erkek de "uzun süre" işsiz kaldı- 37,000 erkeğe oranla 103.000 kadın.

• Eğer mevcut işlerini kaybedenlerin çoğu kadınlardan oluşur ancak yeni iş olanaklarından yararlanma konusunda azınlık olarak kalmaya devam ederlerse, 2018 itibariyle en kötü senaryo gerçekleşecek ve 1.48 milyon kadını işsiz olarak göreceğiz.

• Gerekli adımları atmadaki başarısızlıklar, sürekli ve artan kadın işsizliği olarak nitelendirilen "kadına düşman" bir iş piyasası; kadınların gelirlerinde azalma ve cinsiyete göre ücret ayrımının büyümesi riskini oluşturuyor.[30]

Kadınların ücretli işlere alınmamasının bedeli oldukça yüksektir: Bir rapora göre, kız çocuklarını erkek çocukları ile aynı standartlarda eğitme başarısızlığının ekonomik bedeli düşük ve orta gelirli 65 ülkede bir yılda tahminen 92 milyar dolara mal oluyor.[31] IMF'ye göre tüm ekonomi kaybediyor- eğer kadın ve erkekler iş konusunda daha çok eşitliğe sahip olsaydı, gayrisafi yurtiçi hâsıla ABD'de %5, Japonya'da %9 ve Mısır'da %34 artacaktı.[32]

Bunların hiçbiri Hanna Roisin'in iş dünyasının "kadınların tüm kartları elinde tuttuğu" bir yer olduğu teorisini desteklemeyecek gibi gözüküyor.[33]

İş neredeyse her şeydir: erkekliğin eski mimarisi

Aslında yoksul kadınlar daima ellerinden geldiği kadarıyla bir yaşam kazanmak durumda kalmalarına rağmen, hemen hemen her kültürde ev dışı ücretli iş geleneksel olarak erkeğin egemenliği olarak görülüyor. Birçok toplumda, erkekler yalnızca evi geçindiren kişi olmakla kalmayıp, güvenlikten ve korumadan da sorumludurlar. Kırsal kesimlerdeki toplumlarda ev işleri farklı yaşlar ve cinsiyetler arasında paylaştırılıyor. Kadınlar genelde ev için gerekli olan paradan, küçük hayvanlardan ve aile içi gıda üretiminden sorumludurlar. Ve tabii ki, milyonlarca kadın erkeğin artık bulunmadığı geniş ailelerden sorumludurlar.

Dünyanın her yerinde kabul görmüş, kadının evde oturup ücretsiz ve "görünmez" işlerle uğraşırken erkeğin geçim kaynağını sağladığı fikri Kuzey Amerika ve Avrupa'da 1960 ve 1970'lerde feministlerin karşı durduğu bir fikirdir. Kadınların, evde oldukları için "üretken olmadıkları" fikrini, bu işin ne kadar gerekli olduğunu göstererek sorguladılar ve bakım işlerinin yeniden tanımlanması gerektiğini savundular.[34] Ayrıca, Güney'deki birçok ülkede çekirdek aile klişelerinin hayatın gerçeklerini nasıl maskelediğini ve aile hayatının büyük farklılıklarını göz önüne almakta başarısız olduğunu gösterdiler. Bu sadece çokeşli ailelerde değil, kadının, hayatta kalmak için çalışmak zorunda olan herkesin -kadın, erkek, çocuk, büyükanne, büyükbaba, teyzeler, amcalar- gıda ihtiyacından sorumlu olduğu geniş aileli kültürlerde de böyledir.

Bu gerçeklere rağmen bugün dünyanın birçok yerinde, çoğu kültürde genel algı halen aileyi geçindirmenin erkeğin görevi

olduğu yönündedir. "İş ve kazanç sağlama çoğu kültürde bir erkek olmanın ana koşuludur," diyor erkeklik uzmanı Gary Barker.[35] Resmi sektörde her iki cinsiyette de işsizliğin artışına rağmen, çok sayıda kadının iş piyasasına katılmadaki eğilimi piyasada kalıcı olmaktır. Peki, bu, erkekler için ne anlama geliyor? Barker aile geçimini sağlama rolü erkeklerden alındığında: "bu rolü karşılamama riski 'gerçek bir erkek' olmama durumunu anımsatıyor. ... Birçok toplum bir erkeğin temel görevini eve ekmek getirmek olarak tanımladığı için, erkekler bu işlevi yerine getiremediklerinde stresle karşı karşıya kalıyorlar," şeklinde kaydediyor.[36]

İş neredeyse her şeydir: genç erkekler ve iş[37]

İşin onlar için ne anlama geldiğiyle ilgili bu genç erkeklerin belirtikleri, işin nasıl da hayatlarının merkezinde olduğunu gösteriyor, hatta ve belki de özellikle işsiz kaldıklarında.

- "[İş] her şey değildir ama neredeyse her şeydir. Biliyorsunuz [çalıştığınızda] cebinizde biraz para olur. Yani eğer işiniz yoksa erkeklerin ne tür sorunlarla karşılaştıklarını anlarsınız... İşiniz olduğunda, daha iyi, kendiniz için daha iyi olursunuz ve hiç kimse üstünüze gelmez." (Anderson, 21, Afro-Brezilyalı, Rio de Janeiro)
- "(Bir erkek işsiz olduğunda) ... kontrolü kaybeder, çalmaya başlar, para elde edebilecek her şeyi yapar... Eğer iş aramak için dışarı çıkar ve bulamazsam ve evde almadığım her türlü ihtiyacımızı düşününce... o zaman fikriniz değişir(niyeti bozmak)... Yani demek istediğim işsizlik çok zor." (Jeferson, 19, Afro-Brezilyalı, Rio de Janeiro)

• "Şu anda evlenemiyorum çünkü sadece param olduğunda evlenebilirim. Para kazandığım zaman evleneceğim." (Adeniyi, Nijerya)

• "Kızlar sizden tek şey ister. Eğer işiniz yoksa sizi istemezler. Tuvalet yıkayabilir ve çocuk bakabilirsiniz ama eğer işiniz yoksa sizi istemez." (Afro-Amerikan genç bir erkek, Chicago, ABD)

• "Burada para için çalışmak ve onu eve göndermek zorundasınız. Bu şekilde bir erkek olduğunuzu gösterirsiniz." (Momodou, Gambia)

Bu genç erkekler, kadınların da erkekler gibi aile geçindirme rolünü üstlenebileceklerini, aile için gelir sağlayamazlarsa erkek partnerlerin işe yaramaz olduğunu düşünebileceklerini biliyorlar. ABD'deki, Hannah Roisin'in 'Maket Erkekler' olarak adlandırdığı durumda bunu açıkça görüyoruz:

> Yüzyılın çoğu süresince erkekler, erkeklik duygularını işlerinden veya ailede reis olma görevinden elde ettiler. Yirminci yüzyılın bazı onyıllarında, bu bariz toplumsal yarar biçimleri zayıflamaya başladı. ABD'de birçok erkek geleneksel güç gerektiren işleri artık yapmıyorlardı ve yapıyorlarsa da bu, yaşamlarını sürdürme amaçlı bir iş değildi. Ya ofis işlerinde çalışıyor ya da hiç çalışmıyorlardı ve bastırılmış olmanın verdiği hayal kırıklıklarını 7-Eleven marketler zincirindeki* mikro dalga fırından çıkartıyorlardı. Ve daha az insan evlendiği gibi, erkekler artık evi geçindiren kişi rolünün sahibi değillerdi. Erkekliğin eski mimarisini kaybettiler ama onun yerine yeni ve açık bir şey koymadılar.[38]

* 7-Eleven: Japonya ve Kuzey Amerika'da yaygın olan bir yiyecek-market zinciri... Fast food restoranı, genellikle bakkalların veya marketlerin kapalı olduğu saatlerde satış yapmaları nedeni ile ünlenmişti. (ed. notu)

Geleneksel ev geçindiren erkek rolü erkeklere hem ev içinde hem de ev dışındaki bütün gücü verdi. Erkek rolü halka açık kısımlarda eşlerinin ise özel kısımdaydı. Gambiya'dan Fatouma gibi birçok kadın kocalarına bağlıydılar (halen de bağlılar). Fatouma şöyle diyor: "Geçimimiz için erkeklere güveniyoruz. Bizim kendi toprağımız yok. Evlenmek için babamın evini bıraktığım an oraya geri dönemem. Kocamla birlikte kalmak zorundayım. Eğer onu bırakırsam nereye gidebilirim? Çocuklarıma ne olacak?"[39]

Bu konu önemli olmasının yanında, istihdamdan daha yaygın bir sorundur. Güneydeki birçok ülkede kadının toprak mülkiyetinin, çocuk ve miras haklarının ve yalnız yaşama hakkının olmaması ve erkek korumasına ihtiyaç duyması neredeyse her bağlamda kadınların zayıflığıdır.

Ancak, bazı durumlarda kadınların ücretli işlere doğru yönelimi kocalar ve eşler arasındaki ekonomik güçte, olumlu sonuçları olan bir dönüşümü gerçekleştiriyor. ILO'nun kaydettiği gibi: "Daha iyi iş olanakları birçok kadının bağımsızlığını arttırıyor ve toplumda ve ailelerinde onlar için yeni bir statü ve rol ile sonuçlanıyor.[40]

Dominik Cumhuriyeti'nde, Barreras'da yerel bir mikrokredi grubuna üye 50 kadından biri olan Beda şöyle diyor: "Bu grubun bir parçası olmaktan çok gurur duyuyorum. Kadınların kendi paralarının olması iyidir." Grup sekreteri Ronnie ise şöyle diyor: 'Böyle bir grubu oluşturmak önemliydi çünkü daha önce birçok kadın evde kalıyordu ve eve para getirmesi için kocalarını beklemeliydi ama şimdi bunu yapmak zorunda değiliz. Şimdi daha fazla güvencemiz var, miktar küçük ama pota genişliyor. Gerçekleşmekte olan bir şey için pek de endişelenmek zorunda değiliz..."

Ama erkeklerin yerine kadınların evin geçimini sağlayan kişi olması toplumda problem olabilir. Barreras'ın kadınları, erkeklerden taraf hiçbir karşı duruşla karşılaşmadıklarını çünkü kredileri çoğunlukla aile işlerine yardımcı olmak, örneğin balıkçılık

için ağ almak amacıyla kullandıklarını söylüyorlar. Ronnie şöyle diyor: "Kocalar ve eşleri arasındaki ilişkinin de geliştiğine inanıyoruz. Daha önceden, erkekler kadınların evde durmak zorunda olduğuna inanıyorlardı, şimdi ise erkeklerin 'Ben maço bir erkeğim' demesi pek de kolay değil."

Çok uzağa gitmeyelim, erkeklik sorunları üzerine çalışma amacıyla bir araya gelen bir grup erkek, kadınların para kazanmasının -ve birçoğunun iş için yurtdışına göç etmesi veya iş bulabilecekleri büyük şehirlere taşınmasının- geleneksel cinsiyet rollerini tersine çevirdiği gerçeğini aktardı. Kadınlar yabancı ülkelere gidiyor ve eşitliği öğreniyorlar ve yeni fikirlerle geri dönüyorlar. Cristobal tüm bunların oldukça kafa karıştırıcı olduğunu söylüyor: "Bunun umut ettiğimiz ve üzerinde çalıştığımız dünya olduğunu biliyoruz. Ama kadınların, eğitildiklerinde ve daha iyi bir hayatın nasıl olduğunu fark ettiklerinde kocalarını terk edebileceklerinden de endişeleniyoruz."

Rudio ise şunu ekliyor: "Çoğu kadın para için hâlâ erkeğe bel bağlıyor, eğer çalışırsa kocasından para istemesi gerekmez..." Ayrıca bazı erkeklerin kadınların eğitilmesini bile istemediği söylüyor: "Bazı erkekler, eğer kız çocukları okursa onlardan daha üstün olacaklarından endişeliler." Cristobal Rudio da aynı fikirde: "Kadınlar özgürleşirse, bu erkek gerçekliği için bir şok olur. Ve şiddet de bu yüzden daha kötüye gidiyor." Manuel açıklıyor: "Kadınların bugün uyguladıkları haklarla ilgili olarak erkekler eğitilmemişlerdir. Bu yüzden, bir kadın haklarını talep ettiğinde erkekler sinirlenmeye başlıyor. Erkeklerin düşünme tarzlarını nasıl değiştireceklerini bilmeleri gerekiyor."[41]

"Yapışkan zemin" ve yoksul erkeklerin ataerkilliği

İstihdam konusuna sadece cinsiyet ve yaş objektifinden değil sınıf ve ırk objektifinden de bakılmalıdır. Hangi sınıftan gelmiş

olurlarsa olsunlar tüm dünyada iş sektöründeki kadınların işyerlerinde "cam tavan" ve cinsiyete dayalı ücret ayrımı mağduru oldukları görülüyor ya da hayatlarını basit olarak sürdürmek için evde dikiş dikiyor ya da pazarda patates satmaya çalışıyorlar. Özellikle yoksul kadınlar genelde, ILO tarafından "güvencesiz istihdam" olarak listelenen kötü ücretli, geleceği olmayan ve yarı zamanlı işlerde çalışıyorlar. ILO "yapışkan zemin" olarak adlandırıyor; birçok ülkede, kadınlar büyük oranda en düşük ücretli, en az sağlık güvencesi olan ve diğer bölümde göreceğimiz, krizde muhtemelen en savunmasız olacak işlerde çalışıyorlar. Örneğin Şili'de tarım sektöründe çalışan kadınların %75'i geçici sözleşmelerle meyve toplamak için işe alınıyorlar ve sezon sırasında haftada 60 saatten daha fazla çalışıyorlar. Üç kadından biri halen asgari ücretin altında kazanıyor.42 2012 Londra Olimpiyatları öncesinde War on Want (Londra merkezli, küresel çapta yoksullukla mücadele eden bir hayır kurumu) tarafından yapılan bir araştırma, Bangladeş'te Adidas, Nike ve Puma için ürün yapan altı fabrikadan beşinin çalışanlarına "Bangladeş'teki asgari ücreti bile ödemediğini, sadece temel ihtiyaçlarını karşılamaları için geçimini sağlayacak kadar maaş verdiğini ortaya çıkardı. İşçilerin üçte ikisi haftada 60 saatten fazla çalışıyor, ortalama olarak işçilere saatte sadece 16p (sterlinin yüzde birine denk gelen peni "penny") ödeniyordu, bu da Bangladeş yasasının açık ihlaliydi." Rapor şunu kaydediyordu: "Uzun süreli çalışmalar özellikle kadın çalışanlar için zor oluyordu. Vardiyalarından önce ve sonra tamamlamaları gereken, ücretsiz, ağır ev işlerinin yükünü de taşıyorlar. Ayrıca ailelerinden ve çocuklarından uzun süre ayrı kalıyorlar."[43]

Ancak daha az tartışılan şey ise yoksul ve işçi sınıfı erkeklerin ataerkil düşünme biçiminin -onlara daha az kazandırmasına rağmen- kölesi olma ihtimalidir. Sussex'de Kalkınma Araştırmaları Enstitüsü ve Oxfam işbirliğiyle ve Bolivya, Guatemala, Burkina Faso, Etiyopya, Kenya, Bangladeş, Endonezya, Pakistan ve Vietnam'daki araştırma ortaklarıyla hazırlanan dört yıllık bir araş-

tırma,[44] araştırma görevlisi Naomi Hossain'in "yoksul bir erkeğin ataerkilliği" diye adlandırdığı şeyi ortaya çıkardı.

Hossain şunu kaydediyor:

> Çoğu erkek -düşük ve güvencesiz geliri olan erkekler- şimdi, ataerkil bir sistemin nispeten sınırlı ayrıcalıklarından faydalanıyorlar ya da en azından son zamanlarda olduğundan daha az ölçüde faydalanıyorlar. Ve ayrıcalıklar daha az görünürken, sorumluluklar daha fazla görünüyor. Bu, onlarınkinin, iki anlamda yoksul bir erkeğin ataerkilliği olduğu anlamına gelir: neredeyse veya tam anlamıyla yoksul yaşayan erkeklerin hayatını yöneten erkek hakları konusunda bir dizi kural ve sorumluluklar, ama hem haklar hem de sorumluluklar, erkeğin aile reisi veya aileyi geçindiren kişi fikri etrafında dönüştürülmüş (yakın geçmişte), dönmesi gereken veya dönen (birçok kültürde güncel) erkekliğin zayıf versiyonuna sulandırılmış bir şekilde yapıştırıldı.

Proje, yemek fiyatlarının değişkenliğinin, özellikle gelir getirmek için yeni yollar bulmak zorunda kalabilecekleri için, yoksul kadınları da etkilediğini gösteriyor. Bu, annelerinin veya ablalarının evde yaptıkları işin yerini değiştirmek zorunda oldukları anlamına geliyor, bir anlamda kız çocuklarının eğitimini de etkileyecek bir zorunluluk. Bunun erkekler üzerinde de bir etkisi var: Aileyi geçindiren kişi geleneksel rolünü kaybetmeye, şiddet uygulamaya ya da ailelerini terk etmeye yol açabilir.

Ama Hossain çalışmasında şunu da kaydetti:

> Belki ya da hatta özellikle kriz zamanlarında, çoğunlukla kadınları, ancak aynı zamanda modası geçmiş ataerkil yapıya daha önce olduğundan (ve aslında zengin erkeklerden) daha az bağlı olan erkekleri özgürleştirici bir potansiyel vardır. Kadınları, ücretsiz ve tanınmayan bakıcı rolüne zorlamadan, ba-

kımın veya toplumsal yeniden üretimin korunmasına öncelik veren özgürlükçü bir projede, karşı cinsiyet dayanışması için bazı temeller muhtemelen vardır.[45]

Çift vardiya, üç kat sorumluluk

En önemlisi, kadınlar ücretli işlere giriyorken, hâlâ evlerinde aynı miktarda çocuk bakımı ve ücretsiz işleri yapıyorlar. Kadın ve erkekler ücretsiz işleri paylaşmayana kadar, kadınlar çift vardiya yapmaya ve kariyer merdivenlerini çıkmakta zorluk yaşamaya devam edecektir. Her ne kadar ev düzenlemeleri her zamankinden daha da çeşitleniyor ve bazı kültürlerde roller epey farklı oluyorsa da bu zorluklar özellikle çocuk sahibi olduklarında ortaya çıkıyor.

Aşırı yoksulluk ve insan hakları BM özel raportörü Magdalena Sepúlveda Carmona Ağustos 2013 yılındaki bir raporunda, kadınların üstüne yağan eşit olmayan bakım sorumluluklarının "toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadınların insan haklarından eşit ölçüde yararlanmasına büyük bir engel" olduğunu savundu. "Birçok durumda, milyonlarca kadın bir ömür boyu bakımla geçecek hayatlarının, yoksulluklarının mükafatı olduğunu düşünüyor ve kadınlar ve kız çocukları tarafından sağlanan ücretsiz bakım hâlâ, kamu hizmetleri mevcut olmadığında veya erişilemediğinde açıklıkları dolduran mutlak ve masrafsız bir kaynak olarak kabul ediliyor."[46] Bu, maddi kesintileri göz önüne alan sosyal refah sistemine sahip ülkelerin dünyasında, giderek herkes için endişe oluşturacak bir şeye dönüşüyor.

2016 yılında ABD Princeton Üniversitesi'nde yapılan bir ankette, erkeklerde oran %33'ken kadınların %62'si iş/aile çatışması öngördüklerini söyledi ve bir çatışma bekleyen erkeklerin %46'sı eşlerinin kariyerlerinden geri adım atacaklarını umuyordu. Bu beklentiler öngörülebilir sonuçlar doğuruyor: Aileleri için iş-

lerine ara veren profesyonel kadınlar arasından sadece %40'ı tam zamanlı çalışmak için işe dönüyor.[47]

Birçok şirket, çalışanlarının günlerini birilerinin ev işlerini hallettiği beklentisiyle düzenliyor. Kadınların iş hayatında bulunmasına sıcak bakan erkeklerin olduğu yerlerde bile, ev işleri, yemek pişirmek ve çocuk yetiştirme görevlerinin büyük kısmı hâlâ kadınlar tarafından karşılanıyor. Danışmanlık şirketi *McKinsey* tarafından yapılan bir anket, erkekler potansiyellerine dayalı olarak terfi edilirken, kadınların geçmiş başarılarına dayanılarak terfi edildiğini ortaya koydu.[48]

Bazı ülkelerde, kadınlar (hâlâ kendi problemleri olduğu için) başka bir çözüm buldular: Evdeki işler için başka birini bulmak. Gelişmekte olan BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) ülkelerinde üst düzey yönetimde olan kadınlar üzerine yapılan son araştırma, bunun doğrudan, çocukları genç olduğunda işe geri dönebilmekle ilişkisi olduğunu ortaya çıkardı. "Örneğin Hindistan'da, geniş aile ve düşük maliyetli hizmetçilik kombinasyonunun aslında çocuk bakımının bir problem olmadığı anlamına geldiğini bulduk," diyor araştırmacılardan Sylvia Ann Hewlett. "ABD'de birçok kadın çocukları genç olduklarında tamamen işlerinden kopmuş oluyorken, BRIC ülkelerindeki kadınlar çocuk sahibi olduktan hemen sonra işlerine geri dönebiliyorlar. Bu, sürekli olarak gelir güçlerinin yaklaşık %18'ini kaybettikleri anlamına geliyor, çünkü işe geri dönmek çok zordur."[49] Yani partner veya kocaların (eğer varsa) bu görevleri paylaşması için onlara bel bağlamaktansa, orta sınıf kadınlar kendi imkânlarıyla başka kadınlara ödeme yaparak bu görevleri devrediyorlar.

Kadınların ev işleri meselesi (ve erkeklerin buna çok az katkıda bulunması), babalık ve bakım işi bölümünde daha detaylı araştırılmıştır. Nikaragua'daki bu proje farklı bir model sunuyor; dışarıdaki ücretli işler kadar evdeki ücretsiz işlere de değer verme.

Nikaragua, ev işleri için adil bir ödeme

Artık başınızı öne eğmek ve size ne yapmanız gerektiğini söylemesi için erkekleri beklemek zorunda değilsiniz; şimdi kendi kararınızı kendimiz veriyoruz ve aktivite ve sorumlulukları partnerlerimizle paylaşıyoruz. (Adilia Amador Sevilla, Achuapa, Nikaragua)

Yenilikçi bir gelişim şimdi Nikaragua'da gerçekleşiyor. Çok sayıda kooperatif Adil Ticaret sözleşmeleriyle, üretim (susam yağı ve yeşil kahve için) maliyetlerini kadınların ücretsiz işi için bir tamamlayıcı olarak ilave ediyor. Bu, feministlerin on yıllardır sürdürdüğü kampanyalara rağmen, kadın işini sürekli değersizleştiren ve bunu ekonomik bir faaliyet olarak saymayı ve ele almayı reddeden bir dünya için istisnai bir durum. Toplanan para kooperatifler tarafından, geniş toplumda toplumsal cinsiyet dengesini geliştirme ve kadınları güçlendirme amaçlı kolektif projeler için kullanılıyor. Adilia'nın söylediği gibi, kadın ve erkekler arasındaki ilişki kökten değiştiriliyor.

2008 yılında Juan Francisco Paz Silva kooperatifi, Halk Ticareti'nin (Adil Ticaret ile eşdeğer) Body Shop ile susam yağı sözleşmesini yenileme ihtiyacı duyduğunda projenin çıkış noktası oluşuyor. Hem kooperatifin hem de ETICO'nun (kooperatif ile yakından çalışan etik bir ticaret şirketi) çok katı cinsiyet politikaları vardı ve bu sözleşmeyle kadınları desteklemek için bir yol arıyorlardı. Kadınların yaptığı ücretsiz işler için tamamlayıcı bir şey geliştirme fikri, kadınların yaptığı ücretsiz işlere yardımı kabul etmek ve bunu telafi etmekle, kafada çakan bir şimşekle ortaya çıktı.

Aslında ne için ödeme yapıldığına ilişkin daha fazla gerekçe ve detay istemiş olmalarına rağmen, bu hesaplama, maliyete ilaveler de yapılarak, Body Shop tarafından kabul edildi. Daha sonra bazı kahve alıcıları da aynı ilaveyi yapma kararı aldılar.

Bu gelişme başladığından beri, kooperatiflere yeni üye olarak erkeklerden çok kadın katılıyor, kadınların sayısındaki artış yeni projeler başlatıyor ve kadınlara açılan krediler konusunda dikkate değer bir %100 geri ödeme oranı var.

Bu değişimler kadınlarda özsaygı artışına yol açtı ve kadınlar kooperatiflere katılma ve konuşma konusunda daha fazla güvene sahip.[50]

Sınırları zorlamak?

Kadınların neden yönetim kurulu başkanı olmadıklarının başka bir açıklaması da, daha genç yaşlarda erkek çocukları iddialı olmak için eğitilirken, kız çocuklara kendilerini öne atmamalarının öğretilmesidir. Bu iddianın en tartışmalı yorumu 2013 yılında Facebook Baş İşletme Görevlisi Sheryl Sandberg'in yazdığı *Sınırlarını zorla: kadınlar, iş ve liderlik isteği* kitabıyla ortaya çıktı. Sandberg, kitabında şunu ileri sürüyor: "Toplum tarafından inşa edilen dış etkenlerin yanı sıra (ve bunların doğruluğunu tamamıyla kabul ediyor) kadınlar kendi aramızda var olan bariyerlerle engellenmektedir."[51]

Linda Babcock ve Sarah Laschever'in *Women Don't Ask: Negotiation and the Gender Divide* "Kadınlar Sormaz: Pazarlık ve Toplumsal Cinsiyet Ayrımı" kitabı, kadınların erkeklere göre işgücü piyasasında daha başarılı olamamalarının bir nedeninin, onların

pazarlığı sevmemesi olduğunu ortaya çıkarıyor. Erkekler maaşları için kadınlara göre dört kat daha fazla pazarlık yapıyorlar ve bu, bir ömür boyunca bir milyon dolarlık fark yaratabilir. Bazen kadınlar maaş hakkında konuşabileceklerini bilmiyorlar ya da patronlarının, çalışma arkadaşlarının veya partnerlerinin keyfini kaçırtmaktan korkuyorlar.

Sandberg, kadınları başarı eksikliğiyle suçlamaktan dolayı başka kadınlar tarafından eleştirildi (pek fazla erkek bunun hakkında konuşmadı) ama aslında kitap diğer fail hakkında da oldukça açık: "20 yıldan fazladır iş piyasasındayım ve çoğu şey hâlâ aynı. Devrimimizin durduğu gerçeğiyle yüzleşmemizin vaktidir. Eşitlik vaadi ile gerçek eşitlik aynı değil. Kadınların şirketlerimizin ve ülkemizin yarısını yönettiği ve erkeklerin ev yönetiminin yarısını yaptığı yerde eşit bir dünya olacak."

Ama kadınların üst görevlere yükselmesini sadece erkekler engellemiyor. 2014 yılında, muhasebe firması McKinsey'nin bir raporu şunu kaydediyor: "Sonuçlar, kadınların üst yönetim görevlerine yükselmek için olan güvenlerinin, kolektif, kültürel faktörlerle bağlantılı olmasının, bireysel faktörlere göre iki kattan daha fazla muhtemel olduğunu gösteriyor." Ayrıca erkeklerin, kadınların üst yönetim görevlerine ulaşmalarının ne kadar zor olduğunu görmelerinin kadınlara göre daha az mümkün olduğunu da kaydediyor: "Erkeklerin dörtte üçü, kayda değer sayıda kadının da bulunduğu karma liderlik takımlarının daha iyi şirket performansı oluşturduğunu kabul etse de, çok azı kadınların karşılaştığı kurumsal zorlukların farkındadır. Kadınların üst yönetime ulaşmalarının daha zor olduğuna, erkek katılımcıların sadece %19'u kesin olarak katılıyor ve buna katılmamaları kadınlara göre altı kat daha muhtemel.[52] Raporun önerilerinden biri, kadın destekçisi erkek sayısının daha fazla olmasıdır.

İşyerindeki ataerki, erkekler kadar kadınlar tarafından da destek alıyor, kadınların tamamı kendilerinden daha genç olan iş arkadaşlarına destek olmuyor. Avustralyalı genç girişimci

Holly Ransom'un dikkat çektiği gibi: "Avustralya'da genç kadınlarla yaptığım tartışmalarımda, işyerinde onlardan daha büyük olan kadınlarla yaşadıkları zorluklar (pasif destek eksikliğinden aktif zorbalığa kadar) en sık konuşulan konularındandı. 'Kızkardeşlik'ten kaynaklı destek eksikliği erkek egemen ağların karşılaştırmalı gücüyle daha kötü bir hal alıyor."[53] Öyleyse, kadınların güç pozisyonlarında bulunması ilk adımdır ama onların kızkardeşlerine yardım etmelerinin aynı önemde olduğuyla ilgili onları temin etmek bir başka adımdır.

Sandberg'in "sınırları zorlama" fikri bazı beklenilmeyen yerlerde ele alındı. Örneğin Çin'de, kadınlar "sınırlarını zorlama" grupları oluşturdu. 21 yaşındaki Carrie Huang, maliye eğitimi aldığı Çin Renmin Üniversitesi'nde bir grup oluşturdu. Bir röportajında, "Ben ve arkadaşlarım, hepimizin bunu yaptığını; kendimizi hafife aldığımızı hissettik," diyor.

> Eğitimimiz ve geçmişimiz ile ilgisi var. Ebeveynlerimiz bize 'Siz kızsınız, kendinize istikrarlı bir hayat kurun ve çok fazla hırslı olmayın,' diyor. Kadınlar, daha çok şehirlerdeki kadınlar, kolejlerde erkeklerden daha iyi işler çıkarıyor olmalarına rağmen -Huang maliye sınıfında 16 kadın ve 7 erkek olduğunu söylüyor- erkek akranları kadar iyi olduklarına hâlâ inanmıyorlar: "Güvenimiz eksik," diyor Huang ve Çin'de birçok kadının, erkek arkadaşlarının ya da kocalarının hedeflerine öncelik verdiğini ekliyor. "İhtiyacımız olan, farklı şeyleri denemek için cesaret," diyor. "Bu, ne yapmak istediğinizi bulmakla ilgilidir. Ebeveynlerin bizimle ilgili arzuları var ve bunu değiştirmek zor." Cinsiyet hakları ve eşitliği aktivisti Feng Yuan: "Bireysel yaklaşımın, temelde eşit olmayan cinsiyet yapısını değiştirebileceğine inanmıyorum. ... Ama bir kadının bireysel durumu açısından, bu faydalı çünkü birçok kadın feminizmden, feminizmin kolektif çağrısından korkuyor. Kişisel mesaj işe yarayabilir.[54]

Kişisel eylemlerden kolektif değişime

Peki, kadınların işe eşit katılımını ne geliştirir? Burada şunu belirtmek önemlidir; çözüm sadece, Sandberg'in de belirttiği gibi, bireysel kadınla ve doğrusu bireysel erkekle de gelişmez. İleri sayfalarda, Avustralya'daki araştırmada gördüğümüz gibi işverenlerin alabilecekleri önlemlerin önemine rağmen, bu yalnızca onlara da bağlı değildir. Ve yasanın da önemine rağmen; tek başına pek yeterli değildir.

Sosyal ekonomist Naila Kabeer'in dikkat çektiği gibi, feminist ekonomistlere göre işyerindeki toplumsal cinsiyet eşitsizliği "piyasa güçlerine, bugün kendi yararlarının peşinde olan güçlü piyasa aktörleri tarafından uygulanan pazarlık gücü kadar geçmişten miras kalan ayrımcı uygulamalarla da yerleştiriliyor."[55] Bu sebeple işyerlerindeki kadınlara karşı ayrımcılığın her üç cephede de -bireysel, kurumsal ve yapısal- ele alınması gerekmektedir.

Öyleyse, kadınları belirli mesleklerde çalışmak için hangi faktörler teşvik eder ve hangileri engeller? Cinsiyet ve kalkınma uzmanları Tina Wallace ve Helen Banos Smith'in, birçok ülkede kamu sektöründeki kadınların bir anketinden edinilen bir raporu, kadınların daha üst konumlara ulaşmasını durduran şeyin hem politikalar hem de tutumlar olduğunu buldu. İlk sebep çocuk bakımıydı ancak diğer caydırıcı etkiler, kadınların iş yerindeki hayatlarını rahatsız kılan erkek normlarıydı. Örneğin, kadınları işyerinde destekleyecek deneyimli erkek ağlarının (old-boy network) eksikliği gibi, çünkü onlar azınlıklar, çok az rol modele sahipler ve evdeki sorumluluklarından dolayı ekstra çalışma için zamanları da yok.[56]

Wallace ve Banos Smith ayrıca, Afrika'da destek için üst yönetimde olan kadınların kullandığı stratejilere baktılar ve şunu keşfettiler: Örneğin Gana'da, "bir üniversite araştırmasındaki kadın katılımcılar, azim, plan yapma becerisi ve başarma kararlılığı gibi niteliklerinin mücadelelerini ilerletmeleri için onlara yardımcı oldu-

gunu soyledi."[57] Güney Afrika'da başka bir araştırma siyah ve beyaz kadınlar arasında bir fark olduğunu keşfetti. Siyah kadınlar "kolektif güçlerinin feminizmlerinden, kişisel ve sosyal kaynaklardan (partnerler, çocuklar ve kadın arkadaşları) geldiğini" söylediler. Beyaz kadınlar ise "bir şeylerle başa çıkmak için arkadaşlarına, inançlarına ve yemek yemeye güveniyorlardı."[58]

Çevrimiçi pazar Elance'ın ABD teknoloji sektöründe 7.000 erkek ve kadınla yaptığı bir araştırma, klişelerin ortadan kaldırılması, eşit ücret, genç yaşta daha fazla ilham ve daha fazla kadın rol model kadınlar için teşvik edici olurken, kadın rol modellerin olmaması ve "moron" klişelerin kadınlar için caydırıcı olduğunu buldu.59

Avustralya'da bir ankette, katılımcılara işyerinde kadınların eşitliği önündeki engelleri sıralamaları istendi.[60] Sonuçlar:

1 İşyeri kültürü
2 Kadın liderlerin eksikliği
3 Toplumsal cinsiyet klişeleri
4 Esnek çalışma koşullarının eksikliği
5 Çocuk bakıcılığına erişebilme ve karşılama gücü
6 Cinsiyetçilik
7 Danışman eksikliği
8 Cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal beklentiler (örneğin ev işleri/çocuk bakımı)

Diğer tekrarlanan engeller şunlardır:

- Kemikleşmiş erkek kulübü (boys' club), tamamıyla erkek olan çalışma ortamı ve maço davranış;
- Tek gelirli hane modeli dâhil olmak üzere işyeri dizaynı ve okul ve iş saatleri planı;
- Sorumlulukla, "hasta olduğu halde işinin başında bulunma durumunu" karıştırma, sorumsuzluk ile esnek

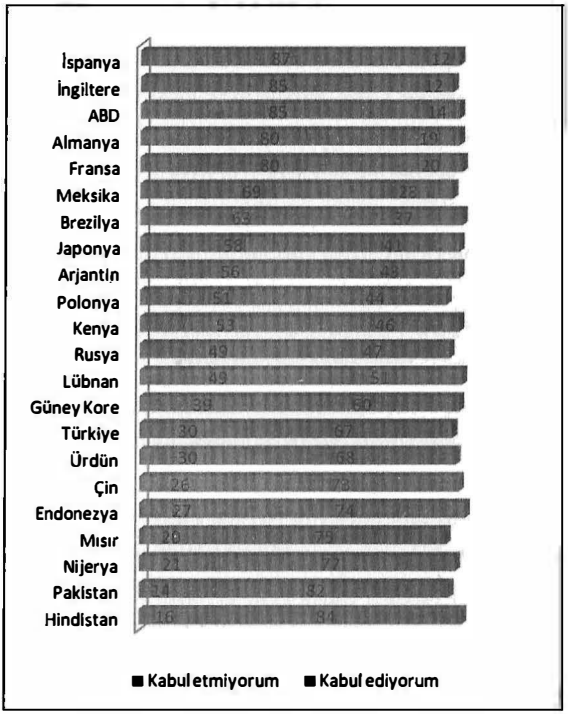
çalışma ilişkisi ve yarı zamanlı çalışanların kariyer gelişimi eksikliği;

• İşinde ve özel hayatı bir arada sürdürmedeki zorluklar, özellikle çocuk ve yaşlı ebeveynlere bakma sorumlulukları;

• Kadınlar arasında desteğin olmaması, kadınların özgüven eksikliği ve işyerlerinde kadınlar için desteğin olmaması;

• Bilinçsiz önyargı;

• Cinsiyet çeşitliliğine yönelik, liderlerin ve idari ekibin sorumsuzluğu

7 İş az olduğunda erkekler kadınlardan daha çok iş sahibi olmayı hak ediyor.[61]

Bu fikirler, Sandberg tarafından savunulan "sınırları zorlama" yaklaşımından çok daha çeşitli yapısal ve bireysel değişiklikleri içeriyor. Birçok kadının, yıllarca konuşmaya cesaret edemediği -hâlâ edemedikleri- önemli bir faktör olan cinsel tacizden söz edilmemesi de çok ilginç. İngiliz gazeteci Polly Toynbee, birkaç cesur kadın iş mahkemelerinde dile getirene kadar elle taciz ve daha da kötüsünün yaygın bir akım olmasına atıfta bulunarak "Cinsel taciz bütünüyle güç ile ilgilidir," diyor. En azından bugün erkeklerin cinsel tacizin yanlış olduğunu ve bunun bir bedeli olabileceğini bilmeleri gerekir. Toynbee konuşmasına şöyle devam etti: "İşyerinde kadınları elle taciz etmek bir güç uygulama yöntemidir, genellikle onları yerlerinde tutmak için bir saldırı yöntemidir: bütün bunların altında, kadınların alanı yatak odasıdır. Seks politikalarını belirlemek çok zordur, erkekler şikâyet eder. Evde olduğu gibi işte de tek etiket soru, kimin güç sahibi olduğudur."62

Para sahibi olmak size güç verir, bu nedenledir ki, bu, kadının işinin görülme ve değer verilme biçiminin ana unsurudur. "Erkeklerin daha yüksek emek gücü katılımının kadınlarla olan bağı, dünyanın birçok bölgesinin birçok kültüründe kendilerine atfedilen evin direği sorumluluklarını yansıtıyor," diyor Naila Kabeer.[63] ABD merkezli Pew Araştırma Merkezi tarafından yapılan bir ankette,[64] "işler az olduğunda, erkeklerin iş sahibi olmak için daha çok hakkı olmalı" açıklamasına katılıp katılmadıkları sorulduğunda, katılımcıların Hindistan'da %84, Lübnan'da %51, Rusya'da %49, Brezilya'da %41, ABD'de %14 ve İngiltere ve İspanya'da %12'sinin açıklamaya katıldığı ortaya çıktı.

Daha eski bir Pew raporu bazı ülkelerde: "İş az olduğunda erkeklerin kadınlardan daha çok iş sahibi olmayı hak ettiği konusuna, erkek katılımcıların buna kadın katılımcılardan önemli ölçüde daha fazla katıldığını" belirtti. Rapor, on erkekten dokuzunun ve on kadından altısının bu görüşü paylaştığı Mısır'ı örnek veriyor.[65]

Birçok ülkede, aynı çalışmanın katılımcılarının çoğunluğu ka-

dınların evin dışında çalışabilmesi gerektiği görüşüne katıldılar. Ancak, bazı ülkelerde bu konuda da büyük bir cinsiyet ayrımı vardı. Sekiz ülkede, -Pakistan, Mısır, Ürdün, Kenya, Güney Kore, İspanya, Lübnan ve Endonezya- kadınların ev dışında çalışabilmesi gerektiğine "kesinlikle" katılıp katılmadıkları sorulduğunda, kadın ve erkeklerin fikirleri arasında 10 puandan daha fazla fark olduğu ortaya çıktı.

Beyrut'ta bir araştırmada, kadınların %74'ü, "evin dışında çalışıyor olsalar bile ev işlerini yapmak zorunda olduklarını" düşündüklerini söyledi. Ve erkeklerin %85'inin, "kadınların normal rolleri olarak evde olmaları gerektiği ve ev dışındaki işlerden bazılarını yapamayacakları" konusunda hemfikir oldukları ortaya çıktı.[66]

Bu alanda cinsiyet normlarının birçok ülkede katı bir şekilde kaldığı açıktır. Öyleyse, bu durumda kadınların ekonomik olarak güçlenmesine müttefik veya ortak olarak, erkeklerin feminizme katılma fikrine bu konuyla bağlayarak geri dönersek, soru şu olur: Erkek ve kadınlar için "ekonomik güçlenme"nin ekonomik adaleti teşvike dönüştüğünü temin etmek için ne tür stratejiler bunu değiştirir?

Amerikan eleştirel kuramcısı Nancy Fraser *Fortunes of Feminism: From State-managed Capitalism to Neoliberal Crises*[67] (Feminizmin Kaderi: Devlet Tarafından Yönetilen Kapitalizmden Neoliberal Krize) adlı kitabında değişimin mümkün olduğuna nasıl inandığını ana hatlarıyla çiziyor ve bakıcılık dâhil ücretsiz işlere daha çok değer verilmesini öneriyor. Bu, uzun zamandır unutulmuş gibi görünen, feministlerin daha önceki tartışmalı "ev işleri için ücret" kampanyaları konusuna geri dönüyor.[68]

Fraser bu kadar ilerisini hesaplamamışsa da, bu aynı zamanda, erkekleri daha çok çocuk bakımı ile ilgilenmeleri ve evde çalışmaları için zorlayan MenCare gibi kampanyalara ivme kazandırabilir, ki bu daha çok kadının ev dışı ücretli işlerde çalışması anlamına gelir. Çünkü: "Aynı işlerde çalışıyor olsalar bile, kadın-

ların bakım işlerinin çoğunu yapıyor olması, aldıkları ücretin erkeklerden daha az olmasının temel nedenlerinden biridir."[69]

Şimdiye dek, erkeklerin ev işlerine katılımıyla kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi arasındaki ilişkiyi araştıran veya ev işlerinin nasıl görüldüğünü ve ne kadar değer verildiğini inceleyen çok az program ya da proje var. Ruanda'da, Instituto Promundo ve Rwandan Men's Resource Centre'ın (RWAMREC-Ruanda Erkekler Finansal Kaynak Merkezi) CARE ile birlikte başlattığı, CARE'in kadınları güçlendirmek için yürüttüğü Köy Birikim ve Kredi (VSL) programlarına erkekleri katmanın yollarını keşfetmeyi amaçlayan pilot proje bunlardan biridir.[70] Pilot proje, kadınların bu programlara katılması konusunda erkeklerin ne düşündüğünü gözlemledi ve erkeklerin sahip oldukları her şüpheyi tartışmalarına, partnerleriyle katılmaları için yöntem geliştirmeyi amaçladı.

Pilot projenin bir değerlendirmesi, aile reisi rolünün paylaşılmasının önünü açmasıyla ve eşlerinin VSL işlerinin tüm aileye ek gelir sağladığı bilinciyle, erkeklerin, kadınların VSL'ye katılımına karşı olan direncinin yavaş yavaş kırıldığını ortaya çıkardı: "Birkaç erkek, kredileri geri ödemek için eşleriyle işbirliği yapmaya başladığını, kredinin onların da sorumluluğu olduğunu gördüklerini söyledi. Bir erkek şunları söyledi: 'İşleri bölüştük: Ben muz satıyorum, o da içecek satıyor. Eve elektrik alabiliyorduk ve şimdiyse telefon ücretini ödeyebiliyoruz. Bu parayla keçi aldık ve eşim için panje (etek) aldım.' "

Ayrıca bu, erkeklerin bakım işlerini paylaşmaya başladıkları anlamına da geliyor. "Kadın işini yapabildiğimi ve eşimin erkek işi yapabildiğini öğrendim," diyor bir erkek. Ve başka bir erkek ise şöyle dedi: "Kültürümüz değişti. Görevim evin dışını süpürmekti. Ama komşular geldiğinde süpürgeyi saklıyordum. Bana 'Ne yapıyorsun?' diye soruyorlardı, ben de onlara sarhoş olmadığımı söyleyip işimi yapmaya devam ediyordum."

Kadınlar da eşlerindeki değişimi gördüler: "Önceden ka-

rarları kocam alıyordu ve ben hiçbir şey söyleyemiyordum. Şimdi kararları birlikte alıyoruz. Kocam inek sattığında, parayı nasıl harcayacağımızı tartışıyoruz. Çok mutluyum, her şey değişti." Başka bir kadın ise şunu belirtti: "Kocam her zaman VSL'nin parasını alıyor ve onu barda içerek harcıyordu. Şimdi ise parayla ne yapılacağını tartışıyor. Şuan VSL kredisi alıyorum ve kocam krediyi geri ödemede yardımcı oluyor."

Değerlendirme şunu belirtiyor: "Kadınların mikrokredi programlarına katılımlarının, bakım işlerine daha fazla erkek katılımı teşviki de göz önünde bulundurularak, erkeklerle planlı ve yapılandırılmış yollarla ilişkilenen iyileştirilmiş ve geliştirilmiş programlarla desteklenmesi gerekiyor. Bazı konularda, sadece kadınlara odaklanmanın hem kısa hem de uzun vadede kadınlar için olumsuz etkileri olabilir."[71]

Fraser açısından, bu gibi projelerle, ekonomik adalet kampanyaları ve "eril kültürel değerler"e karşı mücadele arasında bağlantı kurmak mümkün olabilir; "dayanışmacı bir toplum vizyonu ile kadın özgürlüğü düşünü yeniden birbirine bağlamak."[72] Ancak halen dünyadaki birçok kurumu kontrol eden erkek gücüne meydan okumak için uzun bir yol var.

Kadınların diğer yaşam alanlarında olduğu gibi, değişim için kolektif eylem, kadınların istihdamı konusunda da değişimi etkilemeyi başarmıştır; yasanın zorla kabul ettirildiğini kesinleştirme, uygun çocuk bakımı ve sosyal koruma için mücadele veya eğitim ve beceri gelişimi için lobi oluşturma. Naile Kabeer'in kaydettiği gibi: "Kadınların ücretli işlere erişimini, vatandaşlıkları ve güçleri için ekonomik bir yola dönüştürmeye yardımcı olacak eksikliklerden biri, -kendi işinde ya da ücretli olarak- çalışan kadınların örgütsel kapasitesi olabilir."[73]

Çok daha geniş bir bağlam da var. Kadınların ekonomik olarak güçlenmesi, ailenin diğer üyelerinden, erkek ya da kadın partnerleri veya daha geniş aile üyelerinden koptuğu anlamına gelmiyor. Bu nedenle, çift, aile ve dayanışma dinamiklerini an-

lamak ve tüm cinsiyet ihtiyaçlarını hesaba katan politikaları göz önünde bulundurmak da önemlidir.

Evergreen Üniversitesi'nde Aile Tarihi Profesörü Stephanie Coontz bunun erkeklere de yardımının olacağına dikkat çekiyor:

> Geçimi sağlayan erkek modeli üzerine inşa edilmiş sosyal ve ekonomik politikalar daima kadınlara zarar vermiştir. Ama bugün, bu politikalar milyonlarca erkeği de aşağı sürüklüyor. Çelişkili bir biçimde, cinsiyet eşitliği sorununu sosyal planlamanın merkezine koymak şimdi birçok erkeğin yararına olacaktır. ... Kadın ve erkeklerin artan ekonomik açığını tersine döndürmek için en iyi yoldur. Birçok Amerikalı erkeğin gittikçe daha fazla tehlikede olması göz önünde alındığında, feminist politikalara arka çıkmak için iyi nedenleri var.[74]

Coontz, güvenilir, ekonomik çocuk bakımı, herkesin geçimine yetecek maaş, gelişmiş sosyal yardım ve işsizlik sigortası konularını -bunların hepsi kadınlar kadar erkekler için de fayda sağlayacaktır- tartışmaya devam ediyor.

Maalesef birçok ülkede, eşitsizlik yükseldiğinde tamamen kesintiye uğrayan alanlar özellikle bunlar oluyor. Feminist ekonomist Ruth Pearson'ın kaydettiği gibi:

> İngiltere ve başka yerlerdeki kadınların, vazgeçilebilir bir lüks olarak kamu hizmetlerini yoksulların hak etmediği görüşünde olan muhafazakâr maliye politikalarının yükünü taşıdığı mevcut politik krizde, toplumsal yeniden üretim* (sermaye birikim sürecinde kamu kaynaklı yeniden üretimi sağlayan emek ve servisler) diyebileceğimiz şeyi tedarik etmenin öneminde ısrarcı olmak her şeyden daha önemlidir.[75]

* Reproductive commons, David Harvey'in kavramsallaştırdığı bir söylem (ed. notu)

New York Times'ın bir makalesinde,[76] Stephanie Coontz ABD'de erkek ve kadınların aile sorumluluklarını paylaşmak istediğini söylediği çalışmalara dikkat çekiyor. (Bölüm 6'ya bakınız) Ancak: "İnsanlar kötü iş koşullarının zorlayıcılığı ile aile dostu reformlara karşı direnen politikacıların sert duvarları arasında kaldıklarında, arzu ettikleri standartlarda yaşamaları zor oluyor." Stephanie şu sonuca varıyor: "Amacımız, insanların cinsiyet değerlerini uygulamaya koymasına olanak sağlayan iş yaşamı politikalarını geliştirmek olmalıdır. Bu yüzden kadınların aldığı zor kararları tartışmayı bırakalım ve kadın ve erkeklerin böyle zor kararlar almaktan uzak durmalarına yardım edelim. Bunu yapmak için, iş-aile politikasını kadın meselesi olarak görmeyi sonlandırmalı ve bunu, ebeveynleri, çocukları, partnerleri, bekârları ve aile büyüklerini etkileyen insan hakları meselesi olarak görmeye başlamalıyız."

Kadınlar, bu büyük değişikliği eşitlik ve adalet adına yapacaklarsa ve eğer hâlâ gücün çoğunu elinde tutan erkekler karşılarında durmak yerine yanlarında olursa, o zaman daha çok başarı şansı yakalarlar. Hâlâ aşılması gereken uzun bir yol var ama son zamanlarda kendini feminist olarak adlandırmaya başlamış şarkıcı Beyonce bile, erkeklerin katılması gerektiği konusunda net:

> Toplumsal cinsiyet eşitliği efsanesini benimsemeyi sonlandırmamız gerekiyor. Bu henüz bir gerçeklik değildir. Bugün ABD işgücünün yarısından fazlası kadınların elinde, ama otalama bir kadın çalışan, ortalama bir erkek çalışanın kazancının sadece %77'sini kazanıyor. Ama hem erkekler hem de kadınlar bunun kabul edilemez olduğunu söylemedikleri takdirde, bir şey değişmeyecek. Erkekler, eşlerinin, kız kardeşlerinin, annelerinin ve kız çocuklarının cinsiyetleriyle değil de nitelikleriyle orantılı olarak daha fazla kazanmasını talep etmek zorundadır. Erkek ve kadınlara eşit ücret verildiğinde ve eşit saygı gösterildiğinde eşitliğe ulaşılacaktır.[77]

Diğer bölüm erkeklerin evleriyle ve çocuklarıyla daha fazla ilgili oluşlarını inceliyor. Bu, ücretli istihdam alanında kadınların ilerlemesi önündeki büyük engellerden birinden -zaman eksikliğibahsetmenin de yolunu açıyor. Aynı zamanda erkeklerin, geleneksel erkeklik görüşlerine meydan okumak ve onunla mücadele etmek zorunda oldukları anlamına geliyor.

6| BABALIK DEVRİMİ Mİ?

Babalık ve bakım işi

Steven, Sri Lankalı bir baba. Steven evde kalıp iki küçük çocuklarına bakarken, eşi aileye destek olmak için Ortadoğu'da çalışıyor.

Erkeklerin bakım işlerine daha fazla katılımı için yürütülen evrensel MenCare kampanyasının[1] bir filminin parçası olarak, eşi evden ayrıldıktan sonra nasıl hissettiği konusunda onunla bir röportaj yapılıyor:

> Fark anında gözüme çarptı. Çocuklar sütlerini içmiyorlardı. Zayıfladılar. Eşim etrafta olduğunda, daha büyük ve kudretliydim. Parmağımı bile oynatmıyordum. Yemekler ayağıma gelmek zorundaydı. Burada, erkekler kadınların işlerini yapmamalı gibi genel bir algı var. Eşleri yurtdışında çalışan başka erkekler de vardı, onlar çocuklarını akrabalarına bırakıyorlardı. Onların yaptığı şeyin aynısını yapmam ve onlar gibi kolay, kaygısız bir hayat sürmem tavsiye ediliyordu. Ama çocuklarıma bakmanın benim zorunluluğum olduğunu hissediyordum.
>
> Başlarda biraz utanıyordum, özellikle çocukları aşı için hastaneye götürdüğümde. Çünkü oradakilerin çoğu kadındı. Doktora çocuklara benim baktığımı söylediğimde şaka yaptığımı düşündü. İki çocuğun da yüksek ateşi vardı. Onları iki yatağa koydular ve tuvalete gidip ağladım. O günü asla unutamam.
>
> Üç gün sonra durumları daha iyiydi. Moralimin bozuk ol-

masının onları etkilediğini anladım. Bu yüzden onlarla oynamaya başladım. Geceleri uyumuyor ve onlara sütlerini veriyordum.

Bazı erkekler benimle dalga geçti. Saçlarımı uzatmıştım ve bana kadın rolü oynadığımı söylediler. Onları dikkate almıyordum. Elbise yıkadığımda kadınlar beni izliyordu. Bana sempatiyle bakıyorlardı. Yaptığım iyiliklerin bana geri döneceğini söylüyorlardı. Bu sözler beni kalbimden vuruyordu. Onların cesaretlendirmeleri bana çok fazla güç ve gönül rahatlığı vermişti.

Sadece orada bulunmak bile kesinlikle mutluluktu. Onları kucağıma aldığımda ve beni öptüklerinde ya da saçımı çektiklerinde bile tüylerim diken diken oluyor. Bu beni gerçekten çok mutlu ediyor.

Erkek olma ihtiyacı birdenbire kayboldu. Birkaç ay gibi bir sürede içimde bir şeylerin değiştiğini hissediyordum. Eşim geri döndüğünde iyi bir hayat süreceğimizi biliyorum.

Şimdi kadınların gün içinde neler yaşadığının farkındayım. Eşim ev işleri yaptığında birlikte yapacağız. Daha önceleri parayı benim kazanmam gerektiğini, diğer işlerin de eşimin sorumluluğunda olduğunu düşünürdüm. Artık öyle hissetmiyorum. Bu dünyada paranın satın alamayacağı şeylerden biri, bir çocuğun sevgisidir.

Steven'ın hikâyesi olağandışı, ama tek değil. 2013 yılında sorumlu babalık ile ilgili bir kampanyayı[2] ABD başkanının yönetiyor olması, sessiz bir devrimin bile ilerliyor olabileceğinin sinyallerini veriyor. Daha fazla çocuk bakımı üstelenen erkek sayısı giderek artıyor. Birçok ülkede, bebeğini taşıyan veya parkta bebek arabası süren, hatta "anne ve çocuk" gruplarına katılan bir erkek artık anormal görülmüyor. Bu, babaların çok daha fazla ilgisiz olduğu önceki nesilden bugünkü nesle büyük bir değişim.

Bu, esasen bir zengin dünya devrimi olmasına ve Güney'de bu konuda görece az sayıda çalışma olmasına rağmen, altı ül-

kede (Brezilya, Şili, Hırvatistan, Hindistan, Meksika ve Ruanda) Instituto Promundo ve Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi tarafından yapılan bir çalışma erkeklerin üçte biri ile ikide biri arası bir oranda, çocuklarının günlük bakımında yer aldıklarını söylediklerini ortaya çıkardı.[3]

Peki, bu "babalık devrimi"ni ne dürtüyor? Kadın hareketi, değişiklikleri son derece etkilemiştir, Avustralya erkeklik uzmanı Michael Flood'un kaydettiği gibi: "Babalık ideolojisi, babaların davranışlarındaki değişimlerden dolayı yön değiştirmedi, daha çok annelik tutumlarının değişimine karşılık olarak yön değiştirdi.[4] Yani, kadınlar (hızlı) değiştiği için erkekler (yavaş yavaş) değişiyor.

Babalık devrimini dürten bir diğer şey de ilişkilerin değişmesidir. Evlilik sonlanmaları daha çok bekâr ebeveyn olması anlamına geliyor ve bunların bazısı da erkek. Bu ayrıca ekonomik gerçekliklerle de ilgili, dünya üzerinde, Steven'in eşi gibi, ücretli işlere giren kadın sayısı giderek artıyor. Örneğin, çalışan kadın sayısının fazla olduğu yerlerde, evde kalıp çocuklara bakan baba sayısı da yavaştan artıyor gibi görünüyor. 2016 yılında Kanada'da, evde zaman geçiren bir babaya sahip aile oranı %4'ken 2011 yılında bu oran %13 oluyor. Ama 1976 ve 2010 yılları arasında, eşleri tam zamanlı işlerde çalışırken yarım zamanlı çalışan babaların güncel sayısı sadece 6555 artmıştır.5 Yani devrim kelimesi muhtemelen biraz fazla gelecektir.

Bu bölüm, bu "devrim"i ve bunun derinliklerinde yatan çelişkileri daha detaylı olarak inceleyecek. Değişimin katalizörleri neler olmuştur? Kadınlar, çocuklar ve erkeklerin kendisi için de, babaların katılımının gerçek ve olası faydaları nelerdir?

Bu bölüm, parklarda gördüğümüz babalara rağmen, kadınların, çalıştıklarında bile dünyanın birçok yerinde ev işlerinin ve çocuk bakımının aslan payını -her ne kadar kadın ve erkeklerin bu konuda fikir ayrılıkları olsa da- yapmaya devam ettiğini gösterecek. Ayrıca, baba hakları hareketine ve bunun anti-feminist gündeme nasıl bağlandığına değinecek. Erkeklerin faal babalar

olmasını neyin engellediğini inceleyecek. Ve sonunda, bunun irade meselesi olduğu sonucuna varacak. Hâlâ gücün çoğunu elinde tutan kişiler olarak erkekler, eğer gerçekten hayatlarında değişim istiyor olsalardı, bunu yapabilirlerdi.

Bir çocuğu büyütme cesareti

> Babaların, sorumluluğun yalnızca çocuk yapmakla bitmediğinin farkına varması gerekiyor. Bir çocuğa sahip olmanın değil, bir çocuğu büyütme cesaretinin onları bir erkek yaptığını anlamaları gerekiyor. (ABD Başkanı Barack Obama)[6]

Beş erkekten dördü hayatlarının bir döneminde baba olacaktır.[7] "İlgili babalık" (involved fatherhood) tartışmaları ABD'de 1970'ler kadar erken bir dönemde başlamıştır. Daha sonra, 1980'li ve 1990'lı yıllarda sorumlu babalık hareketi içinde olgunlaşmıştır.[8] Ama babalığın toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminizmle bağdaştırılmaya başlanması muhtemelen son on yıl içinde gerçekleşmiştir. Daha iyi baba olmayı öğrenmenin çocuklar, kadınlar ve erkeklerin kendisi üzerinde olumlu bir etkisi olduğuna dair gittikçe artan bir kabullenme var.

Bu, erkeklerin son 10 yıl içinde ev işlerine ve çocuk bakımına daha çok katıldığı konusunda, %15,4'ünün aynı fikirde olmadığı, %54,4'ünün ise onayladığı, bu rapor için yapılmış çevrimiçi bir anket sonucuyla doğrulanmıştır.

Çok farklı evlerde; genellikle öz annenin yeni bir partneri ile veya bazı ülkelerde gey veya evlat edinen ebeveynler ile yetiştirilen çocuk sayısında bir artma olduğu da bir başka değişimdir. Birçok ülkede, norm asla çekirdek aile modeli (standart aile) olmamıştır ve çocuklar büyükanne ve büyükbabaları, teyze, hala, amca, dayı veya başka yakınları tarafından yetiştirilmiştir. Burada da erkekler genelde daha aktif bir rol oynuyorlar.

Yukarıda geçenlerin tümü, birçok ülkede erkeklerin, büyük babaları ya da babaları için hayal edilmesi bile mümkün olmayacak şekilde çocuklarıyla ilgilendiğini yansıtıyor. ABD'de 1965'ten bu yana, babalar çocuklarıyla geçirdikleri süreyi neredeyse üçe katladılar.[9] Kanada'da babaların çocuk bakımına katılımları 1986 yılında %57 iken, 2005 yılında bu oran %73'e çıktı.[10] Avrupa çapında erkek konuları üzerine çalışan örgütlerin bir araştırmasında, şiddetten sonra en önemli ikinci konu babalık olmuştur.[11]

Gururun bir nişanı: babalık izni

Özellikle babalık izni konusunda olmak üzere, yasadaki değişimler, daha çok babanın çocuklarıyla ilgilenebilmesi anlamına gelmiştir, en azından ilk aylarda. Ve araştırma, bunun daha sonra sadece çocuklarla değil aynı zamanda çocukların anneleriyle de daha iyi bir ilişkiye yol açabileceğini gösteriyor.[12]

Birçok ülkede, babalık izninin annelik iznine kıyasla daha önemsiz görülmesine rağmen, Kuzey'in yanı sıra Üçüncü Dünya'da da bir değişim söz konusu. Örneğin Şili'de babalık izni sadece beş gündür ve buna rağmen, yeni ulusal bir politikanın erkek partnerlerin veya başka birinin, doğum odasında kadınların yanında bulunması konusunda teşvik edici olması, çocuk doğumu esnasında orada bulunan 50-59 yaş arası erkek oranı %61 iken, 19-24 yaş arası genç erkeklerde %95'lik bir sonucu getirdi. 2013 Mart ayından beri, Tayland'da memurlar 15 gün ücretli babalık iznine ayrılabiliyorlar.[13] Brezilya'da dikkate değer bir şekilde, anneler 180 güne kadar ücretli annelik iznine çıkabiliyorken (özel şirketlerde bunun 60 günü opsiyoneldir) babalar da beş gün ücretli babalık iznine ayrılabiliyor.

Kaç tane yeni babanın bunu gerçekten yaptığına dair daha fazla araştırma yapılması gerekiyorsa da, özel sektörlerde de ücretli babalık izni gittikçe yaygınlaşıyor. (Google, Kimberley

Clarke, IBM, Merrill Lynch, Microsoft, SAS ve Yahoo'nun babalık izni politikaları mevcut.) Atlantik dergisinin yakın zamanlardaki bir makalesi, en azından ABD'de babalık iznine desteğin ve erkekler, çocuklar ve kadınlar için faydalarının tanınmasının giderek kabul edilebilir görüldüğünü ortaya çıkardı.[14] İngiltere'de 2012 yılında *British Telecom* özel şirketi için yapılan bir çalışma, üç erkekten ikisinin (%67) işverenlerinin yeterince aile dostu politikalara sahip olmadığını düşündüğünü buldu.[15] Neredeyse on çalışandan dokuzu işverenlerinden daha fazla destek istediklerini söyledi:

- %49 esnek çalışabilmeyi istiyor
- %21 babalık izni alabilmeyi istiyor
- %25 işverenlerin, babalığın gereklilikleri konusunda daha anlayışlı olmalarını istiyor
- %38 çocuk bakımına yardım etmek istiyor

Ama babalık izni herkes için çözüm değil. Ücretli işlerde olmayan aileler veya gayriresmi işlerde çalışan milyonlarca kişi için babalık izni uygulanmıyor. Ve bunun uygulandığı yerde, heteroseksüel bir evlilikte erkek genellikle kadından daha fazla kazandığı için, erkek işten ayrılırsa maaşı hükümet ya da kendi şirketi tarafından telafi edilmediği sürece, yeterli ev geliri genelde sağlanamaz. Yasaların değiştiği yerlerde bile paylaşılan ebeveyn izni için yeni yasalar getirildiğinden beri babalık iznine çıkan erkek sayısının gittikçe arttığı İskandinavya'da -muhtemelen bu yerlerden en iyisi- erkekler izinler devredilebilir olduğu sürece çok fazla izin kullanmıyorlar."(İsveç ile ilgili yandaki kutuya bkz). Stanford Üniversitesi'nden İsveçli ekonomist Petra Persson şöyle diyor: "Eşit ebeveynler olarak görülmek şimdi erkekler için bir gurur nişanı."[16]

İsveç: ilgili babalığa teşvik[17]

İsveç genellikle toplumsal cinsiyet eşitliği için örnek olarak gösterilir ve İsveç'te babalığa teşvik konusunda bazı radikal adımlar atılmıştır. Daha 1974 yılında, verilen altı aylık annelik izni ebeveyn izni oldu, bu da anneler kadar babalar da izine ayrılabilir anlamına geliyor.

1995 yılında hükümet sadece babalar tarafından kullanılabilen bir aylık "baba kotası" sundu. 2002'de bu iki aya yükseldi. Bu strateji işe yaradı; baba ayı tanıtılmadan önce, 1993 yılında doğan çocukların babalarının %49'u hiç ebeveynlik izni kullanmamış, 2007 itibariyle babalardan %44 oranında ebeveynlik izni talebi alınmıştır.

Ebeveynlik izni bugün 16 aya çıkmıştır. Ama yine aşılması gereken bir yol var. 2007'de anne ve babaların sadece %5'i ebeveynlik iznini eşit olarak (%40-60) paylaştılar. 2008 Haziranı'nda, daha fazla eşit ebeveyn iznine bir teşvik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ikramiyesi sunuldu. Daha düşük seviyede geliri olan ebeveyn (genelde anne) işe tam zamanlı olarak döndüğü için en fazla 300 Euro'luk bir vergi indirimi alıyorken, diğeri (genelde baba) ebeveyn izni alıyor.

Kadınlar ne ister...

Bu bölüm, babalık devriminin kadınları nasıl etkilediğine bakacak. Özellikle küresel olarak bakarsak, en dürüst cevap muhtemelen "çok az" olur, ama çok da geniş kapsamlı bir değişim potansiyeli vardır.

En azından teoride, eğer kadınların daha az ev sorumlu-

lukları olursa çalışmaları mümkün olur, ancak tabii ki birçok ülkede, özellikle kırsal bölgelerde ama sadece oralarda değil, yoksul ve işçi sınıfı kadınlar daima çalışıyorlar. 2008'de erkekler ve bakıcılık üzerine bir yazının değerlendirmesi şunu gösteriyor: "Erkeklerin, çocuk bakımı, anne ve çocuk sağlığına olumlu katılımı da dahil, ev işlerine katılımı genel olarak kadınlar için olumludur. Bu, kadınlara evin dışında çalışmaları, okul okumaları veya kendileri ve ev halkı için genellikle olumlu olan faaliyetleri sürdürmeleri için zaman sağlar."[18]

Kuzeyde, İsveç'te bir çalışma, baba ebeveynlik izni alınca bir annenin ilerideki kazançlarının her ay için %7 oranında arttığını bulmuştur.[19] Ama İsveç, toplumsal cinsiyet eşitliği söz konusu olduğunda muhtemelen standarttan ziyade istisnadır. Ve sorun ayrıca kadınların genelde erkeklerden az kazanmasıdır. Örneğin, Arjantin'deki çalışma, okul öncesi altyapı genişletilirse kadınların işe alınma olasılıklarının %7 ile %14 arasında yükseldiğini bulmuştur.[20]

Bazı ülkelerde, kadınların sosyal ve ekonomik değişimlerin sonucunda artan güvenleri, özellikle gençlerden ve kentsel bölgede yaşayanlardan beklentilerin yükselmesine de yol açmıştır. Örneğin Polonya'da, Dünya Bankası çalışması,[21] kadınlar eşlerinin veya partnerlerinin "kadınların ihtiyaçlarını anlamalarını", "yemek yapmak istemediklerini ve bir lokantaya gitmeyi tercih ettiklerini fark etmelerini", "çocukların doğum günlerini hatırlamalarını" ve "yıl dönümlerini hatırlamalarını (kutlamalarını) ve nasıl memnun edeceklerini bilmelerini" (Polonya, Dobrowice'den yetişkin bir kadın) umduklarını göstermiştir. Birçok ülkede, özellikle genç kadınlar, annelerininki gibi, erkeklerle eşit olmayan ilişkilere sahip olmaktan artık mutlu değil. Ve bir erkek kadar cinsel memnuniyet haklarının olduğuna inanıyorlar. Dünya Bankası'nın bir çalışmasında genç kadınlar (annelerinden) daha etkili, istismara daha az hoşgörülü ve daha bilgili olmak istediklerini söylediler.[22]

Aslında, birçok araştırma, kadınlar ücretli işlerde çalışıyor olsalar bile her yerde hâlâ evde bulunan esas kişi rolünde görüldüklerini ortaya çıkarıyor. Erkek rolü ve erkek ve kadınların kendi rollerine bakış açıları birçok ülkede çok az değişti. Ve hâlâ çocuk bakımının çoğunu kadınlar yapıyor. ABD gibi bir ülkede bile, kadınlar bunun onları işe geri dönmekten alıkoyduğuna inanıyorlar. Örneğin, ABD merkezli Pew Araştırma Merkezi tarafından yapılan son bir çalışmada, 18 yaş altı çocuğu olan çalışan kadınların yarısından fazlası "çalışan ebeveyn olmanın işlerinde veya kariyerlerinde ilerlemeyi daha zorlaştırdığını" söylediler, bu oran aynı durumda olan erkeklerde yalnızca %16'ydı.[23]

Ne tür bir evliliğin tercih edilebilir olduğu görüşleri, -erkeğin para kazandığı ve kadının evde oturduğu bir evlilik ya da daha eşitlikçi bir evlilik- değişmeye başlıyor. Pew Araştırma Merkezi'nin 2010 Küresel Tutumlar Projesi'ne[24] göre, 20 ülkenin 19'unda katılımcıların büyük çoğunluğu daha eşitlikçi bir evlilik taraftarıydı. Sadece Mısır (%48), Ürdün (%47) ve özellikle Pakistan (%18) büyük çoğunlukta değildiler. Rapor ayrıca, yönelimin olduğu 19 ülkenin yedisinde, evlilik görüşlerinin on yıldan bu yana daha eşitlikçi bir hale geldiğini kaydediyor. Bu değişim özellikle 2002 yılından beri görüş dengesi değişen Ürdün'de etkileyici; o zaman Ürdünlülerin %37'si daha eşitlikçi bir yaklaşım tercih etmişti, bugün ise neredeyse yarısı bunu yapıyor. Rapor şunu da kaydediyor: "Ancak Çin, Pakistan ve Nijerya'da evlilik görüşleri 2002 yılından bu yana daha geleneksel olmuştur."

2011'de Boston Koleji'nde İş ve Aile Merkezi'nin 963 çalışan babayla yaptığı bir çalışması[25] babaların %65'inin her iki tarafın da bakımı eşit oranda sağlaması gerektiğine inandığını, yalnızca %30'unun bakıcılığın aslında eşit bir şekilde paylaşıldığını söylediğini bulmuştur.

Her iki ebeveynin de çalıştığı aile sayısı, daha fazla kadının ücretli işe girmesiyle sürekli artıyor. Örneğin Kanada'da 16 yaş

altı çocukları olup iki ebeveynin de çalıştığı aile yüzdesi 1976 yılında %36 iken, 2010 yılında %68'e yükselmiştir.26 ABD'de oran %60'dır.27 Ve ABD'de yetişkinlerin %62'si (30 yaş altı olanların %72'si) ideal evliliğin, kadın ve erkeğin çalıştığı ve ev işleri ve çocuk bakımının paylaşıldığı evlilik olduğuna inandıklarını söylüyorlar.[28] Ancak bu, kadını ve erkeği muhakkak olarak ev işlerini paylaşmaya götürmüyor. Uluslararası Erkeklik Ansiklopedisi "Babalık" maddesinin girişinde şunu kaydeder: "1980'lerden beri geniş bir literatür sahasında, ücretli işlere eşit katılımın olduğu yerlerde bile toplum, ev hayatı ve çocuk sorumluluğu ve kadın arasında kalıcı bir bağlantı olduğuna dair yankılanmakta olan görüş birliği mevcuttur."[29]

Dünya Bankası'nın 20 ülkede yürüttüğü çalışması, her ne kadar "kadınlar küresel işgücünün %40'ını oluştursa ve dünyanın birçok yerinde gelirleri erkeklerinkine göre yükselse de... Erkeklerin... Evde bakıcılık ve ev işlerinin %40'ını yapmadığını" bulmuştur. "Kuzey ve Üçüncü Dünya'nın çeşitli yerlerinde yapılan araştırmalar, kadınların erkeklerden iki ve on kat arasında daha fazla bakım işi yaptıklarını gösteriyor."30 Bir başka çok ülkeli çalışma, kadınların, erkeklerin yaptığı ücretsiz bakım işlerinin iki katını yaptığını bulmuştur. Hindistan ve diğer düşük gelirli ülkelerde bu oran 10 kata kadar yükselebilir.[31]

	Brezilya	Şili	Hırvatistan	Hindistan	Meksika	Ruanda
Erkeklerin raporu: Çocukların günlük bakımında eşit olarak ya da daha büyük rol oynuyor	60	52	61	16	54	52
Kadınların Raporu: Erkek partner çocukların günlük bakımında eşit olarak ya da daha büyük rol oynuyor	26	35	47	18	47	23

8 Erkeklerin ve kadınların, erkeklerin ev işlerine katılımı hakkındaki raporları[32]

IMAGES'in Brezilya, Şili, Hırvatistan, Hindistan, Meksika ve Ruanda'da yaptığı çalışmanın gösterdiği gibi, kadınlar, erkeklerin yapıyoruz dediği çocuk bakımı ve ev işleri miktarı konusunda aynı fikirde olmama eğilimindeler. Babalar, %16 ile %60 arası oranda çocuklarının günlük bakımında eşit bir rol oynadığını söylerken, kadınların sadece %18 ile %47 arası oranı bunun doğru olduğunu düşünüyordu. Hindistan istisnaydı, hem annelerin hem de babaların bildirdiği katılım oranı çok düşüktü ama doğrusu anneler babalardan biraz daha olumluydu.[33]

Birçok Batı ülkesinde babalar on veya yirmi yıl önce yaptıklarından daha fazla çocuk bakımı ve ev işi yapıyor, ama hâlâ kadınlardan daha az yapıyorlar. Örneğin ABD'de, anneler çocuklarıyla babalara göre iki katı daha fazla zaman geçiriyor. (2011'de anneler haftada 13,5 saat, babalar haftada 7,3 saat).[34] 2005'te Kanada'da, anneler günde 5,4 saati ev işi yaparak harcarken babalar 3,6 saat harcıyorlardı.[35]

Ürkütücü tecrübe[36]

Samuel ve eşi Florence, RWAMREC tarafından yürütülen Positive Masculinities (Pozitif Erkeklikler) adlı cinsiyet eğitimi programına katılmaya karar verdiklerinde hayatlarının daha iyiye gittiğini gördüler.

Geçen yıl Aralık ayında, 45 yaşındaki Samuel Munyaneza ve eşi 32 yaşındaki Florence Uzamunkunda, sonunda ürkütücü tecrübeyi denemeye karar verdiler. Florence üç gün boyunca süt sağacak ve yakacak odun kesecek (geleneksel olarak Ruanda'daki kadınlar için tabu ve erkek işi olarak görülür) ve Samuel pirinç pişirecek ve avluyu süpürecekti -şüphesiz, kadın işleri-. Bu onların evlilik geçimsizliklerini çözme yolunda önemli bir adımdı.

Ruanda'nın güneyinde Huye ilçesinin Murambi köyünde yaşayan karı ve koca görevleri değiştirdikleri ilk günde komşuların dikkatini çektiler. "Ben tencere ararken onlar bana gülüyor ve benimle dalga geçiyorlardı. Günün birinde Florence'i öldürebileceğim için beni daima azarlayanlardı bunlar. Ya da ne kadar olursa olsun hiçbir 'inkwano'nun (başlık parası) bana yeni bir eş getirmeyeceğini söyleyenler de," deyip gülüyor üç çocuk babası Samuel.

"Ama bunu yapmak zorundaydık; eğitimci tarafından önerilmişti," diyerek araya giriyor Florence. "Burası," diyor, parmaklarını çenesinde gezdirip yüzünü çeviriyor, "En son beni o kadar kötü dövdü ki, haftalar boyunca bir şey çiğneyemedim ve gözüm şişkinlikten açılmıyordu. İneğin beni boynuzladığını söylemişti herkese, ama inekler küfür edemez. Komşular her şeyi duymuştu." Samuel huzursuzca yüzünü çevirdi.

Florence'in -Samuel ile 14 yıldır evli- son kavgalarından son derece memnun olması tuhaf görünebilir. Bir zamanlar dengesiz ruh halinden dolayı adı çıkmış olan darı çiftçisi, bugün toplumda fikir öncüsü olarak görülüyor. Saygın bir yaşlı ve örnek bir insan olan Samuel şuan, köyde akşamları istismar ve şiddet dâhil olmak üzere ciddi evlilik anlaşmazlıklarıyla karşı karşıya gelen çiftlerle gerçekleştirilen diyalog seanslarına -umugoroba w'abashakanye- sık sık başkanlık ediyor.

Bu, The Guardian'ın 2013 International Development Journalism Competition'ın (Uluslararası Kalkınma Gazeteciliği Yarışması) kazananı Nishtha Chugh tarafından yazılan makalenin bir bölümüdür.

Mumsnet web sitesinin kurucularından Justine Roberts: "Tecrübelerimize göre, iki ebeveyn de çalışıyor olsa bile, kadınlar ev işlerinin çoğunu üstleniyor. Erkeklerin çocuklarla daha fazla ilgileniyor olması harika, ama diğer faaliyetlerde, örneğin yemek pişirmek, çocuklarla kitap okumak, faaliyetleri planlamak ve ev işi yapmakta hâlâ büyük bir ayrım var. Ve bunlar, aile yaşamı ve başarılı bir kariyer yaşamını dengelemek için hâlâ mücadele veren bu kadar çok kadın görmemizin nedenidir."[37]

Ayrıca, kadınlar geleneksel olarak biraz kontrol sahibi oldukları tek alanın evleri olduğunu düşünüyorlar ve erkeklere, "müdahale ettiklerini" düşünüp içerlenebilirler veya bir erkek ev işlerine "yardım" edince evde başka bir çocuk varmış gibi bile hissedebilirler. Nikaragua'da, iki yaş altı çocuk anneleri ile yapılan bir çalışmada anneler, evde yaptıkları işin babalar etrafta dolanırken evde olmadıkları zamanlardan daha fazla olduğunu söylemişlerdir.[38]

Bu, iş üzerindeki bölümde gördüğümüz gibi, erkekler hâlâ kadınlardan daha fazla kazanır ve onlardan daha uzun süre çalışırken -ki bu, çocuk sahibi olunduğunda genellikle kadınların işi bırakmaya karar verdiği anlamına geliyor- muhtemelen şaşırtıcı değildir. Amerika'da, kocası haftada 50 saatten daha fazla çalışan profesyonel kadınların işi bırakma olasılığı diğer evli annelerin iki katıdır. Bu, kocaları 60 saatten fazla çalışanlar için üç kattan daha fazla oluyor.[39]

Bu seçimler ekonomiktir ve buna bağlı olarak her iki tarafta da gücenmeye yol açabilir. New York Times için yazdığı bir makalesinde Stephanie Coontz şunu ileri sürüyor: "Bugün cinsiyet eşitliğinin daha fazla ilerlemesinin önündeki engeller, artık insanların kişisel tutumlarında ve ilişkilerinde yatmıyor. Bunun yerine, yapısal engeller insanların eşitlikçi değerlere göre hareket etmesini engelliyor, kadın ve erkekleri kişisel konfora ve kendi tercihleri dışında mantıklı düşünmeye zorluyor." Sonuç olarak ise; "Toplumsal cinsiyet devrimi durmamıştır. Bir duvara toslamıştır," diyor Coontz.[40]

... ve erkekler ne ister

"Bana göre, cennet kızımın kahkahalarındadır," diyor rapçi Jay-Z, Londra'nın *Metro* gazetesine.[41] Çoğu örnek anekdot şeklindeyken, çocuklarıyla daha aktif bir şekilde ilgilenen birçok erkek, bunun hayatları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu fark ediyor gibi görünüyor.

Erkeklerin daha faal babalar olmaya karar verme nedenleri biraz karışıktır. Bazıları, kendileri çocukken babaları yanlarında olmadığı için çocuklarının yanında olma düşüncesiyle harekete geçiyorlar. Örneğin, Dominik Cumhuriyetinde yaşlı bir erkek olan Cristobal şöyle demiştir: "Ben gençken ebeveynlerimiz bize hayvanmışız gibi davranırlardı. Çalışıyorduk ve hiç okula gitmedik. Kendi ailemden farklı bir aile kurmak istedim. Şimdi, çocuklarımın kendi çocuklarına farklı şekilde davranmasını umuyorum."[42]

Babalar ne diyor

- "O, (kızını kastediyor) çetelerden ayrılmamın asıl sebebidir. Bunu (baba olmayı) gerçekten istemiyordum ama o doğduğunda, benim yaşadığım şeyleri yaşamayacağına dair kendi kendime söz verdim." (Kique, Şikago)[43]
- "Çocuklarım olduğunda hayatım tamamen değişti. Çocuklara ve kadınlara daha saygılı olmayı ve daha fazla ev işi yapmayı öğrendim. Çocuk sahibi olmak sizi yanlış şeyler yapmaktan alıkoyar ve çalışmanız için sizi motive eder." (Ernesto, Khayletisha kasabası, Cape Town, Güney Afrika)[44]
- "Eşim hamile olduğu için heyecanlıyım, bunun hakkında bir şeyler öğrenmeye başladım. Her şeyi öğrenmekte hazırım, bezini değiştirmeye... Çoğu zaman benim

yemeklerimi beğendiğini söylüyor. Temizlik de yapıyorum. Baştan sona her şeyi öğrenmek istiyorum!" (Solanzi, ilk kez baba olmak üzeredir, Khayletisha kasabası, Cape Town, Güney Afrika)[45]

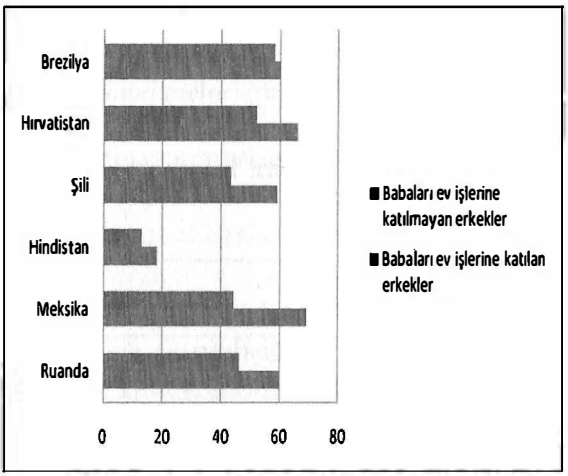
• "Kızım doğmadan önce, sadece oyun oynamayı biliyordum. Kazanabildiğim para sadece benim içindi, yani kıyafetlerim ve evim için. Şimdi bir kızım var, yükümlülüğüm odur... Evde herhangi bir şey eksikse, peşine düşmek zorundayım." (Joao, genç bir baba, Rio de Janeiro)[46]

• "Onların (çocuklarımın) onlara benim baktığımı, babalarının işi olmasa ve yoksul olsa da onların okulu bitirmesi için mücadele ettiğini hatırlamalarını istiyorum." (Jacel'in babası, Filipinler)[47]

Yelpazenin diğer ucunda, kendileri küçükken onlarla aktif bir şekilde ilgilenen, bez değiştiren ve ev işleri yapan bir babaya sahip erkekler, çocukları olduğunda aynı şeyleri yapmak için heveslidirler. 9 numaralı tabloda görüldüğü gibi, Brezilya, Şili, Hırvatistan, Hindistan, Meksika ve Ruanda'da IMAGES tarafından yapılan araştırmaya göre: "Erkeklerin, kendi pratikleriyle ilgili verdikleri raporlara göre, genç, daha eğitimli ve babalarının ev işleri yaptığını gören erkeklerin ev işi yapmaları daha muhtemeldir."[48]

Gelişim üzerindeki birçok efor genellikle kız çocuklarının eğitimi üzerine yoğunlaşmış olsa da, erkek çocuklarının eğitimi de toplumsal cinsiyet ilişkileri için önemlidir. Bu bulgu bir Meksika çalışması tarafından da onaylanmıştır. Bu çalışma, üniversite eğitimi almış erkeklerin %79'unun, hiç eğitim almamış veya az eğitim almış erkeklerinse sadece %22'sinin kadın ve erkeklerin ev işlerini paylaşmaları gerektiğini düşündüğünü bulmuştur.[49] Meksika'da kentlerde yaşayan erkeklerle ilgili bir başka

çalışma, gelir seviyesi veya işi ne olursa olsun, eğitimli olanların ev işlerine katılımının daha muhtemel olduğunu bulmuştur.[50] IMAGES'in çalışmasında, eğitimli erkeklerin bebek sahibi olduklarında ebeveynlik izni almalarının da daha muhtemel olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma ayrıca, babalarının ev işi yaptığını gören erkeklerin yetişkin olduklarında öncülerini takip etmelerinin daha olası olduğunu da bulmuştur. Bu, devrimin nesilden nesile yayılması için gerçek bir fırsattır.

9 Babaların ve oğullarının ev işlerine katılımı arasındaki bağlantı (Bir veya daha fazla görevde eşit veya daha fazla rol alma olarak belirlenmiştir)[51]

En büyük destek: Faal babalığın olumlu etkileri

Babaların çocuk bakımına katılımı, çocuklarının hayatında olumlu etki sağlayabilir. Eğer katılım ilk başlarda gerçekleşmişse, devamının gelmesi daha muhtemeldir.[52] Brezilya, Şili, Hırvatistan, Hindistan ve Meksika'da yapılan IMAGES çalışması, çocukları doğduktan sonra izne ayrılan babaların [%84,5

(Hindistan) ve %99,1 (Şili) oranları arasında], bunun sonrasında daha iyi bir ilişkiye yol açtığını söylediğini gösterdi.[53]

Özellikle, bir babanın çocuğuna davranış biçiminin, çocuk büyüdüğünde kendi çocuğuna davranış biçimine büyük etkisinin olması muhtemeldir. Negatif kısım: (sonraki bölümde göreceğimiz gibi) şiddete maruz kalmak veya aile içi şiddeti görmek nesilden nesile devam eden şiddetin en temel etmenlerinden biridir. Pozitif kısım: bir çalışma şöyle kaydetmiştir: "Bu fikirler (erkekler ve toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında) ne kadar yaygınlaşırsa, genç erkek ve erkek çocukların babalarını örnek olarak takip etmeleri ve daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet normlarıyla sosyalleşmeleri o kadar kolaylaşır.[54]

Latin Amerika'da başka bir çalışma, bu alandaki birçok araştırmanın Batı'da olduğuna dikkat çekiyor ve şunu kaydediyor: "Kuzey Amerika ve Batı Avrupa araştırmasındaki ortak kanı, erkeklerin (sosyal/resmi veya biyolojik babalar) çocuklarının hayatlarına dahil olmasının, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine fayda sağladığı, genelde okullarında başarıya ve yetişkin olduklarında sağlıklı ilişkilere yol açtığı yönündedir."

Genç, siyah ve gururlu bir baba[55]

İngiltere, Londra'da St. Michael Fellowship 14-25 yaş arası baba ve baba adayları için öncü bir proje başlattı. Bu babaların birçoğunun kendi babaları yanlarında olmamıştı ve onlar çocukları için daha iyi olmayı kafalarına koymuştu.

Buradaki aile hekimi, kendini genç babaların öncüsü olarak tanımlayan Seany O'Kane'dir. Kreşlere ve yeni doğan servisine gidiyor ve genç babaları kurslarına kaydolmaları için cesaretlendiriyor. Dersler, çocuklarıyla nasıl

düzenli iletişim sağlayacaklarından, çocuk bezi değiştirme, banyo yaptırma, yemek yedirme gibi pratik becerilere kadar her şeyi kapsıyor.

"Bu sınıflardaki genç erkeklerin büyük bir kısmının babaları onların yanında olmamış," diyor O'Kane. "Yani istatiksel olarak onların çocuklarının yanında olmayacakları kolaylıkla söylenebilir. Biz, onların, çocuklarının hayatının bir parçası olmak istemedikleri söylentilerini yok etmek için buradayız. Halk olarak bu genç erkekleri azarlıyor, bu konuda iyi olmadıklarını söylüyoruz; ama onlara destek veya fırsat sunmuyoruz."

Geçen yaz baba olduktan sonra destek için oraya giden 26 yaşındaki Jerome Henry, orada öğrendiklerinden o kadar etkilenmiş ki genç babalar için bir forum (sorunlar hakkında konuşabilecekleri gayriresmi bir grup) düzenlemiş. Ayrıca Babalar Günü'nde çocuklarının hayatından uzaklaşmanın yerine onların hayatlarına doğru yürüyen babaları temsilen bir yürüyüş (100 Dads Walk-100 Baba Yürüyor) düzenlemiş. Aynı şeyi bu yıl da yapmayı planlıyor.

"Tek yaptığım şey babamın geri dönmesi ve beni futbola götürmesi için penceren dışarı bakıp beklemekti," diyor Jerome. "Hiçbir zaman gelmedi ve bu beni kırdı. Bunu asla kızıma yapmayacağım. Baba olmaktan daha iyi hiçbir şey yok, bu güzel bir his. Daha iyi bir baba olacağım."

Çalışma aynı zamanda şuna işaret eder: "Bununla birlikte, bu araştırma birden fazla bakıcının veya birinci bakıcıyı desteklemek için ikinci bir bakıcının olmasının, bakıcının tek başına cinsiyetinden daha önemli olduğunu doğrulamaktadır. Aslında, ABD ve -özellikle vurgulanan ve kaynak yönünden

zayıf olan- başka yerlerdeki araştırmalar, cinsiyetine bakmaksızın birden fazla destekleyici bakıcıların, çocuğun iyiliği için en önemli koruyucu faktör olduğunu onaylıyor."[56]

Çoğu yine Batı'da olmak üzere çok sayıda çalışma, aktif babalığın hem kız hem de erkek çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunu gösteriyor. Birçok gelişim literatürünün ana vurgusu annenin eğitiminin çocukların eğitim ve sağlığı üzerindeki olumlu etkileri üzerinde dururken, ABD'deki çalışmalar, babaların çocuklarıyla ilgilenmesi ile çocukların okulda daha fazla başarı sağlaması arasında bağlantılar olduğunu gösteriyor. Örneğin bir çalışma, ergen kız ve erkeklerin, babaları veya üvey babalarıyla güçlü bağları olduklarında daha az başarısız not aldıklarını göstermiştir.[57] Avrupa ve Kuzey Amerika'da 24 çalışmadan 22'si, babalar çocuklarıyla ilgilendiğinde, ilgisiz babaları olan çocuklara kıyasla erkek çocuklarında daha az davranışsal, kız çocuklarında daha az psikolojik probleme rastlandığını ve her ikisinde de bilişsel gelişimin daha iyiye gitmesi gibi hem erkek hem de kız çocukları üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır.[58]

Gelişmekte olan dünyada, babalar finansal kaynaklar üzerinde önemli kontrole sahipler ve bir ailenin yaşamını etkileyen temel kararları hâlâ çoğunlukla onlar alıyor, ancak birçok girişim bu kararları uygulamaya koyma yetkisine sahip olamayan kadınları hedeflemeye devam ediyor. Rapor: "Bugün, babaların katılımı dünyamızdaki çocuklara sağlayabileceğimiz desteğin en büyük, ancak yeterince faydalanılmamış kaynaklarından biridir."[59]

Daha adil bir anlaşma: erkekleri babalık görevlerinden alıkoyan nedir?

Üçüncü bölümde gördüğümüz gibi, ailedeki erkek ve kadın rolleri hakkındaki tutumlar çok genç yaşlarda şekil alıyor. Ve

birçok ülkede bunlar pek de değişmiş gibi görünmüyor. Örneğin, Brezilya'da Plan'in 2011 "Dünya Kızlarının Devleti" projesi için genç erkeklerden oluşan odak grupların raporu, kız ve erkek çocuklarına farklı şekilde davranılmasının ülkenin maço kültüründen kaynaklandığını fark ettiklerini göstermiştir. Kız çocuklarına ev işlerini yapmaları öğretildiği ve beklendiğinden, onlara öğrenmek için kısıtlı bir alan kaldığına dikkat çekiyorlar: "Kız çocuklarına daha çok küçükken çamaşır yıkamaları öğretiliyor." "Bize ise sadece futbol ve başka erkek aktiviteleri öğretiliyor, yani eğer başka şeyler öğrenmek istiyorsak gidip kendimiz öğrenmek zorundayız..."[60]

20 ülkede yapılan Dünya Bankası çalışması şunu kaydediyor: "Bir erkeğin ailedeki rolü ve iyi bir kocanın görevi konusunda, aile için gelir elde etmek ilk ve en çok söz edilen tanımdı."[61]

- "İyi bir koca, yemek, elbise gibi şeyleri tedarik edendir." (Afganistan)
- "İyi bir koca evdeki her şeyi tedarik edendir. Bütün faturaları ödeyendir." (Burkina Faso)
- "İyi bir koca iyi bir gelir kazanan ve aileyi refah içinde tutandır... Aileyi iyi geçindirmesi ve bu amaç için eğer gerekirse mesaiye kalmak zorundadır." (Hindistan)
- "Sabah erkenden işe gitmeli ve çocukları için para getirmelidir." (Kuzey Sudan)

Ayrıca, kız çocuklarının erkek çocuklara oranla daha fazla değiştiği sonucuna ulaşmışlardır: "Kızların ev içindeki belirlenen rollerinin beklentileri değişiyor. İfadelerinde, kız çocuklarının kendileri, ev işlerini hem erkek hem de kız çocukları için normatif olması gereken bir uygulama olarak yeniden tanımlamışlardır ve kafalarındaki 'iyi erkek' fikri bu ideali yansıtmaktadır." Ancak erkeklerin kendi iyi erkek konseptlerinde ev işlerine dair sorumluluklar yer almaz.[62]

2008'de İngiltere'de de erkeklerin %16'sı halen şu fikirdeydi: "Bir erkeğin işi para kazanmak; bir kadının işi ailesine ve evine bakmaktır." Gerçi bundan 20 yıl önce bu oran yaklaşık iki katı kadardı.[63] Aktif babalar hâlâ azınlık durumundadır. İngiltere'de babalık ve erkekler üzerine yakın zamanda bir kitap yazmış olan Gideon Burrows şöyle demiştir:[64]

> Erkek ve kadınların rolleri hakkındaki geleneksel görüşlerin (erkeklerin neden faal babalar olamadıkları konusunda) büyük payı vardır. Ve doğum hizmetleri, babaları fazlasıyla görmezden geldiği zaman bu baskılar sadece pekiştiriliyor, bebeğin altını değiştirme odaları daima kadın tuvaletlerindedir ve bebek grupları tanıtımları rutin olarak anneler ve bebekler için yapılmaktadır. Oyun gruplarında, benden kaçmak için odanın diğer ucunda oturan kadınlar oluyor. Okulöncesinin dışında, bazı kadınlar erkekleri kendi dünyalarına almak için çok az şey yapıyorlar. Çocuklarınla birlikte şehrin dışındayken hâlâ şu soruluyor: bebek bakıcılığı mı yapıyorsun?[65]

Kuzey'de, birçok baba, okulöncesi gruplarında tek baba oldukları hakkında konuşuyorlar, genelde "anne ve bebek" grupları olarak bilinirler. İngiltere'de özel sektör İnsan Kaynakları müdürü, bu algının erkeklerin çocuklarına bakma konusundaki cesaretlerini kırdığını ve bunun yerine ücretli işlerde çalışma baskısı hissettikleri anlamına geldiğini söyledi: "Bunun muhtemelen daha zor olduğunu düşünüyorum. Çünkü genel izlenim, kadınların gidip çocukları doktora götürdüğü ve okuldan aldığı yönündedir. Anneler bunu yaparken babalardan daha esnek olmalıdır. Bu nedenle babaların işe devam etmesi, işe ve çalışmaya devam etmesi için daha fazla baskı vardır."[66]

Ve eğer bu, zengin ülkelerin orta sınıflarında zor ise, yoksulsanız ve Güney'de yaşıyorsanız çok daha zordur. "İyi bir koca bir aileyi iyi geçindiren kişi midir?" diye soruyor Sudan'ın bir köyün-

deki bir odak grup yöneticisi. "Evet, onun aile reisi olmasının temel nedeni budur. Biliyorsunuz, eğer bunu yapmazsa insanlar onunla dalga geçecektir."[67] "Benim ve kız arkadaşımın bir çocuğu olduğunu hayal edin," diyor Botswana'dan genç erkek Dikkitso Letshwiti. "Arkadaşlarımın ellerimde kirli bir çocuk bezi gördüklerindeki yüz ifadelerini şimdiden görebiliyorum. Benimle alay ederlerdi. Yine de çocuğumla iyi bir ilişki kurmak istiyorum. Çocuğuyla ilgilenen bir baba olmak istiyorum. Bu, içten bir kahkaha değerindedir."[68]

Bakım işlerinde çalışan erkeklerin aşması gereken daha sert duvarları vardır, Brezilya'da günlük bakıcılık yapan 22 yaşındaki bir erkek şuna dikkat çekiyor: "Onlar [arkadaşlar] bunun... böyle şeyler (günlük bakım) yapma eğilimi olan bir erkeğin komik olduğunu düşünüyorlar. Çünkü bir günlük bakım işinde çalıştığınızda, insanlar yaptığınız işin eğitimsel olduğunu düşünmüyorlar. Sizin çocuk bezi değiştirdiğinizi sanıyorlar." Ya da Hindistan'da bebek bakıcılığı yapan bu erkeğin dediği gibi: "Erkek bebek bakıcıları biraz rahatsız hissediyorlar. Bebek bakıcılığı işinde çalışanların %90'ı kadın. Buna adapte olmak erkekler için biraz zor."[69]

Kadınlarla ilgili klişeler de aynı derecede kalıcıdır: "İyi bir eş; evine, çocuklarına, kocasına ve yaşlılarına bakma; iyi yemek yapma, eğer gerekirse veya gerektiği zaman ev gelirine katkıda bulunma, korumacı ve iyi huylu olma da dahil, ev içindeki görev ve itaatkar niteliklerin uzun bir listesiyle katı bir biçimde tanımlanır."[70]

Bu tutumlar medya tarafından güçlendiriliyor olabilir. Bu rapor için yapılan çevrimiçi anket şunu soruyordu: "Hangi faktörler erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğine katılmasını engelliyor?"; Katılımcıların %71,5'i medyayı gösterdi. Bir katılımcının yorumu, "Ortada yanlış bir şey olmadığına ve mevcut durumun hem doğal hem de meritokratik olduğuna dair inanç (bu hem mevcut kültür hem de medya ile yayılıyor)," şeklindeydi.

Maalesef, medya genelde babalığın çelişkili bir görünüşünü

sunuyor. Newcastle Üniversitesi'nde hukuk profesörü Richard Collier şöyle diyor:

> Babalık bir devrime gidebilirdi, ama bu biraz karışık bir konu... Bugün, insanlar basında sürekli babalık hakkında yazılar yazıyor, ama gerçekten beni şaşırtan şey genel olarak aynı sayfalarda, babalığı göklere çıkaran yazılardan değerini düşüren yazılara dönmüş olmanızdır. Neredeyse, sanki yasada iki tane babalık görüşü varmış gibi; hoşunuza giderse, karamsar görüş: Sosyal bir problem olarak babalar; babalar sorumluluk almaz, ilgi göstermez, değişmez... Panzehir ise 'yeni baba'dır; usulca konuşan, yünlü süveter giyen, bir eliyle bebeği taşıyıp diğer eliyle de bulaşıkları yıkayan erkek.[71]

Çoğu erkek her iki kategoride de görülmek istemiyor.

Diğer bir yandan, "ilgili" bir rol üstlenen erkekler üzerine yapılan çalışmalar, uyum sağladıklarını ve memnun olduklarını bulmuştur. Örneğin Hindistan'da, eski mesleği mühendislik olan ama baş bakıcılık yapmaya başlayan bir erkek şöyle diyor: "Bilinçli olarak ev işlerini çekip çeviren kişi rolüne girmeye karar verdim... Bu işleri yapmayı seviyorum işte." Ve diğeri de bunun onun için zor olmadığını çünkü doğduğu günden beri oğlunu büyütme konusunda eşit bir eş olduğunu belirtiyor.[72]

Acaba birçok erkek, özellikle güç sahibi olanlar, bunu yeterince istemiyorlar mı? Bir kadın ve feminist olarak bu mesajın benden gelmesindense bir erkekten gelmesi muhtemelen daha iyidir. Gideon Burrows, birçok ülkede ve hükümette sorumlu olan binlerce erkek (sorumluluğun çoğu hâlâ erkeklerde olduğu için) eğer isterse bunu sağlayabilir diyor. Bu, kısmen yasanın ve işverenlerin hem erkek hem de kadınlar için daha fazla aile dostu olmasıyla ilgilidir. Ama ebeveynlik izninin mevcut olduğu yerlerde erkeklerin çoğu bunu kullanmıyor.

Nihayetinde, Burrows'un söylediği gibi ve tekrar, güç bunun

nedenidir: "Oldukça fazla erkek, hükümeti, özel şirketleri, kamu sektörünü ve medyayı idare ediyor. Gerçekten daha adil bir anlaşma isteseydik, bunu çok çabuk sağlayabilirdik. İstemiyoruz, çünkü işimize gelmiyor... Gerçek şu ki, erkekler gerçekten çocuk bakmak istemiyor ve bundan kaçmak için de uygun bahaneleri başarılı bir şekilde kullanıyorlar."[73]

Bu gerçeğin bir yönüdür; diğer yönü ise, ücretli iş rekabetinin giderek attığı bir dünyada yaşıyor olmamız ve erkeklerin (ve kadınların), iş yerindeki statülerini, hatta işlerini kaybetme korkusuyla aileye zaman ayırmak için izin almaktan korkmasıdır. Birçok yerde işler güvencesizdir ve bir şey -sağlık durumu kötü veya hasta olan bir çocuk veya hamile bir eş- için izin almak sadece uygun görülmemekle kalmıyor aynı zamanda buna karşı da çıkılıyor. Ya da açıkça mümkün değildir çünkü bu, haneye daha az para girmesi anlamına gelecektir. Giderek vahşileşen bir çevrede, ister üst düzey bir yönetici ister bir taksi şoförü olun, bu böyledir. Dolayısıyla, değişmesi gereken sadece erkeklerdeki (ve kadınlardaki) faal babalığa dair tutumlar değildir: yasa, kurallar ve protokoller de dâhil olmak üzere bütün çalışma ortamıyla da ilgilidir.

Ortada görünmeyen babalar

Şimdi, her şeyi tozpembe görmeyi bırakalım. Birçok çocuk şiddet uygulayan bir babaya sahip. Birçoğu hayatlarının bir bölümünde biyolojik babaları olmadan büyüyor. Beş kıtadaki 43 ülkede yapılan bir anket 25-29 yaş arası on babadan üçünün; 30-39 yaş arası on babadan ikisinin çocuklarıyla yaşamadığını bulmuştur.[74] Bazıları hâlâ babalarıyla görüşüyorken, diğerleri yaşça büyük abileri, amcaları, kuzenleri, büyükbabaları vb. gibi baba figürü sergileyen başka erkekler bulmuşlardır. Üvey kardeş ve ebeveynlerle karışık ailelerde yaşayan çocuk sayısı gide-

rek artıyor. Ve birçok ülkede, yasalardaki değişimler gey ve lezbiyen çiftlerin çocuk sahibi olmalarına izin vermiştir. Ama birçok ülkede boşanma ve ayrılmalarda büyük bir artış görülüyor ve genel olarak hâlâ, çoğu çocuk ebeveynleri ayrıldığında anneleriyle yaşıyor. ABD ve İngiltere'de evliliklerin yarısından fazlası boşanmayla sonuçlanıyor ve bu boşanmalardan sonraki iki yıl içinde üç çocuktan ikisi artık babalarını görmüyor.[75]

Güney Afrika'da ırkçılık ve ayrımcılık mirasının bir parçası olarak, birçok siyah erkek iş bulmak için göç etmek zorunda kalmıştır. Madenlerde veya diğer fiziksel güç gerektiren işlerde çalışmak ağırdı ve erkekler bununla baş etmek için şiddete, acıya ve zorluğa alışmak zorundaydılar. Ayrıca ailelerinden ayrıydılar ve bu boşluk ırk ayrımcılığı bittikten sonra 20 yıl daha sürdü. Doğru istatistiklere ulaşmak zor olsa da, ortada görünmeyen babaların, görünen babalardan daha fazla norm olması yine de daha muhtemeldir. Cape Town, Khayleitsha'da Wiseman bir röportajda, "Beş erkekten üçünün, aslında mevcut olmayan (var olmayan, görünür olmayan) babaları olmayacaktı," diyor ve devam ediyor, "Şunu soruyorlar: Kendi çocuklarımız için farklı bir şeyi nasıl yapabiliriz?"[76]

Güney Afrika'daki çocukların babaları hakkındaki görüşleri[77]

Araştırmacı Wendy Smith ve Linda Richter tarafından yapılan röportajlar, çocukların babaları hakkında farklı görüşleri olduğunu göstermiştir.

İyi olanlar...

• "Babam çok çok eğlenceli biridir, çok eğlenceli şeyler yapar ve o gerçekten komiktir ve eğer babam ölürse

ne yaparım bilmiyorum ama bir gün ölecek. Hayalim, olimpiyatlarda yüzmede babam için altın madalya kazanmaktır, sadece bundan önce ölmemesini umuyorum. Ve benim ve ailem için o dünyanın en iyi babasıdır."

• "Bizi çok şımartıyor, bugün Cape Town'dan dönecek. Gerçekten de babamın ve annemin asla boşanacaklarını düşünmüyorum. Size sadece şunu söyleyebilirim, babam benim bu dünyadaki en iyi arkadaşım. Dünyada en çok babamı seviyorum."

• "Babam, bana ve erkek kardeşime göre en iyi babadır. Bizi çok sever. Eşini, yani annemi çok sever. Çok dürüst bir insandır ve koruyucudur. Bence benim babam dünyadaki en güçlü erkektir."

Ve zor olanlar...

• "Babamın başka bir iş bulmasını istiyorum çünkü daima çok uzun yolculuklara çıkıyor ve onu çok özlüyorum ve geri döndüğünde ise daima çok çalışıyor ve onun güvende olmasını umuyorum. Benim babam çok iyi bir insan ve ona bir şey olmasını istemiyorum."

• "Babamın 17 çocuğu var, o, çocuklara para vermiyor. ... Bütün annelerle birlikte uyuyor, bu yüzden onun çocuklar için doğru baba olmadığını düşünüyorum. Ben annemle yaşıyorum, babam şuan nerede olduğumu bile bilmiyor. Onun gibi bir baba olmak istemiyorum."

• "Geleceğini söyleyip ve zamanında gelmeyince, ancak iki saat sonra arayıp gelmeyeceğini söylediği zaman. Yalan söylediği zaman. Bize sürekli bağırıyor. Ve bazen çok bencil ve açgözlüdür."

Güney Afrika'da babalık üzerine yapılmış başka bir çalışma şunu not etmişler: "Bütün babalar baba oldukları için gurur duy-

mazlar ve maalesef bütün babalar çocuklarının hayatlarına dahil olmak istemezler. Doğrusu, Güney Afrikalı erkeklerin çoğu özellikle çocuklarıyla ilgiliymiş gibi görünmüyor. Çok nadiren çocuklarının doğumuna katılırlar, onların kendi çocukları olduğunu her zaman söylemezler ve genelde çocuklarının yaşamına dahil olmakta başarısız olurlar."[78] Ama yazar bunun değiştiğini de kaydediyor. 2004'te 18-32 yaş arasındaki genç insanlarla yapılan ulusal bir anket genç erkeklere ve kadınlara "yetişkinliğin ayırt edici özellikleri olarak kabul ettiklerini" sıralamalarını istedi. "Tüm ırklar ve her iki cinsiyet dahil Güney Afrikalı gençlerin %70'inden fazlası ebeveynlik görevlerini ilk dört özellik olarak sıraladılar; aileyi destekleyebilme (%72,7); aile güvenliğini sağlayabilme (%72,2); evi idare etme (%71,8) ve çocuğunun bakımını sağlayabilme (%70.1).[79] Yazar: "Sonuçlar, Güney Afrikalı gençler için ebeveynliğin ve ailenin önemli olduğunu açık bir şekilde gösteriyor ve genç erkekler iyi bir baba olma arzularından daha fazla bahsediyorlar."[80]

Ters tepki: baba hakları grupları

Aktif babalığın çelişkili bir kıvrımı daha var. Maalesef, Kuzey'deki bazı ülkelerde babalık, erkek hakları gündemi için önemli bir test oluyor. Bu, boşanan erkeklerin çocukların vesayetinin anneye verilmesinden dolayı üzgün hissetmeleriyle başlıyor. Bu nedenle bazısı "baba" hakları adlı gruplara katılıyorlar.

Ayrıca bu grupların çoğu, aslında toplumda kadınların kayrıldığını ve erkeklerin dezavantajlı olduğunu söyleyen ve bu gidişattan dolayı "radikal feministleri" suçlayan daha genel bir kadın düşmanlığı gündemi benimsiyor. Bu düşünce, blog dünyasında ve Twitter'da açıklamalarla, daha hiddetle ve genelde kadına karşı şiddetle dile getirilir. (bkz 7.bölüm)

Miranda Kaye ve Julia Tolmie Avusturya'da baba hakları grupları üzerindeki araştırmalarıyla ilgili şunları söylüyorlar: "Araştırmamız boyunca birçok baba hakları grubunda, sadece

bekâr anneliğe değil, ayrıca "alternatif" aile şekilleri, özellikle lezbiyen anneliğe karşı dile getirilen antipati ile karşılaştık." Böyle gruplardan biri olan Erkek Kardeşlik Derneği'nin (aslında 2009'da tasfiye edildi) şunu savunduğunu gördüler: "Kadınlar erkeklere mali açıdan bağımlı olmak zorunda olmalılar ve bu mali bağımlılık, geleneksel bir aile birimi bünyesinde bulunmakla bağlantılı olmalıdır. İlk önce çocukların vesayeti erkeklere verilmelidir... Ve bu, kadınların düzenli bir iş amacıyla eğitim almaları için kalan son bahaneyi de ortadan kaldırıyor."[81]

ABD'de, Pam Chamberlain, Babalar ve Aileler adlı baba hakları örgütüyle ilgili Siyasi Araştırma Ortakları web sayfasında şöyle yazıyor: "Adalet için bir dürüst bir beyanda bulunmak gerekirse, ilk bakışta görülen şey, değişen toplumsal cinsiyet rolü normları ve aile yapısına (feminist düşünce ve eylemlerinden etkilenen kültürel değişimler) karşı bir ters tepki hareketi gerçeğidir."[82]

Babaların kızgınlığı genelde, özellikle konu boşanan eşlerin çocukları konusunda mahkemelerde adil olmayan kararlar alındığı düşünülen bazı ülkelerde, çocuklarının annesine odaklıdır. ABD'de tartışmalar ortak vesayet fikri etrafındadır. Ancak birçok kadın grubu -örneğin Kadın Ulusal Örgütü'nün Michigan şubesi- ortak vesayete karşı çıkıyor çünkü: "İşbirliği yapmayan ebeveynlerde bu işe yaramaz; bu, ayrılmaya çalışan veya şiddete meyilli kocalar/babalardan ayrılan kadın ve onların çocukları için tehlikelidir; boşanmayı ve boşanmış ailelerin karmaşık ihtiyaçlarını göz ardı eder; ve nafaka konusunda önemli derecede istenilmeyen sonuçlara yol açması muhtemeldir." Yazar şuna dikkat çekiyor: "Ülke genelinde, zorunlu ortak vesayet, fringe* baba hakları gruplarının ilk yasama önceliğidir."[83]

Avusturyalı erkeklik uzmanı Michael Flood şöyle diyor:

> Birçok baba hakları grubunun aslında bütün babalara pek de iyi gelmediğini düşünmek için oldukça fazla neden olduğunu düşü-

* Bir adamın, babasından daha iyi bir baba ya da insan olmasına verilen isim tamlaması (ed.notu)

nüyorum. Ayrılık ve boşanma travması ve derin ağrılarını giderme konusunda babalara yardım etmekte iyi değiller. Babaların, eski eşleriyle ilişkilerini saygılı bir şekilde sürdürmeleri konusuna yardım etmede iyi değiller ve tüm belirtiler babaların çocuklarıyla ilgilenmesinin kesinlikle kritik bir belirleyici olduğunu söylüyor. Ve son olarak, babaların ebeveynlik rollerini sürdürmeleri için yardım etmede pek iyi değiller.[84]

Yazar Lynne Segal ise; "Çağdaş babalık pekiştirimi, erkeklerin zaten ekonomi ve politika açısından sosyal olarak baskın olduğu bir toplumda kadınlar ve çocuklar üzerinde erkek kontrolünü güçlendirebileceğinden dolayı problemlidir," diyor.[85]

Yine, bir karışıklık söz konusu. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminizmi desteklemek, cinsiyetler arasına düz bir çizgi çekerek onları ayırmak anlamına gelmez. Baba hakları hareketine kadınlar da katılıyor. ABD'de baba hakları grupları uzmanı Jocelyn Elise Crowley, bunu yapan 23 kadınla görüşmüş ve "karma cinsiyetli, antifeminist aktivizmin kadın katılımcılar için, çeşitli sosyal kimlikleri ve kolektif hareket kimlikleri arasında yüksek düzeyde gerginlik oluşturma potansiyeline sahip olduğu" sonucuna varmıştır.[86]

"Öyle korkmuştum ki titriyordum": Babaları desteklemede izlenecek yol

Aktif bir baba olmak hâlâ bir anneden çok daha az sayıda geleneği, rol modeli ve desteği olan bir şeydir. İnternete "baba" kelimesini yazarsanız Babalar Günü hakkında bir sürü detaylı sayfa dışında bir şey bulamazsınız. Aynısını "anne" kelimesi için yaparsanız çok sayıda makale, hikâye, fotoğraf ve reklam bulursunuz. ABD'de bir Pew anketinde, annelerin %73'ü "harika" ya da "çok iyi" şeyler yaptığını söylerken, babaların %64'ünün böyle

söylemesi muhtemelen şaşırtmamıştır. Babalar ayrıca çocukları için yeterince zaman harcamadıklarını söyleme eğilimindeydiler ki bu, kendilerine ebeveynler olarak düşük oranlar getirmelerine yol açmıştır.[87] İngiltere'den Seani B şöyle diyor: "Marcel'in doğduğu zamanı hatırlıyorum, öyle korkmuştum ki titriyordum. Bununla nasıl baş edeceğimi bilmiyordum. Çoğu genç baba birkaç pratik öneri ve yardımı memnuniyetle paylaşabileceğini söyledi, ama ortada pek bir şey göremedim."[88] Seani B gibi babalar sadece rol model veya eğitim eksikliğiyle değil ayrıca ırk ve sınıf problemleriyle de uğraşıyorlar. Güney Afrika'da babalar, siyah erkekleri çocuk yerine koyan ırkçılığın uzun tarihi[89] kadar yüksek düzeydeki işsizlik sorunuyla uğraşmak durumundalar.

Ancak, çoğu yerel ve küçük çaplı olup bu ihtiyacı tanıyan ve toplumsal cinsiyet eşitliğine açıkça bağlı olan baba örgütleri giderek artmaktadır. Örneğin Genç Babalar Televizyonu ve bunun gibi birçok grup. Çoğu kendi ihtiyaçları temelinde oluşturulmuş ve çoğu, kadın hakları gruplarına katılan kadınların kendilerine yardım etmekte olan organizasyonlardan, partnerlerine de yardım etmesi talebiyle başladı.

"Baba seni seviyorum": Genç Babalar Televizyonu

Genç Babalar Televizyonu, bir grup genç babanın nasıl iyi bir baba olunur konusunda bilgi bulmanın zor olduğu kararıyla birlikte İngiltere'de kurulan çevrimiçi bir hizmettir. Site, genç erkeklerin fikirlerini paylaştığı, video çektiği ve çocuklarının yaşamına katıldığı bir alandır. Sitede interaktif bir harita ve rehberlik programı mevcuttur. Genç Babalar Televizyonu, Genç Babalar Konseyi'ni oluşturan dokuz kişilik bir baba grubu tarafından yönetiliyor, örneğin

James gibi babalar: "Merhaba, ben James. 19 yaşındayım ve kızım iki yaşında ve Genç Babalar Konseyi'ndeyim. Baba olmanın en iyi günü kızımın bana bakıp şunu söylediği zamandı: 'Baba, seni seviyorum.' Bu, kalbimi eritti... Gerçekten bunu anlatacak bir kelime bulamıyorum."[90]

Üçüncü dünyada da erkeklerle bu tarzda çalışan ve tutum değişikliği ve babalara doğrudan destekten çok genelde cinsiyet ya da sağlık odaklı olup gelişimin bir parçası olarak fon sağlanan gruplar vardır.

Erkeklerin bakıcılık yapmasını destekleyen evrensel kampanya MenCare[91] buna meydan okumayı amaçlamıştır. 2012 yılında Instituto Promundo ve Sonke Toplumsal Cinsiyet Adaleti tarafından kurulmuş ve 2015 yılı itibariyle on ülkeye kadar genişlemeyi hedeflemiştir. 2013 itibariyle 25 ülkede partnerlerin bir araya getirilmesi konu başlığındaki ilginin düzeyini gösteriyor. Örneğin bunlardan biri olarak, Türkiye'de Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)[92] tarafından yürütülen Baba Destek Programı vardır. Programın amacı "babaların ebeveynsel davranış ve becerilerini ele alarak çocukların bütünsel gelişimine katkıda bulunmaktır." Başlangıçta anne talebi üzerine gelişen program, aile içi iletişim, oyun oynamanın önemi, pozitif disiplin, babaların baba olma deneyimleri ve çocuk gelişimi konusunda farkındalık yaratmaya odaklanıyor. Babalar bir değerlendirmede, çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdiklerini, daha az disiplin uyguladıklarını ve daha az bağırdıklarını ve annelerin dediğine göre daha fazla ebeveynlik yaptıklarını ve ev işlerinde yer aldıklarını söylediler.[93]

Anne ve çocuk ölümlerinin yüksek olduğu Nijerya'da, Écoles des Maris (Kocalar için Okul) yerel sağlık hizmetlerinin kullanım yararları hakkında bilgi edinmek ve diğerlerine bunun hakkında bilgi vermeleri için *maris modèles* (model kocalar) eği-

terek bütün toplumun davranışlarını ve tutumlarını değiştirmeyi amaçlıyor. İlgili erkekler, hamile kadınlar ve yeni anneler, projenin sağlık hizmetlerine yönelik tutumları değiştirdiğini ve deneyimli doğum görevlileriyle doğum yapan kadın sayısının arttığını söylüyor.[94]

Peru'da "Proyecto Papa en Accion"(Babalar Eylemde Projesi) babalarla erken çocuk bakımına katılmaları için çalışmıştır. AÇEV projesi gibi, eşlerinin çocuk bakımına daha fazla katılmasını bekleyen anneler bu projenin nedeni olmuştur. Baba atölyeleri, olumlu ebeveynlik, çocuklara kitap okumanın önemi, bakım rolüne alışmakta zorluk çeken babalar için destek oturumları ve erken çocuk gelişimi için görsel ve sözel uyarımın önemini kapsayan bir oturum içeriyordu. Atölyelerden sonra, babalar aileleriyle daha fazla ilgilendiklerini ve çocuklarıyla daha çok iletişim kurduklarını, eşlerine daha çok saygı gösterdiklerini, daha az şiddet uyguladıklarını ve ev içi ve bakım rollerini daha eşit bir şekilde paylaştıklarını söylediler.[95]

Hindistan'da çocuk evliliklerini sonlandırmak için sevimli babaların potansiyeli üzerinde çalışan Instituto Promundo ve Hindistan Dünya Vizyonu şu sonuçlara ulaşmıştır:

- Kadınlar babaların tutumlarının değişmesi gerektiği, eğitimin önemi ve erken evliliğin sağlık üzerindeki etkileri konusunda duyarlı olmaları gerektiğini söyledi.
- Alkolizm, kadına ve çocuğa karşı şiddet ve kumar gibi sorunlar, erkeklerin işsiz oldukları veya az çalıştıkları zamanlardaki "erkek gibi hissetmeme" ve güçsüzlük hisleriyle bağlantılıdır.
- Genç kadınlar, babaların bakıcılığa katılımlarının artmasının "aileye daha çok sevgi getireceğini" ve bunun kadın ve kız çocuklarının omuzlarındaki yükü hafifleteceğini belirtmişlerdir.[96]

Meksika'dan genç bir baba olan Juan Antonio diğer babalar için şu öneride bulunuyor: "Katılın. Bir kadının tüm yaptıklarının bir erkek için biraz zor olduğunu biliyorum, ama evet, bunu yapabilirsiniz. Kendinizi katın ve insanlara yaptığınız şeyin yanlış olmadığını söyleyin. Yani her yerde yer almayı deneyin demek istiyorum."[97]

Ebeveynlik bakımından açıkça görülen, kadınların çok, erkeklerinse biraz değiştiğidir. Dünya Sağlık Örgütü çalışması şunu kaydediyor:

> Kadınların, iş hayatlarında, çocuk sahibi olmanın bir sonucu olarak uzun vadede ve radikal değişiklikler yapma olasılığı daha yüksektir. Bu değişiklikler genellikle yarı zamanlı işlere girmek veya aile hayatının gerekleri ve çocukların ihtiyaçlarıyla baş etmek için görevlerini değiştirmektir. Buna karşın erkekler, genelde tam zamanlı işlerine devam eder, ebeveyn izinlerini kısa bir süre kullanır ve para kazanacakları geçici işleri tercih ederler; ailenin ve iş yaşamının gereklilikleri arasında yükselmekte olan çatışmaları çözmek için kısa vadeli çözümlere yoğunlaşırlar.[98]

Bu bölümde, erkekler çocuklarının hayatlarına eşit olarak katılmak istiyorlarsa özellikle ellerini taşın altına koymaları için belki de son sözü erkeklere vermeliyiz. Gideon Burrows "Bugün, iyi bir baba olmak, bebek işlerinin daha adil paylaşımı anlamına gelmelidir. En çok gündeme getirilenler olarak sadece bebek bezi değiştirmek ve yatmadan önce hikâye okumak değil, ayrıca zahmetli işler ve kariyer kurbanı annelerin katlandıkları şeyler paylaşılmalıdır. Eğer yeni babalık efsanesi bir gün gerçekleşecekse, çocuklarıyla daha çok zaman geçirmeyi ve daha az çalışmayı istediklerini iddia eden bütün erkekler bahane üretmeyi bırakmalıdır. Bunun için bir şey yapmak zorundadırlar."[99]

Gelecek bölüm, erkek ve kadın ilişkilerindeki en zorlu konulardan birine göz atıyor; şiddet.

7 | ERKEKLİKLERİNİ KANITLAMA: ERKEKLER VE ŞİDDET

Son söz

Pascal şiddet uygulayan bir erkekti. Ve neden böyle yaptığını fark edinceye kadar bu böyle devam etti:

Çocukken babamın her gün neden annemle kavga ettiğini kendi kendime sorardım. Bir cevap bulamazdım. Sonra, babamın annemi aldattığını öğrendim; bu, kavgalarının temel nedeniydi. Daha sonra, köydeki tüm kadınların cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet gördüğünü fark ettim.

Babama göre, benim güzel annemi dövmek ve ona saldırmak erkekliğini kanıtlamanın bir şekliydi. Her gün, erkek olan benim derdi; bütün kararlar ona yöneltilmeli ve son sözü o söylemeliydi.

Anneme attığı tüm dayaklar... Çoğu zaman onu duvara dayayıp tekmelerdi veya sivri şeylerle vururdu. Bizim önümüzde ona hakaret ederdi, ona eksik bir kadın olduğunu; hiçbir şey olduğunu, aptal, çirkin olduğunu ve yemek yapmayı bilmediğini söylerdi.

Bu beni çok etkilemişti çünkü annemi dövmeye başladığında bana ve kız kardeşlerime dönüp bizi de döver ve bizim de annemiz gibi çirkin, aptal ve hiçbir şey olduğumuzu söyleyerek bizi kovardı..."

Burundi'den Pascal, tanık olduğu şiddetin onu nasıl sürekli

kavgalara karışan ve kız arkadaşını döven sinirli bir çocuğa dönüştürdüğünü açıklamaya devam ediyor.

Ama sonunda, şöyle diyor:

> Kendi ailemde, toplumumda ve bütün ülkemde taciz ve şiddeti gördüğümden dolayı kadın hakları savunuculuğu üzerine çalışmaya karar verdim. Ne zaman bir kadının istismara maruz kaldığını duysam veya görsem, benim ve annemin başından geçenleri hatırlıyorum. Bundan dolayı tüm kıtada, toplumumda ve halkımda cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirmek için çaba göstermeye devam etmekten, sağlıklı ilişkiler desteklemekten, toplumsal cinsiyet eşitliğini benimsemekten ve insan hakları savunuculuğundan hiçbir şüphem ve pişmanlığım yoktur.[1]

Pascal şiddet uygulayan erkeklerin değişebileceğine dair canlı bir kanıttır. Pascal gibi şiddet uygulayan birçok erkeğin sebebi, daha genç yaşlarda tanık olduğu ve yaşadığı şiddet ve bu şekilde sosyalleşmeleridir. Şiddet elbette cezalandırılmalıdır ancak erkeklere neden öyle davrandıklarının nedenini keşfetmeleri için fırsat da sağlanmalıdır. Ve erkeklik uzmanı Gary Barker, "Biri bir tür toplumsal kontrol olarak hizmet etme, diğeri de destek verme amacıyla, iki elimizi birden uzattığımız zaman başarılı olmamız çok daha muhtemeldir," diyor.[2]

Güney Afrika, Cape Town'da hem erkekler hem de kadınlarla şiddet üzerine çalışan örgüt Mosaic'ten erkek danışman Tapiwa[3] ile görüştüm ve işin püf noktasının insanlara ulaşmak olduğu konusunda hemfikir: "Kötü davranışları olan erkekler bir problemi çözme yolunun sadece şiddet olduğunu babalarından öğrenmişlerdir. Kendilerini kötü biri gibi görmüyorlar." Tapiwa, aşılması gereken engeller olduğunu belirtiyor: "Erkeklerin bir danışman istemesi zayıflık olarak görülür. İnsanlar sizi yargılar. 'Eğer o kadar

güçlüysen neden danışman istiyorsun?' derler. Bir erkeğin bir sorununun olduğunu anlaması cesaret ister. Bu hiç kolay değil."[4]

Savunmasız kadınlara ücretsiz meslek edinme becerileri sağlayan Kigali merkezli sivil toplum kuruluşu Aspire Ruanda'nın Yönetim Kurulu Başkanı Peace Ruzage; "Ruanda'daki kadınlara yönelik şiddet sorunu, diğer Afrika ülkelerinde olduğu gibi, kültürel inançlar ve kuşaklar boyunca güçlendirilmiş erkeklik kavramından kaynaklanıyor," diyor.[5]

Bu bölüm, erkekler tarafından kadına uygulanan yüksek orandaki şiddet konusunu açıyor ve şunu soruyor: Bu, neden devam ediyor? Geleneksel erkeklik biçimleri ile erkek şiddetini teşvik eden ve destekleyen sosyal ve kültürel normların bağlantısını inceliyor; cinsiyet ilişkileri, benimsenmiş cinsiyet normları, erkeklerin çelişkili güç deneyimleriyle ilişkili olan ve sosyal olarak inşa edilen şiddet. Bölüm, bazı erkeklerin neden şiddet uyguladığı ve bazılarının neden uygulamadığının bazı sebeplerine göz atıyor. Erkeklere karşı erkek şiddetinden ve bazı feministlerin tecavüze uğrayan erkek konusunu neden bu kadar zor karşıladığından bahsediyor. Ve son olarak da, erkeklerin şiddet karşıtı kampanyalarını inceliyor ve şunu soruyor: Ne işe yarıyor?

Kemikleri değil sınırları kırma

Kara çarşafın arkasındaki gözlerde tuhaf bir şeyler var. Kusursuz makyaj ve kararlı bakan kahverengi gözlere rağmen, sol göz sağ gözden farklı görünüyor. Bunun nedeninin, gözü çevreleyen büyük morluk olduğunu anlamak biraz zaman alıyor.

Ancak fotoğraf, kemiklerden çok sınırları kırıyordu; bu, tıpkı fotoğraftaki kadının yüzü gibi kadın haklarının gizli kaldığı bir ülkede aile içi şiddet karşıtı ilk afişti: Suudi Arabistan.

King Khalid Vakfı tarafından başlatılan kampanyanın parçası olan afişin üzerinde, "Bazı şeylerin üzeri örtülemez... Suudi

Arabistan'da dövülen kadın olgusu yüzeyde görüldüğünden çok daha derin... Bu, karanlıkta kalmış bir olgudur.[6]

Kadınların hâlâ oy veremediği, hatta sadece yüzleri görülecek şekilde tamamen kapanmadan ve bir erkek tarafından eşlik edilmeden dışarı çıkamadığı Suudi Arabistan'da bile eş şiddeti konusu karanlıktan aydınlığa çıkmaya başlamışsa, bu zor alanda dahi değişim mümkün olabilir.

Kesinlikle değişmesi gerekiyor. Bu rapor için yapılan çevrimiçi anketteki katılımcıların büyük çoğunluğu (%61) son on yılda toplumsal cinsiyet eşitliğinin kötüye gittiği temel alanın şiddet olduğunu hissediyormuş. 2011 yılında Kalkınmada Kadın Hakları Derneği tarafından yapılan başka bir ankette, kadın örgütleri kadına karşı şiddeti bitirmeyi en ileri önceliklerine yerleştirmiştir.[7]

İstatistikler acil ve açık bir eylem ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Erkeklerin kadına karşı şiddeti şok edici bir şekilde olağan ve evrensel olmaya devam ediyor.[8] Dünya Sağlık Örgütü'nün, 81 ülkedeki 141 çalışma verisini analiz ettiği 2013 tarihli bir raporuna göre, dünyadaki kadınların %35'i tecavüze uğramış veya fiziksel olarak tacize maruz kalmıştır ve çoğunlukla (%80) eşleri veya partnerleri tarafından.[9]

- ABD'de, Aile İçi Şiddeti Sonlandırma Ulusal Ağı, her gün üç kadının aile içi şiddetten dolayı öldüğünü bildiriyor. Dört kadından biri, yaşamı boyunca aile içi şiddeti deneyimlemiştir.[10]
- Hindistan'da beş eyalette, kadına karşı aile içi şiddet üzerine yapılan bir araştırma çalışması 1.250 katılımcının %84'ünün bir şekilde fiziksel şiddete maruz kaldığını ortaya çıkarmıştır.11
- Avrupa çapında 42.000 kadınla yapılan görüşmeler, beşte birinden daha fazlasının eski veya şu anki partnerleri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığını göstermiştir.[12]

• Vietnam'da evli kadınların %58'i fiziksel, cinsel veya duygusal şiddetten en az birine maruz kaldığını belirtmiştir.[13]

• Ekvator'da, Kadına Yönelik Cinsel Şiddet ve Aile İlişkileri 2011 Ulusal Anketi, görüşülen kadınların %60,6'sının cinsiyete dayalı şiddetin bir çeşidine -fiziksel, psikolojik, cinsel ya da mali- maruz kaldığını bulmuştur.

Kadınlara karşı şiddetin yaygınlığı ve bunun sınıf, yaş, din, medeni hal, cinsel yönelim, ırk ve etnik kökenin ötesine geçmesi, bunun sadece yaygın olmadığını ayrıca hâlâ kabul edilebilir görüldüğünü gösterir. Şiddetin birçok tanımı hem cinsel ve fiziksel şiddet hem de psikolojik ve ekonomik şiddeti kapsıyor. Sadece, Jane Austen'in İngiliz banknotların üzerine konulmasını önerdiği için için tecavüzle tehdit edilen Caroline Criado Perez'in Twitter üzerinden uğradığı tacize bakınca, şiddeti tetiklemenin çok kolay olduğu anlaşılıyor.[14] Tacizcilerinden ikisi şimdi cezaevinde -bunlardan birinin kadın olması, iki cinste de kadınlar hakkındaki olumsuz görüşlerin ne kadar kemikleşmiş olduğunu gösteriyor- ancak diğerleri bulunamadı."Kabul edilebilir" olarak görülen şeylerin çizgisi sürekli olarak geri itiliyor gibi görünüyor.

İngiltere'de 2012 yılında Laura Bates "Gündelik Cinsiyetçilik"[15] adlı bir proje başlattı ve kadınlardan kendi hikâyelerini göndermelerini istedi. 2013 yılı itibariyle 15 ülkeden 25.000'den fazla cevap aldı. Hikâyeler tüm sınıf ve etnisitelerdeki kadın ve kız çocuklarından geldi. Bunlar cinsiyetçiliğin her zamanki kadar yaygın olmaya devam ettiğinin şok edici delileridir.

• Pakistan'da bir kız çocuğu, "aile namusu" uğruna cinsel istismarı gizlemeyi anlatıyordu.

• Brezilya'dan bir kadın, üç erkek tarafından rahatsız edildiğinde onları dikkate almadığı için onu arabaya doğru sürüklemeye çalıştıklarını anlatıyor.

• Almanya'da bir kadın kasığından ve poposundan o kadar elle taciz edilmiş ki bunu "norm" olarak nitelendiriyor.

• Meksika'da bir üniversite öğrencisine profesörü şöyle demiş: "*Calladita te ves mas bonita*" (Çeneni kapadığında daha güzel görünüyorsun).

• İsrail'de altı dil konuşan ve master derecesi olan bir öğretmene şöyle denilmiş: "Gelecekteki kocam için yeterince iyi bir ev kadını değilmişim."

• Fransa'da bir erkek, halka açık bir parkta piknik yapmak isteyen 12 ve 16 yaşındaki rahibelere teşhircilik yapmış.

• Hindistan'dan bir kadın, otobüste bir erkeğin erekte olmuş penisini onun arkasına dayadığını bildirmekten çok korkmuş.[16]

"Eve-teasing" Hindistan'da yaygın bir şekilde kullanılan, elle veya sözlü taciz gibi davranışları kapsayan bir terimdir. Bu, kadınlar ve bununla mücadele etmek için kurulan çevrimiçi kampanyalar da dâhil bir dizi kampanya için ciddi bir problemdir. Bu kampanyalardan biri Bangalore'daydı ve destekçilerden biri, "Toplum olarak bu sorunla gerçekten uğraşmak istiyorsak çözüm, kadın ve kız çocuklarına cinsel tacize yol açan durumlardan kaçınma etrafında hayatlarını nasıl inşa edeceklerini öğretmek değil; erkek ve erkek çocuklarına kadınlara karşı doğru davranmayı, sevgilerini ifade etmeyi ve saygı göstermeyi öğretmektir."[17]

Özellikle evde olmak üzere kadına karşı şiddet ile ilgili sorun, bunun genelde erkek ve kadın arasında özel bir konu olarak görülmesidir. (Lezbiyen, gay ve transseksüel şiddet de oldukça gözardı ediliyor.) Her ne kadar uluslararası ve ulusal yasalar aile içi şiddeti yasaklasa da, erkekler hâlâ nadiren yargılanıyor.

Örneğin, evlilik içi tecavüz birçok ülkede oldukça yakın bir zamanda yasadışı olmuştur. Birçok ülkede, erkekler kadar ka-

dınlar da, "koca dayağı"nı evlilik içi ilişkinin "normal" bir parçası olarak görecek şekilde sosyalleştirilmişlerdir. Örneğin bir araştırmada, Nikaragua'daki kırsal bölge kadınlarının %25'i ve kent kadınlarının %15'i, bir erkeğin, çocuklarını veya evini ihmal ettiği takdirde eşini dövmekte haklı olduğunu söylemiştir.18 Mısır'da kadınlar, %40 ile %81 arasındaki oranda, çocuğunu ve evini ihmal etme, cevap verme, itaatsizlik veya seksi reddetme gibi sebeplerden kaynaklı dayağın haklı olduğunu söylemiştir.[19] Vietnam'da kadınların %35,8'i bazı durumlarda kocalarının şiddetini kabullendiklerini söylüyor.[20]

Kadına karşı şiddeti teşvik eden sosyal ve kültürel norm örnekleri[21]

- Bir erkek sosyal olarak üstün görülür ve bir kadın üzerinde güç kullanma hakkına sahiptir. Ör. Hindistan, Nijerya ve Gana
- Bir erkeğin, "doğru olmayan" davranışları için bir kadına fiziksel disiplin uygulamaya hakkı vardır. Ör. Hindistan, Nijerya ve Çin
- Fiziksel şiddet bir ilişkideki anlaşmazlıkları çözmek için kabul edilebilir bir yoldur. Ör. ABD
- Aile içi şiddet "tartışılmaz" bir konudur. Ör. Güney Afrika
- Boşanma utanç vericidir. Ör. Pakistan
- Evlilikte seks erkeğin hakkıdır. Ör. Pakistan
- Cinsel aktiviteler (tecavüz dâhil) erkekliğin bir göstergesidir. Ör. Güney Afrika
- Kızlar bir erkeğin cinsel dürtülerini kontrol etmekle sorumludur.

Ve tutumların nesilden nesle kesinlikle iyileştiği söylenemez. Örneğin, İskoçya'da bir çalışma, erkek çocukların %50'si ve kız çocuklarının %33'ü, belirli koşullar altında bir erkeğin eşine vurmasının veya sekse zorlamasının kabul edilebilir olduğunu söylediklerini bulmuştur. Ayrıca, erkek çocukların %36'sı bunun kendilerinin de yapabileceği bir şey olduğunu söylemiştir.[22] Tecavüz olaylarının giderek artmaya devam ettiği Güney Afrika'daki bir çalışmada görüşülen erkeklerin %27,6'sı bir kadına tecavüz ettiklerini söylemiştir.[23]

Mnestisi, 2012 yılında genç erkeklerle beyin yaralanmaları üzerine çalışan *Comacare* tarafından başlatılmış Erkek Buluşması'na veya Imbizo Yamododa'ya mensuptur.[24]

Rol modele haline gelmiş kötü davranan kocalar[25]

45 yaşındaki Hassan Shyaka'nın çok az okuma yazması var. Ama Kigali ilinin Nyarugenge ilçesinden manyok (Ekvatoral bölgelerde yetişen yeşil yapraklı bir bitki) çiftçisi, gömleğinin cebine özenle koyduğu mavi kalemi olmadan asla evinden ayrılmıyor. Geçmişi anımsayınca, Shyaka basit bir kararın onu nasıl da köydeki en saygın konuma getirdiğine inanamıyor.

"Eşimi dövmemek hayatımı değiştirdi," Shyaka gülüyor. "Köyde bilinen en kötü erkektim. Küfürbaz olduğum ve şiddet uyguladığım için o kadar kötü bir şöhretim vardı ki kadınlar benden nefret ediyordu," diyerek kabul ediyor. Yanında 42 yaşındaki 22 yıllık eşi bu sözleri kafasıyla onaylıyor.

Shyaka, eşi Nyiraminani'yi, onu yasadışı "ikinci evliliği" ile ilgili dedikodularla yüz yüze getirince dövdüğünü itiraf ediyor. 2011 yılında, çocukları onun eşini ağır yaralı

yaralı halde bıraktığına tanık olduktan sonra, topluluk lideri onu RWAMREC'nin cinsiyet atölyesine sevk ediyor.

"Atölye beni ailem ile ilişkimi ve çocuklarım için bir rol model olup olmadığımı tekrar düşünmeye itti. Bu beni utandırdı," diyor Shyaka.

Nyiraminani'ne göre kocası eve "düzelmiş" bir erkek olarak dönmüş. Onu dövmüyor, ona bağırmıyor, Shyaka herkesi şoka uğratmış. Çok geçmeden, onun danışman olması ve diğer evlilikleri korumada yardım etmek için tecrübelerini paylaşması istenmiş.

Meğer geçen sene topluluk lideri olarak seçilmiş. "Bugün herkese, eğer hayatlarını değiştirmek istiyorlarsa eşlerine saygılı olmaları söylüyorum," diyor ve göğsü gururla kabarıyor.

Nishtha Chugh.

Yirmilerinde olmasına rağmen, Mnestisi çocukluğundan bu yana şiddetin arttığını düşünüyor: "Ben çocukken de vardı ama şimdi daha kötü durumda, pala kullanıyorlar. Büyüdüğümüzde kızlarla kavga ederdik ama bunlar ciddi kavgalar değildi, unutulup giderdi. Şimdi bir korku filmi seyretmek gibi. Yanlarında bıçak taşıyorlar, polisler işe yaramadığı için insanlar yasal olarak topluca saldırıyor. İnsanlar gangsterler yüzünden bir başka bölgeye yolculuk bile edemiyorlar."[26]

Diğer etkilerden biri de medyadır; özellikle ve genelde genç yaşlarda, kadını aşağılayan ve onurunu kıran şiddet içerikli pornografiye internet üzerinden maruz bırakılmak. Pornografinin kadın ve erkek arasındaki ilişkiler üzerindeki etkilerini 3. bölümde görmüştük. Bugün milyonlarca genç insan genelde erken yaşlarda internet, televizyon ve filmler aracılığıyla şiddet içeren görüntülere maruz kalıyorlar. ABD'de 8-18 yaş arası ortalama bir

genç her yıl televizyonda yaklaşık 10.000 tane şiddet içeren davranış izliyor.[27] Bunların %90'ı kadınların dövüldüğü, tecavüz edildiği veya öldürüldüğü görüntüler oluyor. Hâlâ, bunların ne oranda gerçek şiddete dönüştüğüyle ilgili tartışmalar vardır. Ama "Erkekler Tecavüzü Durdurabilir" tarafından yapılan bir ankette katılımcılara "Gerçek ve fantezi arasındaki çizgiyi bulanıklaştıran şiddet içerikli video oyunları kadınlara ve kız çocuklarına karşı şiddeti destekliyor mu?" diye soruldu. 963 katılımcının %50'si evet, %31'i ise hayır diye cevapladı.[28]

Kadına karşı şiddet suçu çoğu erkekler tarafından işleniyor. Son zamanlarda kadınların da şiddet uygulayabilir olduğuna işaret etmek gibi yeni bir akım söz konusu, güya eşitliği dengeleyebilirmiş. Tabii kadınlar da şiddet uygulayabilirler ama genel olarak kadınlar fiziksel olarak erkekler kadar güçlü değiller. Ve bu bölümün ilerleyen kısımlarında göreceğimiz gibi, kadınlar kendilerini kanıtlamak için aynı şiddet dürtülerine sahip değiller. Erkeklerdeki şiddet ve erkeklik arasındaki bağ tutarsız güç deneyimlerinin bir parçasıdır.

İstatistikler bunu doğruluyor: örneğin ABD'de kadınlar erkeklere karşı cinsel istismar vakalarının %14'ünü, kızlara karşı cinsel istismar vakalarının %6'sını işlemiştir.[29] İngiltere'de, hükümetin Kraliyet Savcılık Servisi'ne göre, kadınlar 2011 yılında aile içi şiddetin %7'sini işlemekle sorumlu tutulmuştur.[30] Ayrıca çalışmalar, partnerlerine şiddet uygulayan kadınların genelde şiddeti kendilerini savunmak için kullandıklarını bildiriyor.[31] Örneğin, bir örnekte şiddet uyguladıklarını söyleyen kadınların %75'i bunun özsavunma amacıyla olduğunu söyledi.[32] Ve bir başka çalışma şöyle kaydediyor: "Kadınların saldırganlığı partnerlerinin onlara karşı uyguladığı şiddet durdurulmadığı sürece bitmeyecek."[33]

Yasa, şiddeti durdurmanın bir yolu olmalıdır. Ve gelişmeler var. Cinsiyete dayalı şiddete karşı yasalar uluslararası seviyede ve birçok ülkede mevcuttur ve bunlar güncellenmeye ve geliştirilmeye devam ediyor. Örneğin kadın örgütlerinin uzun süren

kampanyalarının sonucu olarak Brezilya'nın Kadına Yönelik Şiddete karşı Maria da Penha Kanunu (2006), kadınlara yardım edip halka eğitim için olumlu önlemler alırken, failler için artan cezalar, ciddi tehditlere karşı önleyici gözaltılar ve özel mahkemeler dâhil olmak üzere çeşitli yasal korumalar sağladı. Ayrıca, Brezilya hükümeti uygulamaya kaynak da sağladı; 2007 Ağustos'unda Brezilya cumhurbaşkanı bu amaç için 590 milyon dolarlık bir bütçeden bahsetti.[34]

Ama genelde kadına yönelik şiddete karşı yasaların çoğu uygulamaya geçmiyor ve erkekler asla cezalandırılmıyorlar. Sırbistan, Belgrad Özerk Kadın Merkezi'nden, kadına karşı şiddet üzerine 20 yıldır çalışan Danijela Pesic, sadece, zaten var olan yasaların uygulama konusunda geliştirilmesinin kurbanlar için sistematik bir çözüm olabileceğini söylüyor.[35] Kadınların uğradıkları şiddeti bildirebilmeleri de gerekiyor; genelde bildirmekten çok korkuyorlar. Avrupa çapında bir anket, kadınların sadece %14'ünün eş şiddetinden en ciddi olanını polise bildirdiğini bulmuştur.[36]

Kadına yönelik şiddete karşı erkeklerin Beyaz Kurdele Kampanyası eş kurucusu Michael Kaufman "Erkek şiddetine neden olan sosyal ve psikolojik içerik her ne olursa olsun, yasa uygulamaları, yasal düzenlemeler, sosyal gelenekler ve bazı dini öğretilerin üstü kapalı veya açık izni olmasaydı, bu devam etmezdi," diyor.[37] Kadına yönelik şiddete ve şiddete karşı uluslararası ve birçok ülkede yasalar olabilir ama bunlar genel olarak tanınmıyorlar çünkü şiddetin erkek için kabul edilebilir -hatta beklenilen- bir davranış olduğunu söyleyen normlara ters düşüyor.

"Kavgacı erkekler havalı görülüyor"

Erkek şiddetinin temel nedeni, erkeklerin hem erkeklere hem de kadınlara karşı şiddetin erkek olmanın özünde bir şey olarak görecek şekilde yetiştirilme yöntemidir. Aslında, şaşırtıcı

olan şey de birçok erkeğin şiddet uyguluyor olması değil, çoğunun uygulamıyor olmasıdır. Çünkü şiddet erkeklik ve ataerki inşasının ayrılmaz bir parçasıdır. Instituto Promundo'nun uluslararası direktörü Gary Barker, "Genelde, dünya cinsiyet eşitlikçi erkekler yetiştirmez; daha çok, şiddete eğilimli, uyumsuz ve kızgın erkekler yetiştirmekle uğraşır," diyor.[38]

3. bölümde, kız bebeklerin ikinci sınıf vatandaşlık statülerine bağlı olarak öldürülmesi ve cinsiyet ayrımı nedeniyle yapılan kürtaj sonucu birçok ülkedeki "kayıp kadınlara" bakmıştık. Ama "kayıp erkekleri" de hesaba katmak mümkündür. Kız çocuklarında olduğu gibi, bu, ülkeler içinde ve arasında büyük ölçüde değişiyor. Brezilya'da erkekler arasındaki yüksek cinayet oranları, 2012 yılında dört milyon "kayıp erkek" olduğu anlamına gelmektedir. Ve hemen hemen her yerde erkekler için beklenilen yaşam süresinin düşük olması, yaşlı erkeklerden çok yaşlı kadın sayısı anlamına geliyor.

Güney Afrika'da sosyal yorumcu ve aktivist Melanie Judge bloğunda şunu kaydetmiştir:[39]

> Erkeklik, cinsiyet şiddeti yoluyla elde ediliyor. 'Erkekliğin' belli biçimleri erkeklerin, 'kadın gibi' veya zayıf olarak algılanan erkeklere karşı ve kadınlar üzerinde gücün şiddetli uygulamalarına dayanıyor. Bu, doğal ve normal olarak algılanan 'erkeklik' savı kadınları öldürüyor...
>
> Cinsiyet şiddeti, kişilerin yaşamları ve bedenleri üzerinde bir kontrol ve disiplin stratejisi şeklinde işliyor. Sistematik bir şekilde, katı cinsiyet ve cinsel kodlarıyla uyumu sağlar. Hepimize karşı ve hepimiz tarafından işletiliyor. 'Gerçek erkek' ve 'gerçek kadın'ın nasıl olması gerektiğini tanımlıyor ve eğer öyle olmazlarsa onlara neler olacağını tanımlıyor...

Sırbistan Özerk Kadın Merkezi'nden Danijela Pesic şöyle diyor: "Aile içi şiddetin temel sebebi ataerkil değerlerdir. Er-

kekler şiddet uygulayabilecekleri düşüncesini bırakmak zorundadır ve bunun olması için anaokulundan da önce başlayarak cinsiyet rolleri algılarımızı değiştirmemiz gerekiyor."[40] Londra Hijyen ve Tropikal Tıp Okulu öğretim görevlisi ve HIV'in yapısal dinamiklerini araştırmaya adanmış uluslararası araştırma konsorsiyumu STRIVE'ın genel müdürü Lori Heise şunu kaydediyor: "Kadına karşı şiddet üzerinde ne kadar çok çalışsam, ilerlemenin gerçek yolunun erkek olmanın ne anlama geldiğini yeniden tanımlamak olduğuna o kadar ikna oluyorum."[41] *Aspire Ruanda*'nın yönetim kurulu başkanı Peace Ruzage, "Birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi Ruanda'da da, kadına karşı şiddet sorununun temel nedeni nesiller boyunca pekiştirilen erkeklik kavramı ve kültürel inançlarda yatmaktadır," diyor.[42]

Erkeklik tutumlarında gördüğümüz, "sert olma" temasının bir parçası şeklinde sosyal olarak kabul edilebilir görülen erkek şiddeti ve kızgınlığı normunu göz önünde bulundurarak, ister erkeğe ister kadına karşı olsun, muhtemelen erkek şiddetine yol açan bir sürü faktör vardır. Balkanlarda genç erkeklerle yapılan bir çalışma, şiddete neden olan yedi temel nedeni tespit etti. Birincisi tam olarak "erkek olmanın beklentileri" idi. Bir erkek için "kendilerini kanıtlama" konusundaki, özellikle yaşıtları ve diğerleri tarafından yapılan baskı son derece güçlüdür. Araştırma birçok genç erkeğin fiziksel dövüşün "kaçınılmaz" olduğunu ve "bir erkek olmanın ne anlama geldiğini şekillendirdiğini" düşündüğünü bulmuştur: "Dövüşmeden bir erkek olarak büyüyemezsiniz."[43]

Endonezya'da erkek üniversite öğrencileri arasında toplumsal kampanyaları ve tartışmaları organize eden Yeni Erkek için Birlik'ten Syaldi Sahude, "Birçok erkek duygularını nasıl dile getireceğini bilmiyor bu yüzden de bunu öfke ile yapıyorlar," dedi.[44]

ABD'de ve Güney Afrika'da bir araştırma, erkekliğin geleneksel görüşlerine sahip genç erkeklerin madde kullanımı, şiddet ve güvensiz ilişkiye girme uygulamalarına katılmalarının

daha muhtemel olduğunu bulmuştur.[45] 10 ülkede yapılan IMAGES araştırması da devamlı olarak bu sonuca ulaşmıştır.[46]

Balkanlar araştırması şiddete neden olan yedi temel nedeni tespit etti, bunların hepsinin kökü aynı ataerkil tutumlardadır:

1 Aile içi şiddete maruz kalmak - "Eğer ailede iyi yetiştirilmişseniz, şiddet içeren davranışlar sergilemeyeceksiniz."

2 Medya şiddetine maruz kalmak.

3 Bireysel yetersizlik duyguları - "Grupta istenilmeyen erkektir ve bütün gruplar onu reddedip ona hakaret eder. Bir gün mutlaka şiddet uygulayan biri olacaktır."

4 Cinsel kıskançlık ve güvensizlikle ilgili duygular - "Kıskançlık korkuya yol açar, bu da güçsüzlüğe yol açar, bu da (kızgınlığa ve bu da) şiddete yol açar."

5 Ekonomik güvensizlik ve işle ilgili stres - "İşsizlik hayal kırıklığını yükseltir, ki bu, aile içinde tansiyonu yükseltir ve bu, muhtemelen sonradan şiddet uygulayacak olan çocuklara da bulaşır."

6 Bir katalizör olarak alkol ve uyuşturucu - "Alkol birini dövmeyi mümkün kılar."

7 Bir erkek olmanın beklentileri.[47]

Erken yaşta erkek çocuklarına ve genç erkeklere şiddetin gücün simgesi olduğunu düşünmeleri öğretilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün şiddet üzerindeki çalışması, erkek çocuklarının fiziksel bir kavgaya kız çocuklarından iki ve üç kat daha fazla katıldıklarını bulmuştur.[48] Bell Hooks'un yazdığı gibi: "Erkekler tarafından dile getirildiğinde ataerkilliğin değer verdiği tek bir duygu vardır: kızgınlık. Gerçek erkek öfkeden çıldırır."[49] Balkanlar'da bir genç erkek şöyle dedi: "Fiziksel güç saygı getirir." Ve bir diğeri şunu kaydetti: "Kavgacı erkekler daima havalı görülüyor."[50]

"İyi yetiştirilmişseniz, şiddet davranışları sergilemeyeceksiniz."

Çalışmalar, çocukken (sokakta, okulda veya evde) şiddete maruz kalma veya tanıklık etmenin genellikle nesilden nesle devam eden bir erkek şiddetine yol açtığını bulmuştur.51 Ve bazı ülkelerde ve kültürlerde bu, sık karşılaşılan bir durumdur. Peru'da bir araştırma "100 bakıcıdan %10,9'u, sarhoş partnerleri tarafından saldırıya uğradıkları ve temizlikçi kadınların %11,8'i, eşlerden birinin haftada en az bir kere eve sarhoş geldiği"ni bildirmiştir. 2009'da şiddet konulu bir makale için yapılan araştırmada "görüşülen bütün çocuklar kendi ailelerinde aile içi şiddet vakalarına tanıklık ettiklerini veya duyduklarını" bildirmişlerdir.[52] Okulda erkek çocuklarının dövülmesi kız çocuklarına göre daha muhtemeldi.

"Katı fiziki cezalara maruz kalan, kendilerine fiziksel olarak zarar veren veya annelerinin dövüldüğüne tanıklık eden erkek çocuklarının sonraki yaşamlarında eşlerine kötü davranma olasılıkları daha yüksektir," diyor araştırma konsorsiyumu STRIVE'den Lori Heise.[53] Babalarının ve diğer erkeklerin kadına yönelik şiddet uyguladığını gören erkek çocuklar bunun normal bir davranış olduğunu düşünmeye başlar ve baba olduklarında aile üyelerine yönelik şiddet uygulamaya devam etmeleri muhtemeldir.

Bu rapor için yapılan çevrimiçi ankette katılımcılara şu soruldu: "Erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğine katılmalarını önleyen faktörler nelerdir?" Katılımcıların %87,5'i "geleneksel erkekliğe bağlı kalmanın katı dini ve kültürel normları"; %82,2'si "aile tutumları/yetiştirilme şekli" ve "diğer erkekler tarafından 'gerçek bir erkek' olarak görülmeme korkusu" diye cevapladı.

Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi (ICRW) ve MenEngage Birliği tarafından altı ülkede yapılan bir çalışma, erkeklerin evde şiddet uygulamalarının en belirgin faktörünün, çocukken ya şiddet mağduru ya da istismara uğramış olmaları veya annelerinin

dövüldüğüne, istismar edildiğine tanıklık etmeleri olduğunu bulmuştur.[54] UNICEF, babalarının annelerine karşı şiddet kullandığını gören erkek çocuklarının kötü erkekler olma ihtimalinin şiddet göstermeyen ebeveynlerin çocuklarına göre iki kat daha fazla olduğunu kaydediyor.[55] Uganda ve Nijerya'daki bir araştırma, genç erkeklerin kadına karşı şiddetini evde erkek şiddetinin kabul edilebilir bir uzantısı olarak gördüklerini bulmuştur.[56]

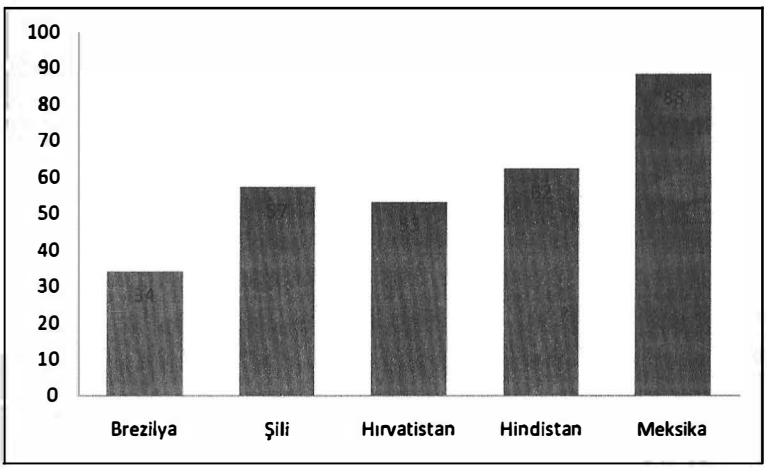
Ama STRIVE çalışması şunu kaydediyor: "Örnek alma" kaçınılmaz değildir, ancak gelecekteki araştırmalar için asıl soru; sağlıklı ilişkiler kurmaya devam edenleri sonradan şiddet yanlısı olan kişilerden ayırt eden genetik, durumsal, sosyo-kültürel ve yaşam seyri faktörler nedir?[57] Bazen, evde şiddete maruz kalan erkek çocukları bilinçli olarak şiddet yanlısı olmayı reddederler: "Bir erkeğin eşini dövmesi gerektiği fikrine katılmıyorum... Babamın anneme tokat attığını gördüm," diyor Balkanlardan genç bir erkek.[58]

İşsizlik, alkol ve şiddet

Erkek olmaya yönelik ataerkil ve geleneksel tutumlar erkek şiddetinin temel sebebi olsa da, buna ikincil katkı olabilecek unsurlar da vardır. Örneğin dünyanın birçok bölgesinde, erkekler (ve kadınlar) hâlâ erkeğin asıl görevinin aileyi geçindiren kişi olduğunu düşünüyor. Hem erkeğin hem de kadının ücretli işlerde çalıştığı ülkelerde bile (bkz. 5. Bölüm) geleneksel orta sınıf ailelerde evde kalan bir anne ve işe giden bir koca durumu yalnızca bir veya iki kuşak öncesine kadardı. Aileyi geçindirme görevinin kökleri daha derinlere uzanıyor. Bu yüzden, erkekler artık bu role sahip olmadıklarında kendilerini yararsız ve hüsrana uğramış hissedebilirler ve bu hüsranın acısını kendilerine en yakın kişilerden bildikleri tek yolla çıkarırlar; şiddet. Bu, böyle bir şiddete göz yummak değil açıklamaya çalışma amaçlıdır. Instituto Promundo Uluslararası Direktörü Gary Barker şunu kaydetmiştir:

Eğer iş, erkekliğin toplumsal olarak tanınan bir versiyonunu elde etmek için zorunluluk ise, burada kıyas 'iş yoksa erkeklik de yoktur'dur. Bu, kadınların sizi uzun vadeli eş olarak çekici bulmayacağı anlamına geliyor. Bu, polisin sizi rahatsız edebileceği anlamına geliyor. Bu, ebeveynlerinizin 'iş bul, iş bul' diye yakanıza yapışacağı anlamına geliyor. Sonuç itibarıyla, bazı genç erkekler saygı ve kabullenmeyi elde etmek için başka yollara dönerler- aile içi şiddetten madde kullanımı ve çetelere katılmaya kadar.[59]

Instituto Promundo ve Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi tarafından yürütülen, IMAGES'in beş ülkede yaptığı erkekler üzerindeki çalışması, depresyon, intihar düşüncesi, tutuklanma ve şiddet kullanımı da dâhil ekonomik veya iş kaynaklı stresin erkekler üzerinde olumsuz etkileri olduğunu bulmuştur.[60]

10 Erkeklerin iş kaynaklı stres konusundaki raporları[61]

Eşlerine şiddet uygulamış erkekler için bir proje olan Sorumlu Erkekler Kulübü'nde yer alan Vietnam'dan bir adam şunları söyledi: "Dürüst olmam gerekirse, ben de ekonomik durumdan kaynaklı şiddet uyguladım. Evde kalmak zorundaydım ve bu yüzden bunalımdaydım. Onlar (erkekler) işe gidiyordu ve ben evde kalmak zorundaydım. Bunalımdaydım ve eğer depresyona girmişseniz aileye kolayca şiddet uygularsınız... Bir erkek olarak evin direği olmak isterim... Bir koca olarak, asla [eşime] bağımlı olmamalıyım."[62]

Mevcut ekonomik krizde özellikle genç erkekler, devam eden işsizlik karşısındaki hayal kırıklıklarını dile getirmenin bir yolu olarak şiddet uygulayabiliyorlar.[63] Küresel ekonomik krizin etkileri üzerine Oxfam GB tarafından yapılan bir çalışmada, Güneydoğu Asya'daki odak grup görüşmelerinde aile içi şiddette zaten yüksek seviyede bir artışın olduğu ortaya çıkmıştır. Endonezya'daki bu sendika çalışanları, Kuzey Jakarta'da bir tekstil fabrikasında çalışan Nuning'in hikâyesini anlattılar, "Eşi işsizdi, dolayısıyla maaşı geniş ailesinin tümüne destek sağlıyordu. Geçici olarak işten çıkarıldığında kocası çok kızdı ve onu dövmeye başladı. Bu durumda sendikamız aileyle görüşerek arabuluculuk yapmaya çalıştı ve işten çıkarılmanın krizin etkisi olduğunu, bunun eşinin hatası olmadığını ve şiddet uygulamayı bırakması gerektiğini açıklamaya çalıştı. Bunun gibi birçok vaka duyduk."[64]

Erkek şiddetini teşvik etmesi ve alevlendirmesi dolayısıyla alkol ve uyuşturucu da önemli faktörlerdendir. Dünya Sağlık Örgütü şunu kaydediyor: "Sarhoşluk şiddeti tetikleyebilen anlık, durumsal önemli bir faktördür. Bir İsveç çalışması, şiddet zanlılarının dörtte üçünün ve kurbanların yaklaşık yarısının olay sırasında sarhoş olduğunu ve Cambridge çalışması, birçok erkeğin içtikten sonra kavga ettiğini gösteriyor."[65] STRIVE araştırması: "Neredeyse araştırılmış her ortamda, erkeklerin aşırı alkol tüketiminin, eş şiddetiyle fazlasıyla bağlantısının olduğu görülmüştür."[66]

Erkek tecavüzü: feminist bir mesele

Muhtemelen erkek şiddetiyle ilgili olarak en az bildirilen konulardan biri erkeklerin diğer erkekler tarafından tecavüze uğramasıdır. Ama aynı zamanda, çatışmalı olarak tasvir edilen kadın hakları ve erkek gündeminde ilginç bir araştırma konusudur.

Bu konuda çok az araştırma yapılmış, muhtemelen, tecavüze uğramanın çok büyük bir utanç kaynağı olması dolayısıyla öne çıkan erkek kurban sayısının az olmasından kaynaklanıyor. Bu nedenle istatistiksel veri bulmak zordur. ABD'de Tecavüze Karşı Pennsylvania Koalisyonu, 33 erkekten birinin tecavüz girişimi veya tecavüz kurbanı olduğunu söylüyor.[67] Çatışmalı zamanlarda, çok az sayıda tecavüz hizmeti erkeklere hitap ediyor. "Hayatta kalanların yeniden sağlığına kavuşmasına yardımı dokunması için, herhangi somut yapılar oluşturulmadan travmayı gözler önüne sermenin riskleri, travmanın raporlanmasının sağladığı duygusal faydaya ağır basabilmektedir. Dolayısı ile, bu durum olası bir şekilde sivil toplum kuruluşlarının ve diğer organizasyonların gözünden kaçabilmekte ve bu da hayatta kalan erkeklerin yeniden travmatize olmasına ve erkeklerin kurban olamayacağı fikrinin bir olgu haline gelmesine hizmet etmektedir," diyor Uganda'da Afrika Merkezli Adalet ve Barış Çalışmaları programı görevlisi Emily Cody. Cinsiyete dayalı şiddet yasasının teoride erkekler için de geçerli olmasına rağmen, kadınlar kadar erkekleri de koruyacak çok az sayıda yasa var - BM'nin tecavüz tanımını erkek kurbanları da kapsayacak şekilde değiştirmesi 2011 yılında olmuştur.[68]

Erkek tecavüzünün tanınmasını sağlamak amacıyla yürütülen kampanyalar, bu konunun uluslararası veya ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşlarının gündeminde olmaması durumu için sık sık kadınları -özellikle feministleri- suçluyorlar. Uganda'da Mülteci Hukuku Projesi tarafından hazırlanan bir rapor şunu kaydediyor:

"Birçok feministin argümanı, mağdurların 'büyük çoğunluğunun' kadın olduğu ve kadın ve kız çocuklarının cinsel şiddetten 'orantısız olarak' etkilendiği şeklindedir. Bu tür iddiaları doğrulayan çok az veri olmasına rağmen argüman hâlâ mevcuttur ve mağdurların 'büyük çoğunluğu' kadın olduğu için sınırlı kaynakların kadınlara odaklanması gerekir. Bu düşünce, hem erkek mağdurların tanınmasına hem de bu mağdurlara yardım sağlanmasına engel oluyor."[69]

Erkek tecavüzü hakkında çok daha az veri olduğu görülüyor ve var olanların çoğu da çatışma zamanlarındandır. Ama bunların sanıldığından daha yaygın olduğu görülüyor. Örneğin, Mülteci Hukuku Projesi[70] şunu aktarıyor: "1986 yılında El Salvardor'daki bir hapishanede görüşülen erkek siyasi mahkûmların %76'sı en az bir cinsel işkence vakasına değindi."[71] Doğu Avrupa'da, eski Yugoslavya'daki gözaltı kamplarından kurtulan 6.000 kişiyle yapılan bir çalışmada erkeklerin %80'i tecavüze uğradığını bildirmiştir.[72]

Araştırmacılar 2003'ten 2004'e kadar, Irak'taki Abu Ghraib Cezaevi'nde tutuklu olan Iraklıların ABD askerleri tarafından cinsel tacize uğradıklarını belgelemiştir.[73] Kadın örgütleri, erkeklere tecavüzün bir sorun olduğunu reddetmiyorlar, ancak kadınlara tecavüzden daha küçük

küçük bir boyutta olduğuna inanıyorlar. Yeniden, tartışmalar genellikle kaynaklar konusunda oluyor. Erkeklere tecavüz konusunda kampanya yürütenler, erkek kurbanlar için fonun olmadığını söylerken, kadın hakları savunucuları özellikle tecavüz kriz merkezlerinin debelendiği finansal ortamda faydalandıkları küçük miktardaki kaynakların hiçbirini kaybetmek istemiyorlar.[74]

Ancak bu tartışma ne erkeklere ne de kadınlara yardımcı oluyor. Erkekleri fail ve kadınları kurban olarak gösteren kalıplar hiçbir cinsiyetin işine yaramıyor. Güney Afrikalı aktivist ve sosyal yorumcu Melanie Judge'ın kaydettiği gibi: "Erkeklere tecavüzü göz önüne almak önemlidir. Bu, sadece zayıf erkeğin tecavüze uğradığını söyleyen erkeklik sistemine değiniyor. Erkeklere tecavüz erkekliği yerinde tutuyor. Bu bir feminist meselesidir.[75]

Altı ülkede yapılmış IMAGE çalışması şunu bulmuştur: "Alkol kullanımının Aile İçi Şiddetle (IPV-Intimate Partner Violence) de bağlantılı olduğu gösterilmiştir. Tüm araştırma bölgelerinde, çok fazla içmeyenlere oranla, düzenli olarak (en az ayda bir) tek seferde beş veya daha fazla alkol tüketen erkeklerin yüksek IPV oranları olduğu bildiriliyor."[76]

2011'de, İskoçya'da polisler, Cumartesi günleri geleneksel Celtic ve Ranger rakipleri arasında futbol oynandığında aile içi şiddetin %138,8 oranında yükseldiğini, Pazar günü ve haftaiçi akşamları oynanan oyunlarda ise daha az ancak yine de önemli oranda (%96,6 ve %56,8) bir artış olduğunu bildirmişlerdir.[77] Takımları kaybeden erkeklerin dışarı çıkması ve içmesi ve eve dönüp eşlerini dövmesi muhtemeldir.

Erkek hiyerarşisi: erkekleri öldüren erkekler

Cinsiyete dayalı şiddetin (kadına yönelik şiddetin aksine) erkeklerin kadınları öldürdüğü kadar diğer erkekleri de öldürdüğüyle ilgili olduğu bazen unutuluyor. Melanie Judge şöyle diyor: "Erkekler arasında var olan hiyerarşi şiddetin devam edilmesini istiyor ve bu yüzden erkekler de onun kurbanlarıdır."[78]

Her ne kadar yabancılar tarafından öldürülen erkek ve eşleri tarafından öldürülen kadın sayısı daha fazlaysa da, erkekler kadınlan öldürdüklerinden daha fazla erkekleri öldürüyorlar. ABD'de 1980-2008 tarihleri arasındaki verilere göre, erkekler cinayet suçlarının %77'sini işlemiştir ve suçluların yaklaşık %90'ını temsil ediyorlar.[79] Özellikle genç erkekler için cinayet oranı çok yüksektir: Dünya Sağlık Örgütü, Amerika'da 15-29 yaş arası bir erkeğin cinayetten ölme riskinin dünya çapındaki ortalama risk oranından yaklaşık 28 kat daha fazla olduğunu tahmin etmektedir.[80]

Brezilya'daki 2000 yılı nüfus sayımında, 15-29 yaş arası yüksek orandaki silahlı suç kaynaklı ölümlerden ötürü erkek sayısının kadın sayısından yaklaşık 200.000 kadar daha az olduğu bulunmuştur.[81] Bir kez daha, bu konuda en çok, düşük gelirli erkekler ve özellikle de genç siyahi erkekler mağdur oluyor. Instituto Promundo'dan Tatiana Moura, Jose Luis Ratton ve Gary Barker Brezilya'da cinayet oranının düştüğünü ancak nüfusun bu kesiminde olanlar için düşmediğine dikkat çekiyorlar. Yazarlar bunu açıkça, şiddet, toplumsal dışlanma ve ırkçılıkla bütünleşmiş erkeklik türünün teşvik edilmesine bağlıyor: "Aşırı eril kültür Brezilya'daki genel nüfus, basın, uyuşturucu çeteleri ve polis güçleriyle derinden kökleşmiştir. Polis şiddetine müsamaha ediliyor, medyadaki şiddete müsamaha ediliyor, ebeveyn şiddetine müsamaha ediliyor, futbol maçlarındaki şiddete müsamaha ediliyor ve yerli gruplara yönelik şiddete müsamaha ediliyor. Brezilya'da erkeklik ve şiddet arasındaki bağlantı koparılmalıdır."[82]

Bu sadece Brezilya'daki genç siyah erkekler için değil herkes

için problemdir: Evde şiddet kullanma ve sokakta şiddet kullanma arasında belirgin bir bağ vardır: IMAGES çalışmasında, "Silahı olan veya suç ya da şiddet davranışları uygulayan erkeklerin eşlerine şiddet uygulaması çok daha muhtemeldir."[83] ABD'deki bir kadının cinayetten ölme olasılığı evde bir silah varsa %270 daha muhtemeldir.[84] İşin garip yanı, kadın silahı kendini saldırılardan korumak için almış olabilir.

"*Mara*"lar arasındaki korku

El Salvador dünyadaki en yüksek cinayet oranına sahiptir. Bu küçücük ülkede her gün 10 kadar insan ölüyor. Bunun büyük bir kısmını "*mara*" veya "*pandilla*" olarak bilinen çetelere katılan genç erkekler oluşturuyor.

Ülkede şiddetin en yoğun olduğu şehirlerden biri olan Cuidad Arce'da gençlik konseyi için seçilen Cindy Romero şöyle diyor: "Bu belediyede polislerin bile giremediği, tamamen çeteler tarafından kontrol edilen yerler var." Mara'lar gaddarlıklarıyla bilinirler. Cinayet, tecavüz ve kafa kesmeler yaygındır - 2010 Ağustos ayında, okul yolunda altı yaşındaki bir kız çocuğunun başı kesildi.

Birçok Salvadorlu, çete şiddetinin ABD'den geldiğini söyleyecektir: 1.1 milyon El Salvadorlu 2010 yılında ABD'ye göç etmiştir. Bu da ABD'de doğan toplam yabancı nüfusunun %2,7'sini oluşturuyor. El Salvador'un nüfusu 6,7 milyon olarak tahmin ediliyor. Dolayısıyla ABD'ye göçün etkisi fazlasıyla hissediliyordur. Çoğu orada çetelere katıldı ve döndüklerinde kendileriyle birlikte uyuşturucu ve haraç ile yürütülen bir çete kültürünü getirdi. Şiddetin nedeni, ülkedeki silah sayısına ve 1980'lerde 10 yıldan fazla süren sivil savaş sırasındaki aşırı

şiddet tarihine de bağlanabilir. Bu karışıma yoksulluk ve genç işsizliğini de ekleyince, hepsinin toplamı patlayıcı bir kokteyl oluşturur.

Kökenleri ne olursa olsun, Mara'ların gücü yalnız fiziksel durumlarında değil, aynı zamanda yaydıkları korkunun içinde yatar. Şiddetin yoğun olduğu bir diğer şehir Cabanas'dan 20 yaşındaki Javier şöyle diyor: "Biz, Latin Amerika'da şiddetin en fazla gerçekleştiği ikinci ülkeyiz. Ve bundan çoğu zaman erkek çocukları etkileniyor. Erkeklere yönelik şiddet kadına yönelik şiddetten çok daha fazladır. Polisler, sadece genç ve erkek olduğumuz için bizi gözlüyor ve rahatsız ediyor." Cinayetin hem faillerinin hem de kurbanlarının çoğunun erkek olduğunu ve 2004 yılında her bir kadın ölümüne karşılık 10 erkeğin öldüğünü ortaya çıkaran bir çalışma Javier'in bu görüşünü doğrulamıştır. Aynı rapor şunu da kaydediyor: "Bu veriler, gençlerin genellikle şiddetin failleri olmalarından ziyade, kurbanları olduğu fikrini doğrular."

Evdeki şiddet ve sokaktaki şiddet arasında bir bağ vardır. El Salvador çeteleri üzerine yapılan bir çalışma her on çete üyesinden hemen hemen sekizinin şiddetin yaşandığı bir evden geldiğini bulmuştur. 18 yaşındaki Carla şöyle diyor: "Aldığımız ilk eğitim ebeveynlerimizdendir. Eğer evde ebeveynlerimiz şiddet uygulayan kişiler değilse, biz de dışarıda şiddet uygulayan kişiler olmayız."

Bazı genç insanlar, kendi çocuklarını taciz eden ebeveynleri bildiklerinden bahsediyorlar. 17 yaşındaki Nelson şöyle diyor: "Mahallemde sebze satan bir çocuk var ve eğer sebze satmazsa dayak yiyor. Geçen sene komşular polisi aradığı için polis onlarla konuşmaya geldi. Ama çocuğu alıp götürmediler ve hiçbir şey değişmedi."

Hükümet çetelere son vermeyi amaçlıyor. Cezaevleri doldu, şiddet karşıtı bir afiş kampanyası bulunuyor ve 2010 Eylül ayında hükümet Mara'ları yasadışı ilan etmek için bir kanun çıkardı. Buna cevap olarak, Mara'lar üç gün boyunca ulaşımı zor kullanarak aksatıp başkent San Salvador'da yaşamı durma noktasına getirdi; Kamu otobüslerinin %80'i kontağı kapattı ve birçok işyeri de kapandı. Her şeye rağmen yasa kabul edildi. Yasa ayrıca genç insanların suça katılmalarını önlemek için bazı tedbirler de geliştirdi. Genç insanlar, aktif katılım ve eğitimin gelecek kuşağın şiddete karışmasını önlemek için yardımcı olabileceğine inanıyor. 20 yaşındaki Cindy şunu söylüyor: "Şiddet geniş bir konudur çünkü bütün hakların elimizden alındığı yerdir. Dürüst olup çoğu ailenin çocuklarını şiddet hakkında eğitemediklerini söylemek zorundayız. Şiddet kuşaktan kuşağa geçerek devam eder." 20 yaşındaki Hector genç insanların, kimliklerinin şekillendiği ve davranışlarının değişme olasılığının olduğu bir dönemde oldukları için onlarla çalışmanın önemli olduğunu düşündüğünü söyledi. Ayrıca, "Eğer genç insanlar diğer genç insanlara yol gösterirse, onların motive olma olasılıkları daha yüksek olacaktır," dedi. Bunlar olurken, insanlar evlerine hapsolur ve çeteler ülkenin birçok yerinde serbestçe dolaşmaya devam eder.[85]

"Beni kışkırttı": kadınları suçlama

Erkeklerin şiddet kurbanı olması konusunda erkeklerin -ve kadınların- kadınları suçlaması durumu hâlâ oldukça yaygındır. İngiltere'de Uluslararası Af Örgütü'nün bir anketinde, eğer bir kadın

seksi veya açık giyinmişse, dört katılımcıdan birinden fazlası kadının tamamen ya da kısmen tecavüzden sorumlu olduğunu savunmuş ve eğer bir kadının birden fazla seks partneri varsa beş katılımcıdan birinden fazlası yine aynı görüşü savunmuştur.[86]

Peru'da, eşlerine şiddet uygulayan erkek failler için yürütülen bir programa katılan bir erkek şunları söyledi: "Beni kışkırttı, verdiğim kararlarla ilgili anlaşmazlıklarımız oluyor, benim aptal olduğumu söylüyor ve beni başkalarıyla karşılaştırıyor. Bu beni kızdırıyor, bu beni erkekliğim konusunda başarısızmışım gibi hissettiriyor ve utandırıyor, beni öfkelendiriyor, nasıl öfkelendiğimi biliyor ama beni kışkırtmayı seviyor. Ona bağırmamın ve onu dövmemin onun hatası olmasının nedeni budur."[87]

Zaina'nın hikâyesi[88]

"Okula gidecektim ve ben okula doğru yürürken bir asker bana tecavüz etti. 14 yaşındaydım. Adam *Mai* (Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde hükümet destekçisi militan grup) üyesiydi. Çok korkmuştum, yardım için bağırdım ama hiç kimse gelmedi çünkü bir ormandaydım ve hiç kimse beni duyamazdı. Bağırmalarıma rağmen bana ne yapıyorlarsa onu yapmaya devam ettiler. Milis ya da askeriyedeki erkekler kadınları zorla alıyorlar ve hiç kimse onlarla bunun hakkında konuşmaz ve hiç kimse onları durdurmaz. Bu sıradan bir şeydir.

Tecavüze uğradıktan sonra, aile hayatım dayanılmaz hale geldi. Eve gidip aileme ne olduğunu anlattım. Hemen ardından bana yapılanları nasıl kabul ettiğimi sorup başlarından savdılar. Okula geri dönmeme izin vermediler ve okuldan aldılar. Bu yüzden buraya, teyzemin evine geldim. Bana nasıl böyle davrandıklarını anlamıyorum.

Burada kız kardeşim ve ben, yani ikimiz varız. İkimiz de tecavüze uğradık. Yemek yediğimizde diğer çocuklardan ayrı yiyoruz. Normalde teyzem bize kötü davranmaz. Ama ailemizden birileri evine geldiğinde bize kötü davranmaya başlıyor. Mesela, halamın evindeyken bir eşyasına dokunduğumda bana hakaret etti. Ama sosyal dayanışma ağı bizi ziyaret etti ve teyzeme nasihatler verdi. Ve bazen bize lahana tohumları veriyorlar ve bu, çiftçilik işlerimize fayda sağlıyor. Sosyal dayanışma ağı dışında kimse benimle konuşmaya veya tavsiye vermeye gelmez. Ailemin beni tekrar kabul etmesini istiyorum. Düşündüğüm tek şey bu."

Hindistan'da, 2011 yılında genç erkeklerle yapılmış bir araştırma, çoğunun hâlâ kadınların iki kategoriye ayrıldığına inandığını bulmuştur: evlenilecek niteliklere sahip kadın ve seks objesi olarak görülen kadın. Eğer bir kadın randevuyu kabul ederse seks yapması beklenir. Reddetme şiddetin bir gerekçesi durumundadır.[89] Dediklerine göre her dört dakikada bir, bir tecavüzün gerçekleştiği Güney Afrika'da, okullu 250.000 genç erkek ve kadınla yapılan bir anket genç erkeklerin şuna inandığını gösterdi: "Kızların erkek arkadaşlarıyla seksi reddetmeye hakları yoktur; kızlar hayır dediklerinde evet demek isterler; kızlar cinsel olarak şiddet uygulayan erkekleri severler; tecavüze uğrayan kızlar bunu isterler; kızlar tecavüz edilmekten hoşlanırlar."[90]

Tecavüze uğramış bir kadına veya kız çocuğuna sanki suçlu onlarmış gibi davranma alışılmadık bir şey değildir. Birleşik Arap Emirlikleri'nde, Norveçli içmimar Marte Deborah Dalelv, 2013 Temmuz ayında tecavüze uğradığını bildirdi. Yasadışı seks yapma, yanlış beyanda bulunma ve yasadışı alkol tüketimi suçlarından gözaltına alındı ve 16 ay hapis cezasına çarptırıldı. Ama birkaç

gün sonra, etkili bir şekilde kraliyet emriyle özür dilendi ve serbest bırakıldı. Suçlanan tecavüzcüsü, Dalelv'in davası düştüğü için özgür bırakıldı.[91] Kadınların tecavüz kurbanları oldukları için suçlanıyor, hapsediliyor ve dışlanıyor olmaları, kadına yönelik şiddet konusunda erkeklerle ve daha geniş toplumlarla çalışmanın öneminin altını çiziyor.

Temel nedenlere yönelme

Hindistanlı gazeteci Mari Marcel Thekaekera'nın bloğunda,[92] "Nirbhaya" -korkusuz- olarak bilinen kadının 2012 Aralık'ta Delhi'de uğradığı tecavüzle ilgili bir fotoğraf var. Fotoğraf, karanlık bir Yeni Delhi gecesi saldırganlara karşı cesurca savaşan kadın için her birinin bir mum tuttuğu kalabalığı gösteriyor. Bu fotoğrafı önemli kılan, birçok farklı yaştan insan ve onların sayısı değil, bunu önemli kılan önemli sayıda erkeğin kadınların yanında protesto etmesidir.

Bu yeni bir fenomen değil ama belli çevreler dışında muhtemelen tanınmıyor. Hâlâ kadınlara karşı işlenmiş şiddet derecesinin farkında olan görece az sayıda insan var. Ve bunun erkeklik krizleriyle bağlantılı olduğunu düşünen daha da az insan var. Fakat son zamanlarda kampanya sayısında bir büyüme söz konusudur. Bu kampanyalardan muhtemelen en bilineni, insanlardan "gelecek yıl kadına yönelik şiddeti sonlandırmak için bir şey yap"malarını isteyen One Billion Rising (Bir Milyar Haykırış) ve Şubat'ın 14'ünde düzenlenen V-günü'dür.* Kampanyanın çıkışı son derece başarılı oldu: Kampanya 2013 yılında 207 ülkede, bir milyar insanın yerel ve ulusal kampanyalar, dilekçeler ve yürüyüşlerle çağrıya yanıt vermesini talep etti.[93] Ve yanıt verenlerin

* V-Day: Kadına karşı şiddeti sonlandırma amaçlı küresel aktivist bir harekettir. V, victory (zafer), valentine (sevgili) ve vagina'yı (vajina) temsil etmektedir. (ed. notu)

çoğu kadınlar kadar erkekleri de kapsıyordu.

Bir Milyar Haykırış, Kanada'da Michael Kaufman, Jack Layton ve Ron Sluser tarafından kurulan kadına yönelik şiddete karşı erkek hareketi Beyaz Kurdele kampanyası tarafından daha önce başlatıldı ve hızlı bir şekilde diğer erkekleri de içine aldı.[94] Beyaz Kurdele dünya çapında yetmişten fazla ülkede kampanya yürüttü. Bu kampanyalar kadınların erkek eliyle vahşice öldürülmesine karşı dolaylı olarak başlamıştı - somut örnek olarak 1989 yılında Montreal'de 14 kadını öldüren anti-feminist Marc Lépine gösterilebilir.

Erkek şiddetine karşı, erkeklerin yer aldığı birçok ulusal ve yerel kampanya vardır. Örneğin, Güney Afrika'dan Bir Erkek Yapabilir (One Man Can) kampanyası (bkz. sayfa 206 kutu); Birleşik Devletler'de güç erkekleri kampanyası (men of strength);[95] ABD'de Kadına Yönelik Şiddete Karşı Erkekler (MAVAW);[96] Vietnam'da eşlerine şiddet uygulamış erkeklerle çalışan Sorumlu Erkekler Kulübü. Oturumların sonunda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yoğun olduğu yerlerde bile, hemen hemen erkeklerin %70'i çalışmaya başladıklarından bu yana şiddet içeren davranışlar sergilemediklerini söylediler.[97]

Ama kadınlara yönelik şiddete karşı durma konusu bile karmaşıktır. Delhi'de tecavüz gibi bir vahşete veya Güney Afrika'da 17 yaşındaki Anene Booysen'ın tecavüz ve işkence edilerek korkunç cinayetine çoğunlukla tek cevap faillerin kanını istemektir. Kesinlikle cezalandırılmalıdırlar -şiddet, cezasızlığa bir son verme talebidir- ama bireysel cezalandırma yeterli değildir.

Böyle korkunç davranışların nedeninin de inceleneceği bir bağlama oturtulması gerekiyor. Ve bu tutum ve davranışları değiştirmek ve tecavüz ve şiddetin yapısal dinamiklerini değiştirme açısından ne yapılması gerektiği incelenmelidir. "Toplumsal değişim çok dağınık bir süreç," diyor erkeklik uzmanı Jackson Katz. "Kötü davranışların kötü davranışlar olduğunu ve bunun doğru olmadığını ve buna dikkat çekmenin onu daha az erkek yapma-

yacağını söyleyen ve buna karşı çıkmaya cesareti olan daha fazla erkeğe ihtiyacımız var."[98]

Üçüncü bölümde hikâyelerini duyduğumuz Cape Town'da Mosaic örgütüne katılan Janine ve Anthony şiddet ve istismara uğramış kadınlarla birlikte çalışmaya başladılar. Peki erkeklerle çalışmak neden? Mosaic'ten Zarina Majiet onunla konuştuğumda bu konuda oldukça netti: "Çünkü birlikte çalıştığımız kadınlar bize bunu soruyor. Onlar şiddet kurbanlarıdır. Ama eşlerinin veya partnerlerinin cezaevine gitmesini istemiyorlardı. Sadece şiddeti durdurmak istiyorlardı. Bu yüzden erkek danışma programı başlattık."

Şöyle devam etti: "Dürüst olmak gerekirse, bunun nedeni, tecavüz kriz merkezlerine gelen kadınların %90'ının onlara şiddet uygulayan erkeklere geri dönmesidir. Yani bizim mağdur olan kadınlara yardım etmemiz kadar problemin temel nedenlerine de değinmemiz gerekiyor."[99]

Endonezya'da da Men Care+ programı[100] vardır. "Laki-laki Peduli: Bekerjasama untuk Kesetaraan" (Erkek Bakımı: Eşitlik İçin Birlikte Çalışma) adlı kampanya erkeklerin baba, koca ve birey olarak şiddete karşı çıkması amaçlı katılımını destekliyor.

Bir Erkek Yapabilir: "Görebilir ve durdurabilir"[101]

"Güney Afrika, dünyada aile içi şiddet ve tecavüzün en yüksek olduğu ülkeler arasındadır. 2004 yılında Tıbbi Araştırma Konseyi tarafından yapılan bir araştırma her altı saatte bir, bir kadının eşi tarafından öldürüldüğünü gösteriyor. Güney Afrika'nın Yaralanma ve Ölümleri Gözetleme Ulusal Sistemi, Güney Afrika'daki erkeklerin birbirini öldürme oranının dünyanın en yüksek oranları arasında olduğunu da söylüyor.

Bir Erkek Yapabilir Kampanyası, Güney Afrika'daki Sonke Toplumsal Cinsiyet Adaleti tarafından yürütülüyor. Erkekler ve erkek çocuklarını, cinsel şiddet ve aile içi şiddeti durdurma ve erkek ve kadınların tadını çıkaracakları eşit ve sağlıklı ilişkiler geliştirme -tutkuyla, saygıyla ve tamamen- amacıyla adım atmaları için güçlendiriyor.

Bir Erkek Yapabilir Kampanyası hepimizin daha adil, eşitlikçi ve iyi bir dünya yaratabileceğini ve hepimizin üstlenebileceği bir rolü olduğu fikrini teşvik ediyor. Aynı zamanda, kampanya erkekleri harekete geçirmek için; bir hareket kurmaları, adalet talep etmeleri, hakkımızı savunmaları ve dünyayı değiştirmeleri için kadınlarla ve erkeklerle çalışmaları konusunda cesaretlendiriyor.

Bir Erkek Yapabilir genç erkeklerin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete meydan okumak için özellikle bir sorumlulukları olduğuna inanıyor. Güney Afrika'da her gün kız ve erkek çocukları kadar kadın ve erkekler korkutucu düzeyde cinsel ve aile içi şiddet ile karşı karşıya kalıyorlar. Bir Erkek Yapabilir genç kadın ve erkeklere bunu değiştirmek için neler yapabilecekleriyle ilgili fikirler veriyor. Bu fikirler, "kendi inançlarını ve eylemlerini gözden geçirme"; "bir kurbana destek olma"; "harekete geçme"; ve "şiddeti gör ve durdur" şeklindedir.

Sri Kusyuniati, çalışmalara fon sağlayan Hollanda sivil toplum kuruluşu *Rutgers WPF* için temsilci bir ülkedir: "Bizim (önceki) programlarımızın (cinsiyete dayalı şiddet ve anne ölüm oranlarını azaltma konusunda) şimdiye kadar başarısız olduğunu fark ettim. Endonezya Üniversitesi aile sorunlarını araştırma merkezi de dâhil çeşitli kurumların katkı sağladığı araştırmalarımdan sonra, oranları düşürme konusunda yardımı olması ama-

cıyla erkeklere yönelik olumlu bir yaklaşıma ihtiyacımız olduğunu bulduk. Erkekleri suçlamayı bırakalım, suçlamak yerine daha çok alaka göstermeleri için onları cesaretlendirelim."[102] Kadınlara yönelik şiddet uygulandığını gördüklerinde erkeklerin de diğer erkeklere meydan okuması gerekiyor. Hindistan'daki "Ring the Bell" (Kapıyı Çal) projesi tam da bunu yapıyor. Güçlü bir kamu hizmeti duyurusu, erkekleri, çevre evlerden birinde başka bir erkeğin bir kadını taciz ettiğini duyduklarında şiddeti durdurmak için, kapı zilini çalmak için ve bunun özel bir mesele olmadığını göstermek için cesaretlendiriyor.[103] Hükümet çalışanı Pramod Tiwari ona neler olduğunu açıkladı:

> Evimin önünde, kadını saçlarından sürükleyen bir aile var. Kadını benzinliğe kadar sürükleyip, 'kendini yak' diyorlar. Ona yemek vermiyorlar. Kışın onu kalın kıyafetler giymemiş halde görüyorum. Yazın da vantilatörü yok. Bir odanın içinde, bir mahkûm gibi kilitli kalıyor. *Bell Bajao*-Kapıyı Çal reklamını gördükten sonra şiddet uygulandığını her duyduğumuzda ses çıkarmaya başladık. O sırada şiddet dururdu. Nihayet tamamen durdu. Ona yardım ettiğim için mutlu hissettim. Daha önceleri onun çevresinde kendimi çaresiz hissediyordum. Şimdi o mutlu, bu yüzden ben de mutluyum. Sanki kendi çocuğuma yardım etmiş gibiyim. Bell Bajao'ya bana harekete geçme ilhamı verdiği için teşekkür etmek istiyorum.[104]

2014 Dünya Kadınlar Günü'nde, *Everyday Sexism* (Olağanlaşmış/Gündelik Cinsiyetçilik) projesinden[105] Laura Bates, takipçilerini, cinsiyet ayrımcılığına karşı duran erkekler konusundaki hikâyelerini onunla paylaşmaları için cesaretlendirdi. Tweetler cinsiyet ayrımcılığı, taciz ve ayrımcılığa karşı duran ve toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan çok fazla erkek olduğunu açıkça gösterdi. 22 yaşındaki bir erkek şöyle yazdı: "Kendimi bu siteyi okumaktan alamıyorum... Erkeklerin yaptığı yorumları okudukça kendimi daha

fazla erkekle konuşurken buluyorum. Bu kolay değil ve davranışları bir anda değişmeyecektir. Ancak, bunun bir farklılık yaratacağını düşünüyorum... Bu, diğer erkekleri, bu davranışları fark ettiklerinde onu değiştirmeleri için teşvik edecek." Diğer tweetler de şöyle:[106]

- "Kocam daima cinsiyet ayrımcılığıyla mücadele ediyor. Kızımızın benim yaşadığım şeyleri yaşamasını istemiyor."
- "Erkekler cinsiyetçi şakalar yaptığında, kendi kendime 'Bunda komik olan ne?' diye soruyorum ve 'Anlamadım,' diyorum. Açıkladıklarındaysa bu onları utandırıyor."
- "12 yaşındaki oğlum çamaşır yıkamayı ve yemek yapmayı öğrendi çünkü gelecekteki eşinin 'ona saygı duymasını' istiyor."
- "Bugün parktaki bir çocuk, arkadaşı cinsiyetçi yorumlar yapmaya başlayınca ona sesini kesmesini ve şerefsizlik yapmamasını söyledi."
- "Lise öğretmenim, kalıplar ve ikilik problemleri, toplumsal cinsiyet ve cinsiyet arasındaki farkı anlatmak için ders verdi."
- "Erkek kardeşim kendini acımasız kadın düşmanlığı ve gündelik cinsiyetçiliğe meydan okuyan bir feminist olarak tanımlıyor."
- "18 yaşındaki oğlum aşağılayıcı kadın görüntüleriyle iğrençleştirilmiş bir iş görüşmesinden ayrıldı. Bu benim için çok değerliydi."[107]

Kadınlara -ve diğer erkeklere- yönelik erkek şiddetini durdurmak, cezasızlığı sonlandırma ve toplumsal normları değiştirmek anlamına geliyor. Ayrıca erkeklik ve erkek çocukluk imajının, erkekler ve erkek çocuklar için ne kadar zehirleyici olduğunu -ve bu zehrin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete dönüştüğünü- fark etmeyi de içeriyor.

Bu, erkek ve kadınların eşitlik adına birlikte üstesinden gelmeleri gereken bir mücadeledir. Aksi takdirde bu şiddet, zaten yüzyıllardır devam ettiği şekliyle kuşaktan kuşağa devam edecektir. Birlikte çalışma, değişim için hâlâ bir şans olduğu anlamına geliyor. Ve bir başka erkek daha cinayete girişmeden önce iki elle tutulması gerekiyor. Feminist bir proje mi? Kesinlikle. Ama aynı zamanda cinsiyete bakılmaksızın, hepimizi etkileyen bir konudur.

8 | SONUÇ: BAĞLI OLMA

Erkekler ve feminizmin geleceği

Feminizm tekrar moda olmaya başlıyor. İlk olarak 2012 yılında böyle bir kitap fikrini ben önermiş olsam da, konuyla ilgili basında, röportajlarda ve bloglardaki makale sayısı da yavaş yavaş filizleniyordu. Yeni girişim örnekleri, feminizm üzerine yorumlar ya da cinsiyetçi davranışları bildirme şeklinde binlerce tweet atılıyordu. Çoğu, genç kadınlar tarafından kurulmuş yüzlerce feminist internet sayfası bulunuyor. Feministler arasında da tartışmalar ve anlaşmazlıklar var[1] - ve hareketin dışından bol miktarda taciz.[2]

Ancak tüm dünyadaki, toplumsal cinsiyet eşitliği için veya şiddet karşıtı örgütlenmelerdeki, küçük, ancak ilerleme kaydeden erkek katılımına rağmen, erkekler büyük ölçüde bu tartışmaların çoğunun dışında kalıyor.

Bu kitap bunun değişmesi gerektiğini savunuyor. Erkekler, cinsiyet konusunun dışında tutulmaktan çok tartışmaların merkezine konulmadıkları sürece, toplumsal cinsiyet eşitliği kazanımlarında bir engel olmaya devam edeceklerdir. Bu, kadınların kendi çalışmaları için ihtiyaç duydukları kaynağı ve yeri kaybedecekleri anlamına gelmiyor, sadece kapıların, diyalog ve bazen de işbirliği için açık kalması anlamına geliyor.

Erkeklerin kadın haklarına katılması konusunun önemli olduğu, hatta çok önemli olduğu giderek artan bir şekilde kabul ediliyor. BM Genel Müsteşarı Phumzile Mlambo-Ngcuka 2014

yılı Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle erkelere meydan okudu:

> Hepinizin kız çocukları ve kadınlar için daha iyi bir dünya istediğini ve birkaçınızdan daha fazlasının olumlu değişimler getirmek için aktif bir şekilde çalışıyor olduğunu biliyorum. Ama daha yapılması gereken çok şey var. Eylemlerinizin ve sesinizin daha yüksek olmasına ve kadınların karşılaştıkları bazı zorlukları değiştirmede sizin yardımınıza ihtiyacımız var. Sizi bana ve toplumsal cinsiyet eşitliği için çok uzun mücadelelere yol açan dünyadaki erkek ve kadınlara katılmaya davet ediyorum. Afrika'da söylediğimiz bir sözle bitirmek istiyorum: 'Eğer yalnız giderseniz, hızlı gidersiniz, ama eğer birlikte gidersek, daha uzağa gideriz.' Birlikte uzaklara gidelim.[3]

Bu kitap erkeklerin, kadınların yaşamında toplu ve bireysel olarak nerede ve nasıl bir farklılık yaratabileceğini gösteriyor ve böylece kendi yaşamlarında da. Erkek ve kadın olmaya yönelik tutumlara göz atıyor ve bunun nasıl erkek yaşta şekillendiğine göz atıyor. Babaların çocuklarının hayatına artan katılımlarını inceliyor - ve bunun nasıl ve niye kadınlar, çocuklar ve erkeklere de faydalı olduğunu inceliyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği aleyhine olan bazı güçlere göz atıyor - en barizi kadınlara karşı şiddet ama ayrıca dini muhafazakârlık, neoliberal gündem ve kadınların bedenlerinin üzerinden cinselleştirilmesi.

Ayrıca, kadın ve erkeklerin hayatımızın birçok alanında -örneğin, sağlık, eğitim veya iş- toplumsal cinsiyet eşitliği için örgütlenmesinin nadiren bir araya gelen ayrı söylemler olduğunu da gösterdi. Ve bunların bir araya geldiği yerlerde de çatışma olduğunu gösteriyor.

Erkek ve kadınların birlikte olduğu kadar ayrı örgütlenebilecekleri yerlere de ihtiyaçları vardır, ama şiddet, ayrımcılık ve cinsiyetçiliğe yol açan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini geriletme mücadelesinde birçok farklı sesin birleşmesi gerekir. Hâlâ gi-

dilmesi gereken uzun bir yol var. Geçen birkaç on yıl içinde bütün tanımların ötesinde kaç kadının hayatının nasıl değiştiğini görüyoruz. Kadın hakları ve feminist hareketi eşitlik için mücadeleye devam ettiği sürece de değişmeye devam edecek.

Çoğu erkeğin hayatı çok daha az değişti. Bugün birçok erkeği hayatlarını tekrar değerlendirmeye zorlayan eşitlik için her gerçek arzu, bugünün küresel ekonomik gerçeklikleri kadardır. Erkekler erkekliğin ne anlama geldiği hakkında bazı büyük sorularla mücadele ediyorlar. Ve bunun için, tarihten çok az yararlanıyorlar. Öğrenecekleri çok şey var, sadece feministler ve feminizmle ilgili değil ayrıca LGBTI hareketinden de öğrenecekleri çok şey var.

Toplumsal cinsiyet eşitliliği için küçük ama büyüyen bir erkek hareketi var, ama kadın hareketini ve feministleri düşman olarak gören ve kendi güç ve ayrıcalıklarına sarılmış birçok erkek de var. Toplumsal cinsiyet eşitliğine ve adalete inanan herkesin birbirlerine karşı veya ayrı ambarlarda çalışmaktansa birlikte çalışmanın bu kadar önemli olmasının nedeni budur.

MenEngage Ağı'ndan Oswaldo Telleria Montoya erkekler için eşitliğin faydaları hakkında çok nettir: "Ataerkilliği benimsememek bazı tarihi ayrıcalıkları reddetmek anlamına geliyor, ama bu ayrıcalıklar size mutluluk ve huzur vermez. İnsana mutluluk veren bağlı olmalarıdır. Eğer cinsiyet asimetrisi ile devam edersek, hepimizin başı beladadır."[4]

"Eşitlik Yanılsaması" adlı kitabın yazarı genç İngiliz feminist Kat Banyard şöyle diyor: "Feminizm bitirilmemiş bir devrimdir. Bizim çağımızın en önemli toplumsal adalet hareketlerinden birisidir. Evet, feminizmin ne olduğu ve feministlerin kim olduğuyla ilgili etrafımızda kalıplar var. Bunun nedeni kadın ve erkeğin eşit olduğu bir dünyayı yaratmanın –bu, ayrıcalıklara ve kazanımlara meydan okumak demektir- kolay olmamasıdır. Birlikte bu kalıplara son verebilir ve yeni bir kuşak için feminizmi kurtarabiliriz."[5]

"Birlikte", erkekleri de dahil etmelidir. Dünya çapında kadına yönelik şiddete karşı protesto etmek için kadınların yanında yürüyen ve gittikçe çoğalan erkek sayısını görüyoruz. Bu, büyümeye devam etmelidir. Ekonomik adalet, eşit ücret ve eşit iş fırsatlarını zorlamada eşit olarak etkin olmak için erkeklere ihtiyacımız var. Ve birçok şekilde erkekliğin geleneksel modellerine meydan okumak için istekli olmalıdırlar - örneğin, sayıları gittikçe artan kadına topluma tamamen katılma fırsatı vermek için ev işlerine ve çocuk bakımına tam anlamıyla katılarak. Bunda sadece kadınların faydası olmayacak ayrıca erkeklerin de faydası olacak.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınları haklarından ve erkekleri insanlıklarından mahrum bırakır. Her ne kadar dini muhafazakârlar ve erkek hareketleri geleneksel erkeklik ve kadınlık biçimlerine geri dönmek istese de bu bir seçenek değildir. Kadınlar kapalı kutulara geri dönmeyecekler. Şimdi erkeklerin değişmesi gerekiyor; bazı güçlerinden ve erkek olmanın ne anlama geldiği dar tarihsel modelden kendilerini kurtararak çıkarlarındaki ayrıcalıkları bırakmak.

İlk bölümde oğlumun feminist hikayedeki yerini nasıl sorduğunu ve bu kitap için ilk fikirlerin onun sorusundan nasıl çıktığını yazmıştım. Gelecek kuşak erkek çocukları için bu sorunun asılı kalmasını istemiyorum. Feministler için etkin bir şekilde erkekleri katmalarının ve erkekler için feminizme kucak açmalarının vakti geldi. Toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi buna bağlıdır.

Notlar

1 Giriş

1 time.com/14543/calin-all-men-gender-equality-isnt-just-a-female-cause/.

2 ICPD Beyond 2014 Global Report, icpdbeyond 2014.org/uploads/browser/files/icpd_global_review_report_12_feb_2014.pdf.

3 www.whiteribbon.com.

4 J Prime, C A Moss-RacusinEngaging Men in Gender Initiatives: What Change Agents Need To Know Catalyst 2009. www.catalyst.org/file/283/mdc-web.pdf.

5 www.heforshe.org/.

6 Interview with the author, October 4 2013.

7 www.awid.org/.

8 Interview with the author.

9 www.menengage.org.

10 R.W. Connell, Masculinities, 2nd edn, Polity Press, Cambrdige, 2005.

11 ukfeminista.org.uk/.

2 İkiliklerin Ötesinde

1 www.theroot.com/views/why-i-am-male-feminist.

2 dlvr.it/44X6Mr.

3 www.netmums.com/home/feminism.

4 www.granta.com/New-Writing/Interview-Urvashi-Butalia.

5 Feminist Theory from Margin to Center, Pluto Press, 2000, and Feminism Is for Everybody: Passionate Politics, Pluto Press, 2000.

6 A.g.e.

7 thefeministwire.com/2013/10/17973/; www.alternet.org

/story/81260/on_prisons %2 C_borders%2C_safety%2C_and_privillege%3 A_an_open_letter_to_white_feminists.

8 www.thegurdian.com/commentisfree/2013/dec/09/black-feminist-movement-fails-women-black-minority.

9 thefeministwire.com/2014/01/i-am-a-girl/#.UtafoB9onhM. twitter.

10 Nancy Fraser, Fortunes of Feminism: From State-Managed Capitalism to Neoliberal Crisis, Verso, 2013

11 www.theguardian.com/commentisfree/2013/oct/14/feminism-capitalist-handmaiden-neoliberal.

12 www.guardian.co.uk/education/2012/nov/23/why-is-feminism-a-dirty-word.

13 "Talk feminism: the F word and girls today," Guide Association, 2013.

14 Şubat 2014, Jakarta'da görüşme.

15 Caitlin Moran, How to Be a Woman, HarperCollins, 2012.

16 Committee for Economic Development of Australia (CEDA), Women in Leadership: Understanding the gender gap, 2013.

17 whoneedsfeminism.tumblr.com/.

18 ukfeminista.org.uk/.

19 promundo.org.br/en/.

20 newint.org/features/2011/07/01/boys-brazils-favelas-violence-against-women/.

21 Şubat 2014, yazarla görüşme.

22 www.feminist .com/askamy/feminism/0309_femo6.html.

23 Allan G. Johnson, The Gender Knot: Unravelling our patriarchal legacy, Temple University Press, 2005.

24 www.contestations.net/issues/issue-3/women%E2%80%99s-empowerment-what-do-men-have-to-do-with-it/.

25 L. Penny, "Of course all men don't hate women. But all men must know they benefit from sexism," www.newstatesman.com/2013/08/laurie-penny/men-sexism.

26 Interview, June 2013. Melanie blogs on www.queery.oia.co.za; and www.thoughtleader.co.za/melaniejudge.

27 onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1759-5436.12074/abstract.

28 Michael Kimmel, "Who's afraid of men doing feminism?", in Tom Digby (ed.), Men Doing Feminism, Routledge, 1998.

29 www.bbc.co.uk/news/world-africa-25775002.

30 www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130508STO08096/html/Day-against-homophobia-new-survey-reveals-scale-of-discrimination-in-Europe; and newint.org/blog/2013/05/17/homophobia-europe/#sthash.aY92NYOd.dpuf.

31 edition.cnn.com/2013/05/23/opinion/opinion-poirier-same-sex-marriage-suicide/index.html.

32 A.g.e.

33 "Forbidden discourse: the silencing of feminist criticism og 'gender': an open statement from 37 radical feminists from five countries", 12 August 2013, www.pandagon.net/wp-content/uploads/2013/08/GENDER-Statement.pdf?f9e4e1.

34 feministsfightingtransphobia.wordpress.com/2013/09/16/a-statement-of-trans-inclusive-feminism/.

35 msmagazine.com/blog/2012/04/18/trans-feminism-theres-no-conundrum-about-it/.

36 www.guardian.co.uk/education/2012/nov/23/why-is-feminism-a-dirty-word.

37 www.theguardian.com.uk/news/2013/sep/03/caroline-criado-perez-rape-threats-continue.

38 www.ew.com/ew/article/0,,20679716,00.html.

39 feminismbelongs.tumblr.com/.

40 Susan Faludi, Stiffed: The Betrayal of the Modern Man, Chatto and Windus, 1999.

41 Hanna Roisin, The End of Men and the Rise of Women,

Penguin/Viking, 2012.

42 Faludi, Stiffed.

43 Warren Farrell, The Myth of Male Power, Simon and Schuster, 1993.

44 www.avoiceformen.com/.

45 www.avoiceformen.com/a-voice-for-men/understanding-the-mens-rights-movement/.

46 Faludi, Stiffed.

47 A.g.e.

48 Yazarla görüşme.

49 J. A. Prime and C. A. Moss-Racusin, Engaging Men in Gender Initiatives: What Change Agents Need to Know, Catalyst, 2009, www.catalyst.org/file/283/mdc-web.pdf.

50 blogs.independent.co.uk/2012/07/23/how-should-we-talk-to-men-about-sexism/.

51 www.theguardian.com/commentisfree/2013/aug/06/male-feminism-hugo-schwyzer.

52 brightonmanplan.wordpress.com/2012/03/19/a-new-gender-agenda-by-glen-poole-part-3/.

53 Rebecca Kamm, "Kiwi men talk about feminism", New Zealand Herald, 21 June 2013, www.nzherald.co.nz/lifestyle/news/article.cfm?c_id=6&objectid=10892026

54 www.menengage.org/.

55 N. van der Gaag et al., "Because I am a girl: so what about boys? State of world's girls", Plan International, 2011.

56 R. W. Connell, "Change among the gatekeepers: men, masculinities, and gender equality in the global arena", Signs, 30, 2005, pp. 1801-25.

57 newint.org/features/2011/07/01/boys-brazils-favelas-violence-against-women/.

58 socialmovements.bridge.ids.ac.uk/sites/socialmovements.bridge.ids.ac.uk/files/case-studies/Marc%20Peters%20-%20Reflecting%20on%20the%20Oppressor%20in%20the%20Mir-

ror.pdf.

59 www.whiteribbon.com.

60 Michael Kaufman." Men, feminism, and men's contradictory experiences of power", in Joseph A. Kuypers (ed.), Men and Power, Fernwood Books, Halifax, 1999, pp. 59-83. A revised version of an article that first appeared in Harry Brod and Michael Kaufman (eds), Theorizing Masculinities, Sge Publications, 1994, www.michaelkaufman.com/wp-content/uploads/2009/01/men_feminism.pdf.

3 Kültürel ve Sosyal Tutumlar

1 Cape Town, GüneyAfrika, Haziran 2013, Mencare konferansında sunum.

2 Cordelia Fine, Delusions of Gender: The Real Science behind Sex Differences, Icon Books, London, 2010.

3 A.g.e.

4 Christophe Z Guilmoto "Sex imbalances at birth: current trends, consequences and policy implications", UNFPA Asia and Pacific Regional Office, 2012: A. Sen, "Missing women", British Medical Journal, 304, March 1992, ucatlas.ucsc.edu/gender/Sen100M.html.

5 newint.org./features/2013/10/01/girls-not-allowed-keynote/#sthash.qknJKJAZ.dpuf.

6 J. Evans, Both Halves of the Sky: Gender Socialization in the Early Years, Consultative Group on Early Childhood Care and Development, 1997, www.ecdgroup.com/download/ cc12 oabi.pdf.

7 Ethiopia: Creating Partnerships to Prevent Early Marriage in the Amhara Region, Pathfinder International, July 2006.

8 Behind the Screen, Plan Asia, 2008.

9 A.g.e.

10 United Nations Department of Public Information, DPI/1772/HR.

11 The Girl Child: Beijing at 10: putting policy into practice, INSTRAW, 2004.

12 www.becauseiamagirl.org.

13 Irada Gautam, "The difficulties girls face in families, in Ramghat and Ghusra villages of Surkhet District, mid-western Nepal", Save the Children (UK) Office for South and Central Asia Region Kathmandu, May 1999. http://www.savethechildren.org.uk/scuk_cache/scuk/cache/cmsattach/605_nepalgenderreport.pdf.

14 Evans, Both Halves of the Sky.

15 Women's Commission for Refugee Women and Children, Masculinities: Male Roles and Male Involvement in the Promotion of Gender Equality: Resource Packet, 2005.

16 Evans, Both Halves of the Sky.

17 KirrilyPells, "Young Lives findings on gender", unpublished background paper written for Plan International, 2011; Young Lives, "Because I Am a Girl", Oxford, 2011, younglives.org.uk.

18 Pells, "Young Lives findings on gender".

19 Evans, Both Halves of the Sky.

20 "Tough Guise" I abridged version of "Violence, media and the crisis in masculinity", Media Education Foundation, 1999.

21 In 2007, the toy industry in the USA was valued at $3.2 billion: Department of Commerce, industry Report Dolls, Toys, Games, and Children's Vehicles, NAICS Code 33993, 21 October 2008, citing 2004, 2005, and 2006 Annual Survey of Manufactures, US Census Bureau.

22 www.pinkstinks.co.uk/.

23 Adapted from Jon Henley, "The power of pink", Guardian, 12 December 2009, www.guardian.co.uk/theguardian/2009/dec/12/pinkstinks-the-power-of-pink.

24 www.pinkstinks.co.uk/voices.php.

25 www.pinkstinks.co.uk/our-campaigns.html.

26 www.lettoysbetoys.org.uk/.

27 www.lettoysbetoys.org.uk/the-let-toys-be-toys-2013-silliness-awards/#more-1901.

28 Nikki van der Gaag et al., "Because I Am a Girl: so what about boys? State of the world's girls", Plan International, 2011

29 Ministry of Education, "National Policy on Integrated Growth and Development for Early Childhood", 1stedn, p. 24, in El Salvador's Country Strategic Plan 2012-2016, 2010.

30 www.guardian.co.uk/theguardian/2009/dec/12/pinkstinks-the-power-of-pink.

31 "Tough Guise".

32 G. Barker, J. M. Contreras, B. Heilman, A. K. Singh, R. k. Verma and M. Nascimento, Evolving Men: Initial Results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES), International Center For Research on Women (ICRW), Washington, DC, and InstitutoPromundo, Rio De Janeiro, January 2011.

33 Niobe Way, Deep Secrets: Boys' friendships and the crisis of connection, Harvard University Press, 2011, pp. 2, 3 and 21.

34 Joseph H. Pleck, Freya L. Sonenstein, Leighton C. Ku, "Masculinity ideology: its impact on adolescent males' heterosexual relationships", Journal of Social Issues, 49(3), Fall 1993, pp. 11-29.

35 Lise Eliot, Pink Brain, Blue Brain: How Small Differences Grow into Troublesome Gaps - and What We Can Do about It, Mariner Books, New York, 2010.

36 www.men-care.org.

37 www.stonewall.org.uk/what_we_do/at_school/education_for_all/3839.asp.

38 Barker at al., Evolving Men.

39 www.theguardian.com/world/2013/dec/20/uganda-mps-laws-homosexuality.

40 www.pewsocialtrends.org/2013/06/13/a-survey-of-lgbt-americans/.

41 "Tough Guise".

42 www.ew.com/ew/article/0,,20679716,00.html.

43 American Psychological Association, Report of the APA Task Force on the Sexualization of Girls, Washington, DC, 2007, www.apa.org/pi/wpo/sexualization.html.

44 www.sparksummit.com/.

45 www.huffingtonpost.co.uk/2013/07/02/Barbie-as-a-normal-woman-n3534934.html

46 www.platform51.org/downloads/resources/briefings/obesity.pdf.

47 Cited in Plan, "Because I Am a Girl", 2007.

48 Jenny Langley, Boys Get Anorexia Too: Coping with Male Eating Disorders in the Family, Sage Publications, 2006.

49 A. Bridge, R. Wosnitzer, E. Scharrer, C. Sun and R Liberman (forthcoming), "Aggression and sexual behavior in best-selling pornography: a content analysis update", Violence Against Women. See also www.internetsafety101.org/Pornographystatistics.htm.

50 R. J. Wosnitzer and A. J. Bridge, "Aggression and sexual behavior in best-selling pornography: a content analysis update", Paper presented at the 57th Annual Meeting of the International Communication Association, San Francisco, CA, 2007.

51 www.theguardian.com/world/2003/nov/08/gender.weekend7.

52 Michael Flood, "Harms of pornography exposure among children and young people", Child Abuse Review, 18(6), November/December 2009.

53 Maurice Chittenden and Matthew Holehouse, "Boys who see porn more likely to harass girls", Sunday Times, 24 January 2010.

54 Robert Stoller, Porn: Myths for the Twentieth Century, Yale University Press, 1991.

55 www.theguardian.com/world/2003/nov/08/gender.weekend7

56 Ana J. Bridges, "Pornography's effects on interpersonal relationships", n.d., www.socialcostsofpornography.com/Bridges_Pornographys_Effect_on_Interpersonal_Relationships.pdf.

57 Center for Disease & Control, Internet Solutions for Kids, November 2010.

58 E Haggström-Nordin, U. Hanson and T. Tydén, "Associations between pornography consumption and sexual practices among adolescents in Sweden", International Journal of STD and AIDS, 16, 2005, pp. 102-7.

59 Jessica Valenti, Full Frontal Feminism: A Young woman's guide to why feminism matters, Seal Press, 2007.

60 Adapted from Kira Cochrane, "The men who believe porn is wrong", Guardian, 28 October 2010, www.theguardian.com/culture/2010/oct/25/men-believe-porn-is-wrong.

61 www.theguardian.com/lifeandstyle/2010/apr/15/nawal-el-saadawi-egyptian-feminist.

62 Cassandra Balchin, Religious Fundamentalisms on the Rise: A case for action, AWID, 2008, www.awid.org/Media/Files/RFs-on-the-Rise-A-case-for-action.

63 www.addictinginfo.org/2012/04/09/pat-robertson-women-are-subservient-to-men-in-marriage-video/.

64 Senhorina Wendoh and Tina Wallace, "Living gender in African organizations and communities: stories from Gambia, Rwanda, Uganda and Zambia," Transform Africa, 2006.

65 Balchin, Religious Fundamentalism on the Rise.

66 www.equalityiniraq.com/articles/158--is-international-womens-day-still-worth-celebrating-.

67 www.sistersinislam.org.my/.

68 www.theguardian.com./commentisfree/2007/jan/29/islamic feminismonthemove.

70 news.bbc.co.uk/1/hi/world/Europe/4384512.stm.

71 news.bbc.co.uk/news/world-middle-east-23246295.

72 International Society for Human Rights. " Interview with Amir Rashidi: Iran ignores the economic contribution of women", .n.d., www.ishr.org/Interview-with-Amir-Rashidi.1386.0.html.

73 Claire Read, BBC Arabic Service, Cairo, www .bbc.co.uk/news/world-middle-east-23246295.

74 www.men-care.org/Media/Films-From-Mencare-Partners.aspx.

75 www.thejakartapost.com/news/2013/12/15/healthy-happy-wives-begin-with-caring-men.html.

76 Ana Maria Munoz Boudet, Patti Petesch and Carolyn Turk with Angelica Thumala, "On norms and agency conversations about gender equality with women and men in 20 countries", World Bank, 2012.

77 Barker et al., Evolving Men.

78 Munoz Boudetet al., "On norms and agency... ".

79 A.g.e.

80 Michael Kaufman, in Sandy Ruxton (ed.), Gender Equality and Men: Learning from Practice, Oxfam GB, 2004.

81 great-men-value-women.tumblr.com/about.

82 www.bbc.co.uk/programmes/b03b2v6p.

83 LeisaSanches, "Young men break with machista stereotypes in Ecuador", www.ipsnews.net/2013/05/youngsters-break-with-machista-stereotypes-in-ecuador.

4 **Toplamı Sıfır Olmayan Oyun**

1 www.bbc.co.uk/programmes/b03b2v6p.

2 V. Filippi, C. Ronsmans, O. Campbell et al., "Maternal health in poor countries: the broader context and a call for ac-

tion", The Lancet, 368, 2006, pp. 1535-41.

3 www.unfpa.org/gender/empowerment2.htm.

4 UNESCO Institute for Statistics, "Persistance to last grade of primary, female (as % of cohort)", World Development Indicators, data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.PRSL.FE.ZS.

5 Jessica Shepherd, "Girls think they are cleverer than boys from age four, study finds", Guardian, 1 September 2010.

6 Gary Barker, Manuel Contreras, Brian Heilman, Ajay Singh, Ravi Verma and Marcos Nascimento, "Evolving men: initial results from the international men and gender equality survey", International Center for Research on Women and InstitutoPromundo, 2011.

7 www.who.int/features/qa/12/en.

8 www.un.org/millenniumgoals/maternal.shtml.

9 hdr.undp.org/en/statistics/gii/.

10 A. Hawkes and K. Buse, "Gender and global health: evidence, policy, and inconvenient truths," The Lancet, 381, 2013, pp. 1783-87.

11 Nikki van der Gaag et al., "Because I am a girl 2013: in double jeopardy: girls in disasters", State of Worlds' Girls, Plan International, 2013.

12 www.pakistantoday.com.pk/2011/11/26/comment/editors-mail/lack-of-literacy-in-pakistan/.

13 UNDP,Human Development Report, 2011.

14 www.pakistantoday.com. pk/2011/11/26/comment/editors-mail/lack-of-literacy-in-pakistan/.

15 UNESCO, "Gender achievements and prospects in education", Gap report, Part One,UNİCEF,2005.

16 Featured in Nikki van der Gaag et al., "Because I am a girl-the state of the world's girls 2011: so what about boys?", Plan International,2011.

17 Trefor Lloyd, "Young men's attitude to gender and work", Joseph Rowntree, May 1999.

18 Naomi Hossain, "School exclusion as social exclusion: the practices and effects of a conditional cash transfer programme for the poor in Bangladesh", Chronic Poverty Research Centre Working Paper 148, June 2009.

19 World Bank, Vietnam High Quality Education for All by 2020, Washington, DC: World Bank, 2011.

20 Alexandra Smith,"Feminized curriculum 'has thrown boy out with bathwater'", Guardian, 13 June 2006; 'Failing boys' series: part 6' We can't tolerate failing boys', Globe and Mail,21 October 2010.

21 Kate Hammer, "Role models: one of five reasons why boys are failing", National News, Globe and Mail, 15 October 2010.

22 Caine Rolleston, Zoe James, Laure Pasquier- Doumer and Tran Ngo Thi Minh Tam"Making progress: report of the Young Lives school survey in Vietnam" (2013) Working Paper 100, Young Lives, Oxford.

23 UNESCO, "Gender achievements and prospects in education".

24 Van der Gaag et al., "Because I am a girl".

25 Caine Rolleston, Zoe James, Laure Pasquier-Doumer and Tran Ngo Thi Minh Tam, "Making progress:report of the Young Lives School Survey in Vietnam", Working Paper 100, Young Lives, 2013, www.younglives.org.uk/publications/WP/makingprogress-report-of-the-young-lives-school-survey-in-vietnam.

26 World Bank, Vietnam High Quality Education for All by 2020.

27 UNESCO."EFA Global Monitoring Report:Reaching the marginalised", Oxford University Press, 2010.

28 General Teaching Council for England, Annual Digest of Statistics 2009-10.

29 InstitutoPromundo, "Approximate numbers from inter-

nal conversations with the staff members",Rio de Janerio, 2010.

30 Gary Barker, in collaboration with Margaret Greene and Nascimento Marcos, "Man Who Care: A multi-country qualitative study of men in non-traditional caregiving roles", Men and Gender Equality Policy Project(MGEPP), led by InstitutoPromundo and the International Center for Research on Women (ICRW),2012.

31 Victoria J.Rideout, Ulla G. Foehr and Donald F. Roberts,"Generation M2: media in the lives of 8-to 18-year-olds", Henry J. Kaiser Family Foundation, Menlo Park, CA,2010.

32 "Failing boys series: Part 6".

33 Gary Barker, Dying to Be Men: Youth, Masculinity and SocialExclusion, Routledge, 2005.

34 A.g.e.

35 UNESCO, "Gender achievements and prospects in education".

36 University of the West Indies. "The story of four schools: findings of the Change from Within project initiated at the University of the West İndies", Mona: University Printers, 1999; Hyacinth Evans, "Gender and achievement in secondary education in Jamaica", in Jamaica Survey of Living Conditions, 2001; L. Blank, "Youth at risk in Jamaica", based on Jamaican research and statistics, OECD, Programme for the Improvement of Student Assessment (PISA) id21 Research Highlight, 12 Semptember 2003.

37 Peta-Anne Barker, "Public affairs, tackling school violence", Commentaru, Jamaica Gleaner News, 29 August 2010.

38 Gillian Gaynair, "Parivartan works with boys and young men to reduce violence against women", News and Commentary, ICRW Media, 26 May 2010.

39 www.huffingtonpost.com/dr-madhumita-das/using-cricket-to-talk-abo_b_1734428.html.

40 A.g.e.

41 Plan International, "Because I am a girl", 2010 cohort.

42 www.icwr.org/where-we-work/gender-equity-movement-schools-gems.

43 Margaret Greene and Andrew Levack, "Synchronizing gender strategies: a cooperative model for improving reproductive health and transforming gender relations", for the Interagency Gender Working Group (IGWG), 2010.

44 Pew Research Center: Spring 2010 survey.

45 Hammer, "Role models".

46 www.pewglobal.org/2013/01/04/indians-support-gender-equality-but-still-give-men-edge-in-workplace-higher-education.

47 hdr.undp.org/en/.

48 hdr.undp.org/en/statistics/gii/.

49 Hawkes and Buse, "Gender and global health".

50 R. Lozano, M. Naghavi, K. Foreman et al., "Global and regional mortality from 235 causes of death for 20 age groups in 1990 and 2010: a systematic analysis of the Global Burden of Disease Study 2010", The Lancet, 380, 2012, pp. 2095-128, quoted in Hawkes and Buse, "Gender and global health".

51 C. J. L. Murray, M. Ezzatti, A. Flaxman et al., "GBD 2010: design, definitons, and metrics", The Lancet, 380, 2012, pp. 2063-6, quoted in Hawkes and Buse, "Gender and global health".

52 W. H. Courtenay, "Better to die than cry? A longitudinal and constructionist study of masculinity and the health risk behavior of young American men", Doctoral dissertation, University of California at Berkeley, Dissertation Abstracts International, 1998.

53 M. Foreman (ed.) AIDS and Men: Taking risk or Taking Responsibilities, Zed Books, London, 1999.

54 Barker, Dying to Be Men.

55 A.g.e.

56 Mortality Stats by Cause, England and Wales, www.ons.go.uk, 2011.

57 www.theguardian.com/society/2014/feb/18/male-suicides-three-times-women-samaritans-bristol.

58 UNDP, Human Development Report 2013.

59 news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/7219232.stm.

60 In Their Own Right: Addressing the sexual and reproductive health needs of men worldwide, Alan Guttmacher Institute, 2002.

61 Reported in Young Men's Sexual and Reproductive Health: Toward a National Strategy, www.urban.org/uploadedpdf/410027.pdf.

62 UNICEF, State of the World's Children, 2011.

63 UNAIDS, UNAIDS World AIDS Day Report 2011. How to Get to Zero: Faster. Smarter. Better, Stylus Publication LLC, VA, 2011.

64 Orly Stern, Dean Peacock and Helen Alexander, Working with Men and Boys: Emerging strategies from across Africa to address gender-based violence and HIV/AIDS, Sonke Gender Justice Network and the MenEngage Network, 2009.

65 Emily Esplen, "Engaging men in gender equality: positive strategies and approaches overview and annotated bibliography", Bibliography no. 15, Bridge. 2006.

66 Jonny Steinberg, Sizwe's Test: A Young Man's Journey through Africa's AIDS Epidemic, Simon and Schuster, 2008.

67 Stern et al., Working with Men and Boys.

68 L. Johnson, "Access to antiretroviral treatment in South Africa, 2004-2011", South Afr. J. HIV Med, 13(1), 2012.

69 P. Braitstein, A. Boulle, D. Nash et al., "Gender and the use of antiretroviral treatment in resources-constrained settings: findings from a multicenter collaboration", J. Women's Health (Larchmt), 17(1), 2008, pp. 47-55.

70 NjokiWainaina, "The role of African men in the fight against HIV/AIDS", Paper presented at the Expert Group Meeting on "The role of men and boys in achieving gender equality", Brasilia, October 2003.

71 Hawkes and Buse, "Gender and global health".

72 www.ipsnews.net/2011/11how-african-men-are-changing-traditional-beliefs/.

73 Greene and Levack, "Synchronizing gender strategies".

74 Alan Greig, Dean Peacock, Rachel Jewkes and Sisonke Mismang, "Gender and AIDS: Time to act", AIDS 2008, 22(2): 37, citing T. Wallace, Evaluating Stepping Stones: A Review of Existing Evaluations and Ideas for Future M&E Work, ActionAid International, London, 2006.

75 Sidney Ruth Schuler, "Gender and community participation in reproductive health projects: contrasting models from Peru and Ghana", Reproductive Health Matters, 7(14), 1999, pp. 144-57.

76 Delicia Ferrando, Nery Serrano and Carlos Pure, " Peru: salud reproductiva en comunidades. Educando y empoderando a mujeres de escasos recursos: evaluacion de impacto de medio termino del proyecto ReproSalud", Monitoring, Evaluation, and Design Support Project, Peru, 2002.

77 www.promundo.org.br/en/sem-categoria/entre-nos-campanha/.

78 Greene and Levack, "Synchronizing gender strategies".

5 Güçten Vazgeçmek?

1 www.theatlantic.com/magazine/archive/2010/07/the-end-of-men/308135/.

2 H. Boushey, "The new breadwinners", in H. Boushey and A. O'leary (eds), The Shriver Report. A woman's nation changes everything, Center for American Progress, Washington, DC, 2009, pp. 30-67.

3 N. Kabeer, The Power to Choose: Bangladeshi Women and Labour Market Decisions in London and Dhaka, Verso, London, 2000.

4 Ruth Pearson, "Gender, globalization and the reproduction of labour: bringing the state back in", in Shirin M. Rai and Georgina Waylen (eds), New Frontiers in Feminist Political Economy, Routledge, 2013.

5 ideas.time.com/2013/03/07/confidence-women/#ixzz2aWYwOcD9.

6 www.stephaniecoontz.com/articles/article97.htm.

7 Global Partnership for Financial Inclusion and International Finance Corporation, "Strengthening access to finance for women-owned SMEs in developing countries", International Finance Corporation, Washington, DC, October 2011, www1.ifc.org/wps/wcm/connect/a4774a004a3f66539f0f9f8969adcc27/G20_Women_Report.pdf?MOD=AJPERES.

8 wiego.org/informal-economy/statistical-picture.

9 UN Women and ILO, "Policy brief. Decent work and women's economic empowerment: good policy and practice", 2012, www.unwomen.org/wp-content/uploads/2012/08/decent-work-and-women-economic-empowerment_policybrief.pdf.

10 World Bank, "Women are less likely than men to participate in the labour market in most countries", 2010, data.worldbank.org/news/women-less-likely-than-men-to-participate-in-labour-market.

11 A.g.e.

12 www.forbes.com/sites/margiewarrell/2013/05/03/whats-keeping-so-many-smart-women-from-climbing-the-ladder.

13 www.catalyst.org/knowledge/women-ceos_fortune-1000.

14 European Commission Directorate - General for Justice, "Women and men in leadership position in the European

Union 2013: a review of the situation and recent progress", 2013.

15 S. Nkomo and H. Ngambi, "African women in leadership: current knowledge and a framework for future studies", International Journal of African Renaissance Studies, 4(1), 2009, pp. 49-68. Quoted in T. Wallace and H. Banos-Smith, "The context for IIEP research on women in senior management", International Institute for Educational Planning (IIEP), UNESCO, Paris, 2011, www.iiep.unesco.org/research/challenges-and-emerging-trends/post-2015/gender-equality.html.

16 "Women in senior management: setting the stage for growth", Grant Thornton International Business Repost, 2013.

17 A.g.e.

18 www.ipu.org/wmn-e/world.htm.

19 www.unwomen.org/en/news/stories/2014/3/progress-for-women-in-politics-but-glass-ceiling-remains-firm.

20 www.youtube.com/watch?v=IA6y44JgThE.

21 www.trust.org/slideshow/?id=2abcocd9-bd82-4d2d-9ddc-3e85e82e5803.

22 Claudia Goldin and Lawrence F. Katz, "Gender differences in careers, education, end games transitions: career and family life cycles of the educational elite", American Economic Review: Papers&Proceedings, 98(2), 2008, pp. xx-xx, www.aeaweb.org/articles.php?doi=10.1257/aer.98.2.xx.

23 World Bank, "Ready fir work: increasing economic opportunity for adolescent girls and young women", n.d.

24 UN Women and ILO, "Policy brief. Decent work and women's economic empowerment".

25 www.americanprogress.org/issues/labor/news/2012/04/16/11391/the-top-10-facts-about-the-wage-gap/.

26 www.weforum.org/news/slow-progress-closing-global-economic-gender-gap-new-major-study-finds.

27 ILO, "Report of the Director General. A new era of social

justice", International Labour Conference, 1000th Session, ILO, Geneva, 2011.

28 World Bank, "Ready for work".

29 www.fawcettsociety.org.uk/new-report-warns-womens-unemployment-continues-to-rise/#sthash.oas4J7rE.dpuf.

30 See n. 27.

31 Plan, "Paying the price, the economic cost of failing to educate girls", Plan, Woking, 2008, referring to World Bank research and economic data and UNESCO education statistics.

32 www.newstatesman.com/economics/2014/02/gender-inequality-costing-global-economy-trillions-dollars-year.

33 Hanna Roisin, The End of Men - and the Rise of Women, Penguin/Viking, 2012, www.theatlantic.com/magazine/archive/2010/07/the-end-of-men/308135/.

34 See, for example, A. Oakley, Housewife, Allen Lane, London, 1974, republished by Pelican.

35 Gary Barker, Dying to Be Men: Youth masculinities and social exclusion, Routledge, London, 2005.

36 A.g.e.

37 Source for Momodou: SenorinaWendoh and Tina Wallace, "Living gender in African organizations and communities: stories from the Gambia, Rwanda, Uganda and Zambia", Trnsform Africa report, May 2006, p. 62; Source for remaining quotes: Barker, Dying to Be Men.

38 Roisin, The End of Men.

39 Wendoh and Wallace, "Living gender in African organizations and communities", p.62.

40 ILO, "Facts about women and work".

41 Interviews with the author, quoted Nikki van der Gaag et el., "Because I am a girl: so what about boys? The state of world's girls 2011", Plan International.

42 Information from Oxfam, "Trading away our rights: women working in global supply chains", Oxfam International,

Oxford, 2004, in Kate Grosser and Nikki van der Gaag, "Can girls save the world", in Tina Wallace, Fenella Porter, and Mark Ralph-Bowman, "Aid, NGOs and the realities of women's lives: a perfect storm", Practical Action, 2013.

43 www.waronwant.org/attachments/Up%20Front%20%20Sweatshops%20and%20the%20Olympics.pdf.

44 www.ids.ac.uk/project/life-in-a-time-of-food-price-volatility.

45 Naomi Hossain, "Poor man's patriarchy", draft paper for the Undressing Patriarchy symposium, Brighton, 9-12 September 2013, IDS, Sussex.

46 "Extreme poverty and human rights", GA Res. 17/13, UN GOAR, 68th Sess., U.N. Doc. A/68/293, 2013.

47 ideas.time.com/2013/03/07/why-I-want-women-to-lean-in/#ixzz2aA4UKkVU.

48 http://www.mckinsey.com/client_service/organization/latest_thinking/unlocking_the_full_potential.

49 www.npr.org/2013/04/22/177511506/want-more-gender-equality-at-work-go-to-an-emerging-market.

50 Felicity Butler and Catherine Hoskyns, newint.org/blog/2013/08/12/paid-domestic-work-nicaragua/#sthash.FugWB8ga.dpuf.

51 Sandberg, Lean In.

52 "Women Matter 2013: Gender diversity in top management: moving corporate cultures, moving boundaries", www.mckinsey.com/insights/organization/moving_mindsets_on_gender_diversity_mckinsey_global_survey_results?goback=.gde_2216278_member_5837729969224060928.

53 CEDA, "Women in leadership: understanding the gender gap", June 2013.

54 /www.nytimes.com/2013/09/18/world/asia/for-china-a-new-kind-of-feminism.html?ref=women&_r=2&.

55 NailaKabeer, "Women's economic empowerment and

inclusive growth: labour markets and enterprise development", SIG WORKING PAPER 2012/1, IDRC and DfId.

56 Wallace and Banos-Smith, "The context for IIEP research on womenin senior management".

57 A.g.e.

58 L. Chisholm, "Gender and leadership in South Africa educational administration", Gender and Education, 13(4), 2001, pp. 387-99.

59 tech.fortune.cnn.com/2013/04/30/the-biggest-deter rent-for-women-in-tech/.

60 CEDA, "Women in leadership".

61 Pew Research Center, Spring 2013 survey.

62 www.theguardian.com/commentisfree/2014/jan/21/lord-rennard-why-sexual-harrassment-matters.

63 Kabeer, "Women's economic empowerment and inclusive growth".

64 www.pewglobal.org/2013/01/04/indians-support-gender-equality-but-still-give-men-edge-in-workplace-higher-education/.

65 www.pewglobal.org/files/2010/07/Pew-Global-Attitudes-2010-Gender-Report-July-1-12-01AM-EDT-NOT-EMBARGOED.pdf.

66 R. Habib, I. Nuwayhid and J. Yeretzian, "Paid work and domestic labour in disadvantaged communitites on the outskirts of Beiruti Lebanon", Sex Roles: a Journal of Research, 55(5/6), September 2006, pp. 321-9. Quoted in T. Wallace, "Women's work in Lebanon: making the invisible visible", CRTD, Beirut, Lebanon, 2013.

67 Nancy Fraser, Fortunes of Feminism: From State-managed Capitalism to Neoliberal Crisis, Verso, 2013.

68 P. Mainardi, "The politics of housework", in R. Morgan (ed.) Sisterhood is Powerful, Vintage Books, 1970. See more aat: newint.org/features/1988/03/05/wages/#sthash.wLSYs4Pe

.dpuf, and for a discussion of the controversy see newint .org/features/1988703/05/wages/.

69 www.men-care.org/10-MEnCare-Themes/2002E-Sharthe-Care-Work.aspx.

70 Henny Slegh, Gary Barker, Augustin Kimonyo, Prudence Ndolimana and Matt Bannerman, "'I can do women's work': reflections on engaging men as allies in women's economic empowerment in Rwanda", Gender&Development, 21(1), 2013, pp. 15-30; doi: 10.1080/13552074.2013.767495.

71 A.g.e.

72 www.nytimes.com/2013/09/18/world/asia/for-china-a-new-kind-of-feminism.html?ref=women&_r=2&

73 Kabeer, "Women's economic empowerment and inclusive growth".

74 www.stephaniecoontz.com/articles/article97.htm.

75 Pearson, "Gender, globalization and the reproduction of labour".

76 http://www.nytimes.com/2013/02/17/opinion/sunday/why-gender-equality-stalled.html?pagewanted=all&_r=1&.

77 www.styleite.com/news/read-beyonces-essay-on-gender-equality.

6 Babalık Devrimi Mi?

1 www.men-care.org/Media/MenCare-Films.aspx.

2 www.whitehouse.gov/administratin/eop/ofbnp/policy/fatherhood.

3 G. Barker, J. M. Contreras, B. Heilman, A. K. Singh, R. K. Verma, and M. Nascimento, Evolving Men: Initial Results from the International Men and Gender Equality Survey(IMAGES), International Center for Research on Women (ICWR), Washinghton, DC, and InstitutoPromundo, Rio de Janerio, 2011.

4 www.xyonline.net/content/hand-rocks-cradle.

5 www.fira.ca/article.php?id=44.

6 www. whitehouse.gov/administratin/eop/ofbnp/policy/fatherhood.

7 www.men-care.org.

8 A. Gavanas, "The fatherhood responsibility movement: the centrality of marriage, work and male sexuality in reconstructions of masculinity and fatherhood", in Making Men into Fathers, Cambridge University Press, 2002.

9 www.pewsocialtrends.org/2013/03/14/modern-parenthood-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family.

10 www.fira.ca/article.php?id=44.

11 Sandy Ruxton and Nikki van der Gaag, The Involvement of Men in Gender Equality Initiatives in the European Union, European Institute for Gender Equality (EIGE), 2012.

12 Barker at al., Evolving Men.

13 www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_project/---protrav/--travail/documents/presentation/wcsm_146268.pdf.

14 www.theatlantic.com/magazine/archive/2014/01/the-daddy-tracks/355746/.

15 www.btplc.com/news/articles/showarticle.cfm?articleid={c66e1862-1b1c-4bbb-8a3d-20fad960e7b6}.

16 World Bank, World Development Report 2012: Gender Equality and Development, World Bank, 2012.

17 www.nytimes.com/2013/07/10/world/Europe/When-Dad-Becomes-the-Lead-Parent.html?_r=4&goback=.gde_978927_member_257894877&.

18 Gary Barker and Fabio Verani, "Men's participation as fathers in the Latin America and Caribbean region: a critical literature review with policy considerations", Promundo and Save the Children, 2008.

19 E. A. Johansson, "The effect of own and spousal parental leave on earnings", Working Paper Series 4, IFAU - Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy, 2010.

20 iloblog.org/2013/07/08/work-and-family-a-crucial-balan ce/.

21 A. M. Boudet, P. Petesch and C. Turk, with A. Thumala, "On norms and agency: conversations about gender equality with women and men in 20 countries", World Bank Group, 2012.

22 A.g.e.

23 www.pewsocialtrend.org/2013/12/11/on-pay-gap-millen nial-women-near-parity-for-now/.

24 www.pewglobal.org/files/2010/07/Pew-Global-Atti tudes-2010-Gender-Report-July-1-12-01AM-EDT-NOT-EMBAR GOED.pdf.

25 Brad Harrington, Fred van Deusen and Beth Humberd,The New Dad: Caring, Committed and Conflicted, Boston College, 2011.

26 www.fira.ca/article.php?id=44.

27 www.pewsocialtrends.org/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family/.

28 www.pewresearch.org/facttank/2013/07/10/for-young-adults-the-ideal-marriage-meets-reality/.

29 Michael Flood, Judith Kegan Gardiner, Bob Pease and Keith Pringle (eds), International Encyclopedia of Men and Masculinities, Routledge, 2007.

30 Boudet et al., "On norms and agency".

31 D. Budlender, "The statistical evidence on care and non-care work across six countries", Gender and Development Programme Paper no. 4, United Nations Research Institute for Social Development, Geneva, 2008.

32 Barker et al., Evolving Men.

33 A.g.e.

34 www.pewsocialtrends.org/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family/.

35 www.fira.ca/article.php?id=44.

36 www.theguardian.com/global-development-profes sionals-network/2013/nov/22/rwanda-gender-based-violence.

37 36 www.theguardian.co.uk/money/2011/oct/25/stay-at-home-dads-father-childcarers.

38 J. Bruce, C. Lloyd and A. Leonard, with P. Engle and N. Duffy, Families in Focus: New Pesrpective on Mothers, Fathers and Children, Population Council, New York, 1995.

39 Stephanie Coontz, "Why gender equality stalled", New York Times, 13 February 2013, www.nytimes.com/2013/02/17/opinion/Sunday/why-gender-equality-stal led.html?pagewanted=all&_r=0.

40 A.g.e.

41 Speaking to producer Rick Rubin. Andrei Harmsworth, "Jay-Z: I could never leave a baby blue", Metro, 4 June 2013.

42 Interviews with the author, quoted Nikki van der Gaag et el., "Because I am a girl: so what about boys? State of world's girls 2011", Plan International.

43 Gary Barker, "Dying to be Men: Youth, Masculinity and Social Exclusion, Routledge, 2005.

44 Yazarla görüşme.

45 A.g.e.

46 Barker, Dying to be Men.

47 Nikki van der Gaag et el., "Because I am a girl".

48 Barker et al., Evolving Men.

49 V. Salles and R. Tuiran, "Vida familiar y democratación de los espacios privados", M. L. Fuentes and L. Otero (eds), La Família: Investigación y Política Pública, Sistema Nacional para el Desarrollo Integral de la Familia, Mexico City, 1996.

50 B Garcia and O. Oliveira, "El ejercico de la paternidad en México urbano", in Imágenes de la familia en el cambia de siglo, Instituto de investigaciones sociales, Universidad Nacional Autónomia de Mexico (UNAM), Mexico City, 2004, pp. 283-317.

51 Barker et al., Evolving Men.

52 R. Goldman, Fathers Involvement in their Children's Education, National Family and Parenting Institute, London, 2005.

53 Barker et al., Evolving Men.

54 Boudet et al., "On norms and agency".

55 www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2013/mar/23/proud-young-black-fathers.

56 Barker and Verani, Men's participation as fathers in the Latin American and Caribbean region".

57 V. King, "The antecedents and consequences of adolescents' relationship with stepfathers and nonresident fathers", Journal of Marriage and the Family, 68, 2006, pp. 910-28.

58 A. Sarkadi, R. Kristiansson, F. Oberlaid and S. Bremberg, "Fathers' involvement and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies", ActaPædiatrica, 97, 2007, pp. 153-8.

59 P. Engle, T. Beardshaw and C. Loftin, "The child's right to shared parenting", in L. Richter and R. Morrell (eds), Baba: Men and fatherhood in South Africa, HSRC Press, Cape Town, 2006.

60 Van der Gaag et al., "Because I am a girl".

61 Boudet et al., "On norms and agency".

62 A.g.e.

63 R. Crompton and C. Lyonette, "Who does the housework? The division of labour within the home", British Social Attitudes, 24th report, National Centre for Social Research, SAGE, 2008.

64 "Men can do it! The real reasons dads don't do childcare and what men and women can do about it", ngo.media limited, 2013.

65 www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2013/jul/05/childcare-men-pull-weight?INTCMP=SRCH.

66 W. Hatter et al., Dads on Dads: Needs and Expectations

at Home and at Work, EOC, Manchester, 2002

67 Boudet et al., "On norms and agency".

68 Orly Stern, Dean Peacock and Helen Alexander (eds), Working with Men and Boys: Emerging strategies from across Africa to address gender-based violence and HIV/AIDS, Sonke Gender Justice Network and the MenEngage Network, 2009.

69 Barker et al., Men Who Care.

70 Boudet et al., "On norms and agency".

71 www.xyonline.net/content/hand-rocks-cradle.

72 Barker et al., Men Who Care.

73 www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2013/jul/05/childcare-men-pull-weight?INTCMP=SRCH.

74 Men in Families and Family Policy in a Changing World, United Nations, New York, 2011.

75 www.mencare2.com/.

76 Yazarla görüşme.

77 Wendy Smith and Linda Richter, "Children's views of fathers", Fatherhood Conference, 24 November 2004.

78 Richter and Morrell, Baba: Men and Fatherhood in South Africa.

79 T. Emmett, L. Richter, M. Wakiwane, R. du Toit, H. Brookes, C. Potgieter, M. Altman and P. Makhura, The Status of Youth Report 2003, Umsobomvu Youth Fund, Johannesburg, 2004.

80 Richter and Morrell, Baba: Men and Fatherhood in South Africa.

81 Defined in Miranda Kaye and Julia Tolmie, "Fathers' rights groups in Australia and their engagement with issues in family law", Australian Journal of Family Law, 12/05-01033, 1998, as: "we have defined fathers' rights groups as being either groups which explicitly represent fathers' concerns (whether custodial or non-custodial) or groups with and agenda which reflects the corncerns of non-custodial parents (who are

statistically more likely to be fathers)".

82 www.politicalresearch.org/fathers-rights-groups-threaten-womens-gains-and-their-safety/.

83 www.now.org/nnt/03-97/father.html.

84 Rhys Price-Robertson interview with Michael Flood, "Anti-feminist men's groups in Australia", DVRCV Quarterly, Spring/Summer 2012.

85 Lynne Segal, Slow Motion: Changing Masculinities, Changing Men, Virago, 1997.

86 Jocelyn Elise Crowley, "Conflicted membership: women in fathers' rights groups", Sociological Inquiry, 79(3), August 2009, pp. 328-50.

87 www.pewsocialtrens.org/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family/.

88 www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2013/mar/23/proud-young-black-fathers.

89 R. Morrell, "Of boys and men: masculinity and gender in Southern African Studies", Journal of Southern African Studies, 24, 1998, pp. 605-30.

90 www.youngdadstv.

91 www.men-care.org.

92 www.acev.org.

93 Fiona McAllister and Adrienne Burgess, in association with Jane Kato and Gary Barker, Fatherhood: Parenting Programmes and Policy: a critical review of best practice, Fatherhood Institute and InstitutoPromundo, 2012.

94 A.g.e.

95 A.g.e.

96 mencarecampaign.wordpress.com/2013/04/17/bringin-in-the-love-engaging-men-as-fathers-to-end-child-marriage/.

97 Barker et al., Evolving Men.

98 World Health Organization, ""Fatherhood and health

outcomes in Europe: a summary report", WHO Regional Office for Europe, Copenhagen, 2007.

99 www.guardin.co.uk/lifeandstyle/2013/jul/05/childcare-men-pull-weight?INTCMP=SRCH.

7 Erkekliklerini Kanıtlama

1 Orly Stern, Dean Peacock and Helen Alexander (eds), Working with Men and Boys: Emerging strategies from across Africa to address gender-based violence and HIV/AIDS, Sonke Gender Justice Network and the MenEngage Network, 2009.

2 newint.org/features/2011/07/01/boys-brazils-favelas-violence-against-women/.

3 Gerçek adı değildir.

4 Yazarla görüşme.

5 NishthaChugh, "A drive to beat Rwanda's gender-based violence", Guardian, 22 Kasım 2013, www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2013/nov/22/Rwanda-gender-based-violence.

6www.guardian.co.uk/lifeandstyle/the-womens-blog-with-janemartinson/2013/apr/30/saudi-arabia-domestic-violence-campaign.

7 www.awid.org/Media/Files/WITM_Preliminary_2011_results.

8 www.unifem.org/gender_issues/violence_against_women/.

9 WHO, "Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence", Department of Reproductive Health and Research,London School of Hygiene and Tropical Medicine, South African Medical Research Council, 2013.

10 www.mtlsa.org/2012/10/3-women-die-day-due-dome stic-violence/.

11 "The nature, extent, incidence and impact of domestic violence against women in the states of Andhra Pradesh, Chhattisgarh, Gujarat, Madhya Pradesh and Maharashtra",

submitted to the Planning Commission, Government of India, New Delhi.

12 "Violence against women: and EU-wide survey: main results", European Union Agency for Fundamental rights, 2014.

13 "'Keeping silence is dying': results from the national study on domestic violence against women in Viet Nam", General Statistics Office, Hanoi.

14 www.theguardian.com/uk-news/2013/sep/03/caroline-craido-perez-rape-threats-continue.

15 www.everydaysexism.com/.

16 www.theguardian.com/lifeandstyle/the-womens-blog-with-jane-martinson/2013/apr/16/everyday-sexism-project-shouting-back.

17 http://www.mybangalore.com/article/0810/its-not-common-anymore-an-online-campaign-against-eve-teasing.html.

18 WHO, World Report on Violence and Health, World Health Organization, Geneva, 2002.

19 A.g.e.

20 Multiple Indicator Cluster Survey Vietnam 2011: Key Findings, General Statistics Office, Hanoi, 2012.

21 World Health Organization and London School of Hygiene and Tropical Medicine, Preventing Intimate Partner and Sexual Violence against Women, World Health Organization, Geneva, 2010.

22 S. Burton et al., "Young people's attitudes towards violence, sex and relationships, Scotland: zero tolerance trust", 1998, quoted in J. Mirsky, Beyond Victims and Villains, Panos, 2004.

23 Rachel Jewkes, YandisaSikweyiya, Robert Morrell and Kristin Dunkle, "Understanding men's health and use of violence: interface of rape and HIV in South Africa", MRC Policy Brief, 2009, www.mrc.ac.za/gender/violence_hiv.pdf.

24 www.comacare.com.

25 Chugh, "A drive to beat Rwanda's gender-based vio-

lence: case studies", www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2013/nov/22/rwanda-gender-based-violence-case-studies.

26 Yazarla görüşme.

27 WHO, World Report on Violence and Health.

28 www.mencanstoprape.org/poll3535/poll_show.htm?doc_id=220239.

29 National Center for PTSD, 2007.

30 www.bbc.co.uk/news/uk-13661407.

31 J. C. Babcock, S. A. Miller and C. Siard, "Toward a typology of abusive women: differences between partner-only and generally violent women in the use of violence", Psychology of Women Quarterly, 27, 2003, pp. 153-61.

32 S. C. Swan and D. L. Snow, "Behavioral and psychological differences among abused women who use violence in intimate relationship", Violence Against Women, 9, 2003, pp. 75-109.

33 G. L. Stuart, T.M. Moore, K. C. Gordon, J. C. Hellmuth, S. E. Ramsey and C. W. Kahler, "Reasons for intimate partner violence perpetration among arrested women", Violence Against Women, 12, 2006, pp. 609-21.

34 Nikki van der Gaag et al., "Because I Am a Girl: so what about boys? State of the world's girls", Plan International, 2011

35 www.ipsnews.net/2013/04/austerity-leaves-domestic-violence-victims-stranded/.

36 "Violence against women: and EU-wide survey: main results".

37 Michael Kaufman, "The seven P's of men's violence", in Michael S. Kimmel and Michael A. Messner, Men's Lives, 9th edn, Pearson, 2013.

38 newint.org/features/2011/07/01/boys-brazils-favelas-violence-against-women/.

39 http://www.thoughtleader.co.za/melaniejudge/2013/04

/03/behind-the-shock-and-awe-the-violence-is-normal/.

40 www.ipsnews.net/2013/04/austerity-leaves-domestic-violence-victims-stranded/.

41 L. Heise, "Violence against women: an integrated, ecological framework", Violence Against Women, 4, 1998, pp. 262-90.

42 Chugh, "A drive to beat Rwanda's gender-based violence: case studies".

43 Western Balkan Gender-based Violence Prevention Initiative, Exploring Dimensions of Masculinity and Violence, CARE and ICWR, 2007.

44 Yazarla görüşme.

45 Kristin L. Dunkle, Rachel Jewkes, MzikaziNduna, Nwabisa Jama, Jonathon Levin, YandisaSikweyiya and Mary P Koss, "Transactional sex with causal and main partners among young South African men in the rural Eastern Cape: prevalence, predictors, and associations with gender-based violence", Social Science&Medicine, 65(6), September 2007; Will H. Courtenay, "Constructions if masculinity and their influence on men's wellbeing: a theoty of gender and health", Social Science&Medicine, 50(10), May, 2000; James R. Mahalik, S. Burns and Matthew Syzdek, "Masculinity and perceived normative health behaviors as predictors of men's health behaviors", Social Science&Medicine, 64(11), March 2007.

46 Gary Barker, Manuel Contreras, Brian Heilman, Ajay Singh, Ravi Verma and Marcos Nascimento, "Evolving men: initial results from the international men and gender equality survey", International Center for Research on Women and InstitutoPromundo, 2011.

47 Western Balkan Gender-based Violence Prevention Initiative, Exploring Dimensions of Masculinity and Violence.

48 WHO, World Report on Violence and Health.

49 bell hooks, The Will to Change: Men, masculinities and love, Washington Square Press, New York, 2003.

50 Western Balkan Gender-based Violence Prevention Initiative, Exploring Dimensions of Masculinity and Violence.

51 Barker et al., Evolving Men.

52 '"I'd rather be hit with a stick ... grades are sacred': students' perceptions of discipline and authority in a public school in Peru", Working Paper 70, Young Lives, 2011.

53 Lori Heise, "What works to prevent partner violence: an evidence overview", STRIVE Research Consortium, London, 2011.

54 Barker et al., Evolving Men.

55 UNICEF, State of World's Children, 2007.

56 G. Barker and C. Ricardo, "Young men and the construction of masculinity in sub-Saharan Africa: implications for HIV/AIDS, conflict, and violence", Social Development Papers no. 26, World Bank, Washington, DC, June 2005.

57 Heise, "What works to prevent partner violence".

58 Western Balkan Gender-based Violence Prevention Initiative, Exploring Dimensions of Masculinity and Violence.

59 Gary Barker, Dying to be Men: Youth, Masculinity and social exclusion, Routledge, London, 2005.

60 Barker et al., Evolving Men.

61 Gary Barker, Manuel Contreras, Brian Heilman, Ajay Singh, Ravi Verma and Marcos Nascimento, "Evolving men: Initial results from the international men and gender equality survey", International Center for Research on Women and InstitutoPromundo, 2011.

62 Tu-Anh Hoang, Tang Thu Quach and Tam Thanh Tran, "Because I am a man, I should be gentle to my wife and children: positive masculinity to stop gender-based violence in a coastal district of Vietnam", Gender and Development, 21(1): 81-96.

63 Ian Bannon and Maria C. Correia, "The other half of gender: men's issues in development", World Bank, 2006.

64 Duncan Green, Richard King and May Miller-Dawkins, "The global economic crisis and developing countries", Oxfam

International Research Report, May 2010.

65 WHO, World Report on Violence and Health.

66 Heise, "What works to prevent partner violence".

67 silentmore.org/after-the-assault-/information-for-men /male-victims/.

68 www.guardian.co.uk/global-development-professio nals -network/2013/jun/25/dealing-with-male-rape.

69 "Promoting accountability for conflict-related sexual violence against men: a comparative legal analysis of international and domestic laws relating to IDP and refugee men in Uganda", Refugee Law Project Working Paper no. 24, July 2013.

70 A.g.e.

71 Inger Agger, "Sexual torture of political prisoners: and overview", J. Traumatic Stress, 2(3), 1989, pp. 311-12.

72 ŽeljkaMudrovčić, "Sexual and gender-based violence in post-conflict regions: the Bosnia and Herzegovina case", in "The impact of armed conflict on women and girls: a consultative meeting on mainstreaming gender in areas of conflict and reconstructions", United Nations Population Fund, 2011.

73 Anthony R. Jones and George R. Fay, "AR 15-6 Investigation of the Abu Ghraib detention facility and 205th Military Intelligence Brigade 68-69", 2005, www.globalsecurity. org/intel/library/reports/2004/intel-abu-ghraib_ar15-6.pdf.

74 Bkz. www.saartjiebaartmancentre.org.za/.

75 Yazarla görüşme.

76 Barker et al., Evolving Men.

77 www.guardian.co.uk/commentisfree/2011/mar/12/celtic-rangers-glasgow-domestic-violence.

78 www.thoughtleader.co.za/melaniejudge/2013/04/03/behind-the-shock-and-awe-the-violence-is-normal/.

79 Alexia Cooper and Erica Smith, Homicide Trends in the United States, 1980-2008, Bureau of Justice Statistics, 2011,

www.bjs.gov/index.cfm?ty=pbdetail&iid=2221.

80 Barker et al., Dying to be Men.

81 InstitutoBrasiliero de Geografia e Estatistica (IBGE), 2004, quoted in Barker, Dying to be Men.

82 www.huffingtonpost.com/gary-barker-phd/brazils-un declared-war-on_b_4647204.html.

83 Barker et al., Evolving Men.

84 www.policymic.com/articles/40049/nra-vendor-selss-ex-girlfriend-target-that-bleeds-when-you-shoot-it.

85 Van der Gaag et al., "Because I am a girl".

86 Amnesty UK, Sexual Assault Research, Amnesty, London, 2005.

87 Jose Reyes Mori and Angel Palacios Trujillo, "Una experiencia de trabajo con varones que ejercen violencia familiar en al distrito de San Juan de Lurigancho: construyendo masculinidades sin violencia, camiando maneras de pensar, sentir y actuar", Centre Mujet Teresa de Jesus, Lima, 2010 (quoted in Gender and Development).

88 Van der Gaag et al., "Because I am a girl", The State of World's Girls 2008 Special Focus: In the Shadow of War", Plan International.

89 Barker et al., Evolving Men.

90 Alan Greig, Dean Pecock, RaachelJawkes and Sisonke Msimang, "Gender and AIDS: time to act", AIDS 2008, 22(suppl. 2): s35-s43. Copyright © Lippincott Williams & Wilkins.

91 edition.cnn.com/2013/07/22/world/meast/uae-norway-rape-controversy/index.html?hpt=hp_c2.

92 newint.org/blog/2013/01/03/delhi-gang-rape-death/.

93 onebillionrising.org/.

94 www.whiteribbon.com

95 www.mencanstoprape.org/info-url2696/info-url_list.htm?section=Men%20of%20Strenght%20%28MOST%29%20Clubs.

96 Mavaw.org/.

97 Tu-Ang Hoang et al., "Because I am a man, I should be gentle to my wife and children".

98 www.youtube.com/watch?v=u4FupHdNghg.

99 Yazarla görüşme.

100 men-care.org/Programs/MenCare002B.aspx.

101 www.genderjustice.org.za/onemancan/home/index.php.

102 www.thejakartapost.com/news/2013/12/15/healthy-happy-wives-begin-with-caring-men.html.

103 www.bellbajao.org/.

104 www.bellbajao.org/home/about/.

105 www.everydaysexism.com.

106 www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2014/mar/14/men-fight-against-everyday-sexism-gender-ine quality.

107 A.g.e.

8 Sonuç

1 Bkz. Örneğin, www.theguardian.com/commentisfree/2013/dec/09/black-feminist-movement-fails-women-black-minority.

2 www.channel4.com/news/twitter-troll-guilty-feminist-caroline-criado-perez.

3 time.com/14543/calling-all-men-gender-equality-isnt-just-a-female-cause/.

4 Yazarla görüşme.

5 Kat Banyard, The Equality Illusion: The truth about men and women today, Faber and Faber, London, 2010.

Feminizm dünyayı değiştiriyor; kadın yaşamını kökünden tekrar şekillendiriyor. Ama ya erkekler? Hâlâ ekonomideki, hükümetteki, dindeki, basındaki gücün çoğunu ellerinde tutuyorlar. Aynı zamanda, çoğu erkek bir erkek olmanın ne anlama geldiği konusunda geleneksel görüşleri sorguluyor. Diğerleri, kadınların elde etmiş olduğu kazanımlara içerleniyor ve saati geriye almak istiyor.

Feminizm ve Erkekler soruyor: Feminizm hem kadın hem de erkeklerin hayatlarını nasıl iyileştirir? Ve feminist hikâyesinde erkeklerin bir yeri var mı?

'Cinsiyetçi eğitimin ve sağlığın herhangi bir yönü ile veya geliştirilmiş çalışmalarla yakından ilgilenen herkes için önemli bir metin'
***Why Feminism?* (Neden Feminizm?) kitabının yazarı Lynne Segal.**

'Erkeklerin feminizmi ve feminizmin erkekleri kucaklamasının önemi hakkında güçlü kanıtların toplandığı, bireysel anlatımlar ve teorinin dikkatlice, anlaşılır ve etkileyici bir karışımı.'
Beyaz Kurdele Kampanyası'nın kurucu ortağı Michael Kaufman.

'Erkeklerin feminizm ile ilişkisi, devam eden uzun bir konudur, sadece basitçe evet veya hayırla çözülemez bir konu. Bu da Nikki van Der Gaag'ın kitabını bu kadar değerli kılıyor: çeşitli mekanlardaki, desteği ve katılımın farklı akımlarını açıklığa kavuşturuyor.'
***Angry White Men* (Kızgın Beyaz Adamlar) kitabının yazarı Michael Kimmel.**

'İş, eğitim, bakıcılık ve şiddet konularına dikkat çekmesiyle bu kitap dünya çapında toplumsal cinsiyet adaletini arayan herkes için hoş bir katkıdır.'
***Men Speak Out* (Erkekler Konuşuyor) kitabının yazarı Shira Tarrant.**

'*Feminizm ve Erkekler*, iyice araştırılmış, merak uyandıracak şekilde kaleme alınmış, evrensel olarak canlandırıcı, erkeklerin feminizm içindeki rolleri üzerinde devam eden tartışmalara önemli ölçüde katkıda bulunuyor. Nikki van der Gaag konuyu farklı açılardan etraflıca inceliyor.'
***The Cult of True Victimhood* (Gerçek Mağduriyet Kültü) yazarı Alyson Cole.**

9 786052 930021

THG 0064546 HHG

₺20.00